

A HÁBORÚVAL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK GYÜJTEMÉNYE.

II. FÜZET.

HIVATALOS KIADÁS.

KIADJA A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTERIUM.

FŐBIZOMÁNYOS: A **TISZA TESTVÉREK** KÖNYVKERESKEDŐCÉG
(Budapest, II., Fő-utca 12. sz.)

BUDAPEST, 1915.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

A HÁBORÚVAL KAPCSOLATOS TÖRVÉNYEK ÉS RENDELETEK GYÜJTEMÉNYE.

II. FÜZET.

HIVATALOS KIADÁS.

KIADJA A MAGYAR KIRÁLYI BELÜGYMINISZTERIUM.

FŐBIZOMÁNYOS: A **TISZA TESTVÉREK** KÖNYVKERESKEDŐCÉG
(Budapest, II., Fő-utca 12. sz.)

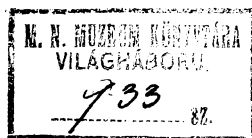
BUDAPEST, 1915.

PESTI KÖNYVNYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Országos Széchényi Könyvtár

617 135

TARTALOM.

A) Törvények.

447.	1915 : IV. t.-c. Az országgyűlés tartamának kivételes meghosszabbításáról	1081
448.	1915 : VI. t.-c. A törvényhatósági választói jogról	1082
449.	1915 : XIII. t.-c. A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvények kiegészítéséről	1084
450.	1915 : V. t.-c. A sajtóról szóló 1914 : XIV. törvénycikk 61. §-ának módosításáról	1086
451.	1915 : II. t.-c. A népfölkelésről szóló 1886 : XX. törvénycikknek a jelen háború tartamára szóló módosítása és kiegészítése tárgyában	1087
452.	1915 : III. t.-c. Népfölkelésre kötelezett magyar állampolgároknak a Galiciából és Bukovinából kiegészülő osztrák seregtestekbe a háború tartamára történő beosztásáról	1089
453.	1915 : XIX. t.-c. A hadviselés érdekei ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadi szállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról	1090
454.	1915 : XVIII. t.-c. A hazaárulók vagyoni felelősségéről	1098
455.	1915 : XV. t.-c. Az 1915/16. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról.	1099
456.	1915 : XIV. t.-c. A közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadi állapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozása tárgyában	1107
457.	1915 : VIII. t.-c. Csanád vármegye közönségének 5%-ot meghaladó vármegyei póttadó kivetésére adandó felhatalmazásról	1111

B) Rendeletek.

I. Általános vonatkozású rendelkezések.

458.	47.300/1915. B. M. sz. A hadiállapottal összefüggő kihágásokra vonatkozó statisztikai adatszolgáltatásról.	1112
------	--	------

II. Rendészeti természetű korlátozások.

1. Népmozgalmi korlátozások.

b) *Kitiltás (internálás) és rendőri felügyelet vagy őrizet alá helyezés.*

459. 14.139/1915. B. M. eln. sz. Magyarországon internált szerb és Szerbiában internált magyar állampolgárok egy részének hazabocsátásáról 1114
460. 17.346/1915. B. M. eln. sz. Olasz állampolgárokkal szemben követendő eljárásról 1116
461. 17.631/1915. B. M. eln. sz. Olasz állampolgárok internálásáról 1119

c) *Kivételes útlevél-rendszabályok.*

462. 27.186/1915. B. M. sz. A Romániába szóló útlevelek konzuli láttamozásáról és a láttamozásért fizetendő konzuli illetékről 1120

e) *Közlekedés korlátozása.*

463. 6.850/1915. B. M. eln. sz. A vasuti forgalomnak az északi hadtápvonalakon való megszorításáról 1121
464. 9.941/1915. B. M. eln. sz. Az Orosz-Lengyelország okkupált területére való utazáshoz szükségelt utazási igazolványról 1123
465. 13.081/1915. B. M. eln. sz. A déli hadműveletek által érintett területre nézve megállapított forgalmi korlátozásokról 1124
466. 11.191/1915. B. M. eln. sz. A tutajozás szabályozásáról . 1129
467. 9.601/1915. B. M. eln. sz. A Bosznia, Hercegovina és Dalmácia területén levő katonai személyek látogatásának megtiltásáról 1130

5. Talált, zsákmányolt stb. katonai felszerelési tárgyakal elbánás.

468. 20.440/1915. H. M. eln. sz. Olasz katonaszökevények felszerelésének visszaszolgáltatásáról 1131

9. Kivételes sajtórendszabályok.

469. 1.809/1915. M. E. sz. Az ellenséges államokból érkező időszaki lapok behozatalának és terjesztésének eltiltásáról és az onnan érkező más sajtótermékek ellenőrzéséről és lefoglalásáról. 1132
470. 1.236/1915. B. M. res. sz. A „Národny Hlásnik“ c. lap megjelenésének és terjesztésének eltiltásáról 1133

10. Kivételes postai, távirdai és távbeszélő-rendszabályok.

a) *A postai, távirdai és távbeszélő-forgalomnak és a posta szavatosságának korlátozása.*

471. 7.251/1915. K. M. sz. A postai szavatolásnak korlátozásáról. 1134
472. 5.808/1915. K. M. sz. Bukovina egyes helyeivel való forgalomban fennállott értékcorlátozás megszüntetéséről . 1134.
473. 24.603/1915. K. M. sz. Galiciának az oroszok által megszállott területére levelek küldésének beszüntetéséről . 1135
474. 28.118/1914. K. M. sz. Orosz-Lengyelország megszállott területén felállított egyes helyekre magántáviratok küldésél 1135
475. 8.755/1915. K. M. sz. Belgium egyes helyeinek a posta-utalvány-forgalomba való bevonásáról 1136
476. 9.336/1915. K. M. sz. A Triesttel, a Tengeremellékkel és Dél-Tirol egyes kerületeivel való postaforgalom korlátozásáról 1137
477. 1.098/B/1915. K. M. sz. Olaszországgal a posta- és távirda-forgalom felfüggesztéséről 1138
478. 10.035/1915. K. M. sz. Triesttel és a Tengeremellékkel való postaforgalom újabb korlátozásáról 1138

e) *Tábori postaforgalom.*

479. 8.259/1915. K. M. sz. A magyar szent korona országai külkereskedelmi statisztikájáról szóló 1906 : XXIII. törvényeknek a postai forgalomban való végrehajtására nézve kiadott 1.600/1907. számú rendelet kiegészítéséről 1139
480. 685/B/1915. K. M. sz. A táborban levő német csapatoknak szóló levélpostai küldemények címzéséről 1140
481. 14.887/1915. K. M. sz. Gyulékony és robbanó tárgyak tábori árumintákban és postacsomagokban való szállításának tilalmazásáról 1140
482. 32.881/1915. B. M. sz. Gyulékony és robbanó anyagok tábori postai szállításának tilalmáról 1141
483. 27.847/1915. B. M. sz. Romlandó tartalmú küldemények tábori postákhoz való feladásának mellőzéséről . . . 1142
484. 20.554/1915. K. M. sz. Tábori áruminta-küldemények csomagolásáról 1143
485. 10.948/1915. K. M. sz. Kézbesíthetetlen tábori áruminta-és nyomtatványküldemények kezeléséről 1144

f) <i>Internáltak és hadifoglyok postaküldeményei és táviratváltása.</i>	
486. 10.438/1915. K. M. sz. Franciaországgal való forgalomban hadifoglyokkal és internáltakkal való táviratváltásról	1145
487. 8.591/1915. B. M. eln. sz. Az ellenséges államok területén hadifogságban levő katonáink és ugyanott internált honfitársaink részére szánt postai küldemények feladási módzatairól	1146
488. 623/B/1915. K. M. sz. Oroszországban hadifogságban levő katonáinktól való levelezéshez levelezőlapok használatáról.	1153
489. 17.375/1915. K. M. sz. Hadifoglyok, internáltak és Vörös Kereszt-Egyletek Nagybritanniával való táviratváltásáról, továbbá Montenegróval való forgalomban hadifoglyoknak szóló táviratoknál válaszfizetés kikötéséről.	1154
490. 4.302/1915. K. M. sz. Hadifoglyok és internáltak utalványforgalmának kiterjesztéséről	1155
491. 5.607/1915. K. M. sz. A Franciaországban visszatartott polgári egyének részére szóló postaküldeményekről	1156
492. 911/B/1915. K. M. sz. Francia gyarmatokban levő hadifoglyoknak és ilyeneknek tekintendő polgári internáltaknak szóló postaküldeményekről	1156
493. 8.756/1915. K. M. sz. A hadifoglyokkal és internáltakkal való táviratforgalomban beállott változásokról	1157
494. 11.983/1915. B. M. eln. sz. Menekültek részére Amerikából érkező pénzküldemények kézbesítéséről	1157
g) <i>Portómentességek.</i>	
495. 12.072/1915. K. M. sz. Az „Országos Hadsegélyzőbizottság” portómentességéről	1159
496. 5.458/1915. K. M. sz. A kórházakban ápoltt sebesült és beteg katonáktól eredő és azokhoz intézett levelezésnek a németországi forgalomban való portómentességéről	1160
h) <i>Posta- és táviratforgalom berendezése megszállott tartományokban.</i>	
497. 668/B/1915. K. M. sz. Oroszországban megszállott területeken felállított posta- és távirat-hivatalokról	1160
11. <i>Kivételes anyakönyvelési rendelkezések.</i>	
498. 15.146/1915. I. M. sz. A hazáért hősi halált halt egyének megkülönböztetett megjelöléséről	1161
12/a. <i>Katonai karhatalom igénybevételének korlátozása.</i>	
499. 44.139/1915. B. M. sz. Árvízveszély esetén katonai karhatalomnak korlátolt mérvben való alkalmazásáról.	1162

III. Közgazdasági vonatkozású rendelkezések.

3. Takarékoskodás az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel.

500. 31.002/1915. B. M. sz. A m. kir. minisztérium 649/1915. M. E. számú rendeletének életbeléptetéséről 1163
501. 1.113/1915. M. E. sz. A közfogyasztásra szánt búza-, rozs-, árpa- és tengerliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról 1164
502. 1.442/1915. M. E. sz. Az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben a tengerliszttel való keverésre vonatkozólag megállapított szabályok kiegészítéséről 1169
503. 1.800/1915. M. E. sz. Az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben a búza kiörlésére, valamint a búza- és a rozslisztnek kenyérlisztpótló anyagokkal való keverésére vonatkozólag foglalt rendelkezések kiegészítéséről 1170
504. 952/1915. M. E. sz. A búza-, rozs-, árpa-, tengeri- és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és a rizslisztnek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról . . . 1171
505. 1.151/1915. M. E. sz. A 952/1915. M. E. számú rendeletben nem említett őrlményeknek és malomtermékeknek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról 1175
506. 1.427/1915. M. E. sz. A rizsnek és ebből előállított őrlményeknek és malomtermékeknek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról 1176
507. 1.939/1915. M. E. sz. A burgonya igazolvány nélkül való szállításának megengedéséről 1177
508. 1.441/1915. M. E. sz. A burgonyakeményítőgyártás korlátozásáról 1177
509. 31.880/1915. F. M. sz. Állati zsigernek állati eledelül való felhasználásáról 1179

4. Védekezés az élelmiszerek stb. túlzott áremelése ellen.

510. 12.770/1915. B. M. eln. sz. Lakásbérnegyedek alkalmával a költözködési költségek aránytalanul magas meg-
szabásának tilalmáról 1180

5. Hatósági ármegállapítás, összeírás és megváltás.¹⁾

511. 1.559/1915. M. E. sz. A közélelmezés érdekében szükséges intézkedésekről 1181

¹⁾ Lásd X. alatt is. (Hadi szolgáltatások.)

512.	816/1915. M. E. sz. A tengeriliszt legmagasabb árának újból való megállapítása tárgyában kiadott 721/1915. M. E. számú rendelet helyes értelmezéséről	1182
513.	1.114/1915. M. E. sz. A tengeriért és az egyes gabona-neműekből készült lisztekért követelhető legmagasabb ár megállapításáról	1183
514.	1.111/1915. M. E. sz. A korpának forgalomba bocsátásáról és a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapításáról	1185
515.	42.912/1915. F. M. A korpa forgalomba bocsátásának szabályozásáról	1186
516.	1.371/1915. M. E. sz. A burgonyakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedéséről és e célra a burgonyaért követelhető legmagasabb ár megállapításáról	1189
517.	1.058/1915. M. E. sz. A rézgálic és a peronospora viticola vagy más növényi gombabetegség ellen használt egyéb réztartalmú védekezőszerek készleteinek bejelentéséről	1190
518.	14.450/1915. F. M. eln. sz. A rézgálic bejelentéséről	1196
519.	1.488/1915. M. E. sz. A rézgálic legmagasabb árának megállapításáról és a rézgálickészleteknek gazdasági célra való igénybevételéről.	1197
520.	48.055/1915. F. M. sz. A rézgálickészleteknek gazdasági célra való igénybevételéről.	1199
521.	1.581/1915. M. E. sz. A gyapjuért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.	1202
522.	1.663/1915. M. E. sz. A gyapjukészletek bejelentéséről	1204
523.	1.662/1915. M. E. sz. A gyapjukészletek felhasználásának és forgalombahozatalának korlátozásáról	1206
524.	33.003/1915. K. M. sz. A gyapjukészletek felhasználása és forgalomba hozatala iránti engedélyekről	1208
525.	1.661/1915. M. E. sz. A nyers marha- és lóbőrökért, valamint a kész marha- és lóbőrökért követelhető legmagasabb árak megállapításáról	1211
526.	798/1915. M. E. sz. A 610/1915. M. E. számú rendelet alap alapján tengerikészletekre vonatkozólag tett egyes bejelentéseknek hatálytalanokká nyilvánításáról	1216
527.	20.600/1915. F. M. eln. sz. A tengeri-készletek összeírásáról	1217
528.	825/1915. M. E. sz. A malátagyár- és sörgyárvállalatok maláta- és árpakészleteinek bejelentéséről	1220
529.	1.112/1915. M. E. sz. A korpakészletek bejelentéséről	1221
530.	977/1915. M. E. sz. A búza-, rozs-, árpa-, valamint az ezekből előállított lisztkészletek bejelentése és a bejelen-	

tett készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedéséről	1223
531. 33.902/1915. P. Ü. M. sz. A be nem jelentett, elrejtett vagy eltitkolt fölös lisztkészletek kikutatásáról	1225
532. 12.700/1915. F. M. eln. sz. A fölös gabonakészletek bejelentéséről	1231

6. A mezőgazdasági munkák elvégzéséről gondoskodás.

533. 2.553/1915. H. M. eln. sz. A katonáknak a tavaszi vetési és szőlőművelési munkák végzésére való szabadságolásáról	1234
534. 35.279/1915. B. M. sz. A gazdasági munkaszerződések megkötése és teljesítése körüli hatósági eljárás szabatos foganatosításáról	1239
535. 1.593/1915. B. M. res. sz. Állami és közmunkákra hadifoglyok alkalmazásáról	1240
536. 19.031/1915. F. M. eln. sz. Községek részére hadifoglyoknak rendelkezésre bocsátásáról	1244
537. 24.065/1915. F. M. eln. sz. Gazdasági munkákra magánosok részéről hadifoglyoknak igénybeviteléről	1249
538. 17.262/1915. F. M. sz. A községek részére mezőgazdasági munkákra átengedett hadifoglyok fegyelmezéséről .	1254
539. 1.019/1915. M. E. sz. A haszonbérletől művelés nélkül hagyott mezőgazdasági ingatlanokról	1255

IV. Pénzügyi természetű rendelkezések.

1. A valutát érintő rendelkezések.

540. 7.533/1915. P. M. sz. Új tíz-, esetleg huszfilléres váltó-pénzérték veretéséről és forgalombahozataláról	1257
---	------

3. Hadi állam-kölcsön felvétele.

541. 4.778/1915. P. M. sz. Az 1912 : LXIII. t.-cz. 17. §-a alapján kibocsátott 6%-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön-kötvényekről (hadikölcsön) kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről	1259
542. 14.981/1915. B. M. eln. sz. A második hadikölcsön sikerének előmozdításáról	1262
543. 16.860/1914. B. M. eln. sz. A falusi népnek hadikölcsön-kötvények jegyzésére való megnyeréséről	1264
544. 15.799/1915. B. M. eln. sz. A második hadikölcsönre való jegyzésekről	1265

545. 53.006/1915. P. Ü. M. sz. A betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégnél 1914. augusztus 1-je előtt elhelyezett betéteknek m. járadékkölcsönök (hadikölcsön) kötvényeire történő befizetésekre való igénybe vehetőségéről 1267
546. 8.567/1915. P. M. sz. A betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégeknél 1914. évi augusztus 1-je előtt elhelyezett betéteknek az 1915. évi 5½%-os és 6%-os m. járadékkölcsönök (hadi kölcsön) kötvényeire történő befizetésekre való igénybe vehetetésére vonatkozólag kiadott 53.006/1915. számú pénzügyminiszteri rendelet kiegészítéséről 1268

V. Ipari és kereskedelmi vonatkozású rendelkezések.

3. A találmányi szabadalmakra és a védjegyoltalomra vonatkozó rendelkezések.

547. 20.472/1915. K. M. sz. A védjegyoltalom terén tett kivételes intézkedéseknek a Németbirodalom alattvalóira való kiterjesztéséről 1271
548. 24.685/1915. K. M. sz. A találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. törvénycikk 45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosszabbításáról 1272

VI. Nemzetközi vonatkozású rendelkezések.

1. Vámügyi rendelkezések.

549. 955/1915. M. E. sz. Több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről 1273
550. 1.401/1915. M. E. sz. Több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről 1274
551. 1.698/1915. M. E. sz. A zsiros olajok vámjának időleges felfüggesztéséről 1276

2. Ki-, be- és átviteli korlátozások.

552. 956/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről, illetőleg módosításáról 1277
553. 993/1915. M. E. sz. Az arany és ezüst ki- és átvitelének tilalmáról 1279
554. 1.697/1915. M. E. sz. Az ellenséges államokból származó árúk behozatalának és átvitelének korlátozásáról . . . 1280

	Oldal
555. 1.699/1915. M. E. sz. Több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E. és 956/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról	1282
556. 1.896/1915. M. E. sz. A m. kir. minisztérium több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E. és 1.699/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeleteinek kiegészítéséről	1284
 3. Ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedések és egyes vállalatok felügyelet alá helyezése.	
557. 22.961/1915. K. M. sz. A 8.286/1914. M. E. és a 9.051. 1914. M. E. számú rendeletekben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezéséről	1285

VII. Az igazságszolgáltatás körébe tartozó rendelkezések.

7. Magánjogi természetű rendelkezések.

558. 1.106/1915. M. E. sz. Kiskorú gyermek örökbefogadásának megkönnyítéséről a háborús események által indokolt esetekben	1286
559. 26.324/1915. P. Ü. M. sz. Az ötödik moratóriumi rendelet 7. §-a második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek a Bereg vármegye területén székelő betéti üzlettel foglalkozó intézetek és más ily cégek tekintetében való felfüggesztéséről	1287
560. 1.040/1915. M. E. sz. Magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában <i>(hatodik moratóriumi rendelet)</i>	1288
561. 36.290/1915. P. Ü. M. sz. A hatodik moratóriumi rendelet 7. §-a második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek a Bereg vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetek és más ily Bereg vármegyei cégek tekintetében való felfüggesztéséről	1315
562. 35.400/1915. B. M. sz. A hatodik moratóriumi rendelet (1.040/1915. M. E.) 8. §. harmadik bekezdésének végrehajtásáról	1316
563. 35.000/1915. B. M. sz. A magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában kiadott 1.040/1915. M. E. számú rendelet 8. §-ának a gyámpénztárak pénzügyi betétjeire vonatkozó részében való végrehajtásáról	1317

564.	1.198/1915. M. E. sz. A jövőbeli termés adásvételének tilalmáról és érvénytelenségéről	1317
565.	1.761/1915. M. E. sz. A jövődöbeli mezőgazdasági termésből várt egyes terményekre előleg nyújtásáról . .	1319
566.	1.066/1915. M. E. sz. A cukorrépatermelés iránt szerződéssel vállalt kötelezettségről.	1321
567.	1.329/1915 M. E. sz. Budapest székesfőváros területén a májusi költözködési határidők meghosszabbítása tárgyában	1324
568.	1.762/1915. M. E. sz. Az értékpapírrészletügyletről . .	1326
569.	1.445/1915. M. E. sz. A katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról. . . .	1328
570.	53.000/1915. B. M. sz. A katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról szóló 1.445/1915. M. E. sz. rendelet alapján a hadi árvák érdekében követendő gyámhatósági eljárásról	1331
571.	56.000/1915. B. M. sz. A mozgósított fegyveres erőhöz tartozó egyének haláleseti adatainak hagyatéki eljárás céljára közléséről	1332
572.	1.174/1915. M. E. sz. A gyámhatósági eljárásban a háború következtében szükséges kivételes intézkedésekre a belügyminiszter felhatalmazásáról	1335
573.	60.410/1915. B. M. sz. A háború következtében a gyámhatósági eljárásban szükséges kivételes intézkedések megállapításáról	1336
574.	1.380/1915. M. E. sz. A háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról	1341
575.	7.400/1915. I. M. E. sz. A moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában	1351
576.	1.397/1915. M. E. sz. A hadi szállításokra vonatkozó szerződésekből származó követelések biztosításáról . .	1364
577.	1.735/1915. M. E. sz. Az állam, a törvényhatóságok és a községek részéről egyeseknek vetőmag beszerzésére az 1915. év első felében nyújtott kölcsönök behajtásáról. .	1365
578.	16.537/1915. I. M. sz. Az uzsora üldözéséről	1365
579.	60.387/1915. B. M. sz. Az esküdtképes férfiak 1916. évi névjegyzékének összeállításáról	1367

10. Az igazságszolgáltatás szerveire vonatkozó rendkívüli intézkedések.

580. 1.118/1915. M. E. sz. Az igazságszolgáltatás szerveire nézve rendkívüli intézkedések megállapításáról. . . . 1368

VIII. Közegészségügyi rendelkezések.

1. Általános közegészségügyi rendelkezések.

581. 3.969/1915. B. M. eln. sz. A harctéren elhalt katonai személyek holttestének exhumálásáról és elszállításáról. 1370
 582. 27.623/1915. K. M. sz. Hulláknak nyitott kocsikon való szállításáról 1371
 583. 137.261/1915. B. M. sz. A kénmáj (Kalium sulfuratum pro balneo) árúsításáról 1372
 584. 29.166/1915. B. M. sz. Utazó katonák részére szeszes italok kiszolgáltatásának eltiltásáról 1372

2. Járványokra vonatkozó rendelkezések.

585. 32.150/1915. B. M. sz. A fogolytáborokból és az internáltak telepeiről távozó fertőzésre gyanús katonai és polgári egyének megfigyeléséről 1374
 586. 21.371/1915. B. M. sz. A visszatérő láz (febris recurrens) elleni védekezésről 1374
 587. 203.700/1914. B. M. sz. A kiütéses tifusz ellen való védekezésről 1376
 588. 22.150/1915. B. M. sz. A hasi tifusz elleni védekezésről. 1379
 589. 21.291/1915. B. M. sz. A hasi tifusz elleni védőoltóanyag forgalombahozataláról 1382
 590. 39.269/1915. B. M. sz. A kolera elleni védekezésről. . . 1384
 591. 37.880/1915. B. M. sz. Az emberen élősködő rovarok (tetvek) irtásáról 1385
 592. 37.121/1915. P. Ü. M. sz. A darabonkint vásárolt szivarok és szivarkák válogatásának eltiltásáról 1388
 593. 31.364/1915. K. M. sz. A hadművelleti területéről postacsomagokban járványos betegségek továbbhurcolásának megakadályozásáról 1388

IX. Katonai szolgálatra vonatkozó rendelkezések.

594. 7.340/1915. B. M. eln. sz. Népfölkelésre kötelezettek felmentéséről 1390
 595. 13.250/1915. B. M. eln. sz. A népfölkelésre bemutató szemléken alkalmasoknak minősített közszolgálatban álló állatorvosok felmentési ügyeinek kezeléséről . . . 1392

596.	5.811/1915. H. M. eln. sz. A községi (kör-) jegyzők és segédjegyzők egy évi önkéntességi jogáról	1393
597.	5.000/1915. H. M. eln. sz. Az 1891. és 1895. évben született népfölkelőkötelesek behívásáról.	1394
598.	6.000/1915. H. M. eln. sz. Utasítás különösen az 1897. évben született népfölkelésre kötelezettek összeírása, bemutatása, behívása és nyilvántartásbavétele iránt a községi előljáróságok, városi hatóságok és járási tisztviselők részére	1396

X. A hadiszolgáltatásokra és a lóállításra vonatkozó rendelkezések.¹⁾

599.	12.291/1915. B. M. eln. sz. A hadiszolgáltatás címén személyes szolgálatra kirendelt egyénnel követendő eljárásról	1411
600.	13.195/1915. B. M. eln. sz. A hadicélokra szükséges különféle anyagok összeírása körül tapasztalt mulasztásokról	1412
601.	1.692/1915. M. E. sz. A malátakészletek bejelentéséről	1413
602.	124.831/20. b/1915. H. M. sz. A malátakészletek hadicélokra való igénybevételéről.	1415
603.	1.031/1915. M. E. sz. A nyers gummi és a géperező járművek (automobilok) részére szolgáló gummiabroncsok készleteinek bejelentéséről.	1416
604.	5.985/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybevett nitrogéntartalmú anyagokért megállapított térítésekről	1419
605.	5.620/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybe vett nitrogéntartalmú anyagoknak elszállításáról	1420
606.	1.100/1915. M. E. sz. A cink- (horgany-) készleteknek bejelentéséről.	1421
607.	1.101/1915. M. E. sz. Egyes meghatározott fémekből és ötvözetekből készült fél- és készgyártmányok készleteinek bejelentéséről	1422
608.	1.337/1915. M. E. sz. Egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezéseknek bejelentéséről	1424
609.	23.936/1915. K. M. sz. Egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezések bejelentéséről.	1427
610.	19.412/1915. K. M. sz. Egyes fémekből készült fél- és készgyártmányok összeírásáról.	1429
611.	3.820/1915. H. M. eln. sz. Egyes fémek és ötvözetek 1915. évi február hó 7. napja óta keletkezett készleteinek hadicélokra igénybevételéről.	1431

¹⁾ Lásd: III. 5. alatt is, (Hatósági ármegállapítás stb.)

612.	4.700/1915. H. M. eln. sz. Egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezéseknek hadi célokra igénybevételeéről.	1433
613.	19.432/1915. K. M. sz. A honvédelmi miniszter 3.820. 1915. eln. számú rendeletével hadi célokra igénybe vett fémek és ötvözetek egyes mennyiségeinek a tulajdonos szabad rendelkezésére bocsátásáról	1435
614.	4.600/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybe vett fémekért és ötvözetekért megállapított térítésekről	1437
615.	4.611/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybe vett fémek átvételi bizottságainak megalakításáról	1439
616.	4.612/1915. H. M. eln. sz. A hadicélokra igénybe vett fémeknek és ötvözeteknek az átvételi bizottságokhoz való elszállításáról.	1441
617.	5.038/1915. H. M. eln. sz. A 4.612/1915. eln. számú és az igénybevett fémek és ötvözetek elszállításáról szóló rendeletének módosításáról.	1443
618.	5.220/1915. H. M. eln. sz. A budapesti fémátvételi bizottságnak szóló fémküldemények címzéséről.	1444
619.	6.730/1915. H. M. eln. sz. Egyes meghatározott fémek és ötvözetek készleteinek hadicélokra igénybevételeéről és ezeknek, valamint a 3.820/1915. H. M. eln. számú rendelettel igénybevett egyes anyagoknak az átvételi bizottsághoz való elszállításáról	1444
620.	6.731/1915. H. M. eln. sz. Egyes hadi célokra igénybevettnek kijelentett anyagoknak az igénybevétel alóli föloldásáról.	1449
621.	6.410/1915. H. M. eln. sz. A tüskésdrót-készleteknek hadicélokra igénybevételeéről	1449

XIII. Jótékonyági természetű rendelkezések.

622.	27.093/1915. B. M. sz. A „Vakokat Gyámolító Országos Egyesület” részére engedélyezett gyűjtés támogatásáról	1452
623.	54.334/1915. B. M. sz. Az Augusztia-alap által készített hadi emlékérmek védelméről.	1454
624.	7444/1915. B. M. eln. sz. A jótékony vagy emberbaráti célra forgalomba hozott jelvények védelméről szóló körrendeletek módosításáról	1455
625.	24.565/1915. B. M. sz. A munkanélküliek segélyezése tekintetében az osztrák állampolgároknak a magyar állampolgárokkal azonos elbánásban részesítéséről.	1455

XV. Hadbavonultak családjainak segélyezése és ellátása.

626. 7.907/1915. B. M. sz. Az elhalt katonai személyek utó-
házasság által törvényesített gyermekeinek az igényjogo-
sult hátramaradottak kimutatásába való bejegyzéséről 1456

XVI. Hadbavonult közszolgálati alkalmazottak illetményei és hozzátartozóik ellátása.

627. 17.000/1915. P. M. sz. A mozgósítás folytán tényleges
katonai szolgálatra bevonult és a katonai szolgálat
tartama alatt, vagy annak következtében elhalt (el-
tűnt) állami tisztviselők, díjnokok, altisztek és szolgák
családjait megillető polgári és katonai ellátásoknak meg-
állapításáról és folyósításáról. 1458
628. 40.061/1915. B. M. sz. A tényleges katonai szolgálatban
elhalt polgári közhivatali alkalmazottak özvegyeinek
és árváinak ellátásáról 1465

XVIII. Közoktatási és közművelődési vonatkozású rendelkezések.**1. Közoktatási vonatkozású rendelkezések.**

629. 19.147/1915. V. M. sz. A hadiállapot miatt katonai
szolgálatot teljesítő műegyetemi hallgatók részére nyuj-
tandó tanulmányi kedvezményekről. 1466

Országos Széchényi Könyvtár

Számsoros mutató az I. és II. füzethez.

	Oldal		Oldal
A) Törvények.		285/1915. M. E. . . .	95
1882 : XI. t.-c.	47	305/1915. M. E. . . .	350
1912 : LXII. t.-c. . . .	1	312/B/1914. K. M. . .	150
1912 : LXVIII. t.-c. . .	14	323/1915. M. E. . . .	419
1912 : LXIX. t.-c. . . .	34	361/1915. M. E. . . .	451
1914 : XLV. t.-c. . . .	50	367/B/1914. K. M. eln.	153
1914 : XLVI. t.-c. . . .	56	367/B/1914. K. M. . .	156
1914 : XLVII. t.-c. . . .	61	368/1915. M. E. . . .	623
1914 : L. t. c.	28	380/1915. K. M. . . .	471
1915 : II. t. c.	1087	400/1915. H. M. eln. .	757
1915 : III. t.-c.	1089	408/1915. M. E. . . .	806
1915 : IV. t.-c.	1081	411/1915. M. E. . . .	304
1915 : V. t.-c.	1086	412/1915. M. E. . . .	306
1915 : VI. t.-c.	1082	422/1915. M. E. . . .	351
1915 : VIII. t.-c.	1111	466/1915. B. M. res. .	147
1915 : XIII. t. c. . . .	1084	487/1915. M. E. . . .	831
1915 : XIV. t. c.	1107	500/1915. H. M. eln. .	762
1915 : XV. t.-c.	1099	504/1915. M. E. . . .	809
1915 : XVIII. t.-c. . . .	1098	551/1915. M. E. . . .	453
1915 : XIX. t.-c. . . .	1090	553/1915. M. E. . . .	352
B) Rendeletek.		566/B/1914. K. M. . .	244
27/1915. H. M. eln. . .	728	581/B/1914. K. M. . .	157
34/1915. M. E.	1019	598/1915. M. E. . . .	807
39/B/1915. K. M. . . .	236	610/1915. M. E. . . .	354
40/1915. M. E.	448	623/B/1915. K. M. . .	1153
81/ 915. M. E.	594	639/1915. M. E. . . .	316
130/1915. M. E.	400	647/1915. M. E. . . .	621
169/B/1915. K. M. . . .	171	649/1915. M. E. . . .	310
198/1915. H. M. eln. .	728	655/1915. K. M. . . .	221
224/1915. M. E.	595	668/B/1915. K. M. . .	1160
240/1915. M. E.	347	684/1914. K. M. . . .	236
253/B/1915. K. M. eln..	221	685/B/1915. K. M. . .	1140
273/1915. M. E.	335	721/1915. M. E. . . .	355
		736/1915. M. E. . . .	420

	Oldal		Oldal
761/1915. M. E. . . .	312	1.174/1915. M. E. . . .	1335
780/1915. M. E. . . .	816	1.198/1915. M. E. . . .	1317
790/1915. M. E. . . .	357	1.223/1915. K. M. . . .	191
798/1915. M. E. . . .	1216	1.227/B/1914. K. M. . . .	240
800/1915. M. E. . . .	823	1.236/1915. B. M. res. . .	1133
816/1915. M. E. . . .	1182	1.329/1915. M. E. . . .	1324
817/1915. B. M. eln. . .	884	1.337/1915. M. E. . . .	1424
825/1915. M. E. . . .	1220	1.371/1915. M. E. . . .	1189
828/1915. I. M. E. . .	1058	1.380/1915. M. E. . . .	1341
865/1915. V. M. eln. .	1040	1.397/1915. M. E. . . .	1364
870/1914. K. M. . . .	222	1.401/1915. M. E. . . .	1274
875/B/1914. K. M. eln..	152	1.421/B/1914. K. M. . . .	176
911/B/1915. K. M. . . .	1156	1.427/1915. M. E. . . .	1176
913/1915. K. M. . . .	336	1.441/1915. M. E. . . .	1177
913/1915. V. M. eln. .	1065	1.442/1915. M. E. . . .	1169
938/B/1914. K. M. 154 és	157	1.445/1915. M. E. . . .	1328
952/1915. M. E. . . .	1171	1.488/1915. M. E. . . .	1197
955/1915. M. E. . . .	1273	1.551/B/1914. K. M. . . .	167
956/1915. M. E. . . .	1277	1.559/1915. M. E. . . .	1181
963/B/1914. K. M. . . .	172	1.581/1915. M. E. . . .	1202
964/E/1914. K. M. . . .	153	1.593/1915. B. M. res. . .	1240
977/1915. M. E. . . .	1223	1.597/1915. H. M. . . .	812
979/1915. P. M. . . .	848	1.661/1915. M. E. . . .	1211
993/1915. M. E. . . .	1279	1.662/1915. M. E. . . .	1206
1.000/1915. F. M. . . .	887	1.663/1915. M. E. . . .	1204
1.003/1915. H. M. eln. .	785	1.692/1915. M. E. . . .	1413
1.019/1915. M. E. . . .	1255	1.697/1915. M. E. . . .	1280
1.031/1915. M. E. . . .	1416	1.698/1915. M. E. . . .	1276
1.040/1915. M. E. . . .	1288	1.699/1915. M. E. . . .	1282
1.058/1915. M. E. . . .	1190	1.735/1915. M. E. . . .	1365
1.066/1915. M. E. . . .	1321	1.761/1915. M. E. . . .	1319
1.071/B/1914. K. M. . .	174	1.762/1915. M. E. . . .	1326
1.098/B/1915. K. M. . .	1138	1.781/B/1914. K. M. . . .	168
1.100/1915. M. E. . . .	1421	1.800/B/1914. K. M. . . .	237
1.101/1915. M. E. . . .	1422	1.800/1915. M. E. . . .	1170
1.106/1915. M. E. . . .	1286	1.809/1915. M. E. . . .	1132
1.111/1915. M. E. . . .	1185	1.814/1915. H. M. eln. .	760
1.112/1915. M. E. . . .	1221	1.821/B/1914 K. M. . . .	155
1.113/1915. M. E. . . .	1164	1.873/1915. K. M. . . .	253
1.114/1915. M. E. . . .	1183	1.896/1915. M. E. . . .	1284
1.118/1915. M. E. . . .	1368	1.898/1914. K. M. . . .	857
1.125/B/1914. K. M. eln..	166	1.904/B/1914. K. M. . . .	155
1.139/B/1914. K. M. . .	203	1.914/1914. B. M. res. . .	144
1.151/1915. M. E. . . .	1175	1.915/1914. K. M. . . .	210

	Oldal		Oldal
1.919/B/1914. K. M. eln. .	162	5.000/1915. H. M. eln. .	1394
1.920/B/1914. K. M. . .	183	5.038/1915. H. M. eln. .	1443
1.923/1915. H. M. eln. .	730	5.066/1914. B. M. res. .	222
1.939/1915. M. E. . . .	1177	5.110/1914. B. M. eln. .	263
2.000/1915. H. M. eln. .	780	5.111/1914. B. M. eln. .	93
2.054/1914. K. M. . . .	135	5.112/1914. B. M. eln. .	69
2.089/B/1914. K. M. . .	164	5.113/1914. B. M. eln. .	117
2.245/B/1914. K. M. . .	164	5.130/1914 B. M. res. .	863
2.248/B/1914. K. M. . .	226	5.220/1915. H. M. eln. .	1444
2.438/1915. B. M. eln. .	87	5.327/1914. M. E. . . .	104
2.438/B/1914. K. M. . .	243	5.431/1915. V. M. . . .	1075
2.499/B/1914. K. M. . .	230	5.458/1915 K. M. . . .	1160
2.509/1915. H. M. eln. .	819	5.447/1914. B. M. eln. .	890
2.552/B/1914. K. M. . .	243	5.469/1914. M. E. . . .	262
2.553/1915. H. M. eln. .	1234	5.470/1914. M. E. . . .	120
2.578/B/1914. K. M. . .	229	5.471/1914. M. E. . . .	101
2.601/B/1914. K. M. . .	233	5.472/1914. M. E. . . .	93
2.644/1915. K. M. . . .	346	5.473/1914. M. E. . . .	102
2.663/B/1914. K. M. . .	235	5.474/1914. M. E. . . .	103
2.769/1914. B. M. res. .	827	5.475/1914. M. E. . . .	68
2.800/1915 F. M. eln. .	358	5.476/1914. M. E. . . .	121
2.957/1914. P. M. . . .	407	5.477/1914. M. E. . . .	127
3.009/1914. B. M. res. .	75	5.478/1914. M. E. . . .	159
3.026/1915. K. M. . . .	192	5.479/1914. M. E. . . .	115
3.188/1914. B. M. res. .	145	5.480/1914. M. E. . . .	116
3.203/1914. P. M. . . .	832	5.481/1914. M. E. . . .	119
3.253/1914. B. M. res. .	128	5.482/1914. M. E. . . .	142
3.256/1914. P. M. . . .	364	5.483/1914. M. E. . . .	135
3.382/1914. P. M. . . .	371	5.482/1914. M. E. . . .	142
3.503/1914. B. M. res. .	855	5.484/1914. M. E. . . .	143
3.820/1915. H. M. eln. .	1431	5.485/1914. M. E. . . .	139
3.969/1915. B. M. eln. .	1370	5.486/1914. M. E. . . .	473
4.220/1914. B. M. res. .	263	5.487/1914. M. E. . . .	472
4.302/1915. K. M. . . .	1155	5.488/1914. M. E. . . .	486
4.437/1915. K. M. . . .	239	5.489/1914. M. E. . . .	62
4.600/1915. H. M. eln. .	1437	5.490/1914. M. E. . . .	473
4.611/1915. H. M. eln. .	1439	5.491/1914. M. E. . . .	475
4.612/1915. H. M. eln. .	1441	5.492/1914. M. E. . . .	113
4.700/1915. H. M. eln. .	1433	5.525/1914. M. E. . . .	420
4.716/1914. P. M. . . .	397	5.526/1914. M. E. . . .	421
4.739/1915. K. M. . . .	238	5.574/1914. B. M. eln. .	712
4.778/1915. P. M. . . .	1259	5.582/1914. B. M. eln. .	706
4.907/1915. B. M. . . .	1456	5.600/1914. B. M. eln. .	324
4.988/1915. B. M. eln. .	202	5.607/1915. K. M. . . .	1156

	Oldal		Oldal
5.620/1915. H. M. eln. .	1420	6.823/1915. K. M. . . .	874
5.679/1914. B. M. eln. .	915	6.850/1915. B. M. eln. .	1121
5.684/1914. P. M. . . .	397	6.981/1914. M. E. . . .	401
	és 398	6.982/1914. M. E. . . .	392
5.713/1914. M. E. . . .	126	7.205/1914. M. E. . . .	541
5.714/1914. M. E. . . .	114	7.219/1915. B. M. . . .	619
5.715/1914. M. E. . . .	525	7.248/1914. M. E. . . .	689
5.720/1914. M. E. . . .	139	7.250/1915. K. M. . . .	237
5.735/1914. M. E. . . .	65	7.251/1915. K. M. . . .	1134
5.738/1914. M. E. . . .	425	7.270/1914. B. M. eln. .	875
5.761/1914. M. E. . . .	626	7.271/1914. B. M. eln. .	134
5.801/1914. M. E. . . .	143	7.340/1915. B. M. eln. .	1390
5.808/1915. K. M. . . .	1134	7.362/1914. M. E. . . .	435
5.811/1915. H. M. eln. .	1393	7.364/1914. M. E. . . .	858
5.856/1914. M. E. . . .	432	7.400/1915. I. M. E. . .	1351
5.858/1914. M. E. . . .	142	7.423/1914. M. E. . . .	418
5.878/1914. M. E. . . .	826	7.444/1915. B. M. eln. .	1455
5.939/1915. B. M. . . .	323	7.454/1915. B. M. . . .	94
5.964/1914. B. M. eln. .	466	7.475/1914. M. E. . . .	418
5.957/1915. B. M. eln. .	786	7.512/1914. M. E. . . .	285
5.979/1914. B. M. . . .	325	7.515/1914. B. M. eln. .	1054
5.985/1915. H. M. eln. .	1419	7.533/1915. P. M. . . .	1257
6.000/1915. H. M. eln. .	1396	7.666/1914. B. M. eln. .	876
6.045/1911. M. E. . . .	527	7.677/1915. K. M. . . .	815
6.070/1914. B. M. eln. .	881	7.808/1914. M. E. . . .	463
6.082/1914. M. E. . . .	67	7.861/1914. M. E. . . .	445
6.217/1914. M. E. . . .	829	7.895/1914. B. M. eln. .	707
6.233/1914. M. E. . . .	1010	7.968/1914. M. E. . . .	563
6.281/1914. B. M. eln. .	681	8.076/1914. B. M. res. .	129
6.410/1915. H. M. eln. .	1449	8.171/1915. B. M. . . .	696
6.460/1915. K. M. . . .	407	8.200/1914. B. M. eln. .	132
6.482/1914. V. M. eln. .	1080	8.223/1914. B. M. . . .	373
6.504/1914. M. E. . . .	532	8.259/1915. K. M. . . .	1139
6.540/1915. B. M. eln. .	869	8.286/1914. M. E. . . .	467
6.586/1914. B. M. eln. .	683	8.317/1914. M. E. . . .	288
6.600/1914. M. E. . . .	830	8.567/1915. P. M. . . .	1268
6.651/1914. M. E. . . .	433	8.591/1915. B. M. eln. .	1146
6.730/1915. H. M. eln. .	1444	8.626/1914. B. M. eln. .	72
6.731/1915. H. M. eln. .	1449	8.675/1914. B. M. eln. .	1076
6.754/1914. M. E. . . .	845	8.680/1914. M. E. . . .	566
6.754/1915. B. M. . . .	97	8.681/1914. M. E. . . .	300
6.796/1914. M. E. . . .	533	8.682/1914. M. E. . . .	329
6.800/1914. P. M. . . .	378	8.704/1914. M. E. . . .	669
6.815/1914. M. E. . . .	434	8.755/1915. K. M. . . .	1136

	Oldal		Oldal
8.756/1915. K. M. . . .	1157	12.053/1914 B. M. eln. . .	799
8.757/1914. M. E. . . .	446	12.072/1915. K. M. . . .	1159
8.795/1914. M. E. . . .	656	12.166/1914. I. M. E. . .	667
8.796/1914. M. E. . . .	131	12.291/1915. B. M. eln. .	1411
8.800/1914. M. E. . . .	307	12.385/1914. I. M. E. . .	485
8.844/1915. B. M. eln. . .	851	12.700/1915. F. M. eln. . .	1231
8.912/1914. M. E. . . .	305	12.770/1915. B. M. eln. .	1180
9.051/1914. M. E. . . .	469	12.977/1915. K. M. . . .	822
9.059/1914. B. M. res. . .	130	13.081/1915. B. M. eln. .	1124
9.090/1914. M. E. . . .	316	13.195/1915. B. M. eln. .	1412
9.103/1914. B. E. . . .	861	13.250/1915. B. M. eln. .	1392
9.146/1914. M. E. . . .	632	13.300/1914. I. M. E. . .	642
9.176/1914. B. M. eln. . .	219	14.044/1914. H. M. . . .	879
9.226/1914. P. M. . . .	377	14.139/1915. B. M. eln. .	1114
9.227/1914. M. E. . . .	334	14.310/1914. H. M. . . .	507
9.336/1915. K. M. . . .	1137	14.372/1914. H. M. eln. .	798
9.379/1914. B. M. eln. . .	216	14.440/1915. B. M. . . .	148
9.420/1914. M. E. . . .	369	14.450/1915. B. M. . . .	149
9.491/1914. B. M. eln. . .	878	14.450/1915. F. M. eln. .	1196
9.512/1914. B. M. eln. .	1077	14.887/1915. K. M. . . .	1140
9.601/1915. B. M. eln. .	1130	14.981/1915. B. M. eln. .	1262
9.941/1915. B. M. eln. .	1123	15.000/1914. H. M. eln. .	734
9.999/1914. B. M. eln. .	870		és 737
10.006/1914. B. M. . . .	866	15.146/1915. I. M. . . .	1161
10.035/1915. K. M. . . .	1138	15.642/1914. H. M. eln. .	807
10.200/1915. B. M. . . .	997	15.667/1914. H. M. eln. .	713
10.438/1915. K. M. . . .	1145	15.799/1915. B. M. eln. .	1265
10.455/1915. K. M. . . .	318	15.822/V/1914. K. M. . .	173
10.500/1915. B. M. . . .	620	16.459/1914. K. M. . . .	158
10.561/1914. B. M. eln. .	1078	16.537/1915. I. M. . . .	1365
10.561/1915. V. M. . . .	1064	16.564/1914. H. M. eln. .	717
10.948/1915. K. M. . . .	1144	16.600/1914. H. M. eln. .	742
10.962/1915. B. M. eln. .	78	16.860/1914. B. M. eln. .	1264
11.086/1915. B. M. . . .	282	17.000/1915. P. M. . . .	1458
11.130/1915. B. M. . . .	903	17.139/1914. H. M. eln. .	723
11.191/1915. B. M. eln. .	1129	17.262/1915. F. M. . . .	1254
11.439/1914. B. M. eln. .	260	17.326/1914. K. M. . . .	158
11.501/1915. P. Ü. M. . .	624	17.346/1915. B. M. eln. .	1116
11.683/1914. H. M. eln. .	789	17.375/1915. K. M. . . .	1154
11.684/1914. H. M. eln. .	789	17.631/1915. B. M. eln. .	1119
11.983/1915. B. M. eln. .	1157	17.782/1914. K. M. . . .	205
12.001/1914. I. M. E. . .	136	17.852/1914. H. M. . . .	802
12.002/1914. I. M. E. . .	489	17.875/1914. H. M. eln. .	1002
12.003/1914. I. M. E. . .	475	17.909/1914. K. M. . . .	180

	Oldal		Oldal
18.616/1914. H. M. eln. . .	783	27.623/1915. K. M. . . .	1371
18.805/1914. H. M. eln. . .	1009	27.847/1915. B. M. . . .	1142
18.880/1914. H. M. eln. . .	801	28.118/1914. K. M. . . .	1135
19.000/1914. H. M. eln. . .	846	29.166/1915. B. M. . . .	1372
19.031/1915. F. M. eln. . .	1244	30.141/1915. F. M. . . .	854
19.147/1915. V. M. . . .	1466	31.002/1915. B. M. . . .	1163
19.400/1914. I. M. E. . . .	645	31.364/1915. K. M. . . .	1388
19.412/1915. K. M. . . .	1429	31.880/1915. F. M. . . .	1179
19.432/1915. K. M. . . .	1435	32.150/1915. B. M. . . .	1374
20.000/1914. H. M. eln. . .	756	32.881/1915. K. M. . . .	1141
20.011/1914. K. M. . . .	185	33.003/1915. K. M. . . .	1208
20.440/1915. H. M. eln. . .	1131	33.902/1915. P. Ü. M. . .	1225
20.472/1915. K. M. . . .	1271	35.000/1915. B. M. . . .	1317
20.554/1915. K. M. . . .	1143	35.279/1915. B. M. . . .	1239
20.600/1915. F. M. eln. . .	1217	35.400/1915. B. M. . . .	1316
20.981/1914. K. M. . . .	187	36.290/1915. P. Ü. M. . .	1315
21.037/V/1914. K. M. . . .	211	37.121/1915. P. Ü. M. . .	1388
21.176/1914. K. M. . . .	187	37.880/1915. B. M. . . .	1385
21.291/1915. B. M. . . .	1382	39.269/1915. B. M. . . .	1384
21.371/1915. B. M. . . .	1374	40.061/1915. B. M. . . .	1465
21.887/1915. B. M. . . .	114	42.912/1915. F. M. . . .	1186
22.142/1914. K. M. . . .	188	44.139/1915. B. M. . . .	1162
22.150/1915. B. M. . . .	1379	45.500/1915. H. M. . . .	993
22.234/1914. K. M. . . .	188	47.300/1915. B. M. . . .	1112
22.297/1914. K. M. . . .	213	48.055/1915. F. M. . . .	1199
22.300/1914. I. M. E. . . .	588	49.361/1914. I. M. . . .	510
22.434/1915. P. Ü. M. . . .	625	51.430/1914. I. M. . . .	831
22.476/1914. K. M. . . .	213	53.000/1915. B. M. . . .	1331
22.570/1914. K. M. . . .	190	53.006/1915. P. Ü. M. . .	1267
22.601/1914. K. M. . . .	189	53.930/1914. K. M. . . .	154
22.961/1915. K. M. . . .	1285	54.334/1915. B. M. . . .	1454
23.400/1914. I. M. E. . . .	656	56.000/1915. B. M. . . .	1332
23.936/1915. K. M. . . .	1427	58.342/1914. I. M. . . .	515
23.972/1914. K. M. . . .	231	59.807/V/1914. K. M. . .	192
24.003/1914. K. M. . . .	199	60.061/1914. K. M. . . .	399
24.037/1914. K. M. . . .	191	60.125/1914. K. M. . . .	171
24.065/1915. F. M. eln. . .	1249	60.387/1915. B. M. . . .	1367
24.565/1915. B. M. . . .	1455	60.410/1915. B. M. . . .	1336
24.603/1915. K. M. . . .	1135	61.241/1913. K. M. . . .	201
24.685/1915. K. M. . . .	1272	61.683/1914. K. M. . . .	172
25.900/1915. H. M. . . .	990	61.684/V/1914. K. M. . .	198
26.324/1915. P. Ü. M. . . .	1287	61.698/1914. K. M. . . .	248
27.093/1915. B. M. . . .	1452	63.310/1914. K. M. . . .	252
27.186/1915. B. M. . . .	1120	63.939/1914. K. M. . . .	245

	Oldal		Oldal
65.474/1914. K. M. . . .	252	107.265/1914. P. Ü. M. . .	369
66.676/1914. K. M. . . .	247	114.333/1914. H. M. . . .	705
66.941/1914. K. M. . . .	177	118.000/1914. B. M. . . .	106
68.256/1914. K. M. . . .	181	120.000/1914. V. M. . . .	1029
69.926/1914. K. M. . . .	206	121.653/1914. P. Ü. M. . .	313
ad 69.926/1914. K. M. . .	207	124.831/1915. H. M. . . .	1415
70.364/1914. K. M. . . .	402	130.000/1914. P. Ü. M. . .	957
70.975/1914. K. M. . . .	247	137.038/1914. P. Ü. M. . .	409
72.550/1914. K. M. . . .	254	137.261/1915. B. M. . . .	1372
72.557/1914. K. M. . . .	210	140.297/1914. H. M. . . .	804
73.103/1914. K. M. . . .	873	142.793/1914. B. M. . . .	111
73.138/1914. K. M. . . .	184	142.873/1914. B. M. . . .	103
74.240/1914. K. M. . . .	249	144.233/1914. B. M. . . .	675
74.275/1914. K. M. . . .	874	144.234/1914. B. M. . . .	678
75.759/1914. K. M. . . .	241	144.592/1914. B. M. . . .	674
75.775/1914. K. M. . . .	165	144.724/1914. B. M. . . .	145
76.311/1914. K. M. . . .	403	146.400/1914. B. M. . . .	872
76.647/1914. K. M. . . .	186	146.413/1914. B. M. . . .	276
77.591/1914. K. M. . . .	170	147.500/1914. B. M. . . .	277
77.845/1914. K. M. . . .	250	147.664/1914. V. M. . . .	1062
80.527/1914. K. M. . . .	241	147.683/1914. B. M. . . .	112
80.533/1914. K. M. . . .	406	147.788/1914. B. M. . . .	892
81.178/1914. K. M. . . .	405	147.800/1914. B. M. . . .	281
81.182/1914. K. M. . . .	245	148.000/1914. B. M. . . .	904
81.210/1914. K. M. . . .	242	150.000/1914. P. Ü. M. . .	1041
81.213/1914. K. M. . . .	166	151.493/1914. B. M. . . .	284
81.586/1914. K. M. . . .	641	151.917/1914. B. M. . . .	256
81.591/1914. K. M. . . .	470	152.305/1914. B. M. . . .	1024
84.204/1914. K. M. . . .	292	153.492/1914. B. M. . . .	1027
84.788/1914. K. M. . . .	214	153.866/1914. B. M. . . .	1025
86.230/1914. K. M. . . .	232	153.966/1914. B. M. . . .	102
87.021/1914. K. M. . . .	404	155.587/1914. K. M. . . .	327
88.210/1914. K. M. . . .	406	158.964/1914. H. M. . . .	808
90.299/1914. K. M. . . .	471	159.332/1914. B. M. . . .	697
91.206/1914. K. M. . . .	220	159.906/1914. B. M. . . .	679
92.325/1914. K. M. . . .	220	161.000/1914. B. M. . . .	894
92.330/1914. K. M. . . .	250	161.200/1914. B. M. . . .	539
97.749/1914. P. Ü. M. . .	400	163.366/1914. V. M. . . .	1061
99.653/1914. F. M. . . .	287	165.475/1914. B. M. . . .	688
100.000/1914. P. Ü. M. . .	918	166.115/1914. B. M. . . .	1028
102.722/1914. P. Ü. M. . .	365	168.871/1914. B. M. . . .	146
103.550/1914. F. M. . . .	286	169.000/1914. B. M. . . .	557
103.946/1914. H. M. . . .	797	170.291/1914. B. M. . . .	558
104.614/1914. P. Ü. M. . .	562	170.400/1914. B. M. . . .	1059

	Oldal		Oldal
170.900/1914. B. M. . . .	687	186.546/1914. B. M. . . .	703
171.142/1914. H. M. : . .	785	187.044/1914. B. M. . . .	384
171.300/1914. B. M. . . .	702	187.047/1914. B. M. . . .	385
171.387/1914. H. M. . . .	799	187.283/1914. B. M. . . .	696
171.593/1914. B. M. . . .	916	188.071/1914. B. M. . . .	282
172.998/1914. B. M. . . .	521	188.918/1914. B. M. . . .	1048
173.466/1914. B. M. . . .	259	188.951/1914. B. M. . . .	704
173.900/1914. B. M. . . .	700	190.081/1914. B. M. . . .	808
174.770/1914. H. M. . . .	805	192.824/1914. B. M. . . .	592
174.774/1914. B. M. . . .	1056	192.825/1914. B. M. . . .	593
176.131/1914. B. M. . . .	695	194.358/1914. B. M. . . .	688
179.796/1914. B. M. . . .	684	200.562/1914. B. M. . . .	259
183.058/1914. B. M. . . .	694	201.496/1914. B. M. . . .	883
183.226/1914. B. M. . . .	1058	202.924/1914. B. M. . . .	100
185.400/1914. B. M. . . .	885	203.700/1914. B. M. . . .	137 ₆

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A) TÖRVÉNYEK.

447.

1915: IV. törvénycikk

az országgyűlés tartamának kivételes meghosszabbításáról.

(Szentesítést nyert 1915. évi május hó 20-án. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi május hó 26-án.)

1. §.

Az az önvédelmi háború, melyet a magyar nemzet a monarchia másik államával és szövetségeseivel egyetemben jelenleg vívni kénytelen, harctérre szőlítja annak összes férflakosságát, életorának megkezdett tizenhatalcadik egész befejezett ötvenedik évéig; az idősebbek munkabíró részét is, különféle haditeljesítmények címén, rendkívüli hatalom alá helyezi. Ezenfelül olyan kivételes intézkedéseket tesz szükségessé, amelyek mélyen érintik a személyes és politikai szabadság biztosítékait.

Mindaddig, míg ez az állapot tart, mindaddig, míg a választók zöme épen nem, kisebb része pedig csak a szabadság biztosítékai nélkül gyakorolhatná alkotmányos jogát, új választások elrendelése, tehát új országgyűlés összehívása erkölcsi lehetetlenség. Ez a lehetetlenség fennáll a béke megkötéséig és azután is addig, míg a választók zöme rendes életviszonyaihoz visszatért és a közszabadságok biztosítékainak feléledése folytán abba a helyzetbe jut, hogy a nemzeti akaratnak kifejezést adhasson.

Nyilvánvaló már most is, hogy mindez nem következhetik be a jelen országgyűlés törvényszerű tartamának lejártáig, hogy tehát a lejárat után bekövetkezik egy időköz, amelyben új országgyűlés összehívása erkölcsi lehetetlenség.

Mivel pedig ebben az időközben sem lehet a nemzet ügyeinek intézését az ellenőrizetlen kormányhatalom diktatúrájára bízni, előállt annak kényszere, hogy a törvényhozás erre az időre rendkívüli intézkedéssel gondoskodjék az országgyűlési jogkör betöltéséről, szem előtt tartván azt, hogy ennek a kivételes intézkedésnek nem szabad túlmenni a multhatatlan szükség határain, és hogy annak megalkotásánál a lehető legkisebb mértékben szabad csak eltérni az alkotmányos rendtől; kijelentvén egyszersmind azt, hogy amit csupán a világháború kényszere indokolhat, az semminemű más körülmények közt, semminemű más helyzetben előzményül nem szolgálhat.

2. §.

Az 1910. évi június hó 21-iki napjára összehívott országgyűlésnek az 1886 : I. t.-c. értelmében 1915. évi június hó 21-én lejáró tartama — a háború kényszere miatt — a békekötést követő hatodik hónap végéig meghosszabbítatik.

3. §.

A békekötést követő hatodik hónap végével ennek az országgyűlésnek meghosszabbított működési tartama megszűnik, és ettől az időponttól számítandó az 1848 : IV. t.-cikkben az országgyűlés összehívása tekintetében megállapított határidő.

4. §.

E törvény végrehajtásával a minisztérium bizatik meg.

448.

1915:VI. törvénycikk

a törvényhatósági választói jogról.

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 4-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 15-én.)

1. §.

A törvényhatósági választói jogra vármegyei és városi törvényhatóságokban az 1886 : XXI. t.-cikknek, Budapest székesfővá-

rosban az 1872:XXXVI. t.-cikknek rendelkezései a törvényhozás további intézkedéséig — a 2. §-ban foglalt eltéréssel — hatályban maradnak.

2. §.

Az 1886:XXI. t.-c. 33. §-ában említett időközi választások kivételével azon törvényhatósági bizottsági tagválasztások, amelyeknek a háború folyamán kellene megtörténniök, nem tarthatók meg a békekötés napját követő három hónap letelte előtt. A bizottsági tagoknak időközben lejáró megbízatása ezen új választásokig meghosszabbítatik. Az ezek helyébe választandó bizottsági tagok megbízatása addig tart, amíg a törvény szerint tartott volna, ha a rendes időben választattak volna meg.

Ezen választásoknál, valamint az 1915. év végén megtartandó időközi választásoknál vármegyei és városi törvényhatóságokban, valamint Budapest székesfővárosban választó mindaz, aki az illető törvényhatóság országgyűlési képviselőválasztóinak 1914. évre érvényes névjegyzékébe felvétellett.

3. §.

Az 1. és 2. §. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni az 1886:XXII. t.-c. 165. §-ában említett rendezett tanácsú városok képviselőtestületi tagjainak választására is.

4. §.

Fiume városban és kerületében a képviselőtestületi választói jogra az érvényben álló jogszabályok maradnak hatályban; az 1915. évi képviselőtestületi tagválasztásoknál azonban országgyűlési képviselőválasztói jog címén azoknak lesz választói joguk, akiket ez az 1914. évre megilletett.

5. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a belügyminiszter bízatik meg.

449.**1915 : XIII. törvénycikk
a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről
alkotott törvények kiegészítéséről.**

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 9-én. — Kihirdettetett az »Országos
Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 15-én.)

1. §.

A minisztérium az 1914 : L. t.-c. 2. §-ában említett életszükségleti és más elsőrendű közszükségleti cikkek birtokosait egész készletük bejelentésére az idézett §-ban meghatározott eseten kívül is kötelezheti.

2. §.

A minisztérium a szükséghez képest megengedheti, hogy a munkaképes egyéneket és a fogatos járműveknek és a személy- vagy teherszállításra alkalmas állatoknak birtokosait az 1914 : L. t.-c. 5. §-ában meghatározott szolgáltatásokra azon korlátokra való tekintet nélkül lehessen kötelezni, amelyeket a korra és a területre nézve az idézett 5. §. 1. bekezdése megállapít.

3. §.

A minisztérium a hadviselés szükségleteinek, a közélelmezési és egyéb közszükségleteknek célszerű biztosítása végett megfelelő intézkedéseket tehet oly irányban, hogy az életszükségleti és más elsőrendű, közszükségleti cikkek, habár igénybevételük az 1912 : LXVIII. és az 1914 : L. t.-c. értelmében még nem szükséges, ne legyenek a közhasználat elől elvonhatók, vagy a közhasználatra való igénybevételüket veszélyeztető vagy megdrágító módon felhasználhatók.

4. §.

A minisztérium a háború tartamára a közveszélyes fertőző betegségek ellen való védekezés céljából a fertőzött község (telep) területére, esetleg az ország egész területére, vagy területrészeire a védőoltást kötelezően elrendelheti.

5. §.

A tanintézetek tanulmányi és vizsgarendjére, valamint a tanintézeti bizonyítványok kiadására nézve az illetékes miniszterek, amennyiben a háború következtében szükséges, rendkívüli intézke-

déseket tehetnek és e végből a fennálló törvényektől eltérő könnyítéseket is állapíthatnak meg. Az ez alapon végzett tanulmányoknak és kiadott bizonyítványoknak képesítő ereje ugyanaz, mint a törvény értelmében végzett tanulmányoké és az ezek alapján kiadott bizonyítványoké. Az eddig tett intézkedések jóváhagyatnak.

Ugyanigy könnyítéseket állapíthat meg a minisztérium a tanintézeteken kívül szervezett képesítő vizsgákra nézve.

6. §.

Azokra az esetekre, amelyekben a nyugdíj kiszabásánál a szolgálati időhöz hadi évek hozzászámításának van helye, a hadi évek hozzászámítása tekintetében, a jelen háborúra vonatkozólag, kormányrendelettel a közös hadsereg (haditengerészet) és a m. kir. honvédség egyéneinek katonai ellátásáról szóló 1875 : LI. t.-c. 10. §-a első bekezdésének rendelkezésétől a jogosult előnyére eltérő rendelkezések állapíthatók meg.

7. §.

A minisztérium az útlevel nyelvi kellékeit, továbbá az 1903 : VI. t.-c. 9. §-ában foglalt többi rendelkezés érintetlenül hagyásával az útlevel egyéb kellékeit a háború tartamára a törvénytől eltérően állapíthatja meg.

8. §.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényeknek általános jellegű rendelkezései, különösen azok, amelyek a kivételes hatalom korlátaira, a kihágásokra és a kihágások miatt eljáró hatóságokra vonatkoznak, megfelelően kiterjednek, amennyiben a jelen törvénnyel nem ellenkeznek, a jelen törvényből folyó kivételes hatalomra és az annak alapján tett kivételes intézkedésekre is.

9. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe.

Végrehajtásával a minisztérium és az illetékes miniszterek bizatnak meg; amennyiben pedig e rendelkezések hatálya Horvát-Szlavonországoakra is kiterjed s végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ezt a törvényt ott a bán hajtja végre. Horvát-Szlavonországookban az önkormányzati törvényhozás körébe tartozó ügyekre nézve az ottani törvények irányadók.

450.**1915 : V. törvénycikk****a sajtóról szóló 1914:XIV. törvénycikk 61. §-ának
módosításáról.**

(Szentelést nyert 1915. évi május hó 21-én. — Kihirdettetett az »Országos
Törvénytár«-ban 1915. évi május hó 29-én.)

1. §.

A sajtóról szóló 1914:XIV. t.-c. 61. §-a első bekezdésének a törvény életbelépte idejében már fennálló időszakos lapokra vonatkozó rendelkezése annyiban módosul, hogy a politikai tartalmú időszakos lapok kiadói az idézett t.-c. 18. §-ának megfelelő lapbiztosítékot az 1914:XIV. t.-c. életbeléptétől vagyis 1914. évi április hó 12. napjától számított három éven belül kötelesek letenni, vagy az idézett t.-c. 18. §-ának megfelelően már előbb letett biztosítékukat ez időn belül kötelesek az ott meghatározott összegre kiegészíteni az idézett törvénycikkben meghatározott jogkövetkezmények terhével. E kötelezettség teljesítéséig az 1914:XIV. t.-c. életbeléptekor fennálló jogszabályoknak megfelelően nyújtott biztosíték szolgál az idézett t.-c. 18. §-a értelmében leteendő lapbiztosíték gyanánt.

2. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe s azt az igazságügyminiszter és a belügyminiszter hajtja végre.

451.**1915:II. törvénycikk****a népfölkelésről szóló 1886:XX. törvénycikknek a jelen háború tartamára szóló módosítása és kiegészítése tárgyában.**

(Szentesítést nyert 1915. évi május hó 1-én. -- Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi május hó 4-én.)

1. §.

Az 1886:XX. törvénycikk 2. §-ának első bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Minden magyar állampolgár, aki akár az általános, akár pedig csak a népfölkelési szolgálathoz szükséges hadképességgel bír és a közös haderő vagy a honvédség kötelékébe nem tartozik, népfölkelési kötelezettség alá esik annak az évnek elejétől kezdve, amelyben 18. évét betölti, annak az évnek végéig, amelyben életének 50. évét meghaladta.

Azoknak a népfölkelési kötelezettsége azonban, akik az 1912:XXX. törvénycikk hatálybalépése előtt és még mielőtt életüknek 19. évét betöltötték volna, a közös haderőbe önként beléptek, annak az évnek végéig tart, amelyben életüknek 47. évét betöltik.

2. §.

A népfölkelés legifjabb évfolyamának bemutató szemláját vegyes bizottságok hajtják végre.

3. §.

Az 1886:XX. törvénycikk 3. §-a helyébe a következő rendelkezések lépnek:

A népfölkelésre kötelezettek két osztályba soroztatnak.

Az első osztályba tartozik a jelen törvény 1. §-a szerint népfölkelésre kötelezett valamennyi állampolgár annak az évnek elejétől kezdve, amelyben életének 18. évét betölti, annak az évnek végéig, amelyben életének 42. évét meghaladja.

A második osztályba tartoznak a népfölkelésre kötelezett állampolgárok annak az évnek elejétől kezdve, amelyben életük-

nek 43. évét betöltik, annak az évnek végéig, melyben népfölkelési kötelezettségük lejár.

4. §.

Az 1886:XX. törvénycikk 5. §-ának harmadik bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

Rendkívüli szükség esetében, nevezetesen ha a jelen háború tartama alatt a közös haderő és a honvédség kiegészítésére rendelt tartalék és póttartalék nem elegendő, az elkerülhetetlen szükség idejére az egész népfölkelés igénybe vehető, még pedig ha a beosztás a közös hadsereghez történik, az 1912:XXX. törvénycikk 36. §-ának 3. pontja értelmében.

Az előbbi bekezdésben meghatározott célra azonban a népfölkelés második osztályába tartozókat csak kivételesen lehet igénybe venni.

A népfölkelés második osztályába tartozókat a harctéren teljesítendő szolgálatokra csak akkor lehet alkalmazni, ha ily szolgálatokra a népfölkelés első osztályába tartozók általában már igénybe vétettek.

5. §.

Az 1886:XX. törvénycikk 10. és 11. §-a közé új szakaszként a következő rendelkezések iktattatnak:

Aki az 1886:XX. törvénycikk, valamint a jelen törvény alapján kiadott rendeletekben megállapított jelentkezési kötelezettségeknek nem tesz eleget, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés s így különösen az 1890:XXI. törvénycikk rendelkezései alá nem esik, kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

E kihágások tekintetében a véderőről szóló 1912:XXX. törvénycikk 75. §-ának 1. és 3., 76. §-ának 1. és 5., 77. §-ának 1., 2. és 5–8. bekezdéseiben, valamint a 78. és 79. §-aiban foglalt rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell.

6. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba és annak rendelkezései csak a jelen háború tartamára a népfölkelés felosztásának befejeztéig bírnak érvénnyel.

Ezen törvény végrehajtásával a honvédelmi miniszter bízottik meg.

452.

1915 : III. törvénycikk

népfölkelésre kötelezett magyar állampolgároknak a Galicziából és Bukovinából kiegészülő osztrák seregtestekbe a háború tartamára történő beosztásáról.

(Szentelést nyert 1915. évi május hó 1-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi május hó 4-én.)

1. §.

A hadviselés érdekében felhatalmaztatik a minisztérium, hogy az 1886:XX. törvénycikk 5. §-ában és az 1912:XXX. törvénycikk 36. §-ának 3. pontjában foglalt alapelvektől eltérőleg, a jelen háború tartama alatt, az elkerülhetetlen szükség mértékéhez képest és tartamára a közös hadsereg ama seregtestei hadi állományának kiegészítése végett, amely seregtestek Galiciából és Bukovinából egészülnek ki, fegyveres szolgálatra alkalmas népfölkelőket ezekhez beosszon.

E célra elsősorban olyan népfölkelőket kell kirendelni, akik az említett seregtesteknél használt nyelvek egyikét anyanyelvként beszélik.

2. §.

Ez a törvény kihirdetése napján lép életbe, de az adott felhatalmazás visszahatólag kiterjed a háború folyamán korábban tett megfelelő intézkedésekre is.

E törvény végrehajtásával a minisztérium bízatik meg.

453.**1915:XIX. törvénycikk****a hadviselés érdekei ellen elkövetett bűncselekmények, különösen a hadi szállítások körül elkövetett visszaélések megtorlásáról.**

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 13-án. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 17-én.)

*1. Büntetőjogi rendelkezések.***1. §.**

Aki az osztrák-magyar monarchiának vagy szövetségesének fegyveres ereje vagy az ezzel közösen működő fegyveres erő céljára teljesítendő szolgáltatás iránt a hatósággal vagy a hatóság közegével kötött szerződéssel vállalt kötelezettségét szándékosan nem teljesíti, vagy szándékosan nem megfelelően teljesíti, vétséget követ el, amelynek büntetése hat hónaptól öt évig terjedhető fogház és ötezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

A kísérlet büntetendő.

2. §.

Az 1. §-ban meghatározott cselekmény büntett:

1. ha azt háború idején (1912 : LXIII. t.-c. 13. és 28. §.) követték el;

2. ha azzal összefüggőleg a jelen törvény 8. §-ának 1. bekezdése vagy 10. §-a alá eső büntett vagy vétség is elkövetetett;

3. ha a fegyveres erő érdekét közvetlenül veszélyeztette;

4. ha annak folytán a hadviselés érdekének lényeges sérelme következett be;

5. ha annak következtében a fegyveres erőhöz tartozó személy életét veszttette, vagy súlyos sérülést szenvedett, vagy pedig súlyos betegségbe esett és ezt az eredményt a tettes előreláthatta;

6. ha azt háború idején követték el és annak következtében az ellenséggel harcban álló fegyveres erő tagjának harcképessége oly mértékben csökkent; hogy emberélet esett áldozatul és ezt az eredményt a tettes előreláthatta.

3. §.

A 2. §-ban meghatározott büntett büntetése :

1. öt évig terjedhető börtön és kétezer koronától ötezer koronáig terjedhető pénzbüntetés az 1. pontban említett esetben ;
2. tiz évig terjedhető fegyház és négyezer koronától nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetés a 2. és a 3. pontban említett esetekben ;
3. életfogytig tartó fegyház a 4. és az 5. pontban említett esetekben ;
4. halálbüntetés a 6. pontban említett esetben.

4. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott kötelezettségét gondatlanságból nem teljesíti, vagy gondatlanságból nem megfelelően teljesíti, ha abból a hadviselés érdekében hátrány háramolhatik, vétséget követ el, amelynek büntetése három évig terjedhető fogház és háromezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Ez a cselekmény a 2. §. 1., 3., 4., 5. és 6. pontjaiban említett esetekben két évtől öt évig terjedhető fogházzal és kétezertől nyolcezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

5. §.

Aki a hadviselés folytán sebesültek, betegek vagy lábadozók gyógyítására, ápolására vagy üdülésére szolgáló intézet céljára teljesítendő szolgáltatás iránt akár a hatósággal vagy a hatóság közegével, akár pedig a hatóság jóváhagyása vagy közbenjöttével mellett kötött szerződéssel vállalt kötelezettségét nem teljesíti, vagy nem megfelelően teljesíti, az 1—4. §-okban foglalt megkülönböztetések szerint az ott meghatározott büntetéssel büntetendő.

6. §.

Az 1—5. §-okban foglalt megkülönböztetések szerint az ott meghatározott büntetéssel büntetendők azok is, akik a szerződő fél részéről vállalt szolgáltatás teljesítését mint alszállítók vagy alvállalkozók akár részben, akár egészben elvállalták, úgyszintén a szerződő fél megbízottjai, végül a fuvarozók és a fuvarozó-intézeteknél alkalmazottak is, ha az ő szándékos cselekvésük vagy

mulasztásuk, illetőleg gondatlanságuk következtében maradt el a szolgáltatás teljesítése, vagy megfelelő teljesítése.

Az előbbi bekezdésben említett megkülönböztetések szerint az ott meghatározott büntetéssel büntetendőek a közbenjárók is, ha a szolgáltatás nem teljesítését, vagy nem megfelelő teljesítését előre látták, illetőleg előreláthatták.

7. §.

A közhivatalnok, aki akár az 1. és az 5. §-ban említett szerződés megkötése körül, akár a fegyveres erő céljára törvény alapján járó szolgáltatás kivetése körül, akár végül ily szerződés vagy a törvény alapján járó szolgáltatásnál az átadás, az átvétel, a felügyelet, az ellenőrzés vagy a felülvizsgálat körül hivatalánál vagy különös megbízatásánál fogva közreműködik, ha e köteleességét szándékosan nem teljesíti, vagy szándékosan nem megfelelően teljesíti, vétséget követ el, amelynek büntetése hat hónaptól öt évig terjedhető fogház.

Ez a cselekmény a 2. §. 1. és 3. pontjaiban említett esetekben öt évig, a 2. §. 4., 5. és 6. pontjaiban említett esetekben pedig tíz évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Örszágos Szépirodalmi Könyvtár

8. §.

A közhivatalnok, aki a 7. §. 1. bekezdésében meghatározott cselekményt akár az ő részére, akár beleegyezésével más részére adott vagy ígért ajándékért, jutalomért vagy egyéb előnyért követte el, öt évig terjedhető fegyházzal büntetendő.

Ez a cselekmény a 2. §. 1. és 3. pontjaiban említett esetekben tíz évig terjedhető, a 2. §. 4. és 5. pontjaiban említett esetekben életfogytig tartó fegyházzal, a 2. §. 6. pontjában említett esetben pedig halállal büntetendő.

9. §.

A közhivatalnok, aki hivatalánál vagy különös megbízatásánál fogva teljesítendő a 7. §. alá eső cselekményeért vagy ennek mulasztásáért akár a maga, akár más részére ajándékot, jutalmat vagy egyéb előnyt követel, elfogad, vagy az ez iránt tett ígéretet nem utasítja vissza, és pedig még abban az esetben is, ha az aján-

dék, a jutalom, illetőleg az előny az ő beleegyezésével másnak adatott vagy ígértetett, ha cselekménye vagy mulasztása nem járna hivatali kötelességének megszegésével, hat hónaptól öt évig terjedhető fogházzal, ha pedig azzal járna, öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

10. §.

Aki közhivatalnok részére vagy beleegyezésével más részére a végett, hogy a közhivatalnok a 7. §. alá eső kötelességét megszegje, ajándékot, jutalmat vagy egyéb előnyt ad, juttat vagy ígér, büntettet követ el, amelynek büntetése öt évig terjedhető börtön és ötezer koronáig terjedhető pénzbüntetés.

Aki közhivatalnok részére vagy beleegyezésével más részére a közhivatalnok hivatalánál vagy különös megbízatásánál fogva teljesítendő a 7. §. alá eső cselekményeért vagy ennek mulasztásáért az első bekezdésben említett célzat nélkül ad, juttat vagy ígér ajándékot, jutalmat, vagy egyéb előnyt, vétség miatt három hónaptól három évig terjedhető fogházzal és háromezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

11. §.

Aki háború idején büntettet vagy szándékos vétséget követ el, ha annak folytán a fegyveres erő érdekének közvetlen veszélyeztetése állott elő, vagy pedig a hadviselés érdekének lényeges sérelme következett be, és ezt az eredményt ő előreláthatta, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, büntett miatt öt évig terjedhető börtönnel büntetendő.

Nem alkalmazandó ez a rendelkezés :

1. ha a büntettnak vagy a vétségnek az 1878 : V. t.-c. (Btk.) szerint államfogház a büntetése ;
2. ha a büntett vagy a vétség sajtó útján követtetett el ;
3. az 1914 : XLI. t.-c. alá eső vétségek eseteiben.

12. §.

A jelen törvény 3. §-a szerint büntetendő büntettek, továbbá a jelen törvény 7—10. §-ai alá eső bűncselekmények elkövetésére irányuló szövetség (Btk. 132. §.), ha ahhoz előkészületi cselekmény is járult, vétség, amelynek büntetése három évig terjedhető fogház.

Ily szövetség miatt nem büntethető az, aki — mielőtt a hatóság a szövetséget még felfedezte volna, és mielőtt a szövetségen és az előkészületen felül egyebet követtek volna el — a szövetségtől eláll, és ezt nemcsak tudomására juttatja a szervezetketteknek, de őket reábirni törekszik, hogy tervüket abban hagyják, vagy pedig a szövetséget a hatóságnál feljelenti.

13. §.

A jelen törvényben meghatározott büntettek és szándékos vétségek eseteiben meg kell állapítani a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlásának felfüggesztését is.

Külföldi büntett esetében az országból ki kell utasítani s a visszatéréstől is eltiltani.

A jelen törvény 3. §-a szerint büntetendő büntettek eseteiben a bíróság az 1907 : III. t.-c. 15. §-ában említett kizárást is elrendelheti.

14. §.

A jelen törvényben meghatározott büntettek és vétségekre nézve a Btk. 7. §-ának rendelkezéseit kell alkalmazni.

2. Bünvádi eljárási rendelkezések.

15. §.

A jelen törvényben meghatározott büntettek és vétségek elbírálása a kir. ítélőtáblák székhelyén működő kir. törvényszékeknek, Budapesten a kir. büntető törvényszéknek hatáskörébe tartozik.

16. §.

Amennyiben a polgári büntetőbíróságnál az 1912 : LXIII. t.-c. 12. §-ának 4. pontja alapján a gyorsított bünvádi eljárásnak az említett törvény 31. §-a értelmében kibocsátott szabályai nyerne alkalmazást, a kir. törvényszéknek öt tagból alakított tanácsa előtt kell megtartani a főtárgyalást:

1. az 1897 : XXXIV. t.-c. 15. §-ának I. 1., 2., 3., 4. és 17. pontjaiban említett bűncselekmények eseteiben, valamint a Btk. 171. §-ának 1. bekezdésében meghatározott felhívás esetében, ha ez a felsorolt büntettek valamelyikére irányul,

2. a Btk. 465., 467. és 470. §-ai alá, valamint

3. a jelen törvény alá eső bűncselekmények eseteiben.

A kir. törvényszék ítélete ellen semmisségi panasznak van helye, amely felől a kir. Kúria határoz.

Az eljárás egyéb szabályait — az 1912 : LXIII. t.-c. 31. §-ában foglalt rendelkezések figyelembevételével, — valamint az átmeneti rendelkezéseket az igazságügyminiszter rendelettel állapítja.

3. Kereskedelmi jogi és egyéb magánjogi rendelkezések.

17. §.

Aki mint eladó vagy szállító az 1—5. §-okban meghatározott valamely cselekményt elkövet, köteles a cselekménye által okozott egész kárt — ideszámítva a nem vagyoni kárt is, amelynek pénzbeli összegét a bíróság szabad belátása szerint állapítja meg — a kincstárnak megtéríteni.

Ha valaki ily cselekményt azáltal követ el, hogy mint eladó vagy szállító a kikötöttnél silányabb minőségű árut szállított, az ezen áruért kikötött vételári követelését is elveszti s az ennek fejében már felvett vételári összeget a felvétel napjától járó törvényes kamatjával együtt a kincstárnak visszatéríteni köteles a nélkül, hogy a szállított áru esetleges értéke az ő javára tekintetbe vetetnék; az áru pedig megtérítés nélkül a kincstáré marad. Gondatlanságból elkövetett cselekmény esetében a bíróság ezt a joghatrányt méltányosság szerint mérsékelheti, ha az az eladót vagy a szállítót aránytalanul sújtaná.

Ha a cselekmény elkövetésében többen vettek részt, a visszatérítési és kártérítési kötelezettség egyetemleg terheli őket.

Ezen §-nak és amennyiben erre vonatkozik, a 21. §-nak rendelkezéseit azonban nem lehet alkalmazni a szerződő fél oly jóhiszemű hitelezőjének és más oly jóhiszemű harmadik jogszerezőnek hátrányára, akinek — nem ingyenes jogügyletből eredő — joga a háború kitörése előtt keletkezett, vagy pedig tekintet nélkül a keletkezés idejére oly követelés, amelynek tárgya az eladott vagy szállított áru előállítására fordított munkának bére vagy szerződésszerű anyag ára.

18. §.

Ha az 1—5. §-okban meghatározott cselekmény elkövetőjének a kincstárral szemben akár ugyanazon, akár más szerződés alapján

még teljesítetlen szállítási kötelezettsége van, a kincstár, választása szerint, vagy a teljesítést követelheti, vagy a szerződéstől elállhat. Elállás esetében a cselekmény elkövetője felel a kincstárnak, ha ez az illető árút máshonnan szerzi be, azért a különbözetért, amellyel a beszerzési ár a cselekmény elkövetőjével szemben kikötött árat meghaladja.

19. §.

Harmadik személy, aki a cselekmény elkövetőjének vagyonából valamely értéket közvetlenül vagy közvetve ingyen vagy nem megfelelő ellenszolgáltatás fejében kapott, ingyenes vagyoni előnye erejéig a kincstárnak a 17. és a 18. §-on alapuló követelése miatt a cselekmény elkövetőjével egyetemleg felel, hacsak be nem bizonyítja, hogy a részére történt juttatás a bűncselekménnyel és a tettesre ebből háruló vagyoni előnnyel semmi összefüggésben nem áll.

Jelentéktelen alkalmi ajándékokra az 1. bekezdés szabálya nem terjed ki.

20. §.

A jelen törvényben meghatározott magánjogi következmények az eladót vagy szállítót akkor is érik, ha a bűncselekményt a szolgáltatási kötelezettséget megalapító szerződésre vonatkozólag cégvezetője vagy üzletvezetője, vagy a 6. §. 1. bekezdése alá eső alszállító, alvállalkozó vagy megbízott követte el.

21. §.

A 17—20. §-ok rendelkezései megfelelően állanak, ha valaki az 1—5. §-okban meghatározott valamely cselekményt nem adásvételi vagy szállítási, hanem másnemű szerződésből eredő kötelezettségének nem teljesítése vagy nem megfelelő teljesítése által követ el.

22. §.

A kincstárt a 17—21. §-ok értelmében megillető követelések biztosítása végett a biztosítási végrehajtást a kincstár képviselőre hivatott hatóság megkeresésére, vagy pervitelre jogosult képviselőjének kérelmére — az 1881 : LX. t.-c. 227. §-án alapuló biztosítási végrehajtásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával — a követelés fennállásának igazolása, a per megindítása és veszély kimutatása nélkül is el kell rendelni a megkeresésben, vagy a kérelemben megjelölt összeg erejéig.

4. Záró rendelkezések.

23. §.

A Btk. 457. §-a hatályát veszti.

Ahol valamely jogszabály az előbbi bekezdés értelmében hatályon kívül helyezett rendelkezésre hivatkozik, a jelen törvény 1—6. §-aiban foglalt rendelkezéseket kell érteni.

Ez a törvény nem érinti a katonai büntető bíraskodás alá tartozó egyénekre vonatkozó katonai büntetőjogi szabályokat.

24. §.

A jelen törvény 1—10. §-aiban foglalt rendelkezéseket akkor is alkalmazni kell, ha a cselekményt e törvény életbelépte előtt, de már a háború idején követték el, feltéve, hogy a cselekmény az eddigi jogszabályok szerint is bűncselekmény volt.

Ily esetben, ha a cselekmény a jelen törvény szerint halálbüntetés vagy életfogytig tartó fegyházbüntetés alá esnék, a büntetés tiz évtől tizenöt évig terjedhető fegyház.

25. §.

A 17—22. §-ck rendelkezéseit akkor is alkalmazni kell, ha a jelen törvény szerinti felelősségre alapul szolgáló cselekményt e törvény életbelépte előtt, de már a háború idején követték el, feltéve, hogy a cselekmény az eddigi jogszabályok szerint is bűncselekmény volt.

26. §.

A jelen törvény kihirdetése napján lép életbe.

A jelen törvény 17—21., valamint 25. §-aiban foglalt rendelkezések hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területére hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkoznak, Horvát-Szlavonországekra is kiterjed. Ahol ezek a rendelkezések a jelen törvényben meghatározott büntető jogszabályokra hivatkoznak, helyettük Horvát-Szlavonországekban az ottani büntető törvények rendelkezéseit kell érteni.

A jelen törvény végrehajtásával a kereskedelemügyi miniszter és az igazságügyminiszter bizatik meg; amennyiben pedig a jelen törvény rendelkezéseinek hatálya Horvát-Szlavonországekra is kiterjed, s végrehajtásuk nem a központi kormányt illeti, ezt a törvényt ott a bán hajtja végre.

454.

**1915 : XVIII. törvénycikk
a hazaárulók vagyoni felelősségéről.**

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 13-án. — Kihirdetett az »Országos
Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 17-én.)

1. §.

Akit háború idejében (1912 : LXIII. t.-c. 13. és 28. §.) az a nyomatékos gyanú terhel, hogy az ellenséghez pártolt és azt kémkedéssel, fegyveres szolgálattal vagy másnemű szolgáltatással támogatta, vagy e végből ellenséges csapathoz csatlakozott, vagy önként ellenséges területre távozott, annak belföldön található ingó és ingatlan vagyonára az állam igényének (2. §.) biztosítása végett a kir. ügyészség indítványára, akár a polgári, akár a katonai büntető-bíróság hatáskörébe tartozik, az elkövetett bűncselekmény miatt a bűnvádi eljárás azonnal — a veszély igazolása nélkül is — a végrehajtási törvénynek megfelelő zárlatot kell elrendelni. Az ily zárlatot az igazságügyminiszter által külön kijelölendő vizsgálóbíró rendeli el.

Az 1. bekezdésben említett zárlat elrendelésének, foganatosításának és feloldásának részletes szabályait — tekintettel a terhelt házastársának a házassági vagyonjogból folyó törvényes igényeire és a terhelttel szemben a törvéynél fogva eltartásra jogosultak tartására is, addig is, míg törvényhozási uton szabályozható nem lesz — a minisztérium rendelettel állapítja meg.

2. §.

Aki az 1. §-ban említett cselekménnyel a magyar büntető törvényekben meghatározott felségsértés vagy hűtlenség bűncselekményét követi el, a cselekményéből keletkező kár, sérelem és egyéb hátrány megtérítéséért — tekintet nélkül a hátrány nagyságára és arra, hogy tényleg bekövetkezett-e — a belföldön található vagyonával akként felel, hogy az a bűncselekmény elkövetésével törvéynél fogva az államra száll.

Az államnak az 1. bekezdésen alapuló igényét — annak mérve tekintetében is — külön perrel kell érvényesíteni. A per kizárólag a budapesti kir. törvényszéknek hatáskörébe és illetékeségéhez tartozik. Ilyen perben a budapesti kir. törvényszék öt tag-

ból alakított tanácsban határoz. A tanács két tagját a budapesti kir. büntető törvényszék bírái közül a budapesti kir. ítélőtábla elnöke jelöli ki. Az eljárásra egyebekben a polgári perrendtartás szabályai irányadók.

3. §.

Ez a törvény kihirdetésének napján lép életbe, és azt a minisztérium hajtja végre.

455.

1915 : XV. törvénycikk

az 1915/16. költségvetési év első hat hónapjában viselendő közterhekről és fedezendő állami kiadásokról.

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 12-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 15-én.)

1. §.

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a magyar szent korona országaiban az adókra és állami jövedékekre vonatkozó összes — jelenleg fennálló, vagy ezután hozandó — törvényeket, azok időközben bekövetkezhető módosításainak figyelembevételével az 1915/16. költségvetési év első hat hónapjában érvényben tarthassa és az ezek alapján befolyó adókból és egyéb bevételekből az állami kiadásokat a következő szakaszban meghatározott módon fedezhesse.

2. §.

A kiadásokra nézve az 1914/15. évi állami költségvetésről szóló 1914 : XXVII. t.-c. rendelkezései irányadók; felhatalmaztatik azonban a kormány, hogy olyan kiadásokat is fedezhessen a jelen törvény hatályának tartama alatt, amelyek a vonatkozó külön törvények, vagy törvényes intézkedések alapján fedezendőek.

À jelen §-ban foglalt rendelkezés a közösügyi rendes és rendkívüli kiadásokból a magyar szent korona országait illető összegre s vonatkozik, oly feltétel mellett, hogy ezen kiadásoknak a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országokra eső része is

az 1907 : LV. t.-c. 3. §-a értelmében megfelelően rendelkezésre fog bocsáttatni, s oly korlátozással, hogy amint az 1867 : XII. t.-c. 40. §-a értelmében a közösügyek tárgyalására kiküldött országos bizottságok az 1915/16. évi közös költségvetést, vagy az 1915/16. költségvetési év egy részében közösügyi kiadásokként felhasználható összegeket megállapították, a jelen törvényes felhatalmazás alapján rendelkezésre bocsátható összeg a közös ügyek tárgyalására kiküldött országos bizottságok által megállapítandó összegből a költségvetési év első hat hónapjára eső hányadnak a magyar szent korona országaira eső részét meg nem haladhatja. .

A jelen törvénnyel adott felhatalmazás alapján az 1915/16. évi kezelést terhelő minden kiadás az 1915/16. évre megalkotandó költségvetés keretébe lesz beillesztendő.

3. §.

A hadsegélyezés céljaira a jövedelemadónak ideiglenes és részleges életbeléptetéséről szóló 1914 : XLVI. törvénycikk 9. §-ának 4. pontja szerint alakítandó adófelszólamlási bizottságoknak tagja lehet az is, aki nem tartozik a jövedelemadó fizetésére kötelezettek közé.

4. §.

Jóváhagyatik a pénzügyminiszternek az az intézkedése, hogy a Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaság kötelezettségeiért veszteségi szavatosságot vállalt olyképen, hogy amennyiben az intézet feloszlása alkalmával a 4,000.000 K alaptőkének tényleg befizetett összegéből s az intézet egyéb vagyonából a hitelezők teljesen kielégíthetők nem volnának, úgy a m. kir. államkincstár a hitelezők kielégítéséhez még szükségelt összegnek háromnegyed-részét, legfeljebb azonban a tényleg befizetett alaptőke háromnegyed részének megfelelő összeget, rendelkezésre fogja bocsátani.

A Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaságnak bélyeg- és illetékmentesség biztosítatik az általa kibocsátandó részvényekre és ezek szelvényeire, valamint az intézet alapításával kapcsolatos szerződésekre, kezességi nyilatkozatokra s egyéb okiratokra, beadványokra, jegyzőkönyvekre és hivatalos eljárásokra nézve. A Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaságnak minden üzleti könyve és feljegyzése, az általa és közegei által kiállított valamennyi okirat

ügyszintén azok az okiratok, amelyek az intézet által nyújtott kölcsönök biztosítása céljából állítottak ki, bélyeg- és illetékmentesek. Megilleti a bélyeg- és illetékmentesség továbbá azokat az okiratokat is, amelyek a kölcsönvevők nyílt könyvköveteléseinak a Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaságra történt engedményezéséről állítatnak ki.

A Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaság üzleti nyeresége után semmiféle adókötelezettség alá nem esik.

A jelen szakaszban biztosított bélyeg-, illeték- és adómentesség a Magyar Hadi Hitelintézet Részvénytársaságot az alapításától kezdődő joghatállyal illeti meg.

5. §.

Felhatalmaztatik a pénzügyminiszter, hogy az építési ipar felendítésének elősegítése céljából a hazai záloglevélkibocsátó intézetektől, amennyiben azok építkezések céljaira ötven millió korona tényleges összeg erejéig új törlesztéses kölcsönöket engedélyeznek és folyósítanak, a m. kir. államkincstár részére husz millió korona értékű zálogleveleket vehessen át.

6. §.

Jóváhagyatik a pénzügyminiszternek az az intézkedése, amellyel elrendelte, hogy a szeszfőzdekben és a szeszszabadraktárakban mindenkor raktáron levő szesz 1915. évi május hó 7. napjától fogva csak a pénzügyminiszter rendelkezésének megfelelő módon adható el, és hogy az eladási árnak, amennyiben szeszfőzdekről, szeszfőzdével helyi összeköttetésben levő és szabadraktárra nyilvánított szeszfinomítókról, vagy szabadraktárra nyilvánított szeszfinomítókról van szó, exkontingens nyers szesznél hektoliterfokonként 1 K 30 f-t, exkontingens finomított szesznél hektoliterfokonként 1 K 40 f-t, kontingens szesznél pedig az előbbi tételeket és 20 fillért meghaladó része, amennyiben pedig egyéb szabadraktárakról van szó, az előbbi tételeket és 3 fillért meghaladó része az államkincstárnak beszolgáltatandó.

Ez az intézkedés a háború tartama alatt és a háború befejezése után hat hónapön át érvényben marad mindaddig, amig azt a pénzügyminiszter hatályon kívül nem helyezi.

Jogositva van a pénzügyminiszter ez alatt az idő alatt:

1. a szeszfőzde és szabadraktártulajdonosoknak jutó árat a törvényhozásnak való utólagos bejelentés kötelezettsége mellett aránylagosan leszállítani vagy felemelni, ha az átlagos termelési költségek jelentékenyebb csökkenése vagy emelkedése azt indokoltta teszi;

2. megállapítani azt a legmagasabb árat, amelyen a szesz a nagykereskedők, a szeszesisitalokat készítő, a kimérők és kismértékbeni elárusítók, valamint a szeszt adómentes célra felhasználó vállalatok részére, ideértve az általános denaturáló szerrel denaturáló vállalatokat is, eladható; ez az ár a megadózott finomított szesz után hektoliterfokonként 4 koronát meg nem haladhat;

3. azt az összeget, amely a szeszfőzdek és szeszszabadraktárak által nagykereskedők részére eladott finomított kontingens szesz árából a szeszadó és szeszadóptélek levonása után hektoliterfokonként a kincstárnak jut, beszédni a szesztermelési adóval együtt a termelési adó alá eső szeszfőzdekben előállított szesz után, továbbá azok után az égetett szesz folyadékok után, amelyek oly helyről szereztetnek be, amelyre a jelen törvény hatálya ki nem terjed;

4. azokban az esetekben, amikor a szeszszabadraktárra nyilvánított szeszfinomítók és egyéb szabadraktárak vállalkozói az eladók nyilatkozatai és saját üzleti könyveik alapján hitelt érdemlően igazolják, hogy a vállalataikban raktáron levő és a pénzügyminiszternek a jelen §. első bekezdésében említett intézkedését megelőzően szeszfőzdekből, szeszszabadraktárra nyilvánított szeszfinomítókból vagy egyéb szabadraktárakból elszállított szeszt az első bekezdésben meghatározott összegeknél drágábban szereztek be, és az ez iránti igényeiket az első bekezdésben említett pénzügyminiszteri rendelkezés hatálybaléptének napjától számított 8 nap alatt a pénzügyminiszternél bejelentik, az e vállalatok által az első bekezdés szerint a szesz eladási árából megtartható összegeket ezekre a szeszmenyiségekre nézve a kellően igazolt tényleges beszerzési árig felemelni. Arról, hogy mely vállalatoknak mily mennyiség és mily összeg erejéig adatott ily felemelés, az országgyűlésnek jelentés teendő.

A harmadik pontban említett összeg az alatt az idő alatt, míg a jelen intézkedés érvényben van, mindazokban a jövedéki kihágási esetekben, amelyekben a büntetés a megrövidített vagy

megrövidítés veszélyének kitett szeszdó vagy szeszdópótlék többszörösében van megállapítva, ugyancsak megrövidített vagy megrövidítés veszélyének kitett szeszdó vagy szeszdópótléknak tekintendő.

Jövedéki kihágást követ el s a megrövidített vagy megrövidítés veszélyének kitett kincstári részesedés 4-szeresétől annak 8-szorosáig terjedhető pénzbüntetéssel, ha pedig ez az összeg meg nem állapítható, 400 koronától 10.000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki a szeszeldásra vonatkozólag a pénzügyminiszter által a fentiek értelmében kiadott rendelkezéseket megszegi. E jövedéki kihágásokra nézve egyébként a szeszdó-jövedéki kihágásokra nézve érvényes törvényes rendelkezések értelemszerűen alkalmazandók. A megrövidített vagy megrövidítés veszélyének kitett kincstári részesedés alatt hektoliterfokonként az az összeg értendő, amely a szeszfőzdék és szabadraktárak által nagykereskedők részére eladott finomított kontingens szesz árából a szeszdó és szeszdópótlék levonása után a pénzügyminiszter rendelkezéseinek megfelelően a kincstárt illeti meg.

7. §.

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a háború alatt vagy annak következtében rokkanttá vált s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgárokat, valamint a háború alatt vagy annak következtében elesett, eltűnt vagy meghalt s a katonaságnál a legénység állományába tartozott magyar állampolgárok hátrahagyottait, ha hitelt érdemlőleg bebizonyítják, hogy a segélyre reászorultak, — amennyiben ez a kérdés időközben törvényhozási úton másképp nem rendeztetnék — mindaddig, amíg a háború tart, s a háború befejezése után is hat hónapon át, a törvényszerű katonai ellátásokon felül, az alábbiak szerint megállapított s előzetes havi részletekben fizetendő ideiglenes segélyekben részesíthesse.

A fentemlített rokkantak, illetőleg hátrahagyottak — tekintet nélkül a rokkantnak, illetőleg elesettnek, eltűntnek vagy meghaltnak katonai rendfokozatára — a következő ideiglenes segélyeket kapják:

1. évi 60 K segélyt az a rokkant, akinek keresőképessége

korábbi foglalkozásában legalább 20, de kevesebb mint 50⁰/o-kal csökkent,

2. évi 120 K segélyt az a rokkant, akinek keresőképessége korábbi foglalkozásában 50—100⁰/o-ig csökkent,

3. évi 180 K segélyt az a rokkant, aki bármilyen munkára képtelen,

4. évi 60 K segélyt az 1., 2. vagy 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak törvényes felesége,

5. évi 36 K segélyt az 1. vagy 2. pont szerint, és évi 60 K segélyt a 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak minden gyermeke, ha házasságon kívül született is, és pedig a figyermekek a tizenhatodik, a leánygyermek a tizennegyedik életév betöltéséig,

6. évi 60 K segélyt az 1., 2. vagy 3. pont szerint segélyben részesülő rokkantnak édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja, ezeknek a családtagoknak a segélye azonban együttvéve évi 120 koronánál több nem lehet.

7. évi 120 K segélyt az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) az özvegye,

8. évi 12 K segélyt az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) minden törvényes vagy törvényesített atyátlan árvája, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig,

9. évi 36 K segélyt az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) törvényes vagy törvényesített szülőtlén árvája, ha csak egy ilyen árva maradt hátra; egyenkint évi 30 K segélyt, ha két ilyen árva, egyenkint évi 24 K segélyt, ha három ilyen árva, és egyenkint évi 18 K segélyt, ha négy vagy több ilyen árva maradt hátra, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig,

10. évi 60 K segélyt az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) minden házasságon kívül született árvája abban az esetben, ha az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) özvegye katonai özvegyi nyugdíjat és a 7. pont szerint segélyt kap, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig,

11. évi 108 K segélyt az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) házasságon kívül született és a 10. pont alá nem eső olyan árvája, akit az elesett (eltűnt, meghalt) tartott el, ha csak egy ilyen árva

maradt hátra; egyenkint évi 102 K segélyt, ha két ilyen árva, egyenkint évi 96 K segélyt, ha három ilyen árva, és egyenkint évi 90 K segélyt, ha négy vagy több ilyen árva maradt hátra, és pedig a fiárvák a tizenhatodik, a leányárvák a tizennegyedik életév betöltéséig,

12. évi 60 K segélyt az elesettnek (eltűntnek, meghaltnak) édes apja, anyja, nagyapja és nagyanyja, ezeknek a családtagoknak a segélye azonban együttvéve évi 120 koronánál több nem lehet.

A 4., 5. és 6. pontok alatt felsorolt családtagok segélyét a rokkantnak, a 8., 10. és 12. pontok alatt felsoroltakét pedig az özvegynek kezeihez kell fizetni.

Családtagok gyanánt — a katonai ellátási törvények értelmében nevelési járulékra igényvel bíró gyermekeken kívül — csak azok vehetők számba, akiket a rokkant vagy elesett (eltűnt, meghalt) tartott el, s akiket a segélyezés idejében a segély felvételére jogosult tart el.

Ha a 12. pont alatt felsoroltakat nem az özvegy tartja el, de előzőleg az elesett (eltűnt, meghalt) tartotta el, a segély saját kezükhöz fizetendő.

A fentiek szerint a rokkant, illetve az özvegy kezeihez együttvéve fizetendő igeiglenes segélyeknek egy évi összege, a törvényszerű katonai ellátásnak egy évi összegével együtt, ideértve az 1887 : XX. törvénycikk 24. §-a alapján az özvegy részére esetleg megállapított évi 96 K segélyt is, de a sebesülési pótdíj nélkül, semmi esetre sem haladhatja meg a rokkantnak, illetve az elesettnek (eltűntnek, meghaltnak) korábbi foglalkozásában elért legutóbbi átlagos egy évi keresetét. Amennyiben ez az eset előállana, az ideiglenes segélyeket megfelelően le kell szállítani.

Az ideiglenes segélyek azoknál a családoknál, amelyek az 1882 : XI., 1912 : LXVIII., vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján segélyben részesültek, az ennek a segélynek a teljes megszűnését követő hó elsejétől kezdve, azoknál a családoknál pedig, amelyek eddig nem részesültek az idézett törvénycikkek alapján segélyben, attól az időponttól kezdve járnak, amelytől kezdve a törvényszerű katonai ellátások megállapítottak.

Az 1882 : XI., 1912 : LXVIII., vagy 1914 : XLV. törvénycikk alapján utalványozott segélyeket azoknál a családoknál, amelyeknél

a rokkant részére 1915. évi május hó elsejét megelőző időponttól kezdve, illetőleg az elesettnak (eltűntnek, meghaltnak) hátrahagyottai részére 1914. évi december hó elsejét megelőző időponttól kezdve állapították meg a törvényszerű katonai ellátások, amennyiben ez eddig még nem történt volna meg, 1915. évi április hó végével teljes összegükben meg kell szüntetni.

A minisztérium felhatalmaztatik, hogy a felmerülő beigazolt szükséghez képest, s amennyiben ez a rokkant eddigi életmódjának megfelelő megélhetésének biztosítása érdekében szükséges, a jelen szakasz előző pontjaiban meghatározott mértéken túlmenő államsegélyt is engedélyezhessen a teljesen munkaképtelen rokkantnak olyképen, hogy a rokkant összjövedelme 600 K-t elérjen.

A jelen szakasz alapján engedélyezett ideiglenes segélyeket ugyanolyan módon kell elszámolni, mint az 1882 : XI. törvénycikk értelmében teljesített segélyezéseket.

8. §.

A kormány felhatalmaztatik, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányaival és a cs. és kir. hadügy-miniszterrel egyetértőleg megállapodásokat létesítsen az iránt, hogy az ellenség előtt történt sebesülés, vagy a háború fáradalmi következtében rokkanttá vált s katonai ellátásra igénnyel bíró legénységi állományba tartozó egyének, ideértve az 1912 : LXVIII. törvénycikk alapján személyes szolgálatra bevont egyéneket is, amennyiben kiállítás van arra, hogy keresetképességüket egészen vagy részben visszanyerhetik, megfelelő orvosi utókezelésben és gyakorlati oktatásban részesíttessenek, s hogy a művégtagokra szorulóknak ilyenekkel elláttassanak; továbbá az iránt, hogy az, aki magát egy megfelelően összeállítandó orvosi szaktanács véleménye szerint szükséges orvosi utókezelésnek vagy művégtag alkalmazásának és gyakorlati oktatásnak alá nem veti, hacsak nincs legalább 10 évi beszámítható tényleges katonai szolgálata, a rokkantnyugdíjhoz, valamint a rokkantak házának ellátási állományába való felvételhez való igényét elveszti.

9. §.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy az 1907 : L. törvénycikk 1. §-ában említett A) táblázatba tartozó államvasuti

tisztviselőknek az 1915/16. költségvetési év első felére eső időszakos előléptetése alkalmával olyan tisztviselőket, akiknek várakozási ideje még nem telt le, az 1907 : L. törvénycikk 8. §-ában megállapított 25⁰/o-nál nagyobb terjedelemben, de a költségvetésben engedélyezett hitel keretén belül léptethessen soronkívül elő, és hogy az összes előléptetendő tisztviselőknek lefeljebb 20⁰/o-át abban az esetben is előléptethesse, ha az illetők várakozási idejének fele még nem telt le.

10. §.

Jelen törvény 1915. évi július 1-én lép életbe, de az 1. és 2. §-okban foglalt rendelkezések hatálya az 1915/16. évi állami költségvetésről szóló törvény életbeléptével megszűnik. A törvény végrehajtásával a pénzügyminiszter bízatik meg.

456.

1915:XIV. törvénycikk

a közadókat érintő egynémely kérdésnek a hadi állapot folytán szükségessé vált kivételes szabályozása tárgyában.

(Szentesítést nyert 1915. évi június hó 10-én. — Kihirdettetett az »Országos Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 15-én.)

1. §.

Az 1909 : XI. t.-c. 36. és következő §-aiban szabályozott adó-elengedésnek van helye :

a) ha a hadi állapotból folyó hadműveletek következtében a földbirtok termésében egyharmad vagy ezt meghaladó károsodás állott elő ;

b) ha a hadi állapot következtében a földbirtok a tényleges birtokos, illetve haszonbérelő mulasztása nélkül akként maradt műveletlenül, hogy egyharmad vagy ezt meghaladó károsodás mutatkozik ;

c) ha a földbirtok termésének betakarításánál a hadi állapot folytán a tényleges birtokos, illetve haszonbérelő mulasztása nélkül beállott akadályok egyharmad vagy ezt meghaladó károsodást okoztak.

A bejelentés határidejét, valamint a további eljárást a pénzügyminiszter rendeleti úton szabályozza.

2. §.

Az 1909:VI. t.-c. szerint kivetett házbéradónak törlése a hadi állapot tartama alatt bármikor kérelmezhető, ha a ház tényleges birtokosa bérlőjének a házbért egészen vagy részben végérvényesen elengedte.

A törlés alapjául a ház tényleges birtokosa által kiállítandó bélyegmentes nyilatkozat szolgál, melynek szövegét és a további eljárást a pénzügyminiszter rendeleti úton szabályozza.

3. §.

Házbéradóleírásnak van helye, az 1909:VI. t.-c. 54. és következő §-aiban szabályozott eljárás szerint, a hadi állapot tartama alatt azokra az épületekre vagy épületrészekre vonatkozólag, amelyeket a tényleges birtokos hadi vagy hadsegélyezési célokra akár hatóságnak, akár egyletnek (testületnek) vagy más személynek teljesen ingyen átenged.

A házbéradóleírás az átengedés napjától számítandó hatályal a hadi állapot tartama alatt bármikor kérelmezhető.

4. §.

Házbéradóhelyesbítésnek van helye, ha egyes épületek vagy épületrészek a hadi állapot tartama alatt hadi célokra ellenszolgáltatás mellett vétettek hatóságilag igénybe.

Az adó helyesbítése a hatósági igénybevétel napjától kezdődik és a hadi állapot tartama alatt bármikor kérelmezhető.

5. §.

A hadműveletek színterén megsemmisült, rombadőlt vagy megrongált, nemkülönben a hatóságilag kiűritett épületek után járó adóknak a károsodás mérvének megfelelő elengedése hivatalból foganatositandó.

A további eljárást a pénzügyminiszter rendeletileg szabályozza.

6. §.

Az 1875:XXIX. t.-cikkbe foglalt keresetadó I. vagy III. osztályába tartozó azok az adózók, akiknek üzlete (foglalkozása) a hadi állapot tartama alatt beigazoltan teljesen megszűnt, a megszűnés napjától járó adótörlést kérhetnek.

Az a körülmény, hogy az adózó iparigazolványáról, illetőleg iparendélyéről nem mondott le, továbbá hogy cégét nem törölte, az adó törlésére kihatással nincs.

7. §.

Ha az adózó fél a pénzügyminiszter által rendeletileg megállapítandó módon hitelt érdemlően igazolja, hogy a III. osztályú keresetadónak az 1914—1916. évekre jogerősen megállapított alapja az adózónak katonai szolgálatra történt behívása, illetőleg az 1912. évi LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján hadi célokra szükséges személyes szolgáltatásra történt kötelezése, vagy a háborús állapot folytán előidézett rendkívüli körülmények következtében legalább 50⁰/o-kal csökkent, a már jogerősen megállapított III. osztályú keresetadó, a keresetcsökkenés mértékéhez képest, a csökkenés beálltának időpontjától kezdve mérsékelhető.

Az ilyen adómérséklésre irányuló kérelmek az érdekelték által legkésőbb 1916. évi január hó végéig a pénzügyigazgatóságnál (adófelügyelőnél) nyújtandók be, amely azokat illetékes tárgyalás végett az 1883:XLIV. t.-c. 30. §-a értelmében alakított adófelszólamlási bizottság elé terjeszti.

Az adófelszólamlási bizottság a kérelmek elbírálásánál az 1883:XLIV. t.-c. 32—33. §-ai értelmében jár el.

Az adófelszólamlási bizottság véghatározata ellen a m. kir. közigazgatási bírósághoz panasszal élhet:

1. a bizottság előadója, mint az államkincstár képviselője, ha az adófelszólamlási bizottság a jogerősen megállapított III. osztályú keresetadót leszállította a nélkül, hogy az adózó fél által szolgáltatott bizonyítékok erre kellő jogalapot nyújtottak volna.

2. az adózó fél, ha az adófelszólamlási bizottság az adó mérséklése iránt előterjesztett kérelmet egészen elutasította.

A panaszt az 1896:XXVI. t.-c. értelmében a pénzügyigazgatóságnál (adófelügyelőnél) kell benyújtani.

A panasznak halasztó hatálya nincs.

8. §.

Az 1909 : XI. t.-c. 22. §-a értelmében kiállított adóívek, úgyszintén az adóügyekben hozott mindennemű véghatározatok és végzések kézbesítése mindazoknál, akik katonai szolgálatra behivatottak, illetőleg az 1912 : LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján hadi célokra szükséges szolgáltatásra köteleztettek, vagy a hadműveletek színterén fekvő lakóhelyükről hatósági intézkedés folytán eltávolítottak, vagy oly helyen laknak, amely az ellenség által tartatik megszállva, csakis akkor vehető megtörténtnek, ha az adóív, illetőleg véghatározat vagy végzés magának az adózónak vagy igazolt meghatalmazottjának, illetőleg törvényes képviselőjének kézbesített.

A netán igénybe vehető jogorvoslati eljárás határideje az előző bekezdés szerint foganatosított kézbesítés megtörténtétől számít.

9. §.

Azokra nézve, akik az adókra, illetékekre és egyéb köztartozásokra vonatkozó törvényekben és szabályokban bizonyos jogok gyakorlására vagy köteleességek teljesítésére megállapított határidőket azért nem tarthatták be, mert katonai szolgálatra behivatottak, az 1912 : LXVIII. t.-c. alapján hadi célokra szükséges személyes szolgáltatásra köteleztettek, vagy a háború közvetlen hatásai folytán akadályoztattak a határidők betartásában, a pénzügyminiszter akár általános rendelettel, akár esetről-esetre, akár előlegesen, akár utólagosan a határidőket meghosszabbíthatja s a határidők be nem tartásából egyébként származó jogkövetkezményektől eltekinthet.

10. §.

Jelen törvény kihirdetése napján lép életbe. Végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

457.

1915: VIII. törvénycikk**Csanád vármegye közönségének 5%-ot meghaladó
vármegyei pótdadó kivetésére adandó felhatalma-
zásról.**

(Szentelést nyert 1915. évi június hó 4-én. — Kihirdettetett az »Országos
Törvénytár«-ban 1915. évi június hó 15-én.)

1. §.

Csanád vármegye közönsége felhatalmaztatik, hogy az 1883 :
XV. t.-c. értelmében 5⁰/o erejéig kivethető vármegyei pótdadón
felül a háborúban elesettek özvegyeinek, árváinak és egyéb hátra-
maradottainak, továbbá mindazoknak, kik a háború következtében
kárt szenvedtek, segélyezési céljaira a belügyminiszter előzetes
jóváhagyásával az 1915. évre további 5⁰/o erejéig vármegyei pót-
adót kivessen.

2. §.

E törvény a kihirdetése napján lép életbe és végrehajtásával
a belügyminiszter bizatik meg.

B) RENDELETEK.

I. Általános vonatkozású rendelkezések.

458.

**A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 47.300. számú
VI-b.
körrendelete valamennyi másodfoku rendőri
büntetőbirósághoz,**

*a hadiállapottal összefüggő kihágásokra vonatkozó statisztikai adat-
szolgáltatásról.*

A hadiállapotból kifolyólag felette kívánatos, hogy az ennek következtében előállott összes eseményekről maradandó feljegyzés álljon rendelkezésre. Ezért a Rüs. ¹⁾ 30. és következő szakaszaiban körvonalazott statisztikai adatszolgáltatás átmeneti kiegészítésével gondoskodni kell, hogy világos képet nyerjünk arról is, hogy a hadiállapottal kapcsolatos események a rendőri büntetőbiráskodást mennyire és mily életviszonyok terén vették igénybe.

Ennélfogva a Rüs. 32. §-ának utolsó bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján elrendelem, hogy az ezen szakaszban megállapított statisztikai betűjel-jegyzék — az 1—14. pontoknak különben érintetlenül hagyása mellett — a következő változtatással alkalmazzassék:

Az 1—14. pontok alatt felsorolt kihágási csoportokból kivétnek a hadiállapotból folyó, az azzal összefüggő kihágási esetek úgyszintén a hadiállapotra tekintettel minősülő összes kihágás esetek.

Ehhez képest ezen kivételes kihágási esetekre az 1—14. pon

¹⁾ Rüs. = Rendőri büntető eljárási és ügyviteli szabályok = 105.000/1906 B. M. sz., 1. Magy. Rend. Társ., 1909. évf., 2260. o.

alatt felsorolt betűjelek megfelelő fenntartása mellett, a következő új betűjelek állapíttatnak meg :

I. Ár/1. Termény, örlemény és minden élelmiszer ártúllépésére vonatkozó kihágási esetek.

II. Ár/2. Az I. pont alá nem tartozó egyéb elsőrendű használati cikkek vagy szolgáltatások ártúllépésére vonatkozó kihágási esetek.

III. Besz. Az I—II. pont alá tartozó termények, örlemények, élelmiszerhasználati és más szükségleti cikkek bejelentésének elmulasztása vagy szállításának eltitkolására vonatkozó kihágási esetek.

IV. Jte. A jövőbeli termés adásvételének tilalma és érvénytelensége tárgyában kiadott rendeletekkel minősülő kihágási esetek.

V. Egy. Az egyesülési és gyülekezési jog korlátozása tárgyában az 1912 : LXIII. t.-c. 9., 10. §-aiban foglalt felhatalmazás alapján kiadott rendeletekkel minősülő kihágási esetek.

VI. Fegy. Fegyverek beszolgáltatásának elrendelése tárgyában kiadott rendeletekkel minősülő kihágási esetek.

VII. H. A mozgósítás esetén bevonultak gyámolnélküli családtagjainak segélyezése tárgyában kiadott 100.000/1914. P. Ü. M. számú rendelettel¹⁾ minősülő kihágási esetek.

VIII. Z. Minden egyéb törvényben, miniszteri vagy más rendeletben megállapított s a hadiállapotból folyó, az azzal összefüggő, úgyszintén a hadiállapotra tekintettel minősülő kihágási esetek.

Ha ugyanazon kihágási ügyben több különböző s azok között az I—VIII. pont alatt is felsorolt kihágás lett megállapítva, úgy az adatgyűjtőlap 4. rovatában minden esetben az I—VIII. pont alatti kivételes betűjel irandó.

Hogy az adatszolgáltatás minél teljesebbé tétessék, elrendelem, hogy a Rüs. 30. §-ának negyedik bekezdése értelmében már zárt fiókban vagy szekrényben őrzött statisztikai adatgyűjtőlapok is átvizsgáltsanak s a betűjelek a szükséghez képest ezen rendelet rendelkezései értelmében kijavíttassanak.

Az I—VIII. alatt felsorolt kihágási esetekben piros adatgyűjtőlapokat kell kiállítani, amelyekből megfelelő készletet a m. kir.

¹⁾ Lásd a 918. o.

központi statisztikai hivatal az elsőfokú rendőri büntető bíróságoknak meg fog küldeni.

Egyéb részeiben a Rüs.z.vonatkozó, valamint a 167.000/1910. B. M. számú körrendelet¹⁾ rendelkezései változatlanul alkalmazandók.

Budapesten, 1915. évi május hó 27-én.

Sándor János s. k.

II. Rendészeti természetű korlátozások.

1. Népmozgalmi korlátozások.

b) *Kitiltás (internálás) és rendőri felügyelet vagy őrizet alá helyezés.*

459.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 14.139. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,²⁾

Magyarországon internált szerb és Szerbiában internált magyar állampolgárok egy részének hazabocsátásáról.

A cs. és kir. közös külügyminiszter úr az 1915. évi 35.359/11. számú átirata kapcsán arról értesít, hogy az Osztrák-Magyar Monarchiában és Szerbiában visszatartott polgári lakosság egy részének hazájukba való visszatérése tárgyában megegyezés jött létre, mely szerint visszatérhetnek hazájukba:

1. Asszonyok és hajadonok, korra való tekintet nélkül;
2. 18 évnél fiatalabb és 50 évnél idősebb férfiak, és pedig mindkét esetben csak akkor, ha ellenük büntető eljárás folyamatba téve nincs s hivatalos orvosi vizsgálat után teljesen egészségeseknek találtatnak.

A megegyezéshez képest felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy a hatósága területén internált, vagy az 1914. évi november hó 16-án 8.626/el. számú rendeletem³⁾ alapján nyilvántartásba vett s a fent-

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára. 1910. évf., 800. o.

²⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

³⁾ Lásd a 72. o.

említett csoportokba tartozó szerb alattvalóknak névjegyzékbe vétele iránt haladéktalanul intézkedjék.

A névjegyzékbe felvett szerb alattvalók közül a *vagyontalanok* csoportonként és megfelelő kíséret mellett Verestorony határállomásra lesznek továbbítandók s az ottani határszéli rendőrkirendeltség vezetőjének átadandók, aki az ország határán való kilépésükről gondoskodni fog.

Minthogy pedig az elbocsátás, illetőleg elutazás időpontját én fogom elrendelni, felhivom ^{Alispán} Polgármester urat, hogy az utazásra teljesen elkészült szerb alattvalók számszerű adatait az ezidőszerinti tartózkodási helyük, valamint a 12 éven aluli gyermekek számának külön való feltüntetése mellett, táviratilag jelentse be. Az időközönként általam, az egyes helyekről meghatározott számban elbocsátandókat az illetékes elsőfokú rendőrhatóságok, név, kor, családi állapot és illetőségi hely feltüntetése mellett három példányban azonnal jegyzékbe foglalják, és a jegyzéket — a hazabocsátottak díjtalan utazásának lehetővé tétele céljából — a vagyontalanságot igazoló záradékkal és hivatalos bélyegzőikkel látják el. A jegyzék első példányát az illetékes vasuti állomásfőnökségnek adják át. A második és harmadik példánynak az említett záradékoláson kívül még azt is tartalmaznia kell, hogy a jegyzékben megnevezett egyének hatósági orvos által megvizsgáltattak és teljesen egészségeseknek találtattak. A második példány az utasokat kísérő közegnek azon utasítással adandó át, hogy azt, Verestoronyba érkezve, az ottani határszéli rendőrkirendeltség vezetőjének kézbesítse. A harmadik példány pedig hozzám terjesztendő fel.

A hazájukba visszatérő szerb alattvalók arra figyelmeztetendők, hogy miután Románián keresztül útjukat egyhuzamban, zárt vonatokban fogják megtenni, legalább is két napi élelemről és ivóvíz-készletről gondoskodjanak.

A *vagyonnal rendelkező* s hazájukba szintén visszabocsátandó szerb alattvalók szabályszerű útlevél birtokában külön utazhatnak s elutazásukhoz kíséretet kirendelni nem kell. Az elutazásra készen állók nevét, korát, ezidőszerinti tartózkodási helyét feltüntető névjegyzék ide haladéktalanul felterjesztendő, amelynek alapján az illetőknek ugyancsak csoportonként elbocsáttatása iránt a kilépő állomás megjelölése mellett intézkedni fogok.

Ezek részére külön-külön oly szövegű igazolvány állítandó ki, mely szerint útjukat a jelenlegi tartózkodási helyüktől Budapestig, majd innen Verestoronyig (Caineniig) egy huzamban kötelesek folytatni s Budapestre érkezve, az egyidejűleg elrendelt további szükséges intézkedések megtétele végett, az államrendőrség főkapitányágánál jelentkezni tartoznak.

Az említett útleveleket az Északamerikai Egyesült-Államoknak Budapesten székelő főkonzulátusa állítja ki, s az útleveleket a román királyi főkonzulátus láttamozza.

Különösen hangsúlyozom, hogy a megegyezés értelmében elbocsátható internáltak kivétel nélkül elszállítandók. A rendőri felügyelet alatt állók közül azok, akik nem gyanusak, akik hosszabb idő óta tartózkodnak az országban, s magukat állandóan fenntartani képesek, esetleg az országban maradhatnak. Erre vonatkozó kifejezett kívánságukról a 2.438/1915. eln. számú körrendelet¹⁾ értelmében két tanu jelenlétében nyilatkozat állítandó ki, mely hozzám felterjesztendő. Ittmaradás esetén a rendőri felügyelet alatt tartás továbbra is fenntartandó.

Súlyt helyezek arra, hogy az említett megegyezés folytán az elutazásukban most már nem korlátozott szerb alattvalók hazájukba mielőbb visszatérhessenek, ugyanezért felhivom ^{Alispán} Polgármester urat, ezen rendelkezéseimnek haladék nélküli végrehajtására.

Budapesten, 1915. évi május hó 8-án.

Sándor János s. k.

460.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 17.346. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányához²⁾,

olasz állampolgárokkal szemben követendő eljárásról.

A 10.962/1915. B. M. eln. számú rendeletben³⁾ megjelölt rendőri eljárás alá esnek az ellenséges államoknak az ország területén tartózkodó mindazon polgárai, akik nem hadifoglyok.

Legújabbban Olaszország is a velünk hadi állapotban levő

¹⁾ Lásd a 87. o.

²⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

³⁾ Lásd a 78. o.

államok közé lépett. Ezen körülmény az itt tartózkodó olasz állampolgárokra nézve is államrendészeti és katonai érdekekből hasonló intézkedéseket tesz szükségessé, mint amelyek egyéb ellenséges államok polgáraival szemben eddig — a humanizmus követelményeinek szem előtt tartásával — a felmerülő szükséghez képest már foganatossítottak.

A hivatkozott rendeletben szabályozott rendőri eljárás első sorban szükségessé teszi, hogy az ország területén tartózkodó összes olasz állampolgárok, a tartózkodási hely megjelölése mellett, a mellékelt minta szerint készítendő kimutatásokba törvényhatóságunkint haladéktalanul pontosan összeírassanak.

Felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy — amennyiben az olasz állampolgárok pontos névjegyzéke másképpen nem volna megállapítható vagy összeállítható — utasítsa az elsőfokú rendőrhatalóságokat, hogy alkalmas módon azonnal tétessék közhírré, illetőleg ahol ez a helyi viszonyokhoz képest mellőzhető, közvetlen utasítással vagy idézéssel kötelezzék az összes olasz állampolgárokat, hogy a legrövidebb záros határidő alatt az illetékes elsőfokú rendőrhatalóságnál az említett összeírás céljából törvényes következmények (elővezetés) terhe alatt jelentkezzenek.

A pontos személyi adatokat tartalmazó s férfiakat, nőket és gyermekeket is magukban foglaló kimutatások egyik példánya a rendőrhatalósági nyilvántartás céljait szolgálja, másik példányát pedig ^{Alispán}_{Polgármester} úr minden sürgetés bevétele nélkül hozzám haladéktalanul terjessze fel.

Megjegyzem, hogy ezen összeírási munkálatok nem akadályozzák, hogy amennyiben azok tartama alatt is egyes olasz állampolgároknak rendes tartózkodási helyükről való eltávolítása vagy őrizet alá helyezése fontos okokból mellőzhetetlenül sürgőssé válik, a vonatkozó indokolt felterjesztések a 10.962/1915. B. M. eln. számú rendelet 8. §-a értelmében hozzám az illetékes kormánybiztos (fumei kormányzó, főispán) útján a rendőrhatalóságok által megtétessenek, illetőleg halasztást nem tűrő sürgős esetekben a hivatkozott rendelet 4. §-ában megjelölt korlátok közt az illetékes kormánybiztos intézkedjék.

Budapesten, 1915. évi május hó 24-én.

Sándor János s. k.

461.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 17.631. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a budapesti m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾*olasz állampolgárok internálásáról.*

Az olasz állampolgárok 17.346/1915. B. M. eln. számú körrendelet²⁾ szerint való összeírásának befejeztével haladéktalanul intézkedések teendők, hogy az összeírt olasz alattvalók közül a 10.962/1915. B. M. eln. számú rendelet³⁾ értelmében tartózkodási vagy lakóhelyükről kik távolítandók el és helyezendők őrizet alá.

Mihez tartás végett közlöm, hogy az olasz állampolgárok közül eltávolítandók és internálandók lesznek a 18—50 életév közt levő férfiak, nemkülönben korukra való tekintet nélkül azok, akik az olasz hadseregben katonai rangot viseltek.

Kivételt alkotnak azok, akik már hosszabb ideje az országban tartózkodnak, maguknak gazdasági existenciát teremtettek, és akiknek megbízhatósága kétségen kívül áll, illetőleg akikért megbízható magyar állampolgárok jótállást vállalnak. Ezek az olasz állampolgárok lakhelyükön, amennyiben a hadszíntértől távolabb esik, megfelelő rendőri felügyelet alatt egyelőre meghagyatnak, azonban a legkisebb aggály esetén internálandók.

A most megjelölt osztályozásba nem eső egyéb olasz állampolgárok (nők, gyermekek, idősebb férfiak) közül internálandók azok, akiknek egyénisége vagy magatartása államrendészeti vagy katonai szempontokból aggályosnak bizonyul.

Az eltávolítandó olasz alattvalók összes személyi adatairól és a fennforgó körülményekről távirati úton hozzám felterjesztés teendő.

Felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy az alárendelt hatóságokat e rendeletemben foglalt intézkedésekről haladéktalanul értesítse.

Budapesten, 1915. évi május hó 29-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1116. o.

³⁾ Lásd a 78. o.

c) *Kivételes útlevel-rendszabályok.***462.**

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 27.186. számú
XI-a.
 körrendelete valamennyi törvényhatóság első
 tisztviselőjéhez — Budapest kivételével — és Buda-
 pest székesfőváros rendőrfőkapitányához,¹⁾**

*a Romániába szülő útlevelek konzuli láttamozásáról és a láttamo-
 zásért fizetendő konzuli illetékről.*

Az útlevelek láttamozása ügyében 1904. évi 76.142. B. M. szám alatt kiadott²⁾ itteni körrendelet kapcsán értesitem, hogy a román kir. kormány újabb rendelkezése folytán megkivánja a Romániába szülő összes útlevelek konzuli láttamozását. Az útlevelek láttamozásáért 5 korona konzuli illetéket kell fizetni.

Felhivom ennek folytán, utasítsa az útlevéllapot kiállító hatóságokat, hogy a Romániába utazóktól útlevel iránti kérelmük előterjesztése alkalmával 5 korona útlevel-láttamozási illetéket is szedjenek be. Ezen illetéket az útlevel bélyegilletékével és kiállítási díjával együtt a 70.000/1904. B. M. Utasítás³⁾ 31—33. §-aiban előírt módzatok mellett a m. kir. postatakarékpénztár útján egy összegben kell befizetni, és a befizetési lap hátoldalán az útleveldíj összegén kívül a konzuli láttamozási illeték összegét külön is feltüntetni.

Budapesten, 1915. évi március hó 10-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1904. évf., 850. o.

³⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1904. évf., 665. o.

e) *Közlekedés korlátozása.***463.**

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 6.850. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez, valamennyi m. kir. határszéli rendőrkapitánysághoz és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

a vasuti forgalomnak az északi hadtápvonalakon való megszorításáról.

A császári és királyi főhadtápparancsnokság rendelkezése szerint az északi hadműveletek biztosítása érdekében 1915. évi március hó 1-étől kezdve polgári egyének vasuton Kelet-Sziléziába, Galiciába, Bukovinába vagy Észak-Magyarországba csak szabályszerű igazolás alapján utazhatnak a következő csatlakozó állomásokon át:

Trzebinia (Krakau és Sucha felé),
 Chrzanow (Bolecín felé),
 Ozwiecim (Skawina felé),
 Dzieditz (Zywiec felé),
 Petrowitz (Karwin felé),
 Mährisch-Ostrau (Friedek-Mistek felé),
 Friedek-Mistek (Teschén felé),
 Zsolna (Teschén, Zwardon felé),
 Suchahora (Chabowka, Zakopane felé),
 Eperjes (Neur-Sandec, Bártfa felé),
 Legenye-Alsómihályi (Mezőlaborc, Takcsány felé),
 Csap (Sianki felé),
 Bátyu (Lawoczne felé),
 Máramarossziget (Kőrösmező és Borsa felé),
 Dés (Óradna és Borgóbesztercze felé).

Igazolásul szolgálhatnak:

1. A m. kir. minisztérium 1915. évi január hó 16-án 285. M. E. szám alatt kiadott rendelete²⁾ szerint kiállított és arcképpel ellátott utlevelek;
2. állami, udvari és közigazgatási, államvasuti és magán-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 95. o.

vasuti tényleges szolgálatban levő (nem nyugdíjas) alkalmazottak és hozzátartozóiknak arcképes igazolványai;

3. a vasuti hadiforgalomra nézve előirt igazolványok.

Az 1. pont alatt említett utlevelek a jelzett területekre való utazásra csak akkor jogosítanak, ha az illetékes magyar közigazgatási, vagy Ausztriában a tartományi rendőrhatalóság által a következő záradékkal »Érvényes a Kelet-Sziléziába, Galicziába, Bukovinába vagy Észak-Magyarországra való utazásokra is« vannak ellátva. Ez a záradék csak akkor vezethető reá az utlevélre, ha annak tulajdonosa megbízható, utazását komoly okokkal indokolja és kétségtelenül megállapítható, hogy jelenléte a hadtápterületen katonai érdekek szempontjából nem aggályos.

A 2. pont alatt említett arcképes igazolványok alatt értendők Magyarországon a félárú jegy váltására jogosító arcképes vasuti igazolványok is, amelyek jelenleg forgalomban vannak, továbbá a jövőben netán kiadandó oly arcképes rendőri igazolványok, amelyek kizárólag a személyazonosság igazolására állíttatnak ki.

A 3. pont alatt említett igazolványok kiállítására nézve az 1912. évi december hó 18-án 1.896/res. és az 1914. évi augusztus hó 4-én 2.046/res. szám alatt kiadott körrendeletekben foglalt, továbbá az azok kiegészítését képező és az alábbiakban felsorolt szabályok az irányadók:

Az utazási igazolványokat magánszemélyek részére az elsőfokú rendőrhatalóság (főszolgabíró, városi rendőrkapitány, a határrendőrség állomáshelyein: a határrendőrség, u. m. a kapitányság vagy kirendeltség), hatósági közegek részére pedig közvetlen felettes hatóságuk állítja ki.

Ezek az utóbbi igazolványok csak egyszeri utazásra érvényesek, és amennyiben az illető vonalon oda- és visszautazásra jogosítanak, csak meghatározott időre szólhatnak. Az igazolványok csak az utazás végpontjának feltüntetése mellett és kizárólag oly egyének részére állíthatók ki, akiknek megbízhatóságáért a kiállító hatóság a felelősséget elvállalja, és akiknek utazása vagy katonai vagy közérdekből, vagy pedig a gazdasági forgalom, mezőgazdasági vagy ipari termelés céljaira, vagy nagy fontosságú családi okokból történik.

Katonai vagy közérdekben utazó polgári egyének igazolványai a katonai vonatokra is érvényesek.

Oly megbízható egyének részére, akik hivatásuknál vagy foglalkozásuknál fogva két vasuti állomás között naponta vagy rendszeresen utaznak, kizárólag a szomszédos forgalom határain belül (30—40 km.), kivételesen tizennégy napra szóló igazolványok állíthatók ki.

Amennyiben bizonyos területekre való utazásokra külön szabályok állanak fenn, ezen szabályoknak is eleget kell tenni. Így Krakó erősítési területére polgári egyének utazása — a katonai és államigazgatási célú kiküldetések kivételével — csak a várparancsnokság igazolványa alapján engedtetik meg.

Végül tévedések kikerülése végett megjegyzem, hogy a fentiekben csak a hadtáp területekre, nem pedig oly területekre való utazásokról van szó, amely területeken katonai hadműveletek vannak folyamatban.

Ezekről az intézkedésekről a hatóságok és az utazó közönség azonnal tájékoztatandók.

A vasuti forgalom szempontjából szükséges intézkedéseket a kereskedelemügyi miniszter ur teszi meg.

Budapesten, 1915. évi február hó 25-én.

Sándor János s. k.

464.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 9.941. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez, valamennyi m. kir. határszéli rendőrkapitánysághoz, és a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányához,¹⁾

az Orosz-Lengyelország okkupált területére való utazáshoz szükséges utazási igazolványról.

A cs. és kir. hadsereg főparancsnoknak 1915. évi február hó 15-én kelt rendelkezése szerint Orosz-Lengyelország megszállott (okkupált) területeire való utazás csupán szabályszerű igazolás alapján van megengedve.

Igazolásul csakis a m. kir. minisztérium 1915. évi január hó 16-án 285. M. E. sz. alatt kiadott rendelete²⁾ szerint kiállított, arc-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 95. o.

képpel ellátott, a megszállott területre való utazásra szóló, az utazás célját és végpontját feltüntető, a hadseregfőparancsnokság, főhadtápparancsnokság vagy a cs. és kir. hadügyminisztérium által láttamozott utlevél szolgálhat.

Ha a hadbanálló sereg területéről kiinduló utazásról van szó, úgy a katonai hatósági láttamozást a hadseregfőparancsnokság (főhadtápparancsnokság) teljesíti, minden egyéb esetben pedig a cs. és kir. hadügyminisztérium.

Erről tudomás, valamint a hatóságok és az utazó közönség tájékoztatása véget értesitem.

Budapesten, 1915. évi március hó 23-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.

államtitkár.

465.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 13.081. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez¹⁾,

*a déli hadműveletek által érintett területre nézve megállapított for-
galmi korlátozásokról.*

Magyarországnak és Horvát-Szlavonországoknak a déli hadműveletek által érintett területére nézve a Balkán haderők hadtápparancsnoksága által a hadműveletek érdekében szükségesnek tartott forgalmi korlátozások következőleg lettek megállapítva:

I.

a) Magyarországon: Titel, Rezsőháza, Csenta, Cserépalja, Révaujfalu, Karasjeszenő, Rakasd, Néraszlatina, Csernahéviz községekben és az ezektől délre eső területen (csatlakozó állomások: Antalfalva, Alibunár, Versecz, Rakasd, Mehádia);

b) Horvát-Szlavonországokban: Vinkovci, Vukovár, Palánka, Ujvidék csatlakozó állomásoktól délre fekvő területen a közlekedés gyalog vagy bármely forgalmi eszközzel az egyes községek határain

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

belül szabad; ezeken túl terjedőleg azonban csak a járási hatóság által kiadott, az említett csatlakozó állomásokig kiállítható útiigazolvány mellett van megengedve.

Ezen igazolvány elnyerése végett a járási hatóság székhelyére, továbbá közigazgatási hatósági vagy bírói idézések alapján az idéző hatóság székhelyére való utazáshoz szükséges útiigazolványokat a községi előljáróság állítja ki.

Azonfelül ott, ahol azt fontos életszükségletek kielégítése (p. o. kereskedőhöz, malomba, orvoshoz, gyógyszerértárba való utazás), továbbá élelmicikkek adásvétele céljából a helyi viszonyok feltétlenül megkívánják, a járási hatóság felhatalmazása alapján ugyancsak a községi előljáróság esetről-esetre igazolványt állíthat ki a járás területén belül fekvő más, meghatározott községekbe.

c) A fent megjelölt magyar területen *állandó lakhellyel nem bíró* személyeknek ezen területről Magyarország vagy Horvát-Szalvonország belsejébe, vagy Ausztriába, vagy Bosznia-Hercegovinába, illetőleg onnan vissza, továbbá a fent megjelölt horvát-szlavon területről a most említett helyek valamelyikére vagy onnan vissza, végül a megjelölt magyar területről a megjelölt horvát-szlavon területre vagy vissza való utazás csak a Balkán haderők hadtápparancsnoksága, vagy a zagrebi vagy temesvári katonai parancsnokságok, vagy az ujvidéki, temesvári, nagybecskereki vagy vukovári kir. kormánybiztosok által kiállított utiigazolványok alapján van megengedve.

A most említett hatóságok székhelyére való utazáshoz szükséges utiigazolványokat a járási hatóság állítja ki.

A megjelölt magyar területen *állandó lakhellyel bíró* egyéneknek Magyarország belsejébe és onnan vissza való utazáshoz szükséges utiigazolványokat a járási főszolgabíró, illetőleg a pancsovai vagy fehértemplomi városi rendőrkapitány állítja ki.

d) A megjelölt területekről, illetőleg területekre való utazás csak a felsorolt csatlakozó állomások valamelyikén át van megengedve. Magához a csatlakozó állomáshoz külön utiigazolvány nem szükséges.

e) A petrovaradin—ujvidéki várkörzetben vagy az onnan való elutazásra külön rendelkezések irányadók. Ujvidékre való belépés azonban csak az utazó lakhelye szerint illetékes elsőfokú rendőrhatalóság által a személyazonosságról és megbízhatóságról kiállított bizonyítvány alapján van megengedve.

f) Több községbe való utazásra szóló utiigazolvány kiállítása, illetőleg kiűritett községekbe való belépés engedélyezése a Balkán haderők hadtáparancsnokságának van fenntartva.

II.

Járási hatóság alatt Magyarországon a járási főszolgabíró, Horvát-Szlavonországokban a járási főnökök, illetőleg akadályoztatásuk esetén törvényes helyetteseiket kell érteni.

Az útiigazolványokról a kiállító hatóságok folyószámmal ellátott nyilvántartást kötelesek vezetni. Útiigazolványokat — személyes felelősség terhe mellett — *csakis politikailag és erkölcsileg teljesen kifogástalan egyéneknek szabad kiadni.*

Az útiigazolványok kiállításánál az utazás céljául bemondott adatok valósága ellenőrzendő és az útiigazolványban feltüntetendő.

Az útiigazolvány érvénye csupán az abban megnevezett személyre, meghatározott időtartamra, a megjelölt helyre való egyszeri utazásra, vagy esetleg visszautazásra terjed. Az útiigazolványba annak feljegyzése, hogy »érvénye *további rendelkezésig* terjed« tilos és érvénytelen.

Oly egyének számára, akiknek a község határán kívül ingatlanuk, illetőleg bérletük van, nemkülönben munkásoknak és napszámosoknak állandó utiigazolvány adható.

Minden egyes utiigazolványt annak tulajdonosa az átvétel alkalmával a hatóság előtt sajátkezű aláírásával, és ha írni nem tud, ujjlenyomatával köteles ellátni.

Az ország belsejéből a fent megjelölt területekre utazó személyek az előirt utiigazolványt csak az esetben kaphatják meg, ha személyazonosságukat és megbízhatóságukat az I. c) pontban felsorolt katonai, illetőleg polgári hatóság előtt a lakhelyük szerint illetékes elsőfokú rendőrhatalóság által az idecsatolt minta alapján kiállított bizonyítvánnyal igazolják.

III.

Általános tájékozásul szolgáljanak még a következők:

1. Katonai személyeknek, minthogy azok igazolására katonai nyiltparancs, katonai menetlevél, vagy felsőbb parancsnokság (hatóság) által kiadott rendelet szolgál, közigazgatási hatóságok utiigazol-

ványt nem állithatnak ki. Amennyiben tehát ily célból katonai személyek valamely közigazgatási hatósághoz fordulnának, kérelmükkel az illetékes katonai hatósághoz utasítandók.

2. Ugyancsak nem állithatnak ki közigazgatási hatóságok utiigazolványt oly egyének részére sem, akik magukat katonai szállítóknak vallják, mivel ezek részére a szükséges igazolványt a katonai hatóságok adják ki.

3. Hivatalos ügyben utazó állami, törvényhatósági vagy községi tisztviselők és alkalmazottak igazolására a hivatalos kiküldetési rendelet szolgál.

IV.

A felsorolt rendelkezések hatályának biztosítása végett Magyarország területére nézve a következőket rendelem:

Aki a forgalom korlátozására vonatkozó fenti rendelkezéseket megszegi, vagy az utiigazolvánnyal, illetőleg az annak alapjául szolgáló okmánnyal visszaél — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és 15 napig terjedhető elzárással és 200 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágási ügyekben a közigazgatási hatóság, mint rendőri büntető bíróság, a budapesti m. kir. államrendőrség működési területén az államrendőrség, harmadfokon a belügyminiszter jár el.

A határrendőrség hatósági területén elkövetett kihágás esetén az elsőfokú rendőri büntető bíraskodást a határszéli rendőrkapitány, másodfokon az alispán, harmadfokon a belügyminiszter gyakorolja.

Erről ^{Alispán}
^{Polgármester} urat miheztartás, további intézkedés, valamint a rendelethez foglaltaknak közhirrre tétele végett azzal értesítem, hogy a szóbanforgó érdekek fontosságára való tekintettel, nemkülönben a forgalom zavartalan lebonyolítása érdekében elvárom a közigazgatási hatóságoktól, hogy az igazolványok és bizonyítványok kiállítása körül a legnagyobb körültekintéssel és lelkiismeretesen fognak eljárni.

Budapesten, 1915. évi április hó 24-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

Melléklet a 13.081/1915. B. M. eln. számhoz.

(Kiállító elsőfokú rendőrhatalóság megnevezése.)

----- folyószám.

Személyazonossági és megbízhatósági bizonyítvány.

----- lakos,
(----- utca ----- házszám) ----- részére,
aki politikailag és erkölcsileg kifogástalan, és akinek -----
----- ügyben ----- napra
----- és vissza való utazása akadályba nem ütközik.

Az utiigazolványt a ----- kormány-
biztos ----- katonai parancsnokság
állítja ki. (13.081/1915. B. M. eln. sz. körrendelet I. c) pontja.)
----- hó ----- -n.

P. H.

(Aláírás.)

466.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 11.191. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,*a tutajozás szabályozásáról.*

A hadviselés érdekeiből szükségesnek mutatkozik, hogy a háború tartamára a tutajozás módjára és ellenőrzésére nézve kivételes rendszabályok állapíttassanak meg.

E végből a fődmivelésügyi miniszter urral egyetértőleg a következőket rendelem:

A tutajozást csakis minden tekintetben teljesen megbízható egyének gyakorolhatják.

A tutajon helyet foglaló minden személynek igazoló jeggyel kell birnia, amelyet az állandó lakhely szerint illetékes elsőfokú rendőrhatalóság állít ki. Az igazoló jegynek a tulajdonos nevét, személyleírását s lehetőleg aláírását is tartalmaznia kell, s azon a tutaj végállomása feltüntetendő. Ott, ahol a tutajozást a kincstár gyakorolja, a tutajosok igazoló jegyének kiállítása előtt az illetékes kincstári igazgatási hivatal (erdőigazgatóság, főerdőhivatal vagy erdőhivatal) meghallgatandó. Az igazoló jegyek kiállításánál a jelenleg érvényben lévő igazoló jegyürlapok is fölhasználhatók.

A katonai őrségek külön igazolás nélkül nappal rendszerint minden tutajt átengednek a hidak alatt. A hidak alatt vagy azok közelében (100 m. távolságon belül) — kivéve a szabad kikötőket — megállani és kikötni nem szabad. Az ott esetleg megálló tutajosok a katonai őrség által igazolásra hivatnak fel. Az ily felhívásnak haladéktalanul eleget kell tenni.

Megjegyzem, hogy az érvényben álló »Ideiglenes folyó-, csatorna- és tóhajózási rendszabályok« 102. §-a értelmében a tutajoknak sem éjjel (napnyugta után és napkelte előtt), sem ködben, sem hóízivarban járniok nem szabad.

Felhivom, hogy e rendeletemnek legszélesebb körben leendő közhírré tétele, valamint a netáni szerencsétlenségek elkerülése érdekében különösen az iránt is intézkedjék, hogy e rendszabályok az igazolványok kiállításánál, illetőleg kézbesítésénél a tutajozó

vállalkozóknak s az azok által alkalmazott tutajozó személyzetnek tudomására hozassanak.

Ezt a rendeletemet egyidejűleg közöltem a m. kir. csendőrséggel és a m. kir. határszéli rendőrkapitányságokkal is.

Budapesten, 1915. évi április hó 2-án.

Sándor János s. k.

467.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 9.601. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a Bosznia, Hercegovina és Dalmácia területén levő katonai személyek látogatásának megtiltásáról.

Bosznia, Hercegovina katonai kormányzójától vett értesítés szerint a Balkánhaderők cs. és kir. hadsereg főparancsnoksága akként rendelkezett, hogy a hadsereggörzet egész területére nézve, tehát Bosznia, Hercegovina és Dalmácia területére kiterjedőleg is megtiltotta, hogy az ott lévő katonai személyeket hozzátartozóik, feleségeik vagy egyéb rokonaik és ismerőseik meglátogathassák.

Minthogy pedig ezen rendelkezés következményekép a katonai személyek hozzátartozói még ha el is jutnak az említett országok határáig, onnan visszatérni kénytelenek, felhivom ^{Alispán} ~~Polgármester~~ Urat, hogy ezen tilalmat tétesse a törvényhatóság egész területén közhirrre, egyben utasítsa a rendőrhatalóságokat, hogy jelzett célból a megjelölt országok területére szóló vasuti utazási igazolványokat ne állítsanak ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 17-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

5. Talált, zsákmányolt stb. katonai felszerelési tárgyakkal elbánás.

468.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 20.440. eln. számú rendelete valamennyi törvényhatósághoz,

olasz katonaszökevények felszerelésének visszaszolgáltatásáról.

Tudomásulvétel végett közlöm, hogy a magyar, illetőleg az osztrák és az olasz kormány között megegyezés jött létre az iránt, hogy a magyar, illetőleg az osztrák állam területére átszökött olasz, vagy az olasz állam területére átszökött és az osztrák-magyar monarchia fegyveres erejéhez tartozó katonai egyéneknek fegyverzeti, felszerelési, és ruházati cikkei a viszonyosság feltétele mellett kölcsönösen vissza fognak szolgáltatni.

Bár a magyar szent korona országainak területe az olasz királysággal nem határos, mégis miután nincs kizárva a lehetősége annak, hogy az olasz hadsereg valamelyik tagja szökése közben valami módon a magyar állam területére lép és ily felszerelési cikkeket magával hoz: elrendelem, hogy mindazon esetben, amidőn a magyar állam területén olasz katona-szökevény lesz feltartóztatva, a nála talált katonai felszerelési, fegyverzeti és ruházati cikkek, az utóbbiak természetesen csak annyiban, amennyiben azok az évszak által meghatározott szükséglet szempontjából nélkülözhetők, a legközelebbi *határszéli osztrák* közigazgatási vagy katonai parancsnokságnak, illetőleg csendőrsnek adassanak át.

Budapesten, 1915. évi február hó 8-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

9. Kivételes sajtórendszabályok.

469.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.809. M. E. számú rendelete,

az ellenséges államokból érkező időszaki lapok behozatalának és terjesztésének eltiltásáról és az onnan érkező más sajtótermékek ellenőrzéséről és lefoglalásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 11. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

A Szerbiából érkező időszaki lapok behozatalának és terjesztésének eltiltásáról és az onnan érkező más sajtótermékek ellenőrzéséről és lefoglalásáról szóló 5.485/1914. M. E. számú¹⁾ m. kir. minisztériumi rendeletben foglalt rendelkezések — amelyeknek hatálya az 5.858/1914. M. E. számú rendelet²⁾ értelmében az Oroszországból érkező időszaki lapokra és más sajtótermékekre már kiterjed, — megfelelően kiterjesztetnek a többi ellenséges államokból érkező időszaki lapokra és más sajtótermékekre is.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi május hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 139. o.

²⁾ Lásd a 142. o.

470.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 1.236. res. számú rendelete,

a »Národný Hlásnik« c. lap megjelenésének és terjesztésének eltöltéséről.

A magyar királyi minisztérium 5.484/1914. M. E. számú rendelete¹⁾ alapján a Gregor József turóczszenzmártoni lakos által kiadott és szerkesztett s Turóczszenzmártonban megjelenő »Národný Hlásnik« című időszakos lap további megjelenését és terjesztését, közleményeinek a hadviselés érdekeit veszélyeztető tartalma miatt eltiltom.

Az ily időszakos lapok szállítására nézve a sajtóról szóló 1914. XIV. t.-c. végrehajtása tárgyában 2.500/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet²⁾ 27—29. §-aiban a magyar királyi minisztérium által a terjesztéstől eltiltott sajtótermékek szállítására vonatkozólag meghatározott szabályokat megfelelően kell alkalmazni.

A tilalom ellenére megjelenő időszakos lap példányait el kell kobozni, és megsemmisítés végett a királyi ügyészségnek kell átadni.

Aki a megjelenéstől eltiltott időszakos lapot kiad vagy terjeszt, az 1912. LXIII. t.-c. 11. §-ának utolsó bekezdése értelmében kihágást követ el, s amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik: két hónapig terjedhető elzárással és hat-száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetetik.

Utasítom alispán urat, hogy ezen rendeletemet Gregor József turóczszenzmártoni lakosnak, mint a »Národný Hlásnik« című időszakos lap felelős szerkesztőjének és kiadójának, valamint a turóczszenzmártoni »Könyvnyomda részvénytársaság egyesületnek« is haladéktalanul hozza tudomására és hogy az 1896. XXXIII. t.-c. 87. §-ára való utalással, intézkedjék egyúttal a lap netaláni megjelenésének és terjesztésének szigorú ellenőrzése iránt is.

Budapesten, 1915. évi március hó 12-én.

Sándor János s. k.

m. kir. belügyminiszter.

¹⁾ Lásd a 143. o.

²⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1914. évf., 433. o.

10. Kivételes postai, távirdai és távbeszélő-rendszabályok.

a) *A postai, távirdai és távbeszélő-torgalomnak és a posta szavatosságának korlátozása.*

471.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1915. évi 7.251. számú rendelete,

a posta szavatolásának korlátozásáról.

A postai küldeményekért való szavatolásról 1914. évi augusztus hó 7-én 875/B. szám alatt kiadott meg szorító rendeletet ¹⁾ odamódosítom, hogy a m. kir. posta a háború tartama alatt nem szavatol azokért a károkért, amelyek a háborús eseményekből s ezekkel kapcsolatos veszélyekből származnak, vagy a háborús állapotból folyólag a postai szolgálat rendes menetének megakadályozása vagy megzavarása folytán keletkezhetnek.

Azt, hogy a szavatolást kizáró ilyen ok fennforog, a posta igazgatása gondos vizsgálat alapján állapítja meg, s per esetére az ellenkezőnek bizonyítása azt terheli, aki igényvel lép fel.

Ez a rendelet a Bosznia-Hercegovinával, Ausztriával s egyéb külfölddel való forgalomban is érvényes.

Budapesten, 1915. évi március hó 6-án.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

472.

A posta- és távirda- vezérigazgatóság 1915. évi 5.808. számú közleménye,

Bukovina egyes helyeivel való forgalomban fennállott érték korlátozás megszüntetéséről.

Hadikfalva, Ober Horodnik, Radautz és Seletin bukovinai postahivatalokkal való forgalomban fennállott az a korlátozás, hogy a pénzeslevelek értéke, valamint a postatakarékpénztári utalványo-

¹⁾ Lásd a 152. o.

zások összege az 1.000 koronát meg nem haladhatta, megszűnt, tehát e tekintetben e helyekre is a békeidejű határozmányok érvényesek.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

473.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 24.603. számú közleménye,

*Galiciának az oroszok által megszállott területére levelek küldésének
beszüntetéséről.*

Gyakran előfordul, hogy egyesek Galiciának az oroszok által megszállott területén visszamaradt hozzátartozóiknak kerülő utakon levelezést küldenek.

Értesitem a közönséget, hogy az orosz postaigazgatás ezeket a levelezéseket, akár közönségesek, akár ajánlottak legyenek azok, nem továbbítja, illetőleg nem kézbesíti.

Ily levelezések küldése tehát teljesen céltalan.

Budapesten, 1915. évi május hó 4-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

474.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 28.118. számú rendelete,

*Orosz-Lengyelország megszállott területén felállított egyes helyekre
magántáviratok küldéséről.*

Értesitem a közönséget, hogy Orosz-Lengyelországban megszállott területen egyes helyeken felállított hadtápposta és távirdahivatalok egy részéhez magántáviratok is küldhetők. Hogy melyek ezek a helyek, arra nézve a postahivatalok adnak felvilágosítást.

A táviratok kizárólag közértelmű magyar, német vagy lengyel nyelven szerkeszthetők, s azok semmiféle katonai viszonyokra vonatkozó közleményt nem tartalmazhatnak.

Kiköthető: 1. a táviratok visszavétele, 2. a sürgős kezelés, 3. a válaszfizetés, 4. az összeolvasás, 5. több cím alkalmazása, 6. a vételjelentés, 7. az utánküldés, 8. a postán való továbbítás, 9. a távirat feladása alkalmával díjnyugta kiállítása.

A táviratok díjazására és egyéb tekintetben is a belföldi szabályok mérvadók.

A táviratokat a hadtáp- posta- és távirdahivatal székhelyén kézbesítik. A hivatali székhelyének külterületén a kézbesítést a lehetőséghez képest címzett költségére külön küldönccel végeztetik.

Budapesten, 1915. évi május hó 11-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

475.

A posta- és távirda-vezérigazgatóság 1915. évi 8.755. számú közleménye,

Belgium egyes helyeinek a postautalvány-forgalomba való bevonásáról.

Értesitem a közönséget, hogy a folyó évi június hó 1-től kezdődőleg a német posta közvetítésével Belgium alább felsorolt helyeivel postautalványok a következő feltételek mellett válthatók:

A Belgiumba szóló postautalványokat a nemzetközi posta-utalvány-úrlapon kell kiállítani, s az összeget német birodalmi márkákban és pfennigekben kell kifejezni.

Egy postautalvánnyal legfeljebb 800 márka utalványozható.

Az utalványozási díj 50 koronánként 25 fillér. Az utalvány szelvényére írásbeli közleményt írni nem szabad.

Távirati és expresszautalványok nem küldhetők, kifizetési értesítés nem kérhető.

Belgiumban az oda szóló postautalványok összegét márka-értékről frank értékre számítják át. Az összeg kifizetése a postahivatalban történik, de címzettet a postautalvány beérkezéséről értesítik, mely értesítésért címzettől utalványonként 10 centime díjat szednek.

Postautalványok egyelőre Belgium következő helyeire küldhetők: Alost, Antwerpen, Arlon, Ath, Audenarde, Auvelais, Aywalle, Bastogne, Beverloo (Truppenübungsplatz), Braine-le-Comte, Brée, Brügge, Brüssel, Charleroi, Chimay, Courtrai, Cugron, Diest, Dinant, Dolhain (Limburg), Enghien, Florenville, Gembloux, Gent, Givet, Hal, Hasselt, Hérenthals, Heyst-op-den-Berg, Hoogstraeten, Huy, Jemelle, Lanaeken, Landen, Libramont, Löwen, Maeseeyck, Marche, Mariembourg, Mecheln, Mons, Namur, Neerpelt, Neufchâteau (Prov. Luxemburg), Oostmalle, Ottignies, St. Prond, Soignies, Sotteghem, Spa, Tamines, Thuin, Tilff, Tirlemont, Tongeren, Tournai, Turnhout, Verviers, Vielsalm, Virton és Wavre.

Budapesten, 1915. évi május hó 15-én.

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

476.

**A m. kir. posta- és távirda-vezérigazgatóság 1915.
évi 9.336. számú közleménye,**

*a Triesttel, a Tenger mellékkal és Dél-Tirol egyes kerületeivel való
postaforgalom korlátozásáról.*

Értesitem a közönséget, hogy Triestbe és az osztrák Tenger-mellékbe csomagok, továbbá Tirolnak Ampezzo, Borgo, Cavalese, Cles, Mezzolombardo, Primiero Riva, Roveredo, Tione és Trient kerületeiben levő postahivatalokhoz csomagok és pénzeslevelek további intézkedésig nem küldhetők.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

477.**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
1.098. B. számú rendelete,**

Olaszországgal a posta- és távirdaforgalom felfüggesztéséről.

Az Olaszországgal való posta- és távirdaforgalmat ezennel felfüggesztem.

További intézkedésig a magyar kir. posta Olaszországba szóló vagy onnan érkező bármintemű postaküldeményeket és táviratokat nem közvetít.

Budapesten, 1915. évi május hó 24-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

478.**A m. kir. posta- és távirda-vezérigazgatóság 1915.
évi 10.035. számú közleménye,**

Triesttel és a Tenger melléssel való postaforgalom újabb korlátozásáról.

Értesitem a közönséget, hogy további intézkedésig Triestbe és a Tenger melléken fekvő postahivatalokhoz csakis közönséges magánlevélpostai küldemények, továbbá közönséges és ajánlott hivatalos levélpostai küldemények, valamint katonai hivatalos postacsomagok küldhetők.

Budapesten, 1915. évi június hó 2-án.

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

e) *Tábori postaforgalom.*¹⁾

479.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 8.259. számú rendelete,

*a magyar szent korona országai külkereskedelmi statisztikájáról
szóló 1906 : XXIII. törvénycikknek a postai forgalomban való végrehajtására nézve kiadott 1.600/1907. számú rendelet kiegészítéséről.*

A »Magyarországi Rendeletek Tára« 1907. évi 21. folyószáma alatt közölt 1.600/1907. számú rendelet 2. §-ában felsorolt küldeményeknek megfelelően kell kezelni, vagyis statisztikai árúnyilatkozatok kiállítása és beszolgáltatása alól menteseknek kell tekinteni azokat a postai csomagokat, amelyeket a harctéren elesett vagy kórházakban meghalt sebesült katonák visszamaradt ingóságait tartalmazták, és katonai hatóságok (kórházak) által akár valamely katonai hatóság, akár magánszemélyek címére adatnak fel.

Az idézett rendelet 2. §-ának e) pontja után a fentiek alapján új bekezdés gyanánt beirandó:

»f) a harctéren elesett vagy kórházakban meghalt sebesült katonák visszamaradt ingóságait tartalmazó és katonai hatóságok (kórházak) által akár valamely katonai hatóság, akár magánszemélyek címére feladott csomagok«.

Budapesten 1915. évi március hó 19-én.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

¹⁾ Lásd Portómentességek alatt is.

480.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
685/B. számú közleménye,**

*a táborban levő német csapatoknak szóló levélpostai küldemények
címezéséről.*

A közönség tájékoztatása céljából közlöm, hogy a magyar-
osztrák parancsnokság alatt levő *német* csapatoknak és katonai
intézeteknek nincsen tábori postaszámuk, úgy mint a mi katonáink-
nak. Ennélfogva a német csapatoknak és katonai intézeteknek
szóló levélpostai küldeményeknél nincsen tábori posta megjelölve,
hanem csak kellő pontossággal az a csapattest, amelyhez a cím-
zett tartozik.

Budapesten, 1915. évi március hó 27-én.

A miniszter rendeletéből:

*Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.*

481.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
14.887. számú rendelete,**

*gyulékony és robbanó tárgyak tábori árumintákban és postacsoma-
gokban való szállításának tilalmazásáról.*

Utóbbi időben ismételten előfordult, hogy tábori postakülde-
mények gyulékony tartalmuk okozta tűz által elpusztultak.

Utalással a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályok I. része
I. szakasza 3. §-ának 3. pontjára, illetőleg II. része 3. §-ának
1. pontjára, amelyek szerint a könnyen gyuló- és robbanóanyagok
a postai szállításból ki vannak zárva, felhívtam a postahivatalokat,
hogy azokat a tábori árumintákat és csomagokat, amelyek gyufát,
benzin-tűzszerszámokat (megtöltve), benzint, petroléumot, spirituszt
vagy más efféle könnyen gyuló és könnyen robbanó tárgyat tar-
talmaznak, szállításra ne fogadják el. Aki ily tárgyakat a tartalom
eltitkolása vagy hamis nyilváníttásával ad postára, kihágást követ el,

amely a büntető törvény szerint büntetendő, ezenfelül pedig a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályzat II. része 3. §-ának 1. pontja értelmében a tiltott tartalmú küldeménye által esetleg okozott kárt is köteles a postának megtéríteni.

Budapesten, 1915. évi március hó 12-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

482.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 32.881. számú VI-a. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztségviselőjéhez,¹⁾

gyulékony és robbanó anyagok tábori postai szállításának tilalmáról.

A kereskedelemügyi miniszter úr a postahivatalokhoz a gyulékony tartalmú tábori árúminták ügyében az 1915. évi március hó 12-én 14.887. szám alatt a következő rendeletet intézte:

»Utóbbi időben ismételten előfordult, hogy tábori postaküldemények gyulékony tartalmuk okozta tűz által elpusztultak.

Utalással a Postai Tarifák és Postaüzleti Szabályok I. része I. szakasza 3. §-ának 3. pontjára, illetőleg II. része 3. §-ának 1. pontjára, amelyek szerint a könnyen gyuló és robbanó anyagok a postai szállításból ki vannak zárva, felhivom a postahivatalokat, hogy azokat a tábori árúmintákat és csomagokat, amelyek gyufát, benzin-tűzszerszámokat (megtöltve), benzint, petroléumot, spiritust vagy más efféle könnyen gyuló és könnyen robbanó tárgyat tartalmaznak, szállításra ne fogadják el. A hivatalok az árúminták küldeményeknél e tilalmat kémpróbák útján ellenőrizték, csomagoknál pedig, ha ilyen tartalom gyanuja felmerül, feladótól követeljük a csomag felbontását.

Aki ily tárgyakat a tartalom eltitkolása vagy hamis nyilvání-
tásával ad postára, kihágást követ el, amely a büntető törvény
szerint büntetendő, ezenfelül pedig a Postai Tarifák és Postaüzleti

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Szabályzat II. része 3. §-ának 1. pontja értelmében a tiltott tartalmú küldeménye által esetleg okozott kárt is köteles a postának megtéríteni.«

Felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy a kereskedelemügyi miniszter úr ezen rendeletét a törvényhatóság területén szabályszerűen hirdettesse ki.

Budapest, 1915. évi április hó 23-án.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

483.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ^{27.847}_{VII-d.} számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztségviselőjéhez,¹⁾**

romlandó tartalmú küldemények tábori postákhoz való feladásának mellőzéséről.

A közönség árúmintákban a tábori postákhoz gyakran szalonát, disznósajtot, kolbászt és más gyorsan romló élelmiszereket küld, amelyek a hosszú szállítás közben megromlanak és az egészségre ártalmasokká válnak.

Minthogy a küldemények ilyen állapotban nem kézbesíthetők, a feladók gondoskodó buzgalma kárba vész. Meg kell jegyeznem, hogy a tábori postákhoz küldött élelmi szerek romlása és megsemmisítése a jelen viszonyok között közszempontból is veszteségszámba megy.

Erre való tekintettel a kereskedelemügyi miniszter úr 10.948/1915. sz. a. felhívta a postahivatalokat, hogy az olyan árúmintákat, amelyek tartalma a tábori postahivatalokhoz való szállítás, amely átlag 8–10 napot vesz igénybe, a megromlás veszélye nélkül előreláthatólag nem bírja ki, és olyanokat, amelyek megfelelően csomagolva nincsenek, ne vegyék fel.

Felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy ennek a legszélesebb körben való közzététele iránt intézkedjék.

Budapest, 1915. évi május hó 6-án.

Sándor János s. k.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

484.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
20.554. számú rendelete,***tábori áruminta-küldemények csomagolásáról.*

A közönség részéről mindsűrűbben hangzanak el a panaszok, hogy a tábori áruminta-küldemények tartalma rendeltetését el nem érte.

Az esetenként elrendelt vizsgálat szerint ennek oka főleg az áruminta-küldemények hiányos és gyenge csomagolásában rejlik, minek következtében a tartalom a burkolatból részben vagy egészben kiesik, illetőleg a burkolat a címadatokkal együtt elrongyolódik.

Ezeknek elejét veendő, a postahivatalok utasítást kaptak, hogy ezentúl csak oly tábori áruminta-küldeményeket továbbítsanak, amelyeknek csomagolása a hosszú és viszontagságos szállításnak megfelel.

Erről a közönséget azzal értesitem, hogy a csomagoláshoz mindenkor erős vászon, vászonpapír, fa- vagy tartós kartondoboz használandó, és az áruminta-küldemény mindig zsineggel többszörösen jól átkötendő. A zsineg végeit nem csokorra, hanem göbre kell kötni, hogy az szállítás közben magától fel nem oldódhassék.

Ebből az alkalmából értesitem a közönséget, hogy a hadműveletek következtében a táborba szülő küldemények elszállítása és a címzettnek való kézbesítése a rendesnél jóval több időt vesz igénybe, és az árumintákban küldött élelmiszerek legnagyobb része, még a füstöltek is, az enyhe időjárás mellett e hosszú szállítási idő alatt megromlik. Most, amidőn az élelmiszerekkel való takarékoskosságot nem lehet elég sűrűn hangoztatni, a gyűjtőállomásnál naponként száz számra kell a bűzhödő és a közegészséget veszélyeztető áruminta-küldeményeket megsemmisíteni.

A közönség tehát saját érdekében cselekszik, ha romlandó élelmiszereknek a táborba küldésétől tartózkodik.

Budapesten, 1915. évi május hó 21-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

485.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
10.948. számú rendelete,**

*kézbesíthetetlen tábori árúmintá- és nyomtatványküldemények
kezeléséről.*

A közönség árúmintákban a tábori postákhoz mind gyakrabban szalonnát, disznósajtot, friss kolbászt és más gyorsan romló tárgyakat küld, amelyek a hosszú szállítás tartama alatt megromlanak, a közegészséget veszélyeztetik, s most, midőn az élelmiszerekkel oly takarékosan kellene bánni, nagy mennyiségű élelmiszerek pusztulnak el hiába. Azonkívül gyakori az az eset, hogy ily küldemények hiányos csomagolás miatt a többi levélpostai küldeményt bezsirozzák.

A postahivatalok utasítva vannak, hogy az olyan árúmintákat, amelyek tartalma a tábori postahivatalokhoz való szállítást, amely átlag 8—10 napot vesz igénybe, a megromlás veszélye nélkül előreláthatólag nem bírja ki, és olyanokat, amelyek megfelelően csomagolva nincsenek, ne vegyék fel, illetőleg ha ilyent a levélgyűjtőszekrénybe dobtak, azt a feladónak adják vissza.

Egyben értesitem a közönséget, hogy a hadügyminiszter úrral történt megállapodás szerint a tábori postahivatalok a kézbesíthetetlen árúmintá- és nyomtatvány- (hírlap-) küldeményeket ezentúl nem fogják feladásuk helyére visszaküldeni, hanem azok tartalmát az illetékes katonai parancsnok a legénység között ki fogja osztani.

Továbbá tudatom, hogy a magyar stabil postahivatalok a tábori postahivatalokhoz címzett azokat a nyomtatvány- (hírlap-) és árúmintá-küldeményeket, amelyeket hiányos címzés, hiányos bérmentesítés vagy bármely okból továbbítani vagy a feladónak visszakézbesíteni nem lehet, a térti küldeményekkel való felterjesztés helyett a legközelebbi kórházaknak az ott ápolat sebesült és beteg katonák részére adják át.

Budapesten, 1915. évi február hó 27-én.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi magyar királyi miniszter.

f) *Internáltak és hadifoglyok postaküldeményei és táviratváltása.*

486.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
10.438. számú rendelete,**

*Franciaországgal való forgalomban hadifoglyokkal és internáltakkal
való táviratváltásról.*

Franciaországgal való forgalomban a közönség az ott hadifogságban levő katonáinkkal és az ott internált polgári egyénekkel, továbbá a magyar szent korona országai területén hadifogságban levő katonai személyek és az itt internált polgári egyének Franciaországban levő hozzátartozóikkal, s végül a Magyar Vörös Kereszt Egylet központi vezetősége és hadifoglyokat gyámolító és tudósító hivatala a francia vörös kereszt egylettel magántáviratokat, a svájci távirdaigazgatás közvetítésével, a következő feltételek mellett váltathatnak.

A távirat címeként »Télégraphes Berne« irandó, mely címet a szerint, amint hadifogoly, polgári internált, vagy Vörös Kereszt Egylet táviratáról van szó, a »prisonnier guerre«, »interné civil« avagy »croix rouge« jelzésnek kell megelőznie. A tulajdonképeni címzett pontos címét a szöveg elejére kell írni, még pedig úgy, hogy e cím utolsó szava a címzett tartózkodási helye, esetleg a département (megye) megnevezése legyen. A távirat aláírásában feladónak teljes nevét és lakóhelyét is fel kell vennie. Mindezek tovább táviratoztatnak s így díjazás alá esnek.

A táviratok csak közértelmű francia vagy angol nyelven szerkeszthetők, és csak személyes vagy családi vonatkozású tárgyakról szólhatnak.

Egy szó díja 25 fillér.

A magyar szent korona országai területén hadifogságban levő egyének távirataikat csak a hadifogolytáborparancsnokságok útján adhatják fel, s a címükre érkezőket a hivatalok ugyane parancsnokságnak kézbesítsék.

Ugyszintén az itt internált polgári egyének távirataikat csak a felügyeleti hatóság (közeg) útján adhatják fel, s a címükre érkezett

táviratokat a hivatalok kézbesítés végett adják át a felügyeleti hatóságnak (közegnek).

E forgalomban a táviratok felvétele a feladók veszélyére történik s így a feladónak esetleges díjtérítésre igénye nincs.

Budapesten, 1915. évi március hó 4-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

487.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 8.591. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

*az ellenséges államok területén hadifogságban levő katonáink és
ugyanott internált honfitársaink részére szánt postai küldemények
feladási módzatairól.*

A magyar királyi posta- és távirdaigazgatóság által 773/1915. szám alatt kibocsátott hirdetményt a vármegyei, illetőleg városi székházakban, nemkülönben a járási főszolgabírák hivatalos helyiségeiben feltűnő és a közönségnek hozzáférhető helyen leendő kifüggesztés céljából oly felhívással küldöm meg, hogy az a szokásos módon minél szélesebb körben a lakosságnak tudomására hozandó.

Budapesten, 1915. évi március hó 12-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

Melléklet a 8.591/1915. B. M. eln. számú körrendeletéhez.**Posta- és távirdavezérigazgatóság
773/1915. sz.**

HIRDETMÉNY.

Az ellenséges országokkal való forgalomban hadifoglyokkal és internáltakkal postaküldemények a következő feltételek mellett válthatók:

1. A hadifoglyoknak szóló postai küldemények mind díjmentesek, a frankójegyek felragasztására szánt helyre a címoldal felső jobb sarkában mindig feltűnő módon fel kell jegyezni a »pour prisonnier de guerre« (hadifogolynak) záradékot.

Az internáltaknak szóló postaküldemények a rendes postai díjak alá esnek, és azok mindig a feladás alkalmával bérmentesítendőek. A frankójegyek alá szintén feltűnő módon »pour interné« (internáltaknak) záradékot kell írni.

2. Levelek és levelezőlapok :

a) hadifoglyoknak Szerbiába, Montenegróba, Nagybritanniába, Franciaországba és Japánba küldhetők közönséges (nem ajánlott) levelek és levelezőlapok. Oroszországba csak levelezőlapok küldése ajánlatos.

A közönségnek a leveleket mindig nyitott állapotban kell postára adnia (levélgyűjtő-szekrénybe dobnia). A Franciaországba szóló levelek súlya nem haladhatja meg a 20 grammot.

A levél címiratát, valamint a közleményt ajánlatos a rendeltetési ország nyelvén, avagy németül vagy franciául írni.

A címben a címzett katonai rangján kívül megnevezendő az a csapattest is, amelyben legutoljára szolgált. Ezenkívül mindig feltűnően oda kell írni a címbe a »Prisonnier de guerre« vagy »Kriegsgefangener« megjelölést. Ha feladó a címzett tartózkodási helyét nem ismeri, elegendő, ha megnevezi az országot, amelyben a címzett hadifogságban van. (Russie, Serbie, Montenegro stb.)

Feladó (»Aufgeber« vagy »envoyeur« jelzéssel) saját címét a levél hátoldalára, illetőleg a levelezőlap címoldalának felső részére írja fel.

Minta a hadifogolynek szóló levél borítékához

Címoldal

francia nyelven:

Hátoldal

Pour prisonnier de guerre.

Monsieur Ádám Kovácsics
caporal Inf.-Reg. 60. Comp. 5.
prisonnier de guerre

Nikolsk ussuriski
Russie d'Asie

Címoldal

német nyelven:

Hátoldal

Pour prisonnier de guerre.

Herrn Peter Berg
Leutnant im Feldkanonen-Reg. 7.
Kriegsgefangener

Valjevo, Serbien,
Gymnasium-Spital.

Envoyeur: Eugen Kovácsics
Budapest, VII., Síp-utca 8.

Aufgeber: Johann Kühn
Zala-Lövő, Ungarn.

b) Internáltaknak Oroszországba, Szerbiába, Montenegróba, Nagybritanniába és Franciaországba küldhetők közönséges nyitott levelek, levelezőlapok, Franciaország kivételével a többi országokban ezek ajánlva is küldhetők.

A közlemény és a cím nyelvére, továbbá a feladó nevének feljegyzésére nézve az a) alattiak tartandók szem előtt.

A címben kívánatos feltüntetni az internáltak magyarországi (horvát-szlavon) rendes lakóhelyét, pl. így: »Monsieur János Kovács habitant de Aszód, interné à Kiew, Russie. Ha a rendeltetési hely ismeretlen, kívánatos annak kitétele, hogy az illető mely országban (Russie, Serbie, Grande-Bretagne stb.) található.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Minta az internáltaknak szóló levél borítékához

Cimoldal

francia nyelven:

Hátoldal

Pour interné

25 fl.

Monsieur János Kovács
 habitant de Aszód, interné
 à
 Kiew, Russie,
 Rue de St. Nicolas 18.

Cimoldal

német nyelven:

Hátoldal

Pour interné

25 fl.

Herrn Paul Zimmermann
 aus Kőszeg, interniert
 in
 Meys, Rhône
 Frankreich

Envoyeur: Pál Vörös
 Aszód, Hongrie.

Aufgeber: Stefan Hauser
 Bezdan, Ungarn.

Az *a)* és *b)* alatti levelezésekben csak magánvonatkozású dolgokat lehet tárgyalni. A háborúval kapcsolatos közlemények kerüendőek.

3. *Postautalványok.*

a) a hadifoglyoknak postautalványok küldhetők: Oroszországba, Nagybritanniába, Franciaországba, Japánba és Szerbiába.

A Nagybritanniába, Oroszországba, Franciaországba és Japánba szóló postautalványok nemzetközi utalványúrlapon franc és centime-re állítandók ki és »Au Contrôle Général des Postes à Berne« címmel látandók el, míg a Szerbiába szóló postautalványokat szintén nemzetközi utalványúrlapon lei (franc) és bani-(centime)-ra kell kiállítani és a »Külföldi postautalványok kicserélő hivatala Budapest« címmel kell ellátni.

A tulajdonképeni címzett nevét és címét mindig a szelvény hátoldalára kell feljegyezni. Utalványokat a posta csak akkor fogad el, ha a feladó a címzett tartózkodási helyét ismeri, és a szelvény hátoldalára irt címben a rendeltetési helyet kiírta. Postautalványt, melyen csupán a rendeltetési ország van megjelölve, feladni nem lehet. Az utalvány szelvényére közleményt írni nem szabad. Egy postautalvánnyal egyelőre csak legfeljebb 200 frank, vagy ennek egyenértéke utalványozható.

b) internáltaknak postautalványok küldhetők: Szerbiába, Nagybritanniába és Oroszországba, még pedig az *a)* alatt jelzett módon. Az internáltaknak Oroszországba és Nagybritanniába szóló utalványai a svájci, a Szerbiába szólók a rumán utalványtarifa szerint bérmentesítendőek.

A Franciaországban internált magyar és osztrák állampolgárok részére pénzt legfeljebb 300 K összegig a külügyminisztérium útján lehet küldeni, mely az amerikai Egyesült-Államok bécsi, illetőleg párisi nagykövetségének közvetítését veszi igénybe. Feladónak a pénzt koronaértékre kiállított postautalvánnyal vagy távirati postautalvánnyal a cs. és kir. külügyminisztérium címére Wienbe kell küldenie, a postautalvány szelvényén, illetőleg a távirati utalvány közleményében pontosan meg kell adni annak a személynek a címét, akinek az összeget szánta, s egyuttal közölni kell azt is, hogy a további közvetítést postai vagy távirati úton kívánja-e. A közvetítés esetleges költsége az utalványozott összegből jön levonásba.

Ugyanezen a módon lehet pénzt a Nagybritanniában internáltaknak is küldeni.

4. *Értéklevelek* (pénzeslevelek) hadifoglyoknak egyáltalában nem küldhetők. Internáltaknak csak Oroszországba és Nagybritanniába küldhetők. Az értéklevelekbe írásbeli közleményt elhelyezni nem szabad. Azokat a feladó csak a postahivatalban történt átvizsgálás után zárhatja le.

5. *Postacsomag* (colis postal)

a) hadifoglyoknak küldhető: Oroszországba (most már ázsiai Oroszországba is), Franciaországba és Nagybritanniába, legfeljebb 5 kg.-ig. A csomagok szállítása feladó veszélyére történik, azok utánvétellel nem terhelhetők.

Franciaországba szülő csomagoknál érték nem nyilvánítható.

A csomagok csak ruhát, fehérneműt és egyéb személyes használatra szánt tárgyat tartalmazhatnak. Írásbeli közleményt a csomagokba elhelyezni tilos. A felvevő postahivatal a tartalom megállapítása céljából feladótól a csomag felbontását követelheti. A külföldre szülő összes ily csomagok azonkívül a kilépő kicserélő postahivataloknál a katonai cenzurabizottság által átvizsgálatnak.

A küldeményt a hosszú szállítási utnak megfelelően, tehát kiváló gondnal és tartósan kell csomagolni és ólomzárral vagy kemény pecsétviaszkkal kell lezárni.

A burkolat legyen viaszkosvászon, vizálló más szövet, vagy faláda.

A viaszkosvászon-burkolatot jól össze kell varrni, a faládát pedig tartósan leszögezni. Törékeny faládába, papirdobozba, papirba vagy nem vizálló szövetbe csomagolt küldemény nem vehető fel.

A címet magára a burkolatra kell ráírni, vagy vászonlapra írva a burkolatra rávarrni.

Papirlapra írni a címet és azt gummival vagy csirizzel odaragasztani nem szabad, épúgy nincs megengedve függő cím használata. A csomag címének megírásánál az 1. a) pontban mondottakhoz kell alkalmazkodni.

Csomagok csak úgy fogadhatók el szállításra, ha címzett tartózkodási helye ismeretes és az a küldeményre reá van jegyezve.

Árúbevallást Franciaországba és Nagybritanniába minden szállítólevélhez 2 darabot kell csatolni. Oroszországba szólóknál árúbevallás nem kell.

b) Internáltaknak postacsomag küldhető Oroszországba és Nagybritanniába az a) alatt említett feltételek alatt. Címzés mint 2.b) alatt.

6. *Táviratok* csak hadifoglyoknak küldhetők, még pedig egyelőre csak Oroszországba, Szerbiába és Montenegróba.

A táviratokat közértelmű nyelven kell szerkeszteni. Rövidített címek és aláírások használata tilos.

A táviratok megírásánál ajánlatos a francia vagy német nyelv használata, és szükséges a címben a »Prisonnier guerre« (hadifogoly) jelzés kitétele.

E táviratok felvétele a feladók veszélyére történik, s amennyiben azok céljukat el nem érik, a feladónak díjtérítésre igénye nincs.

A táviratok a következő útirányokra terelendők és következőképen díjazandók:

Oroszországba: Rumánián át egy szó díja 33 fillér,

Szerbiába: Rumánián át egy szó díja 18 fillér,

Montenegróba: Rumánián, Szerbián át egy szó díja 22 fillér, mindhárom viszonylatban táviratonként a legkisebb díj 1 K.

7. Végül értesitem a közönséget, hogy a Magyar Szent Korona Országai Vörös Kereszt Egyletében alakult »*Hadifoglyok gyámolító és tudósító hivatala*« (Budapest, IX., Üllői-ut 1. sz. a.) készséggel nyújt, illetőleg szerez be felvilágosítást hadifogságba esett honfitársaink hol- és hogylétéről, és kívánatra közvetít levelezéseket abban az esetben, ha feladó a címzett tartózkodási helyét nem ismeri.

488.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 623/B. számú közleménye,

Oroszországban hadifogságban levő katonáinkkal való levelezéshez levelezőlapok használatáról.

A beérkezett hírek szerint az orosz cenzurabizottságnak nagy nehézséget okoz az Oroszországban hadifogságban levő katonáinknak szóló levelezések nagy száma és a közlemények hosszú volta, mi által a levelezések igen nagy késést szenvednek.

Az érdekelt feladók tehát a saját érdekükben cselekszenek,

ha hosszú levelek írásától tartózkodnak, és lehetőleg csak levelezőlapon érintkeznek orosz hadifogságban levő hozzátartozójukkal. Kíváncsinos azonfelül, hogy hetenkint egyszernél sűrűbben ne küldjenek levelezést.

Budapesten, 1915. évi március hó 22-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.
posta- és táviráda-vezérigazgató.

489.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 17.375. számú rendelete,

hadifoglyok, internáltak és Vörös Kereszt-Egyletek Nagybritanniával való táviratváltásáról, továbbá Montenegróval való forgalomban hadifoglyoknak szóló táviratoknál válaszfizetés kikötéséről.

Nagybritanniával való forgalomban a közönség az ott hadifogságban levő katonáinkkal és az ott internált polgári egyénekekkel, továbbá a magyar szent korona területén hadifogságban levő katonai személyek és itt internált polgári egyének Nagybritanniában levő hozzátartozóikkal, és végül a Magyar Vörös Kereszt-Egylet központi vezetősége és hadifoglyokat gyámolító és tudósító hivatala az angol Vörös Kereszt-Egylettel magántáviratokat, a svájci táviratigazgatás közvetítésével, a következő feltételek mellett válthat:

A távirat címeként »Télégraphes Berne« irandó, amely címet a szerint, amint hadifogoly, polgári internált vagy Vörös Kereszt-Egylet táviratáról van szó, a »prisonnier guerre«, »interné civil«, avagy »croix rouge« jelzésnek kell megelőznie. A tulajdonképpeni címzett pontos címét a szöveg elejére kell írni, még pedig úgy, hogy e cím utolsó szava a címzett tartózkodási helye, esetleg ennek közelebbi megjelölése legyen. A távirat aláírásában feladónak teljes nevét és lakóhelyét is fel kell vennie. Mindezek továbbtáviratoztatnak s így díjazás alá esnek.

A táviratok csak közértelmű francia vagy angol nyelven szerkeszthetők, és — a Vörös Kereszt-Egylet táviratait kivéve — csak személyes vagy családi vonatkozású tárgyakról szólhatnak.

Egy szó díja 39 fillér.

Feladó a távirat feladása alkalmával a választávirat díját is megfizetheti.

A magyar szent korona területén hadifogságban levő egyének távirataikat csak a hadifogoly-táborparancsnokságok útján adhatják fel, s a címükre érkezőket a hivatalok ugyane parancsnokságnak kézbesítik.

Ügyszintén az itt internált polgári egyének távirataikat csak a felügyeleti hatóság (közeg) útján adhatják fel, s a címükre érkezett táviratokat a hivatalok kézbesítés végett átadják a felügyeleti hatóságnak (közegnek).

E forgalomban a táviratok felvétele a feladók veszélyére történik s így a feladónak esetleges díjtérítésre igénye nincs.

Egyúttal értesitem a közönséget, hogy a Montenegróval szemben hadifoglyok részére már régebben berendezett táviratforgalomban feladó a távirat feladása alkalmával a választávirat díját is megfizetheti.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.

posta- és távirda-vezérigazgató.

Országos Széchényi Könyvtár

490.

**A m. kir. posta- és távirda vezérigazgatóság 1915.
évi 4.302. számú közleménye,**

hadifoglyok és internáltak utalványforgalmának kiterjesztéséről.

Az angol birtokokon és gyarmatokon hadifogságban levő vagy ott internált egyéneknek postautalvánnyal pénz ugyanazon feltételek mellett küldhető, mint az a Nagybritanniával való forgalomra nézve elő van írva.

Budapesten, 1915. évi március hó 9-én.

Follért Károly s. k.

posta- és távirda-vezérigazgató.

491.

A posta- és távirda-vezérigazgató 1915. évi 5.607 számú közleménye,

a Franciaországban visszatartott polgári egyének részére szóló postaküldeményekről.

Értesitem a közönséget, hogy Franciaországban azokat a polgári egyéneket, akiket a katonai hatóságok intézkedései alapján fogolytáborokban vagy polgári kórházakban visszatartottak, hadifoglyoknak tekintik. Ennélfogva ily polgári egyének címére Franciaországba csomagok és postautalványok ugyanazon feltételek alatt küldhetők, mint az a hadifoglyokra nézve elő van írva, azzal a különbséggel, hogy az ily egyének címére a magyar szent korona országainak területén feladott postai küldemények a béke idején fennálló tarifa szerint a feladás alkalmával bérmentesítendőek, s azonkívül a küldemények címiratában a »Prisonnier de guerre« jelzés mellé zárjelbe az »(interné civil)« jelzés is kiirandó.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Follért Károly s. k.

posta- és távirda-vezérigazgató.

492.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 911/B. eln. számú közleménye,

francia gyarmatokban levő hadifoglyoknak és ilyeneknek tekintendő polgári internáltaknak szóló postaküldeményekről.

Értesitem a közönséget, hogy ezentúl a francia gyarmatokban hadifogságban levő, valamint katonai hatóságok intézkedései alapján fogolytáborokban vagy polgári kórházakban visszatartott egyéneknek is lehet leveleket, postautalványokat és 5 kg.-nál nem nehezebb postacsomagokat küldeni, még pedig ugyanazon feltételek mellett, mint az Franciaországra nézve elő van írva.

Bővebb felvilágosítást ez ügyben különben a postahivatalok nyújtanak.

Budapesten, 1915. évi május hó 6-án.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.

posta- és távirda-vezérigazgató.

493.

**A posta- és távirda-vezérigazgatóság 1915. évi
8.756. számú közleménye,**

*a hadifoglyokkal és internáltakkal való táviratforgalomban beállott
változásokról.*

Értesitem a közönséget, hogy Oroszországgal való forgalomban hadifoglyokkal váltott táviratok szódíja ezentul 33 fillér helyett 43 fillér lesz.

Továbbá tudatom, hogy Franciaországgal való forgalomban polgári internáltakkal táviratok ezentul nem válthatók.

Franciaországgal való forgalomban tehát táviratokat csak hadifogoly katonai személyek és a Vöröskereszt Egyletek adhatnak fel, illetőleg kaphatnak.

Budapesten, 1915. évi május hó 15-én.

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

494.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 11.983. eln. sz.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,**

menekültek részére Amerikából érkező pénzküldemények kézbesítéséről.

Menekültek részére Amerikából érkező pénzküldemények kézbesíthetése tárgyában 1915. évi február hó 26-án 6.540. eln. szám alatt kiadott rendelettem¹⁾ utasítottam ^{Alispán}Polgármester-urat, hogy a törvényhatósága területén tartózkodó, Amerikából rendszeresen pénzküldeményeket kapó magyar vagy osztrák menekültek által bejelentett adatokat összesített jegyzékbe foglalva, küldje be a m. kir. postatakarékpénztár igazgatóságához.

Intézkedtem továbbá az iránt is, hogy az Amerikából érkezett pénzküldemény kifizethetéséhez szükséges személyazonossági bizonyítványt a helyi hatóságoknak kell kiállítani.

¹⁾ Lásd a 869. o.

Minthogy azonban a kereskedelemügyi minister úr egy időközben hozzám intézett átiratában — miután a menekültek az új tartózkodási helyükön a kézbesítést végző postahivatal előtt ismeretlenek, másrészt ideiglenes tartózkodási helyüket gyakran változtatják és így a pénzküldemények kézbesítésénél könnyen előfordulható visszaélések lehető elkerülése céljából — a címzett személyazonosságának szigorú, minden kétségét kizáró megállapítását tartotta szükségesnek, az előbb hivatkozott körrendeletben elrendelteket még az alábbiakkal egészítem ki.

Az Amerikából pénzt váró menekültekre vonatkozó, a m. kir. postatakarékpénztár igazgatóságához beterjesztendő jegyzékbe a hivatkozott körrendeletben elrendelt adatokon kívül még fölveendő a menekültnek állása (foglalkozása), továbbá — az utca és házszám pontos megjelölésével — a volt eredeti lakhelye.

A pénzküldemény felvételéhez szükséges személyazonossági bizonyítványba pedig felveendő: a menekült család- és utóneve, születési helye és életkora, polgári állása (foglalkozása), volt lakóhelye, a különös ismertető jeleket is feltüntető személyleírása és a bizonyítványt kiállító hatóság által hitelesített sajátkezű névaláírása.

A bizonyítványban kifejezésre juttatandó továbbá az is, hogy az a menekült részére postán érkezett pénz és egyéb könyvelt küldemények kézbesítése, illetőleg személyazonosságának ehhez szükséges igazolása céljából állíttatott ki.

Személyazonossági bizonyítványoknak a most említett célból való kiállítására kis- és nagyközségekben a községi előljáróság, törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városokban a tanács által e részben megbízott tisztviselő, Budapesten pedig a kerületi előljáró, illetőleg a székesfőváros tanácsa által ezzel megbízott tisztviselők vannak jogosítva.

A fentieknek megfelelően kiállított személyazonossági bizonyítványok az erre jogosítottak által aláírandók és a hivatalos pecséttel ellátandók.

Azon esetre, ha a menekült tartózkodási helyét megváltoztatja, személyazonossága az új lakhely szerint illetékes hatóság által kiállított bizonyítvánnyal igazolandó. Kivételt képez a Budapesten egyik kerületből a másikba való átköltözés, amikor is a menekült az egyik kerületi előljáróság által kiállított bizonyítványt felhasználhatja akkor is, ha más kerületbe költözik át.

A jelen rendeletemben foglaltak, tekintve, hogy a f. évi 10.000 eln. számú körrendeletem értelmében az osztrák honos menekültek jórésze Ausztriában berendezett menekülő községekben való elhelyezés végett Ungarisch-Hradischba továbbított, az illetékes helyi hatóságokat nagyobb mérvben nem terhelik. Ez okból, másrészt azért is, mert a személyazonossági bizonyítványok kiállítása az azt kiállító helyi hatóságra nézve anyagi felelősséggel is jár, felhívom ^{Alispán} Polgármester urat, hogy az illetékes helyi hatóságokat nyomatékosan figyelmeztesse arra, hogy a leggondosabb körültekintéssel járjanak el és a szóbanforgó személyazonossági bizonyítványokat csak az esetben állítsák ki, ha a kérelmezőnek személyazonossága minden kétséget kizárólag megállapítható.

Budapesten, 1915. évi május hó 21-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

g) *Portómentességek.*¹⁾

495.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 12.072. számú rendelete,

az »Országos Hadsegélyzőbizottság« portómentességéről.

Az »Országos Hadsegélyzőbizottság« és albizottságai Budapesten ugyanazt az ideiglenes portómentességet élvezik, mint amily portómentességet a m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyzőhivatala részére a múlt évi szeptember hó 1-én kelt 65.474. számú²⁾ és az 1914. évi november hó 4-én kelt 20.544. v. számú rendeletekkel engedélyeztem.

Budapesten, 1915. évi március hó 2-án.

A miniszter helyett:

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

¹⁾ L. Tábori postaforgalmat is.

²⁾ Lásd a 252. o.

496.

A posta- és távirda-vezérigazgató 1915. évi 5.458. számú közleménye,

a kórházakban ápoltt sebesült és beteg katonáktól eredő és azokhoz intézett levelezésnek a németországi forgalomban való portómentességéről.

Értesitem a közönséget, hogy a kórházakban ápoltt sebesült és beteg katonák által feladott, valamint az azokhoz intézett levelezés úgy, mint a belföldi, az Ausztriával és Bosznia-Hercegovinával való forgalomban, ezentúl a Németországgal való forgalomban is portómentességet élvez.

Budapesten, 1915. évi április hó 3-án.

Follért Károly s. k.
posta- és távirda-vezérigazgató.

Országos Széchényi Könyvtár

h) *Posta- és távirdaforgalom berendezése megszállott tartományokban.*

497.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 668/B. számú közleménye,

Oroszországban megszállott területeken felállított posta- és távirdahivatalokról.

Értesitem a közönséget, hogy a magyar-osztrák hadsereg által Oroszországban megszállott területen egyes helyeken hadtáp-, posta- és távirdahivatalok állítottak fel.

Arra nézve, hogy mely helyeken működnek ilyen postahivatalok, és azokhoz milyen küldemények küldhetők, a postahivatalok adnak felvilágosítást.

Budapesten, 1915. évi április hó 1-én.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

11. Kivételes anyakönyvelési rendelkezések.

498.

**A m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 15.146.
I. M. számú rendelete,**

a hazáért hősi halált halt egyének megkülönböztetett megjelöléséről.

A harctéren elesett, vagy az ott szerzett sebesülés, avagy betegség következtében elhalt egyének hősi önfeláldozásukkal méltán kiérdemelték azt, hogy az utókor emléküket külsőleg is megkülönböztetett alakban hálásan őrizze meg.

Ennélfogva elrendelem, hogy az igazságügyi hatóságok és közegek azokban a hivatalos irataikban, amelyekben a harctéren elesett vagy az ott szerzett sebesülés vagy betegség következtében meghalt egyének névszerint, vagy mint örökhagyók szerepelnek, az »elhunyt«, »elhalt« stb. kifejezés helyett, valamint az illető egyén családneve előtti jelzőként ezt a megkülönböztető kifejezést használják: »a hazáért hősi halált halt«.

Budapesten, 1915. évi április hó 20-án.

Dr. Balogh Jenő s. k.

12/a. Katonai karhatalom igénybevételének korlátozása.

499.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 44.139. számú
V—a.
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez.**

*árvízveszély esetén katonai karhatalomnak korlátolt mérvben való
alkalmazásáról.*

A cs. és kir. hadügyminiszter úrnak a budapesti cs. és kir. katonai parancsnokság által közölt rendelkezése szerint árvízveszély esetén katonai karhatalmi segédletek az alárendelt csapatokból adhatók, de — a jelenlegi katonai viszonyokra tekintettel — csak korlátolt mértékben és csupán a legsürgősebb esetekben.

Minthogy a hadviselés érdekei a fegyveres erőt minden irányban lekötik, az árvízveszedelem ellen való védekezésnek és a veszedelem elhárításának munkájában teljes bizalommal számíthatok a hatóságok előrelátó gondosságára és a lakosságnak egyébként is tapasztalt hazafias és áldozatkész támogatására, hogy ekként vállvetett buzgalom és kitartás vessen gátat a mostoha természeti erők pusztító hatásának.

Katonai részről is kifejezett kívánsághoz képest felhívom Alispán
Polgármester urat, hogy árvízveszély alkalmával katonai karhatalmat ott, ahol arra tényleg szükség van, csak korlátolt mértékben, csupán a legsürgősebb esetben kérelmezzen, és a védekezésről a lakosságnak legtagabb körben való bevonása útján igyekezzék gondoskodni.

Budapesten, 1915. évi április hó 22-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

III. Közgazdasági vonatkozású rendelkezések.

3. Takarékoskodás az élelmiszerekkel és egyéb elsőrendű szükségleti cikkekkel.

500.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 31.002. ^{III.} számú rendelete Budapest székesfőváros, Arad, Baja, Debreczen, Hódmezővásárhely, Kecskemét, Kolozsvár, Marosvásárhely, Panosova, Pécs, Szabadka, Szeged, Székesfehérvár, Temesvár, Ujvidék, Versecz, Zombor városok, — Alsó-Fehér, Arad, Bács-Bodrog, Baranya, Békés, Besztercze-Naszód, Brassó, Csanád, Csik, Csongrád, Fejér, Fogaras, Győr, Hajdu, Háromszék, Heves, Hunyad, Kis-Küküllő, Kolozs, Krassó-Szörény, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Szabolcs, Szeben, Szilágy, Szolnok-Doboka, Temes, Tolna, Torda-Aranyos, Torontál, Udvarhely, Vas, Veszprém, Zala vármegyék közönségéhez,

a m. kir. minisztérium 649/1915. M. E. számú rendeletének életbe léptetéséről.

A magyar királyi minisztérium 761/1915. M. E. számú rendelete ¹⁾ által reám ruházott felhatalmazás alapján, a minisztériumnak a búza- és rozsliszt kimélése tárgyában 649/1915. M. E. szám alatt kiadott és a Budapesti Közlöny folyó évi február hó 17-én megjelent számában közzétett rendeletét ²⁾ a törvényhatóság egész területére — tekintettel arra, hogy a kellő mennyiségű tengeri-lisztről való gondoskodás már lehetővé vált — folyó évi március hó 20-án kezdődő hatállyal életbeléptetem.

Felhivom a ^{város}_{vármegye} közönségét, hogy ennek törvényhatósága területén való haladéktalan közzététele iránt azonnal intézkedjék,

¹⁾ Lásd a 312. o.

²⁾ Lásd a 310. o.

és a rendelet közérdekű és hazafias célzatának megvalósulása érdekében minden lehetőet megtegyen.

A közzététel megtörténtéről folyó évi március hó 20-ig jelentést várok.

Budapesten, 1915. évi március hó 15-én.

Sándor János s. k.
m. kir. belügyminiszter.

501.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.113. M. E. számú rendelete,

a közfogyasztásra szánt búza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikkét és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 4. §-a alapján a közfogyasztásra szánt búza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállítása és forgalombahozatala tárgyában a következőket rendeli :

1. §.

Lisztet eladásra őrölt malomvállalatok búzából, rozsból, árpából és tengeriből csak az alábbi 2--6. §-okban meghatározott minőségű lisztfajtákat állithatnak elő, s az e gabonaneműekből való liszt tekintetében a jelen rendelet hatályának idejére csak az itt meghatározott minőségű lisztfajták szállítása iránt vállalhatnak kötelezettséget.

A jelen rendelet életbelépésének napjától kezdve a búzából, rozsból és árpából előállított lisztet úgy a malomvállalatok, mint általában mások is, a búzából őrölt finom tésztaliszt kivételével, csak a 4. és az 5. §-nak megfelelően keverten bocsáthatnak áruba, adhatnak el vagy hozhatnak bármely más módon forgalomba.

2. §.

A búzát oly malmokban, amelyekben többféle lisztminőségeket állítanak elő, az egynemű korpa és hulladék elvonása után, annak

figyelembevételével, hogy takarmánylisztet előállítani tilos, 87⁰/o-ra kell kiőrölni, és abból legfeljebb a következő három fajta lisztet szabad előállítani :

1. finom, azaz a régi típusú nullásliszt minőségének megfelelő tésztalisztet, avagy e helyett — esetleg részben is — darát, a megőrlés alá vett gabonamennyiség összsúlyának legfeljebb 7⁰/o-a erejéig ;

2. főzőlisztet, amely nem durvább a régi típusú 2-es számmal jelzett lisztnél, a megőrlés alá vett gabonamennyiség összsúlyának további legfeljebb 20⁰/o-a erejéig ;

3. egyfajta kenyérlisztet oly mennyiségben, hogy az 1., 2. és 3. pontban megjelölt lisztfajták együttesen a megőrlés alá vett gabonamennyiség összsúlyának 87⁰/o-át adják.

Olyan malomvállalatok, amelyek csak egy minőségű lisztet állítanak elő (sima őrlés), kötelesek a búzát 90⁰/o-ra kiőrölni.

3. §.

A rozsból a megőrölt mennyiség 88⁰/o-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani.

4. §.

A 2. §. 1. bekezdésének 2. és 3. pontjában és utolsó bekezdésében meghatározott buzalisztet, valamint a 3. §-ban meghatározott rozslisztet csakis a következő lisztpótló anyagok valamelyikével a következő arány szerint keverve szabad forgalomba hozni, és pedig :

1. a 2. §. 1. bekezdésének 2. pontjában meghatározott főzőlisztet az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének 50⁰/o-át tevő árpa- vagy tengeriliszttel, de nem a kettővel együtt, keverve ;

2. a 2. §. 1. bekezdésének 3. pontjában meghatározott buza-kenyérlisztet és az ugyane §. utolsó bekezdésében meghatározott sima őrlésű buzalisztet, valamint a 3. §-ban meghatározott rozslisztet választás szerint az előállítandó lisztkeverék összsúlymennyiségének teljes 70, vagy teljes 80⁰/o-áig lisztpótló anyagokkal (árpa- vagy tengeriliszt) keverve oly módon, hogy a lisztkeveréknek legalább 50⁰/o tengerilisztet kell tartalmaznia.

A fenti 2. pontban foglaltaktól a belügyminiszter, Horvát-

Szlavonországokban a bán eltérő rendelkezéseket állapíthat meg ott, ahol tengeriben hiány van.

Felhatalmaztatik a kereskedelemügyi miniszter, hogy az e §-ban felsorolt lisztptótló anyagok sorát a belügyi és a földművelésügyi miniszterekkel, Horvát-Szlavonországokra nézve a bánna! egyetértőleg kibővíthesse.

5. §.

Árpából a megőrölt mennyiség 78⁰/o-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani.

Árpalisztet tisztán forgalomba hozni tilos. Indokolt esetekben a belügyminiszter, Horvát-Szlavonországokban a bán ez alól kivételeket engedélyezhet.

6. §.

Tengeriből a cinquantin kivételével, mely a megőrölt mennyiségnek 93⁰/o-ára őrlhető ki, a megőrölt mennyiség 87⁰/o-ának megfelelő egységes minőségű lisztet kell előállítani.

7. §.

Oly malomvállalatoknak, amelyek kereskedelmi vagy üzemi okokból a lisztkeverést maguk nem végezhetik, a kereskedelemügyi miniszter kivételesen és visszavonásig engedélyt adhat, hogy az egyes lisztfajtákat más malomvállalatoknak vagy lisztfeldolgozó iparvállalatoknak — de semmi esetre sem a közvetítő kereskedelemnek, avagy a közvetlen fogyasztásnak — keverés nélkül eladassák.

A továbbfeldolgozó iparvállalat az ily módon beszerzett lisztet szintén csak a 3. és a 4. §-ban megszabott módon kevert állapotban hozhatja forgalomba.

Ily engedély esetében az iparvállalat külön iparhatósági ellenőrzés alá esik.

8. §.

Az előző §-okban foglalt rendelkezések megtartásának ellenőrzése céljából a kereskedelemügyi miniszternek a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokra nézve a bánna! egyetértőleg

az 1914. évi november hó 27. napján 84.204. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ foglalt intézkedések továbbra is érvényben maradnak.

Azokat a bevételi és kiadási árújegyzékeket, amelyeket a malomvállalatok az előbbi bekezdésben említett rendelet értelmében az ellenőrzés céljából eddig vezettek, a jelen rendelet életbelépésének napjával le kell zárni és az e napot követő időre új jegyzékeket kell nyitni.

9. §.

A jelen rendelet értelmében előállított keveréklisztet — az 1895 : LXVI. t.-c. végrehajtása tárgyában 1896. évi június hó 9-én 38.286. szám alatt kiadott földművelésügyi miniszteri rendelet²⁾ 8. §-a 3. b) pontjának megfelelően — akár zsákokban, akár egyéb zárt csomagolásban mindenkor csakis a liszt kevert voltának és a keverék arányának feltüntetése mellett szabad árúsítani.

10. §.

Malomvállalatok, melyek lisztet vagy őrleményt bérért, vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő, és lisztet vagy egyéb őrleményt eladásra, vagy a behozott gabonaneművel való kicserélés céljából (csuvarozás) egyáltalán nem őrlnek (vámőrlő-malmok), felektől búzát vagy rozstot őrlésre csak úgy vállalkozhatnak el, ha a fél a búzán vagy rozson felül egyidejűleg legalább ugyanannyi árpát vagy tengerit, vagy e kétféle gabonaneműt együtt hoz őrlés végett magával, vagy a malomvállalattól beszerez.

Ugyancsak az, aki búzát vagy rozstot az előbbi bekezdésben említett vámőrlőmalomvállalatba visz megőrlés végett, köteles egyidejűleg az előbbi bekezdésnek megfelelő mennyiségű árpát vagy tengerit magával hozni, vagy a malomvállalattól beszerezni.

A vámőrlőmalomvállalat az ily módon őrltetésre hozott búzából és rozsból a fél részére, ennek kívánságához képest, a korpán felül legfeljebb 15⁰/₀ finomabb buza- vagy rozslisztet kivonhat, a többi buza- és rozslisztet keverés nélkül, de csak az egyidejűleg őrlt árpából vagy tengeriből nyert liszttel együtt szolgáltathatja át az őrltető félnek.

¹⁾ Lásd a 292. o.

²⁾ Lásd: Magy. Ren1. Tára, 1896. évf., I. k., 1253. o.

A jelen rendelet rendelkezései megfelelően azokra a vámórlésekre is irányadók, amelyeket akár a vámórlőmalomvállalat tulajdonosa vagy birtokosa, akár bármely olyan harmadik személy, akinek a tulajdonos vagy a birtokos a malmot őrlés végett átengedte, saját házi szükségletének céljára végez.

11. §.

Olyan malomvállalatok, amelyek lisztet és egyéb őrleményt eladásra vagy kicserélésre állítanak elő, a vámórléseiknél szintén kötelesek mindenben, tehát a lisztpótló anyagokkal való keverés tekintetében is, a jelen rendelet 1—7. §-ainak szabályait megtartani.

12. §.

A katonai igazgatás részére szóló lisztszállításokra jelen rendelet intézkedései nem vonatkoznak.

13. §.

Aki a jelen rendeletnek a liszt előállítására, keverésére vagy forgalombabozatalára vonatkozó rendelkezéseit megszegi, vagy aki a megállapított ellenőrzési intézkedéseket meg nem tartja, kihágást követ el és — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében — az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által, Horvát-Szlavonországokban az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóság által — két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

14. §.

A vámkülföldről származó gabonának megőrlésére a jelen rendelet nem vonatkozik, s az ily gabonából előállított liszt forgalombabozatalának feltételeit a kereskedelemügyi miniszter esetről-esetre állapítja meg.

15. §.

A jelen rendelet életbelépésével a m. kir. miniszteriumnak 1914. évi november hó 28-án 8.681/1914.¹⁾, 1914. évi december hó

¹⁾ Lásd a 300 o.

7-én 8.912/1914.¹⁾, 1915. évi január hó 27-én 411/1915.²⁾ és 1915. évi január hó 27-én 412/1915.³⁾ M. E. szám alatt kiadott rendeletei hatályukat veszítik.

16. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed. Horvát-Szlavonországokban ezt a rendeletet, amennyiben végrehajtása az ottani önkormányzat körébe tartozik, a bán hajtja végre. Amennyiben ez a rendelet oly jogszabályokra hivatkozik, amelyeknek hatálya Horvát-Szlavonországokra nem terjed ki, helyettük ezekben az országokban az ottani jogszabályok irányadók.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

502.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.442. számú rendelete,

az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben a tengeriliszttel való keverésre vonatkozólag megállapított szabályok kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium az 1914: L. t.-c. 4. §-a alapján az 1.113/1915. M. E. számú rendelet kiegészítéseül a következőket rendeli:

1. §.

A vármegyei és városi törvényhatóság első tisztviselője a kereskedelemügyi miniszternek a belügyminiszterrel egyetértőleg kiadott felhatalmazásával, Horvát-Szlavonországokban a bánnak felhatalmazásával elrendelheti, hogy a malomvállalatok köztestületeknek és közintézményeknek kenyér előállításával foglalkozó vállalatai részére, olyan helyeken pedig, ahol a liszt-, illetve kenyérutalvány-rendszer be van vezetve, a malomvállalatok és a lisztelárusító bárki részére

¹⁾ Lásd a 305. o.

²⁾ Lásd a 304. o.

³⁾ Lásd a 306. o.

az 1.113/1915. M. E. számú rendelet 4. §-ában említett kenyérlisztet tengeriliszttel való keverés nélkül hozzák forgalomba, és az idézett rendeletben megszabott keveréshez szükséges tengeriliszt-mennyiséget a keverés céljára egyidejűleg külön szolgáltatassá ki.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

503.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.800. M. E. számú rendelete,

az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben a buza kiőrlésére, valamint a buza- és a rozslisztnak kenyérliszt pótló anyagokkal való keverésére vonatkozólag foglalt rendelkezések kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 4. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

A kereskedelemügyi miniszter a belügyminiszterrel és a földművelésügyi miniszterrel, Horvát-Szlavonországokra nézve a bánnal egyetértőleg indokolt esetekben eltéréseket engedélyezhet azon szabályoktól, amelyeket a közfogyasztásra szánt buza-, rozs-, árpa- és tengeriliszt előállításának és forgalombahozatalának szabályozásáról 1915. évi március hó 30. napján 1.113/1915. M. E. sz. alatt kiadott rendelet¹⁾ 2. §-a a buza kiőrlésére nézve, valamint azoktól, amelyeket az idézett rendelet 4. §-a az ott felsorolt buzalisztek és a rozsliszt tekintetében a kenyérliszt pótló anyagokkal való keverésük

¹⁾ Lásd az 1164. o.

módjára és mérvére nézve megállapít. Az idézett rendelet 4. §-ának 2. bekezdésében foglalt rendelkezés hatályát veszti.

2. §.

Annak a buzalisztnek az árát, amelyet a buza kiörlésére nézve az 1. §. szerint engedélyezett eltérések alapján az 1.113/1915. M. E. számú rendeletben meghatározott minőségektől eltérő új minőségben állítanak elő, a kereskedelemügyi miniszter állapítja meg.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

504.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 952. M. E. számú rendelete,

a búza-, rozs-, árpa-, tengeri- és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és a rizslisztnek vasúton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.

A m. kir. minisztérium a háború eseteire szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Búzát, rozsot, árpát, tengerit és burgonyát, valamint az ezekből előállított lisztet és a rizslisztet nem postai polgári forgalomban vasúton, hajón vagy gépkocsin a város vagy község területén kívül eső helyre csak szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

Vasuti és hajózási vállalatoknak az előbbi bekezdésben említett életszükségleti cikkeket fuvarozás vagy tárolás végett csak úgy szabad elfogadniok és átvenniök, ha a feladó a fuvarlevél mellett a szállítási igazolványt is bemutatja.

2. §.

A szállítási igazolványban lakóhelyének és lakásának kitételével meg kell nevezni azt, aki az árut tovaküldi (feladó), és a címzettet, akinek részére a szállítás történik; továbbá meg kell jelölni az áru nemét, súlyát, a feladási és rendeltetési állomást, valamint az időt, amelyen belül a szállításnak történnie kell, végül a szállítási igazolvány kiállításának helyét, évét, hónapját és napját. Az igazolványt az azt kiállító hatósági személy aláírásával és hivatalos pecsétjével látja el.

A vasuton vagy hajón való szállítás céljára szolgáló szállítási igazolványt a jelen rendelethez csatolt minta szerint kell kiállítani. Ezt a mintát kell használni megfelelő változtatásokkal gépkocsin való szállítás esetében is.

A szállítási igazolvány csak az e végből rendszeresített hivatalos űrlapon állítható ki, és azt a kiállított igazolványokról vezetett hivatalos jegyzék folyószámával el kell látni.

Ha a szállítás fuvarlevéllel történik, a szállítási igazolványt a fuvarlevélhez hozzá kell fűzni és az árut felvevő állomásnál annak jeléül, hogy szállításra már használtatott, a feladó állomás keletbélyegzőjével le kell bélyegezni.

A szállítási igazolványokat saját küldeményeire nézve az Országos Gazdasági Bizottság maga állítja ki, egyéb küldeményekre nézve pedig a földművelésügyi miniszter utasítása szerint az az elsőfokú közigazgatási hatóság, amelynek területén a feladó állomás van. Elsőfokú hatóságok: kis- és nagyközségekben a főszolgabíró, rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány, illetőleg helyettesük, törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács által megbízott tisztviselő, Budapest székesfővárosban a kerületi elöljáró vagy helyettese, Fiume városában és kerületében a tanács által megbízott tisztviselő.

Horvát-Szlavonorságokban azt, hogy a szállítási igazolványt mely szervek állítják ki, a bán rendelettel szabályozza.

Az igazolvány bélyeg- és illetékmentes; kiállításáért díj nem jár.

3. §.

Vasuti vagy hajózási állomás által fuvarozás vagy tárolás végett 1915. évi március hó 29. napja előtt már átvett küldeményekről szállítási igazolványt bemutatni nem szükséges.

4. §.

Aki az 1. §. ellenére ott említett életszükségleti cikket közforgalmú vasuton igazolvány nélkül fuvarozásra felad, vagy gépkocsin vagy hajón igazolvány nélkül szállít vagy szállíttat, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el, és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet 1915. évi március hó 29. napján lép életbe. Hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott és végrehajtás tekintetében a horvát-szlavonországi önkormányzat részére fenn nem tartott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapest, 1915. évi március hó 17-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Minta a 952/1915. M. E. számú rendelethez.

.....szám

(a 2. §. 3. bekezdésében jelzett
hivatalos jegyzék folyószáma).

Szállítási igazolvány.

.....(feladó neve).....

..... (lakása) jogosult arra, hogy kg.

..... t (az árú megjelölése) az 1915. évi

hó napjáig terjedő idő alatt állomásról

állomásra $\frac{\text{vasuton}}{\text{hajón}}$

..... címére szállithasson.

Kelt

(P. H.)

.....
Aláírás.

Jegyzet. A szállítási igazolványt a fuvarokmányhoz tartósan hozzá kell fűzni.

505.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.151. M. E. számú rendelete,**

a 952/1915. M. E. számú rendeletben nem említett örleményeknek és malomtermékeknek vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ foglalt szabályok megfelelően kiterjesztetnek az annak 1. §-ában felsorolt cikkeken kívül a gabonaneműekből előállított egyéb örleményekre, malomtermékekre (darára, korpára stb.).

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a 952/1915. M. E. számú rendeletnek megfelelően Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 4-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1161. o.

506.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.427. M. E. számú rendelete,

a rizsnek és ebből előállított őrleményeknek és malomtermékeknek vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványokról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli.

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi március hó 17. napján 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében¹⁾ foglalt szabályok megfelelően kiterjesztetnek a rizsre és a rizsből előállított összes őrleményekre és malomtermékekre is.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a 952/1915. M. E. számú rendeletnek megfelelően Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd az 1171. o.

507.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.939. M. E. számú rendelete,**

a burgonya igazolvány nélkül való szállításának megengedéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. minisztérium által a buza, rozs, árpa, tengeri és burgonyakészleteknek, valamint az ezekből előállított lisztnek és a rizslisztnek vasuton, hajón vagy gépkocsin történő szállításához szükséges igazolványok tárgyában 952/1915. M. E. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ hatálya a burgonyára vonatkozólag felfüggesztetik és így a burgonya szállításához igazolványra nincs szükség.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi június hó 5-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

508.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.441. M. E. számú rendelete,**

a burgonyakeményítőgyártás korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 4. és 14. §-a alapján a következőket rendeli :

¹⁾ Lásd az 1171. o.

1. §.

Burgonyakeményítőgyári vállalatok burgonyát keményítőgyártás céljára az 1915. évben legfeljebb csak az 1914. évben beültetett területnek megfelelő nagyságú területen és csak a 2. §-ban említett engedély alapján termeltethetnek.

2. §.

Az 1. §-ban megjelölt termelés céljára az engedélyt az egyes gyárak részére a kereskedelemügyi miniszter a földművelésügyi miniszterrel egyetértőleg, Horvát-Szlavonországokban a bán adja meg.

Az engedély iránti kérelemben megjelölendő az a terület, amely az illető gyár részére az 1915. évben burgonyával bevetendő lesz, valamint igazolni kell, hogy a gyár részére az 1914. évben keményítőgyártás céljára mekkora terület volt burgonyával beültetve. Mind a két területet községenként és birtokosok szerint részletezve kell kimutatni.

3. §.

A jelen rendelet alapján engedélyezett burgonyatermelésre, az 1.198/1915. M. E. számú rendeletnek a jövőbeli termés adásvételének tilalmát és érvénytelenségét illető intézkedései nem vonatkoznak.

4. §.

Aki a jelen rendelet 1. §-át megszegi, kihágást követ el és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

509.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1915. évi 31.880. számú körrendelete valamennyi törvényhatósághoz ¹⁾,*állati zsigernék állati eledelül való felhasználásáról*

Az 54.300/1908. sz. húsvizsgálati rendelet némely állati zsigernék emberi eledelül való felhasználását tilalmazza, habár az állatok, amelyekből e zsigerek származnak, egészségesek is, s azoknak teljes egészében való megsemmisítését írja elő.

Ha e tiltó rendelkezés az emberi táplálékul való felhasználást illetőleg helyén valónak s fenntartandónak mutatkozik is, nem látszik kellően megokoltnak a fentemlített szempontból kifogásolható szerveknek és zsigereknek teljes megsemmisítése, mert e tápláló anyagokban igen gazdag állati részek, különösen baromfiak takarmányozására igen alkalmasan felhasználhatók s ily célra értékesíthetők volnának.

Mindezek folytán az 54.300/1908. sz. itteni rendelet 77. §-ának utolsó bekezdésében foglalt határozmányokat akként módosítom, hogy megbetegedésektől mentes anyaméhek, hüvelyek és herék, továbbá egészséges állatok méhmagzatai és magzatburkai állati takarmányként különösen baromfiak táplálékául felhasználhatók, illetőleg ily célból a közbiztonságról kivihetők. Megengedem ezenkívül, hogy egészséges állatok beldőltartalma ugyanilyen célból a közbiztonságról szintén kivihető legyen.

A fentemlített állati részek és zsigerek felhasználására irányuló kérelmet az illetékes elsőfokú állategészségügyi hatóságnál kell előterjeszteni, amely hatóság csakis azon község, vagy ha több község közös közbiztonság fenntartására szövetkezett, azon községek területén való felhasználásra adhat engedélyt, amelynek területén, illetőleg amely körzeten belül az illető közbiztonság fekszik, s csakis oly kérelmezőknek, akiknek személye elegendő biztosítékot nyújt az iránt, hogy e húsfélésekkel visszaélés nem fog elkövetettni.

Mészárosoknak, henteseknek, húsárúítóknak, vendéglősöknek és korcsmárosoknak, továbbá a húsvizsgálati rendelet 44. §-ának 2.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

bekezdésében felsorolt intézeteknek azonban ily engedély semmi esetre sem adható.

Netaláni visszaélések észlelése esetén köteles a hatóság az engedélyt nyomban visszavonni s a visszaélést elkövető egyén ellen a kihágási büntető eljárást a fent hivatkozott rendelet 119. §-a alapján haladéktalanul megindítani.

Budapesten, 1915. évi május hó 9-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Bárdossy Jenő s. k.
miniszteri tanácsos.

4. Védekezés az élelmiszerek stb. túlzott áremelése ellen.

510.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 12.770. eln. számú körrendelete,

lakásbérnegyedek alkalmával a költözködési költségek aránytalanul magas megszabásának tilalmáról.

Arról értesültem, hogy a fuvarozási eszközöknek és a munkásoknak hadi szolgáltatásokra nagyobb mértékben történt bevonása következtében előállott helyzetet egyesek arra akarják kihasználni, hogy a lakásbérnegyed alkalmával szükségessé váló költözködések költségeinek túlzott megszabása által a költözködőket kihasználják.

Ily visszaélések elhárítása végett a következőket rendelem:

1. §.

Lakásbérnegyedek alkalmával a költözködések költségeit (fuvardíjak, munkabérek) nem szabad aránytalanul magas összegben megállapítani.

2. §.

Az 1. §-ban foglalt tilalom megszegését, — ha az súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — kihágássá nyilvánítom, amely-

nek büntetése tizenöt napig, terjedhető elzárás és kétszáz koronáig terjedhető pénzbüntetés.

3. §.

A 2. §-ban meghatározott kihágás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi április hó 17-én.

Sándor János s. k.

m. kir. belügyminiszter.

5. Hatósági ármegállapítás, összeírás és megváltás.¹⁾

511.

**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.559. M. E. sz.
rendelete,**

a közélélmezés érdekében szükséges intézkedésekről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk alapján a következőket rendeli :

1. §.

A közélélmezés érdekében a belügyminiszter az érdekelt szakminiszterekkel egyetértve azokat az intézkedéseket is megteheti, amelyekre az 1914 : L. t.-c. 1—3. §-ai az életszükségleti és más elsőrendű közszükségleti cikkekért követelhető legmagasabb árak megállapítása, ily cikkek készleteinek bejelentése és átengedése tekintetében a minisztériumot jogosítják fel.

Továbbá ugyanigy megteheti a közélélmezés érdekében az 1914 : L. t.-c. 4. §-ában meghatározott intézkedéseket is olyan üzemek

¹⁾ Lásd X. alatt is. (Hadiszolgáltatások.)

tekintetében, amelyekben a közvetlen fogyasztást szolgáló forgalom bonyolítottabb le; ugyancsak megadhatja a minisztérium részéről szükséges felhatalmazást az idézett t.-c. 5. §-ában megjelölt szolgáltatások igénybevételére.

Érintetlenül maradnak a minisztériumnak azok a rendeletei, amelyek ugyanily tárgyú intézkedésekre a földművelésügyi és kereskedelemügyi minisztert feljogosították.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi május hó 3-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

512.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 816. M. E. számú rendelete,

a tengeriliszt legmagasabb árának újból való megállapítása tárgyában kiadott 721/1915. M. E. számú rendelet helyes értelmezéséről.

A m. kir. minisztérium a tengeriliszt legmagasabb árának újból való megállapítása tárgyában 721/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének¹⁾ helyes értelmezéseül a következőket rendeli:

A tengerilisztnek az a legmagasabb ára, amely a jelen rendelet 1. bekezdésében idézett rendelet alapján nyert megállapítást, egyszersmind az emberi táplálkozásra alkalmas tengeriből előállított darára, kására és bármely néven forgalomba hozott egyéb tengeri örleményre is vonatkozik, illetőleg a tengerilisztre nézve megállapított legmagasabb ár egyuttal a tengeriből előállított daráért, kásáért vagy bármely néven forgalomba hozott tengeri örleményért követhető legmagasabb árának is tekintendő.

Budapesten, 1915. évi március hó 4-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 355. o.

513.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.114. M. E. számú rendelete,

a tengeriért és az egyes gabonaneműekből készült lisztekért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború eseteire szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1. §-a alapján a 8.682/1914. M. E. számú rendelet¹⁾ kiegészítéseül és módosításául a következőket rendeli:

1. §.

A tengeri tekintetében a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-a alapján megállapított s a kereskedelemügyi miniszternek 1915. évi január hó 5-én 913. szám alatt kelt hirdetményével²⁾ közzétett legmagasabb árak a jelen rendelet életbelépése napjával hatályukat veszítik, és a tengeriért követelhető legmagasabb ár — cinquantin tengeri fajtára nézve az alábbiakban megállapított kivétellel — a magyar szent korona országainak egész területére nézve métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra 26 koronában állapittatik meg.

A cinquantin tengeri legmagasabb ára métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra 28 korona.

2. §.

Az egyes lisztfajták árát illetőleg a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 1. §-a odamódosul, hogy a követelhető legmagasabb ár métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra :

1. a búzából előállított finom tésztalisztnél és daránál az az ár, amely 96⁰/o-kal,
2. a búzából előállított főzőlisztnél az az ár, amely 61⁰/o-kal,
3. a búzából előállított kenyérlisztnél az az ár, amely 9⁰/o-kal,
4. búzából előállított egyminőségű (simaórlésű) lisztnél az az ár, amely 16⁰/o-kal,
5. rozslisztnél az az ár, amely 30·5⁰/o-kal,
6. árpalisztnél az az ár, amely 48⁰/o-kal magasabb,

¹⁾ Lásd a 329. o.

²⁾ Lásd a 336. o.

mint a megfelelő nyers anyagnak az illető járás vagy város területére nézve métermázsánként megállapított legmagasabb ára.

Mindennemű tengeriből, tehát cinquantin tengeriből is előállított őrléménynél — a korpát kivéve — a követelhető legmagasabb ár az az ár lesz, amely 1915. évi április hóban 34⁰/o-kal, május hóban és a rákövetkező hónapban pedig 28⁰/o-kal magasabb, mint a tengerinek, de nem a cinquantinnak, a felmerülő szállítási költségeket is magában foglaló helyi beszerzési ára. A tengerilisztnek ezt a legmagasabb árát a 8.682/1914. M. E. számú rendelet 5. §-a értelmében törvényhatóságokként alkotott ármegállapító bizottságok határozzák meg.

3. §.

A jelen rendelet következtében módosuló legmagasabb árak törvényhatóságokként közhirrre teendők.

4. §.

A gabonaneműért vagy lisztért követelhető legmagasabb árak hatósági megállapítása tárgyában kiadott rendeletek értelmében a felszámított legmagasabb árakkal való visszaélések tekintetében a 422/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 2. §-ában foglalt büntető rendelkezések érvényben maradnak azzal, hogy a megállapított legmagasabb árakon felül való eladásra nézve fennálló tilalom az ilyenmű vételekre, azaz a vevőkre is vonatkozik.

5. §.

A jelen rendelet életbeléptetésével a 8.682/1914. M. E. számú rendeletnek eltérő rendelkezései, valamint a 721/1915. M. E. számú rendelet²⁾ saz ennek alapján fogantatosított tengerilisztármegállapítások hatályukat veszítik.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe és hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 351. o.

²⁾ Lásd a 355. o.

514.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.111. M. E. számú rendelete,

a korpának forgalomba bocsátásáról és a korpáért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1—3. §-ai alapján a következőket rendeli :

1. §.

Minden malomvállalat a jelen rendelet életbelépése után végzett mindennemű őrlésből származó összes buza-, rozs-, árpa- és tengerikorpát — ideértve az említett gabonaneműek minden egyéb őrlési hulladékát (konkoly stb.) is — forgalomba bocsátani az alább megállapított legmagasabb áron és a földművelésügyi miniszter által kiadandó rendeletnek megfelelően köteles.

Az előbbi bekezdésben említett korpáért követelhető legmagasabb ár :

1. buza-, rozs- és árpakorpánál 17 korona,
2. tengerikorpánál 10 korona.

Ez az ár magában foglalja a rakodóállomáshoz való szállítás költségét is, és azt métermázsánként (100 kg.) tiszta súlyra, zsák nélkül kell érteni.

2. §.

A katonai célokra végzett őrlésekből származó korpára ez a rendelet nem vonatkozik.

3. §.

Aki a jelen rendeletet megszegi, kihágást követ el, és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében — az 1912 : LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által — két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáგokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

515.

**A földmívelésügyi m. kir. miniszter 1915. évi
42.912. számú rendelete,**

a korpa forgalomba bocsátásának szabályozásáról.

A minisztériumnak a »Budapesti Közlöny« folyó évi március hó 31-én megjelent 75-ik számában kihirdetett 1.111/1915. M. E. számú rendelete¹⁾ szerint minden malomvállalat az idézett rendelet kihirdetése után végzett mindennemű őrlésből származó összes buza-, rozs-, árpa- és tengerikorpát — ideértve az említett gabonaművek minden egyéb őrlési hulladékát (konkoly stb.) is — forgalomba bocsátani az ott megállapított legmagasabb áron és a földmívelésügyi minister által kiadandó rendeletnek megfelelően köteles.

Az idézett 1.111/1915. M. E. számú rendelet határozománya alá tartozik tehát — a katonai igazgatással kötött szerződések alapján történt őrlések kivételével — az 1915. évi március hó 31-ike után, vagyis 1915. évi április hó 1-től kezdődőleg a malmok által akár saját számlájukra végzett, akár más részére pénzért, részért vagy egyéb ellenszolgáltatásért végzett őrlésből származó minden korpa és őrlési hulladék (konkoly stb.), s így az őrltető az említett időponttól kezdve végzett őrlésből származó korpa és őrlési hulladék felett az erre vonatkozólag a malomvállalattal esetleg létesített írásbeli vagy más megegyezés dacára sem rendelkezhetik, — s a malomvállalattal az ezen időpont után előállított korpának eladására vonatkozólag esetleg létrejött kötések sem foganatosíthatók, hanem a malomvállalat köteles azt a jelen rendeletnek megfelelően forgalomba bocsátani.

¹⁾ Lásd az 1185. o.

Az 1.111/1915. M. E. számú rendeletben nyert felhatalmazás alapján az **1915. évi április hó 1-től** kezdődőleg búzából, rozsból, árpából és tengeriből előállított korpá — ideértve az említett gabonaneműek minden egyéb őrlési hulladékát (konkoly stb.) — forgalomba bocsátására nézve a következőket rendelem:

A kizárólag vámörölő malomvállalatok, amelyek lisztet vagy őrleményt bérért vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő, és lisztet vagy egyéb őrleményt eladásra nem őrlnek és a multban sem őrltek, az előállított korpát s mindennemű egyéb őrlési hulladékot (konkoly stb.) áruba nem bocsáthatják, hanem az őrltetőnek kiszolgáltatni tartoznak.

Minden más malomvállalat az 1915. évi április hó 1-től kezdve előállított korpát s mindennemű egyéb őrlési hulladékot csak a m. kir. gazdasági felügyelőségek által kiállított (barna) utalvány ellenében és csak az utalványban megjelölt mennyiség erejéig adhat el.

Köteles e célból a gazdasági felügyelői utalványok alapján hozzá érkezett megrendeléseket a beérkezés sorrendjében foganasztítani, s amennyiben valamely megrendelést készlet hiányában foganasztítani nem tudna, köteles azt a megrendelő kívánságára előjegyzésbe venni s a legközelebb előállítandó korpából az előjegyzés sorrendjében foganasztítani, s arról, hogy ez körülbelül mikor fog történni, a megrendelőt az előjegyzéskor tájékoztatni.

Ha a malom az itt megállapított módozat mellett az előállított buza-, rozs- és árpakorpát az előállításától számított 30 nap alatt, a tengerikorpát pedig az előállításától számított 15 nap alatt eladni nem tudná, erről hozzám az el nem adott korpá mennyiségének és minőségének megjelölése mellett jelentést tehet, s ha ezen bejelentés beérkezésétől számított további 15 nap alatt a bejelentett korpamennyiségre gazdasági felügyelői utalvánnyal ellátott vevő nem jelentkeznék, vagy a korpá mikénti eladására, illetőleg átvételére nézve részemről intézkedés nem történnék, a malom a bejelentett korpamennyiséget bárkinek eladhatja, természetesen azonban csak az egész közforgalomra nézve, tehát a viszontelárusítóra nézve is kötelezőleg megállapított legmagasabb áron.

A célból, hogy a gazdaközönség tájékozva legyen a felől, hogy melyik malom őröl és állít elő korpát, a malmok saját érdekében cselekszenek, ha minden nagyobb őrlés alkalmával tájé-

koztatják a törvényhatóságuk területére illetékes m. kir. gazdasági felügyelőséget arról, hogy mikor, minő és mily mennyiségű korpák fognak előállíttatni.

Minden malom köteles a korpa eladásáról nyilvántartást vezetni s az eladások jegyzékét minden hó végén lezárni s az eladások alapjául szolgált gazdasági felügyelői utalványokkal felszerelve a malom székhelyére illetékes m. kir. gazdasági felügyelőségnek, a budapesti malmok pedig közvetlenül a földművelésügyi miniszternek a következő hó 10-ig beküldeni; köteles továbbá az eladások ellenőrizhetése végett a korpaeladásokra vonatkozó nyilvántartásokat, úgyszintén az őrlési üzemre vonatkozó könyveit a m. kir. gazdasági felügyelőség kiküldöttjének, vagy más megbízottamnak bármikor felmutatni.

Az említett 1.111/1915. M. E. számú rendelet 1. §-ának azon rendelkezése, amely szerint az ott megállapított legmagasabb ár és pedig búza-, rozs- és árpakorpánál 17 korona, tengerikorpánál 10 korona, magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítási költséget is, és hogy azt 100 kg. tiszta súlyra zsák nélkül kell érteni, minden malomvállalat által eszközölt korpaeladásra vonatkozik.

A malmok a vevő kívánságára a korpát a vevő által beküldött zsákokban tartoznak szállítani; ha azonban a vevő kívánságára a korpához zsákot is adnak, az adott zsákokért minden 100 kg. korpa után 1'80 koronát számíthatnak fel, s a korpa és zsák együttes mérésénél métermázsánként a zsák súlyát 0'4 kilogrammal számíthatják. Az egyes malomvállalatok által előzetesen elvállalt az a kötelezettség, amely szerint az előállított búza-, rozs- és árpakorpa 60⁰/o-át az előállítást követő hó 15-éig, a tengerikorpát pedig az előállítást követő 10 nap leteltéig a gazdasági felügyelői utalványok alapján az egyezségileg megállapított árakon a gazdáknek eladni tartoznak, a folyó évi március hó 31-ig előállított korpákra nézve változatlanul fennáll, azontúl azonban hatályát veszti, s az ezen időpont után előállított korpa a gazdasági felügyelőségek által kiadott régi (zöld) utalványok alapján már el nem adható.

Aki a jelen rendeletet megszegi, az az 1.111/1915. M. E. számú rendelet 3. §-ához képest kihágást követ el, és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében — az 1912: LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által — két hó-

napig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

Nem érinti ezen rendelet a korpakészleteknek az országos gazdasági bizottság részére való átengedése és az átengedett korpáért követelhető legmagasabb ár megállapítása tárgyában kiadott 305/1915. M. E. számú kormányrendelet¹⁾), amely szerint a buza, rozs, árpa és tengeri korpakészletek az ott megállapított áron az országos gazdasági bizottság részére átvehetők (rekvirálhatók).

Budapesten, 1915. évi április hó 12-én.

Báró Ghillány Imre s. k.

516.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.371. M. E. számú rendelete,

a burgonyakészleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedéséről és e célra a burgonyáért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. ministerium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 1—3. §-ai alapján a következőket rendeli:

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi január hó 14. napján 240/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletében²⁾ foglalt szabályok a 610/1915. M. E. számú rendelet³⁾ értelmében megfelelően kiterjednek a meglevő burgonyakészleteknek bejelentésére, feltárására és az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésére is.

Az a legmagasabb ár, amelyet a birtokos a burgonyakészletnek az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedésénél követelhet, métermázsánként 11 koronában állapittatik meg, amely legmagasabb ár magában foglalja a rakodóállomáshoz való szállítás költségét is.

¹⁾ Lásd a 350. o.

²⁾ Lásd a 347. o.

³⁾ Lásd a 354. o.

Ez a legmagasabb ár nem terjed ki a burgonyának az Országos Gazdasági Bizottság részére való átengedése körén kívül eső forgalomban történő eladásokra.

2. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapest, 1915. évi április hó 20-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

517.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.058. M. E. számú rendelete,

a rézgálic és a peronospora viticola vagy más növényi gombabetegség ellen használt egyéb réztartalmú védekezőszerek készleteinek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgálatokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

A rézgálic (kékgálic, kékkő, rézsulfát, rézvitriol), továbbá a peronospora viticola vagy más növényi gombabetegség ellen használt egyéb réztartalmú védekezőszerek (mint pl. Aschenbrandt féle, Adria-féle vagy másféle bordói por és rézkénpor, Azurin Antiperonospora, Antifillox, Antoid, Bosznapaszta, Cucasa, Florcus, Forchin, Kecskeméti gyantalisztes por, Mementhol, Noe Pasta Cafaro, Permett, Permöl, Penészpör, Provino, Pulvazuro Rézmészpör, Sulfid, Tenax, Titán, Unicum, Villám stb. elnevezésű peronospora elleni szerek) készletei az alább következő §-okban foglalt rendelkezések értelmében bejelentendők.

2. §.

Bejelentés alá a rézgálicból és az 1. §-ban említett egyéb védekezőszerekből azok a készletek esnek :

a) amelyek az előállításukkal vagy forgalombahozatalukkal foglalkozó egyének vagy cégek birtokában (kezelésében vagy őrizetében, és pedig akár saját, akár idegen helyiségben) eladatlanul vannak ; idetartoznak azok a készletek is, amelyeket ugyancsak peronospora vagy más növényi gombabetegség elleni védekezőszerekké (pl. a rézgálicot azurinná vagy rézkénporrá stb.) való további feldolgozás céljából tartanak készletben ;

b) amelyek az a) pontban említett egyének vagy cégek birtokában (kezelésében, őrizetében és pedig akár saját, akár idegen helyiségben) vannak és már eladattak, de még nem szállítottak el a vevőnek ;

c) amelyek útban vannak, vagyis amelyeket az a) pontban említett egyének vagy cégek a vevőknek vagy másnak, például bizományosnak, viszontelárúsítónak stb. elküldöttek, de amelyeknek átvételéről még nem kaptak értesítést ;

d) amelyeket az a) pontban említett belföldi cégek vagy egyének külföldről (Ausztriából is) megvettek, de amelyek még az eladónál vannak ;

e) amelyeket a Magyar Szent Korona országainak területén, folyó évi augusztus hó végéig, ezután fognak előállítani ;

f) amelyeket ezután fognak a Magyar Szent Korona országainak területére folyó évi augusztus hó végéig behozni.

Azok a készletek, amelyek az a), b), c) és d) pontok alá esnek, már most, azok pedig, amelyek az e) és f) pontok alá esnek, előállításuk, illetőleg behozataluk után lesznek bejelentendők. (Lásd a 4. §. harmadik és negyedik bekezdését.)

Nem esik bejelentés alá az a készlet, amelyet birtokosa saját szőlőjében, kertészetében, mezőgazdaságában vagy saját ipari üzemében való felhasználás céljából már beszerzett és tényleg át is vett, kivéve azt a készletet, amelyet az a) pont szerint, a peronospora vagy más növényi gombabetegség elleni védekezőszerekké való további feldolgozás céljából tart raktáron.

A közforgalmú vasutaknak, valamint a posta- és távirda-igazgatásnak birtokában lévő és saját szükségletük fedezésére szolgáló rézgálic-készlet szintén nem esik bejelentés alá.

3. §.

A bejelentést a 2. §. *a)* és *b)* pontja alá tartozó esetekben az köteles megtenni, akinek birtokában (raktárában, kezelésében, őrzetében stb.) a bejelentendő anyagok vannak. Azt a készletet, amely valamely beraktározással foglalkozó cégnél vagy egyénél van elhelyezve, az köteles bejelenteni, aki azt megőrzés végett letette vagy átadta, kivéve azt az esetet, amikor a beraktározott árut külföldi cég vagy egyén tette le, mert ilyen esetben a beraktározó vállalat köteles a bejelentés megtételére.

A 2. §. *c)* pontja alá tartozó esetekben az eladó, a 2. §. *d)* és *f)* pontjai alá tartozó esetekben a vevő, a 2. §. *e)* pontja alá tartozó esetekben pedig az illető védekező anyagok előállítója köteles a bejelentés megtételére.

4. §.

A bejelentést mindenkinek, aki erre köteles, közvetlenül a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatalhoz (Budapest, Heltai Ferenc-utca 5. szám) kell beküldenie.

A bejelentéshez az idecsatolt minta szerinti bejelentőlapot kell használni. Ilyen bejelentőlapok a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatalnál (Budapest, Heltai Ferenc-utca 5. szám), továbbá kis- és nagyközségekben az előljárásnál, rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban, valamint Fiume városban a polgármesternél, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáráságoknál ingyen kaphatók. Ugyanezen minta szerint a bejelentőlapot maga a bejelentő is elkészítheti.

A bejelentés a 2. §. *a)*, *b)*, *c)* és *d)* pontjai alá tartozó mennyiségeket illetőleg, a folyó évi március hó 26-ik napján volt állapotnak megfelelőleg, legkésőbb folyó évi április hó 7-ig teendő meg. Postai úton való beküldés esetében a bejelentőlapot legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni.

A 2. §. *e)* pontja alá eső, ezután előállítandó mennyiségeket havonként kétszer, és pedig minden hónap 1-én és 16-án, a 2. §. *f)* pontja alá eső azon mennyiségeket pedig, amelyeket ezután fognak a Magyar Szent Korona országainak területére behozni, esetről-esetre, megérkezésük után legkésőbb nyolc nap alatt kell bejelenteni.

5. §.

A bejelentésre kötelezettek a bejelentett készletekről pontos raktárkönyvet tartoznak vezetni oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az, hogy hova fordított, bármikor megállapítható legyen.

Elidegenítés esetében a raktárkönyvben a megszerző fél nevét és lakóhelyét, ha pedig az áru már elszállított, azt is fel kell jegyezni, hogy mikor és hová küldetett.

6. §.

A közigazgatási hatóságnak jogában áll az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása céljából a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

7. §.

Az a bejelentésre kötelezett, aki az 1. §-ban említett anyagokból a 2. §. szerint bejelentés alá eső készletét be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, vagy az ellenőrzést meghiusítja, — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, — kihágást követ el, és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban a kihágás miatt az ott érvényes ogyszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe, hatálya kiterjed Magyar Szent Korona országainak egész területére ; Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi március hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

Melléklet az 1.058/1915. M. E. sz.-hoz.**Bejelentő-lap**

rézgálicról és a peronospora viticola vagy más növényi gombabetegség elleni egyéb réztartalmú védekezőszerekről.

1. A bejelentő neve : „ „ foglalkozása : „ „ lakóhelye :	 vármegye község utca házsám
2. Minő védekezőszerek s az egyes védekezőszerekből mennyi van készletben a bejelentő birtokában (kezelésében, őrzetében, és pedig akár saját, akár idegen helyiségben)? (Lásd a rendelet 2. §. a) pontját.)	a) Rézgálic..... kg. b) Rézkénpor..... „ c) Azurin..... „ d) „ e) „
3. Kinél és hol vannak elhelyezve a bejelentett készletek?	Név : vármegye község utca házsám
4. A bejelentett készletből mennyi a saját tulajdona a bejelentőnek?	a) Rézgálic..... kg. b) Rézkénpor „ c) Azurin..... „ d) „ e) „
5. A meglevő készletből mennyi, kinek van eladva? (Lásd a rendelet 2. §. b) pontját.)	A vevő neve : „ „ lakóhelye : vármegye község
6. Mennyi az a mennyiség, amely már elszállított, de amelynek átvételéről az eladó még nem kapott értesítést? (Lásd a rendelet 2. §. c) pontját.)	a) Rézgálic..... kg. b) Rézkénpor..... „ c) Azurin..... „ d) „ e) „

7. A 6. pont alatti mennyiség kinek küldetett el?	<i>A vevő neve :</i> <i>„ „ lakóhelye :</i> <i>..... vármegye</i> <i>..... község</i>
8. Mennyi az a rézgálic (azurin, rézkénpor stb.), amelyet a bejelentő külföldről megvett, de amely még az eladónál van? (Lásd a rendelet 2. §. d) pontját.)	a) <i>Rézgálic..... kg.</i> b) <i>Rézkénpor..... „</i> c) <i>Azurin..... „</i> d) <i>..... „</i> e) <i>..... „</i>
9. Kinél és hol van elhelyezve a 8. pont alatti mennyiség?	<i>Név :</i> <i>Ország :</i> <i>Község :</i>

A fenti adatok helyességét igazolom és a túloldali rendelet határományait tudomásul vettem.

.....1915.....hó.....n.

Országos Széchényi Könyvtár

.....
A bejelentő aláírása és cégbélyegzője.

Megjegyzések :

a) Az 5. és 7. rovatokban a vevők neve és lakóhelye pontosan feltüntetendő. Azon esetre, ha az 5. és 7. rovatokra vonatkozó adatok ezekbe a rovatokba helyszűke miatt nem volnának bejegyezhetők, azok külön kimutatásba foglalva csatolandók a bejelentőlaphoz

b) Ugyanilyen külön kimutatás csatolandó a 3. és 9. rovatokhoz is azon esetben, ha az idevonatkozó adatok helyszűke miatt nem jegyezhetők be ezekbe a rovatokba.

c) A tulsó lapon foglalt rendelet 4. §-ának negyedik bekezdése szerint teendő később bejelentések ugyanilyen bejelentőlapon teendők meg. Ilyen esetekben azoknak, akik már tettek bejelentést, a későbbi bejelentőlapokat legfelül »Pótbejelentés« jelzéssel kell el látniok.

518.

**A m. kir. földművelésügyi miniszter 1915. évi
14.450. eln. számú rendelete valamennyi törvény-
hatóság első tisztviselőjéhez,***a rézgálic bejelentéséről.*

A szőlőnek egyik legveszedelmesebb ellensége a Peronospora Viticola nevű penészgomba, amely ellen, az eddigi tapasztalatok szerint, csak a rézgáliccal és a rézgálicból készített más védekező-szerekkel lehetett sikeresen védekezni.

Ezenkívül nagy szükség van a rézgálicra a gyümölcs-, zöldség-, burgonya- és lóhere-termelésnél is az ezeknek kárt okozó gombabetegségek ellen való védekezéshez, valamint a buzatermelésnél is a vetőmagnak üszök ellen való csávázásához stb.

Minthogy azonban a rézgálic előállításához szükséges vörösréz mind Magyarországon, mind a legtöbb külföldi országban hadicélokra vétetett igénybe, ezidőszert a rézgálic és a növényi gombabetegségek ellen használt egyéb réztartalmú védekező szerek készletei nagyon lepadtak, s mind Ausztria-Magyarország, mind a legtöbb külföldi állam kiviteli tilalmat léptetett életbe a rézgálicra.

Mindezeknél fogva azért, hogy a meglevő készletekről pontos adataink legyenek, annak szüksége merült fel, hogy a rézgálic és az említett egyéb réztartalmú védekező-szerek előállításával és forgalombahozatalával foglalkozó egyéneknél és cégeknél levő készletek bejelentése az 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján elrendeltessék.

A minisztériumnak e tárgyban folyó évi március hó 25-én 1.058/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletét ¹⁾ és az ehhez tartozó bejelentőlap mintáját azzal küldöm meg a Cimnek, hogy egyrészt időnyerés, másrészt pedig az ezidőszert egyéb hivatalos teendőkkel különben is nagyon igénybe vett közigazgatási hatóságok kimélése végett akként intézkedtem, hogy az idézett rendeletet és a bejelentőlap megfelelő számú példányait a m. kir. központi statisztikai hivatal közvetlenül küldje meg a községi jegyzőségeknek és körjegyzőségeknek, továbbá rendezett tanácsú és törvényhatósági joggal felruházott városokban a polgármesternek, Budapest székesfővárosban pedig a kerületi előljáróságoknak.

¹⁾ Lásd az 1190. o.

Felhivom a Címet, hogy a bejelentések megtételét lehetőleg ellenőrizze és iparkodjék odahatni, hogy a bejelentések elmulasztói ellen az idézett rendelet 7. §-a értelmében a rendőri büntető eljárás megindíttassék.

Az ügy sürgősségére való tekintettel ezen rendeletem másolatát közvetlenül megküldöttem valamennyi járás főszolgabírájának és valamennyi r. t. város polgármesterének is.

Budapesten, 1915. évi március hó 25-én.

Báró Ghillány s. k.

m. kir. földművelésügyi miniszter.

519.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.488. M. E. számú rendelete,

a rézgálic legmagasabb árának megállapításáról és a rézgálic-készleteknek gazdasági célra való igénybevételéről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 1—3. §-ai alapján a következőket rendeli:

1. §.

Az 1915. évi április hó 29-ik napja után eladott rézgálicért követelhető legmagasabb ár kilogrammonként 1 korona 80 fillérben állapittatik meg.

A rézgálicnak ezen legmagasabb árában, ha helyben vasút- vagy hajóállomás, vagy postahivatal van, a vasút- (hajó-) állomásra, illetőleg postára való szállítás és feladás költsége, és ha a rézgálic eredeti gyári csomagolásban (hordóban) szállíttatik, a csomagolás (hordó) ára is benne foglaltatik.

Ha a rézgálic nem eredeti csomagolásban, hanem kisebb mennyiségekre felosztva szállíttatik a vevőnek, akkor a csomagoláshoz használt anyagok (u. m. zsákok, ládák, dobozok stb.) tényleges beszerzési ára s ezenfelül kilogrammonként még legfeljebb 4 (négy)

fillér csomagolási költség a tiszta súlyú rézgálic árán felül felszámítható.

2. §.

A földművelésügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy a rézgálic előállításával vagy forgalombahozatalával foglalkozó egyének és cégek rézgálickészleteit az 1914 : L. t.-c. 3. §-a alapján a jelen rendelet 1. §-ában megállapított legmagasabb áron gazdasági célra igénybe vehesse és az általa meghatározandó áron a gazdaközönség rendelkezésére bocsássa.

Ez az igénybevétel nem terjedhet ki arra a rézgálicra, amelyet a gazda saját gazdaságában a *peronospora viticola* vagy más növénygomba betegség ellen való védekezésre való felhasználás végett bezárólag 1915. évi április hó 29-éig már megvett, még abban az esetben sem, ha a megvett rézgálic még az eladónál van is.

Az igénybevételnél köveendő eljárás tekintetében a földművelésügyi miniszter intézkedik.

3. §.

Arra a rézgálicra, amelyet 1915. évi április hó 29-ike után külföldről fognak behozni, vagy belföldön fognak előállítani, az 1. és a 2. §. rendelkezései nem terjednek ki. E mentesség feltételeinek igazolását a földművelésügyi miniszter szabályozhatja.

4. §.

Aki rézgálicot az 1. §-ban megszabott legmagasabb árnál drágábban árúsít, — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországok területén e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére; Horvát-Szlavonországokban azonban a rézgálickészletek igénybevétele céljából szükséges intézkedéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi április hó 29-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

520.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 1915. évi 48.055. számú rendelete,

a rézgálickészleteknek gazdasági célra való igénybevételéről.

A m. kir. minisztérium f. évi április hó 29-én 1.488/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletében¹⁾ nyert felhatalmazás alapján a következőket rendelem:

1. §.

Mindazon rézgálickészleteket, amelyek a jelen rendelet életbelépésének napján az előállításukkal, forgalombahozatalukkal, vagy szállítmányozásukkal foglalkozó egyének és cégek tulajdonában vagy birtokában (kezelésében vagy őrizetében akár saját, akár idegen helyiségben) vannak, és bezárólag 1915. évi április hó 29-éig gazdáknak még nem adattak el, az 1914 : L. t.-c. 3. §-a és a m. kir. minisztériumnak 1915. évi április hó 29-én 1.488/1915. M. E. szám alatt kelt rendelete alapján, az idézett rendelet 1. §-ában megállapított legmagasabb áron, vagyis kilogrammonként 1 korona 80 fillérért a jelen rendelet értelmében gazdasági célra igénybeveteknek jelentem ki.

Ez az igénybevétel kiterjed az előbbi bekezdésben említett egyének és cégek birtokában (kezelésében vagy őrizetében) levő azokra a rézgálickészletekre is, amelyeket nem közvetlenül gazdáknak, hanem viszontelárusítóknak adtak el; ellenben nem terjed ki arra a rézgálicra, amelyet a gazdák saját szükségletükre, a

¹⁾ Lásd az 1197. o.

peronospora viticola vagy más növényi gombabetegség elleni védekezésre való felhasználás végett, a fentemlített időpontig már megvettek, még ha a megvett rézgálic az eladónál van is.

A rézgálicnak a jelen §. első bekezdésében említett árában, ha helyben vasút- vagy hajóállomás, vagy postahivatal van, a m. kir. minisztériumnak 1.488/1915. M. E. sz. rendelete értelmében, a vasút- (hajó-) állomásra, illetőleg a postára való szállítás és feladás költsége, és ha a rézgálic eredeti gyári csomagolásban (hordóban) szállítatik, a csomagolás (hordó) ára is benne foglaltatik. Ha ellenben a rézgálic nem eredeti csomagolásban, hanem kisebb mennyiségekre felosztva szállítatik a vevőnek, akkor a csomagoláshoz használt anyagok (u. m. zsákok, ládák, dobozok stb.) tényleges beszerzési ára és ezenfelül kilogrammonként legfeljebb 4 (négy) fillér csomagolási költség a tiszta súlyú rézgálic árán felül felszámítható.

2. §.

Mindazok, akiknek tulajdonában vagy birtokában az 1. §. szerinti igénybevétel alá eső rézgálic van, kötelesek az igénybevett rézgálic pontos mennyiségét, valamint azt, hogy a rézgálic hol van elhelyezve (vármegye, község, utca, házszám), legkésőbb folyó évi május hó 5-éig vármegyékben az alispánnál, Budapest székesfővárosban, Fiume városában és kerületében, valamint egyéb törvényhatósági joggal felruházott városokban pedig a polgármesternél írásban bejelenteni. Amennyiben a bejelentés postán történik, azt legkésőbb folyó évi május hó 5-én postára kell adni.

3. §.

Akár megtörtént a 2. §-ban elrendelt bejelentés, akár nem, felhívásomra vagy meghatalmazottamnak, vagy a közigazgatási hatóságnak felszólítására mindenki köteles úgy a saját tulajdonát képező, valamint a bármi címen birtokában (kezelésében, őrizetében) levő rézgálickészletet — ideértve a már eladott, de még el nem szállított rézgálicot is — feltárni, az általa előállított, vagy forgalomba hozott rézgálic mennyiségére, felhasználására, eladására s általában hovaforditására, vonatkozó felvilágosításokat és pedig az 1.058/1915. M. E. számú rendelettel elrendelt bejelentést megelőző időre is, megadni s az ezek igazolására szükséges könyveket és iratokat is felmutatni.

4. §.

Az 1. §. szerint igénybevett készleteket birtokosuk — engedélyem nélkül — el nem idegenítheti, fel nem dolgozhatja és azokkal más módon sem rendelkezhetik, hanem köteles azokat **1915. évi június hó 15-ik** napjáig saját kárára és veszélyére, minden díj felszámítása nélkül őrizetbe tartani, illetőleg ezen határidőn belül erre vonatkozó rendelkezésemhez képest s az általam vagy meghatalmazottam által megjelölendő napon az átvételre jogosítottak kiszolgáltatni, vagy pedig a megadandó címre vasutra (hajóra) vagy postára adni. Ezen hat heti határidő alatt az összes igénybevett rézgálic át fog vétetni.

5. §.

Az igénybevett rézgálic ára és az 1. §. szerint esetleg felszámítható csomagolási költség, amennyiben előre le nem fizetnék, vasuton, hajón vagy postán való szállítás esetén utánvétel útján szedendő be a címzettől; ha pedig az átvétel helyben az eladónál történik, az átvétel alkalmával fizetendő meg.

6. §.

Az 1—5. §-okban foglalt rendelkezések csakis magára a rézgálicra (vagy amint ezt még nevezni szokták: kékgálicra, kékkőre, rézszulfátra, rézvitríolra) vonatkoznak, és nem terjednek ki a m. kir. miniszterium 1915. évi március hó 25. napján 1.058/M. E. szám alatt kiadott rendeletének¹⁾ 1. §-ában felsorolt egyéb peronospora viticola elleni védekező szerekre.

7. §.

Az a rézgálic, amelyet ezen rendelet életbelépése után fognak e rendelet hatályának területére külföldről behozni, vagy a belföldön előállítani, nem esik az 1. §-ban meghatározott igénybevétel alá, ha a rézgálic behozatalát annak megérkezése után azonnal, a belföldi rézgálic előállítását pedig kéthetenként, a mennyiségnek és a rézgálic elhelyezésének pontos feltüntetése s az idevonatkozó igazoló okmányok (szállítólevél, stb.) bemutatása mellett hozzám bejelentik. Ha az ilyen rézgálicnak az 1. §-on alapuló igénybevétel alól való mentességét az is megszerezni kívánja,

¹⁾ Lásd az 1190. o.

akinek a külföldről ezentúl behozott vagy a belföldön ezentúl előállított rézgálicot eladták, ennek a vételt, az eladó megnevezésével és a vételt igazoló okmányok bemutatásával, a rézgálic elhelyezésének pontos feltüntetése mellett, hozzám haladéktalanul be kell jelentenie.

8. §.

Aki az igénybevett rézgálickészletet vagy annak egy részét ezen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig azzal ezen rendelet ellenére más módon rendelkezik, úgyszintén az is, aki az igénybevett rézgálickészletet a 2. §. rendelkezésének megfelelőleg be nem jelenti, továbbá aki rézgálickészletét, a jelen rendelet ellenére, fel nem tárja, elrejtí vagy eltitkolja, vagy a hatóságnak valótlan adatot jelent be — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914:L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

9. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi április hó 29-én.

Báró Ghillány Imre s. k.

m. kir. földművelésügyi miniszter.

521.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.581. M. E. számú rendelete,

a gyapjuért követelhető legmagasabb ár megállapításáról.

A m. kir. minisztérium az 1914:L. t.-c. 1. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

A gyapjuért követelhető legmagasabb ár a magyar szent korona országainak egész területére a tiszta gyapju kilogrammjakint legfinomabb merino gyapjunál 20.— koronában
szövet és fésűs AAA/AA. gyapjunál 17.— »
szövet és fésűs A/B. gyapjunál 15.— »
szövet és fésűs C. gyapjunál 11.— »
cigája (D.) 9.50 »
racka (E.) 7.50 »
állapítatik meg.

Ezt a legmagasabb árat, amely magában foglalja a rakodó állomáshoz való szállítás költségét is, csomagolással (zsákkal), de mosási költség nélkül, készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

2. §.

Az 1. §-ban megállapított legmagasabb ár 1915. évi május hó 7. napján lép hatályba.

Ettől a naptól kezdve gyapjut a magyar szent korona országainak egész területén a jelen rendelet hatályának ideje alatt a megállapított legmagasabb árnál drágábban árusítani tilos.

Aki a tilalmat megszegi, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működése területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

3. §.

Gyapjunak vámkülföldről való beszerzésére ez a rendelet nem vonatkozik.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1914. évi május hó 5-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

522.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.663. M. E. számú rendelete,***a gyapjukészletek bejelentéséről.*

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Mindazok, akik még fel nem dolgozott vagy feldolgozás alatt nem álló gyapjut a magyar szent korona országaiban saját vagy idegen helyiségben készletben vagy más részére őrizetben tartanak, kötelesek ezeket a készleteket :

1. az 1915. évi május hó 20. napján volt állapot szerint,
2. az 1915. évi június hó 1. és 15. napján volt állapot szerint,
3. az 1915. évi július hónaptól kezdve pedig minden hónapban a hónap 1. napján volt állapot szerint legkésőbb mindig az illető naptól számított nyolc napon belül a hatóságnak bejelenteni.

Aki készletét bejelentette, újabb bejelentést tenni csak akkor köteles, ha készletében változás állott be.

Gyapjútermelők és gyapjúkereskedők az első bejelentés alkalmával azt is kötelesek bejelenteni, hogy a folyó évi nyirásból eredő gyapjúból ezen első bejelentésükig minő mennyiségeket és kinek (mely kereskedőnek, gyárnak) szállítottak ; a későbbi bejelentések alkalmával pedig kötelesek bejelenteni, hogy az előző bejelentés óta mily mennyiséget szállítottak és kinek (kereskedő, gyár).

A bejelentési kötelezettség nem terjed ki azokra a készletekre, amelyekre a birtokosnak saját házi szükségletére vagy általában háziipari célokra szüksége van, valamint nem terjed ki a dög-, timár-, szűcs- és műgyapjúra, továbbá a gyapjuhulladékokra sem.

2. §.

A bejelentést annál az elsőfokú iparhatóságnál (kis- és nagyközségekben a főszolgabírónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőr-

kapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljárásnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

3. §.

A bejelentéshez kizárólag a 2. §-ban említett hatóságoknál és a községi előljárásgoknál kapható bejelentőlapokat kell felhasználni, és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani.

Postai úton való beküldés esetében a bejelentőlapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentőlapok egyik példányát megkapja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterium ipari műszaki osztályának (Budapest, II. Lánchíd-utca 1/3.) küldi be.

4. §.

Gyapjútermelők bejelentéseiket szóval is előterjeszthetik annál a községi előljárásnál, amelynek területén a bejelentendő gyapjúkészlet van. A bejelentőlapot ilyenkor az előljárásnak azzal megpóztott tagja tölti ki és küldi el.

5. §.

Az elsőfokú iparhatóságnak (2. §.) az 1914 : L. t.-cikk 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

6. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott anyagokból birtokában levő készletet a jelen rendelet ellenére be nem jelenti, vagy nem a hatóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, vagy az ellenőrzést megghiusítja, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-cikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és határozat koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint elsőfokú büntetőbiróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési

területén pedig a magyar királyi államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

7. §.

Ezt a rendeletet minden községben (városban) a helyben szokásos módon közhírré kell tenni.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére. Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges intézkedéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi május hó 14-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

523.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.662. M. E. számú rendelete,

a gyapjukészletek felhasználásának és forgalombahozatalának korlátozásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott törvényes rendelkezések alapján a katonai igazgatás gyapjuszövet szükségletének célszerű biztosítása végett a következőket rendeli :

1. §.

Nyers vagy csupán mosott gyapjút, ideértve a bőrgyapjút is, a jelen rendelet életbelépésétől kezdve csak katonai megbízások teljesítésére szabad feldolgozni.

Dög-, tímár-, szűcs- és műgyapjura, valamint gyapjuhulladékokra az előbbi bekezdés nem vonatkozik, és azok bármely célra továbbra is szabadon feldolgozhatók.

Gyári vállalatok azokat a gyapjúkészleteket, amelyek a jelen rendelet életbelépésének napján már gyári üzemükben vannak, és üzemüknek további 14 napon át az eddigi méretekben való fenntartására okvetlenül szükségesek, szabadon feldolgozhatják.

Minden más irányú feldolgozása a gyapjúnak — a házi ipari célra való felhasználását kivéve, amely továbbra is szabadon marad — csak a kereskedelemügyi miniszter engedélyével van megengedve.

2. §.

Nyers vagy mosott gyapjút (zsirban nyirt, usztatott, hátan mosott, kézzel vagy gyárilag mosott gyapjút, bőr-, dög-, timár-, szücs- és műgyapjút, valamint gyapjuhulladékokat) feldolgozatlan állapotban, nem postai polgári forgalomban vasúton, hajón, gépkocsin vagy tengelyen a város vagy község területén kívül eső helyre csak a kereskedelemügyi miniszternél való előzetes bejelentés és csak szállítási igazolvány mellett szabad szállítani.

A kereskedelemügyi miniszter a szállítási igazolványt megadja:

a) a zsirban nyirt, usztatott, hátan mosott, kézzel vagy gyárilag mosott gyapjúnak, valamint a bőrgyapjunak a magyar szent korona országainak területén levő nyilvános tárházakba és gyapjumoatógyárakba való minden szállításához, valamint annak az említett területen, vagy az osztrák birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok területén levő oly gyapjufeldolgozó gyárakba való szállításához, amelyek a cs. és kir. hadügyminiszterium, a m. kir. honvédelmi miniszterium, vagy az osztrák cs. kir. honvédelmi miniszterium *bizonylatával* igazolják, hogy a kérelem előterjesztése idején megfelelő katonai szállításra már megbízásuk van, és a gyapju ennek teljesítéséhez okvetlenül szükséges;

b) általában a timár-, szücs-, dög- és műgyapjúnak, valamint gyapjuhulladékoknak elszállításához, amihez az előző a) pontban említett bizonylat nem szükséges,

c) más méltánylást érdemlő esetekben.

Az 1. bekezdésben elrendelt bejelentés és szállítási igazolvány nem szükséges a gyapjúnak a nyírás helyéről a termelő saját belföldi raktárába gépkocsin vagy tengelyen való beszállításához.

3. §.

Az 1. §-ban említett engedélyek és a 2. §-ban említett szállítási igazolványok kiadásának és az igazolvánnyal való szállításnak

közelebbi módozatait a kereskedelemügyi miniszter rendelettel állapítja meg.

4. §.

Aki a 2. §. ellenére gyalgút közforgalmú vasuton igazolvány nélkül fuvarozásra felad, vagy aki gyalgút hajón, gépkocsin vagy tengelyen a jelen rendelet 2. §-ának ellenére igazolvány nélkül szállít vagy szállít, úgyszintén az, aki a jelen rendelet egyéb rendelkezéseit megszegi, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914 : L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott és végrehajtás tekintetében a horvát-szlavonországi önkormányzat részére fenn nem tartott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi június hó 2-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

524.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 33.003. számú rendelete,

a gyalgútkészletek felhasználása és forgalomba hozatala iránti engedélyekről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi június hó 2-án kelt 1.662. M. E. számú rendeletének¹⁾ 3. §-ában nyert felhatalmazás alapján a gyalgútkészletek felhasználása és forgalomba hozatala iránti engedélyek tárgyában a következőket rendelem :

¹⁾ Lásd az 1206. o.

1. §.

A gyapjúnak a m. kir. minisztérium 1.662. M. E. számú rendeletének 1. §-ában megjelölt feldolgozási módjaitól eltérő feldolgozása csak a kereskedelemügyi miniszter engedélyével van engedve. Az ezen engedély elnyerése iránt előterjesztendő folyamodványban fel kell tüntetni a folyamodó gyári cég címét és lakhelyét, a gyárban foglalkoztatott munkások számát, a felhasználni szándékolt gyapjú mennyiségét és minőségét, továbbá azt, hogy kinek a birtokában van a gyapjú és minő célra szándékozik azt a kérelmező felhasználni.

2. §.

A gyapjú szállítására vonatkozólag előterjesztendő folyamodványokban fel kell tüntetni az elszállítani szándékolt gyapjú mennyiségét, minőségét s azoknak pontos címét és lakóhelyét, akitől és akihez a gyapjú szállíttatni fog. Ha a kérelemhez az elől-idézett 1.662/1915. M. E. számú rendelet 2. §. a) pontjában megnevezett minisztériumok valamelyike által kiállítandó bizonylat csatolandó, akkor e bizonylatnak tartalmaznia kell a katonai megrendelés megtörténtének igazolását és azt, hogy annak teljesítéséhez mennyi gyapjú kell.

3. §.

A gyapjú feldolgozására vagy szállítására vonatkozó folyamodványok közvetlenül a kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki ügyosztályának címére (Budapest, II., Lánchid-utca 1—3.) küldendők be.

4. §.

A kérelem alapján elnyert *szállítási igazolvány* a jelen ren-delethez csatolt minta szerint állíttatik ki. Ha a szállítás fuvarlevéllel történik, a szállítási igazolványt a fuvarlevélhez hozzá kell fűzni és az árút felvevő állomásnál annak jeléül, hogy szállításra már használtatott, a feladó állomás keletbélyegzőjével le kell bélyegezni.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi június hó 2-án.

Báró Harkányi János s. k.

kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Minta a 33.003/1915. K. M. számú rendelethez.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

-----szám.

Szállítási igazolvány.

----- (feladó neve) -----
----- (lakása) jogosult arra, hogy ----- kg.
----- gyapjút (az árú megjelölése)
----- állomásról -----
állomásra ----- címére
elszállíthasson.

Kelt.-----

A miniszter rendeletéből:

P. H.

Jegyzet. A szállítási igazolványt a rakományfuvarhoz tartósan hozzá kell fűzni.

525.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.661. M. E. számú rendelete,**

a nyers marha- és lóbőrökért, valamint a kész marha- és lóbőrökért követelhető legmagasabb árak megállapításáról.

A m. kir. minisztérium az 1914 : L. t.-cikk 1. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

A nyers marha- és lóbőrökért, valamint a kész marha- és lóbőrökért követelhető legmagasabb árak a jelen rendelet kiegészítő részét alkotó I. és II. számú jegyzékben állapítatnak meg.

2. §.

Vámkülföldről való beszerzésekre a jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak nem terjednek ki.

Közhasznú egyesüléseknek, amelyek hadi szükségleti cikkek beszerzésével foglalkoznak, a kereskedelemügyi miniszter a katonai igazgatással egyetértőleg megengedheti, hogy beszerzett cikkeik eladásánál a megállapított legmagasabb áron felül külön megállapítandó megfelelő pótlékot számíthassanak fel.

3. §.

Kész marha- és lóbőröknek kicsinyben való eladására szolgáló helyiségekben a kész marha- és lóbőrökért követelhető legmagasabb árakat feltüntető II. számú jegyzéket könnyen látható és hozzáférhető helyen ki kell függeszteni.

4. §.

A jelen rendelettel megállapított legmagasabb árak 1915. évi május hó 28. napján lépnek hatályba.

Ettől a naptól kezdve a jelen rendelet hatályának ideje alatt tilos akár nyers, akár kész marha- vagy lóbőrt a megállapított legmagasabb árnál drágábban árusítani.

Aki e tilalmat megszegi, vagy oly ügyletet közvetít, amelyet a jelen rendeletben megállapítottnál magasabb áron akarnak kötni, vagy ily ügylet megkötésénél bármily más módon közreműködik, úgyis az is, aki jelen rendelet rendelkezéseit egyébként meg-

szegi, kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénz-büntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfevárosi államrendőrség működési területén a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya a magyar szent korona országainak egész területére kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 26-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

I. számú jegyzék az 1661/1915. M. E. számhoz.

Nyersbőrökért követelhető legmagasabb árak.

A) *Nyers marhabőrök.*

a) Zöld és sózott nyersbőrök.

A tényleges bemázaslási zöld súly
1 kg.-jának ára koronákban

Megnevezés és súlybeosztás	I. csoport	II. csoport	III. csoport	IV. csoport	V. csoport
1. Üszőbőrök (német, tarka fajta)					
drbkint 22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·76	2·71	2·67	2·52	2·37
» 23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·73	2·68	2·64	2·49	2·34
» 30—39 ¹ / ₂ » »	2·71	2·67	2·62	2·47	2·33
» 40—49 ¹ / ₂ » »	2·67	2·62	2·57	2·42	2·28
» 50 kg.-nál nehezebb	2·62	2·57	2·52	2·37	2·23
2. Ökör- és tehénbőrök (német, tarka fajta)					
drbkint 22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·76	2·71	2·67	2·52	2·37
» 23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·71	2·67	2·62	2·47	2·33
» 30—39 ¹ / ₂ » »	2·67	2·62	2·57	2·42	2·28
» 40—49 ¹ / ₂ » »	2·62	2·57	2·52	2·37	2·23
» 50 kg.-nál nehezebb	2·57	2·52	2·47	2·33	2·18

A tényleges bemázslási zöld súly
1 kg.-jának ára koronákban

Megnevezés és súlybeosztás	I. csoport	II. csoport	III. csoport	IV. csoport	V. csoport
3. Bikabőrök (német, tarka fajta)					
drbkint 22 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·62	2·57	2·52	2·37	2·23
» 23—29 ¹ / ₂ kg. súlyú	2·57	2·52	2·47	2·33	2·18
» 30—39 ¹ / ₂ » »	2·52	2·47	2·42	2·28	2·13
» 40—49 ¹ / ₂ » »	2·42	2·37	2·33	2·18	2·04
» 50 kg.-nál nehezebb	2·28	2·23	2·18	2·04	1·89

4. Bivalybőrök

drbkint 39 ¹ / ₂ kg.-nál könnyebb	2·04	1·99	1·94	1·79	1·65
» 40—49 ¹ / ₂ kg. súlyú	1·94	1·89	1·64	1·69	1·55
» 50 kg.-nál nehezebb	1·79	1·74	1·69	1·45	1·40

b) *Száritott nyers marhabőrökért* kilogrammonként 2·4-szer magasabb ár követelhető, mint a megfelelő zöld és sózott bőrökért.

c) *Magyar fajtájú* üsző, ökör, tehén és bikabőrökért kilogrammonként 15 fillérrel, *bosznia-hercegovinai fajtájukért* kilogrammonként 40 fillérrel kevesebb követelhető, mint az ugyanazon csoportba és súlyosztályba tartozó német fajtájú nyersbőrökért.

d) *Csoportbeosztás.*

Az I. csoportba azok az árúk tartoznak, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi Prága (I) aukció árunak.

A II. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi bécsi szövetkezeti árunak.

A III. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi budapesti szövetkezeti árunak.

A IV. csoportba azok, amelyek fejtés és kezelés tekintetében megfelelnek az eddigi budapesti kereskedő árunak.

Az V. csoportba tartoznak az összes egyéb árúk.

e) *Pótlékok.*

Szarvak nélkül fejtett bőrökért 6⁰/o-kal magasabb ár követelhető.

Sózásért kilogrammonként 3 fillér sópénz követelhető.

f) *Levonások.*

Kevéssé mêtelyes bôrnel darabonkint 3 K.

A közép részen lyukas vagy vakmetszéses bôröknél darabonkint 2 K.

A széleken lyukas vagy vakmetszéses bôröknél darabonkint 1 K.

Erősen sérült és romlott bôrök külön értékelés tárgyai.

B) *Nyers lóbbôrök.*a) *Sózott lóbbôrök.*

A bôr hossza centiméterekben	Ár darabonkint koronákban, beleértve a sópénzt is
175—199 cm.	24
200—219 cm.	29
220—240 cm.	35
240 cm.-nél hosszabb	43

A hosszúságot a fark tövétől a fülég kell mérni.

b) *Száritott lóbbôr* kilogrammjáért követelhető legmagasabb ár 370 korona.

c) *Levonások.*

A középrészen lyukas vagy vakmetszéses bôröknél darabonkint 2 K.

A széleken lyukas vagy vakmetszéses bôröknél darabonkint 1 K.

Erősen sérült és romlott bôrök külön értékelés tárgyai.

C) *Marha- és lóbbôrökre egyaránt érvényes határozmányok.*

Ézeket a legmagasabb árakat csomagolással együtt készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni. A raktárból való elszállítás költségét e legmagasabb árak nem foglalják magukban.

A közvetítő kereskedelembe az A) és B) alatt számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 30%-kal meghaladó árakat szabad felszámítani, beleértve az eladott árunak a rakodó állomáshoz való elszállítását is.

II. számú jegyzék az 1.661/1915. M. E. sz.-hoz.**Kész bőrökért követelhető legmagasabb árak.****M e g n e v e z é s**Egy kilogramm
ára koronákban**A) Marhabőrök :**

Blankbőr 4—5 mm. vastagságban, fekete . . .	11.75
Blankbőr 4—5 mm. vastagságban, barna . . .	14.30
Talpbélésbőr	13.—
Talpszerűen kidolgozott bőr nyeregülésekhez .	12.—

Felsőbőr :

1. könnyű (1.8—2.5 mm. vastag) barna . . .	18.—
2. könnyű (1.8—2.5 mm. vastag) fekete . . .	17.—
3. nehéz (2.5 mm.-nél vastagabb, szijbőr) barna	16.50
4. nehéz (2.5 mm.-nél vastagabb, szijbőr) fekete	15.50

Vache talpbőr :

1. fél és egész darabokban	11.—
2. kruponokban	12.65
3. nyakrészek	9.80
4. hasrészek	8.90

Csercsávás talpbőr :

1. fél és egész darabokban	12.—
2. kruponokban	13.80
3. nyakrészek	10.70
4. hasrészek	9.70

Háromszor csávázott talpbőr :

1. fél és egész darabokban	12.—
2. kruponokban	14.40
3. nyakrészek	10.—
4. hasrészek	9.—

B) Lóbbőrök :

Talpbélésbőr	12.—
------------------------	------

Ezeket a legmagasabb árakat, amelyek magukban foglalják a rakodó állomáshoz való szállításnak és a csomagolásnak, illetőleg átkötésnek költségét is, kilogrammonként készpénzfizetés mellett történt eladás esetére kell érteni.

Azok, akik kész bőröknek nagybani eladásával foglalkoznak, eladásaiknál (az eladott mennyiségre való tekintet nélkül) a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 3⁰/o-kal meghaladó árakat számíthatnak fel. A kicsinybeni árúításnál az eladó a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat legfeljebb 9⁰/o-kal meghaladó árakat számíthat fel.

Bőrgyárosok és timárok eladásaira az előbbi bekezdés rendelkezései nem vonatkoznak és azok kész bőrökért mindig csak a fent számszerűleg megállapított legmagasabb árakat számíthatják fel.

526.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 798. M. E. számú rendelete,

a 610/1915. M. E. számú rendelet alapján tengeri-készletekre vonatkozólag tett egyes bejelentéseknek hatálytalanná nyilvánításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-a, valamint az idézett törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-a alapján a következőket rendeli :

Országos Széchenyi Könyvtár 1. §.

Ha valaki a 610/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 3. §-a alapján az Országos Gazdasági Bizottság részére való megvétel céljára olyan tengeri-készletet jelentett be, amelyet a bejelentő az 1915. évi február hó 15. napján vagy ezután, február hó 23. napjáig bezárólag, mástól vásárolt, a jelen rendelet életbe lépésének napjáig azonban birtokába még nem vett : az ilyen bejelentés, úgyszintén az az adásvételi szerződés, amellyel a bejelentő a bejelentett készletet az említett határidőn belül megvásárolta, hatálytalan és az eladó, aki a készletet tényleges birtokában tartja, jogosítva van ezt a készletet is a 790/1915. M. E. számú rendelet²⁾ értelmében 1915. évi március hó 15. napjáig bezárólag az Országos Gazdasági Bizottság részére való megvétel céljára saját nevében bejelenteni. A hatálytalanná vált adásvételi szerződés alapján a vevő az eladó-

¹⁾ Lásd a 354. o.

²⁾ Lásd a 357. o.

tól — minden kártérítési igény nélkül — csupán az esetleg adott foglалó, előleg vagy vételár visszatérítését követelheti.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 2-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

527.

A földmívelésügyi m. kir. miniszter 1915. évi 20.600. eln. számú rendelete Nógrád, Komárom, Győr, Esztergom, Veszprém, Fejér, Tolna, Somogy, Baranya, Zala, Heves, Borsod, Szatmár. Szabolcs, Hajdu, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Jász-Nagykun-Szolnok, Bihar, Békés, Arad, Csanád, Csongrád, Temes, Torontál, Bács-Bodrog vármegye alispánjához, — Szeged, Hódmezővásárhely, Szabadka, Baja, Debreczen, Győr, Kecskemét, Pancsova, Ujvidék, Versecz, Zombor város polgármesteréhez,

a tengeri-készletek összeírásáról.

Az 1914:L. t.-c. 2. és 3. §-a, továbbá a 240/1915. M. E. rend.¹⁾ és a 610/1915. M. E. rendelet²⁾ alapján ezennel elrendelem, hogy a községi előljáróságok (városi tanács) ezen *rendeletem kézhez vételétől számított 5 napon belül* a község (város) egész területén levő összes *(csöves és morzsolt) tengeri-készletet összeírják.*

Az összeírásról két példányban jegyzéket kell készíteni. Az összeírási jegyzék rovatai a következők: 1. Folyó szám. 2. A készlettulajdonos neve. 3. A ház, tanya, major megjelölése, ahol a tengeri van. 4. A készlet mennyisége métermázsákban. 5. Annak megjegyzése, hogy a készlettulajdonos ebből hány métermázsát óhajt saját háztartási és gazdasági szükségletére visszatartani? 6. A községi előljáróság véleménye szerint mennyit kellene a készlet tulajdonosának háztartási és gazdasági szükségletének fedezésére

¹⁾ Lásd a 347. o.

²⁾ Lásd a 354. o.

visszahagyni? 7. A birtokos készletéből mennyi van már önkéntes bejelentés vagy requirálás folytán zár alatt? 8. Megjegyzés. — Ha a tengerikészlet nem a termelő tulajdona, hanem azt már eladta volna, a készletet nem a termelő, hanem a tulajdonos (vevő) nevének kell a jegyzékbe bevezetni. A csöves állapotban levő tengeri mennyisége morzsolt tengerire átszámítva a tulajdonos bemondásának figyelembevételével becsléssel állapítandó meg.

Ezen rendeletnek a községi előljáráshoz (városi tanács) való megérkezte napjától kezdve további intézkedésig minden csöves és morzsolt tengeri zárlat alatt levőnek tekintendő, és kivéve az Országos Gazdasági Bizottság részére az önkéntes bejelentés vagy requirálás folytán már előbb zárlat alá helyezett mennyiségeknek az Országos Gazdasági Bizottság meghatalmazottjainak felhívására való elszállítását, semmiféle más címen a község (város) területéről tengerit előleges engedély nélkül elszállítani nem szabad.

Az ezen rendelet alapján most zárlat alá helyezett készlet tulajdonosa köteles a készletet mindaddig megőrizni, ameddig az Országos Gazdasági Bizottság a készletet tőle az utóbb idézett kormányrendelet 2. §-ának első bekezdésében megjelölt időn belül át nem veszi, vagy amíg én a készletet a zár alól fel nem oldom. Eddig az időig a birtokosnak a zár alá vett készletről nem szabad rendelkeznie; azonban a készlet tulajdonosa jogosult készletéből saját gazdasági és háztartási szükségletére annyit felhasználni, mint amennyinek felhasználása takarékos eljárás mellett feltétlenül szükséges. Ha azonban a birtokos azon időpontig, amíg az összeirt készletek átvétele vagy feloldása felől elhatározásom megérkezik, saját háztartási és gazdasági szükségletére most zárlat alá helyezett egész készletének 10⁰/o-át meghaladó mennyiséget volna kénytelen igénybe venni, és ha ez a 10⁰/o-ot meghaladó mennyiség 5 méter-mázsánál több, a készlet birtokosa köteles erről a községi előljárásnak (városi tanács) jelentést tenni, és ez viszont köteles meggyőződést szerezni arról, hogy a szükséglet tényleg fennforog-e és nem történik-e visszaélés. Ha a készlet tulajdonosa igazolja azt, hogy a készletből bizonyos mennyiségre más törvényhatóság területén levő gazdaságában, vagy hizlalótelepén szükség van, alispán (polgármester) úr az elszállításra engedélyt adhat és a vasuti szállítási igazolvány kiadására az elsőfokú hatóságot utasíthatja. Hangsúlyozom, hogy az önkéntes bejelentés vagy requirálás folytán már

előbb zárlat alatt levő készletekre az ezen bekezdésben foglalt rendelkezések nem vonatkoznak, tehát az önkéntes bejelentés vagy requirálás folytán már előbb zárlat alá helyezett készletekből a készlet birtokosa semmit sem vehet igénybe.

Az összeírásról vezetett jegyzék, az összeírás foganatosítására rendelt 5 nap elteltével, a 4., 5., 6. és 7. rovat adatainak pontos összegezése után a járási főszolgabíróhoz (rendőrkapitány, a tanács által megbízott tisztviselő) a leggyorsabb módon (esetleg küldönc útján) beterjesztendő.

A járási főszolgabíró (rendőrkapitány, a tanács által megbízott tisztviselő) a jegyzékekre észrevételeit színes tintával vagy írónnal jegyezze fel, az összeírási jegyzékeket láttamozza és a járásbeli községektől (kerületekből) beérkezett összeírási jegyzékeket együtt legfeljebb 3 napon belül alispán (polgármester) urhoz terjessze be. Ugyanekkor a járási főszolgabíró (rendőrkapitány, a tanács által megbízott tisztviselő) hozzám táviratilag jelentse be, hogy a járásban (városban) összesen hány métermázsa tengerit irtak össze (4. rovat összege), ebből mennyit számítottak a tulajdonosok háztartási és gazdasági szükségletére (az 5. rovat összege); mennyit kellene az előljáróságok véleménye szerint visszahagyni (a 6. rovat összege), és hogy a készletből mennyi volt már előbb zár alatt (7. rovat összege).

Alispán (polgármester) urat felkérem, hogy ezen rendeletem pontos és gyors végrehajtása iránt sürgősen intézkedni s a jegyzékek beérkezése után a gazdasági egyesület elnökével vagy kiküldöttjével, továbbá a gazdasági felügyelővel együtt szíveskedjék a vármegyebeli összes községekre (a városra) vonatkozó összeírási jegyzékekkel engem legkésőbb *folyó évi május hó 5-ig személyesen felkeresni.*

Budapesten, 1915. évi április hó 15-én.

Báró Ghillány Imre s. k.

528.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 825. M. E. számú rendelete,

a malátagyár- és sörgyárvállalatok maláta- és árpakészleteinek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Minden malátagyár- és sörgyárvállalat köteles úgy a saját ipartelepén, mint bárhol másutt levő maláta- és árpakészletét, és pedig tekintet nélkül arra, hogy az saját avagy másnak tulajdona-e, legkésőbb 1915. évi március hó 9. napjáig bezárólag a március hó 6. napján volt állapot szerint a kereskedelemügyi minisztériumnak bejelenteni. A 639/1915. M. E. számú rendelet¹⁾ 2. §-a alapján nyert kivételes továbbtermelési engedély folytán már beáztatott árpát mint maláta-készletet kell kimutatni.

Azt az árpakészletet, amely az árpatelepen kívül van elhelyezve, a raktározás helyének pontos megjelölése mellett tételenként kell kimutatni.

Azokat a maláta- és árpamennyiségeket, amelyek az 1915. évi március hó 6. napján fuvarozás alatt állanak, amennyiben azok vámbelföldi rendeltetésűek, a feladó köteles bejelenteni.

2. §.

Az árpakészletnek részben vagy egészen való elidegenítése esetében a gyár a vevő fél nevét és lakóhelyét a raktárkönyvében feljegyezni köteles.

Az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a kereskedelemügyi miniszter, Horvát-Szlavonországokban a bán a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit közegei útján bármikor megvizsgáltathatja.

¹⁾ Lásd a 316. o.

3. §.

Aki a jelen rendelet 1. §-ában meghatározott maláta- és árpa-készletét a jelen rendelet ellenére be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, eltitkolja vagy az ellenőrzést megghiúsítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működése területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban a kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére.

Budapesten, 1915. évi március hó 5-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

529.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.112. M. E. számú rendelete,

a korpakészletek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Minden malomvállalat köteles takarmánylisztből, korpából és őrlési hulladékból (konkoly, stb.) 1915. évi április hó 1. napján meglevő — akár saját, akár idegen helyiségben őrzött — készletét

a kereskedelemügyi miniszternek a jelen rendelet értelmében legkésőbb **1915. évi április hó 8. napjáig** bezárólag bejelenteni.

Az 1. bekezdésben meghatározott bejelentési kötelezettség nem terjed ki az olyan malomvállalatokra, amelyek lisztet vagy őrlményt bérért, vagy az őrlés végett behozott gabonanemű bizonyos hányadáért kizárólag az őrltető félnek házi szükségletére állítanak elő, és lisztet vagy egyéb őrlményt eladásra, vagy a behozott gabonaneművel való kicserélés céljaira (csuvározás) egyáltalában nem őrlnek (vámőrlőmalom).

2. §.

A bejelentésben a takarmányliszt-, korpa- és őrlési hulladék mennyiségét gabonanemenként (buza, rozs, árpa és tengeri) kell feltüntetni, és a buza-, rozs- és árpakorpa tekintetében a bejelentésben külön ki kell tüntetni azt a mennyiséget, amelyet a malomvállalat az e részben létrejött megállapodások értelmében a földművelésügyi minisztériumnak, illetőleg ennek utalványa alapján az egyes gazdáknak kedvezményes áron köteles átengedni.

Ha a malomvállalatnak olyan korpakészlete van, amely katonai őrlésből származik, vagy amellyel a katonai igazgatás rendelkezik, ezt a készletet is külön kell a bejelentésben feltüntetni.

3. §.

Aki a jelen rendeletet megszegi, kihágást követ el s amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében — az 1912 : LXIII. t.-c. 15.§-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által — két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáგokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

530.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 977. M. E. számú rendelete,

a búza-, rozs-, árpa-, valamint az ezekből előállított lisztkészletek bejelentése és a bejelentett készleteknek az Országos Gazdasági Bizottság részére átengedéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. és 3. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Mindazok, akiknek búzából, rozsából, árpából, vagy ezekből előállított lisztből olyan készletük van, amely a folyó gazdasági év termésének betakarításáig a saját háztartásuk és gazdaságuk céljára szükséges mennyiséget meghaladja, kötelesek ezt a készletüket a földművelésügyi miniszter részletesebb utasítása szerint eszközölt felhívásra a hatóságnál három nap alatt bejelenteni, mert különben azok, akik a bejelentést elmulasztják, kihágás miatt az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fognak büntettetni, és a be nem jelentett, elrejtett vagy eltitkolt készletüknek a házi és gazdasági szükségletet meghaladó részét a hatóság a törvény értelmében a kihágási eljárás során el fogja kobozni.

Ugyanezen három nap alatt eddig be nem jelentett készleteiket azok is szabadon bejelenthetik, akik a hatóság által erre már eddig is felhíva és kötelezve voltak, azonban a bejelentést vagy készletük feltárását elmulasztották, vagy készletüket elrejtették vagy eltitkolták, és ha a bejelentést az alatt az idő alatt önként megteszik, az általuk a bejelentés elmulasztásával már előbb elkövetett kihágás nem esik büntetés alá, s készletük nem koboztatik el.

A birtokos köteles bejelentett készletét a hatóságilag megállapított legmagasabb áron készpénzfizetésért az Országos Gazdasági Bizottságnak átengedni. A bejelentett készletet e bizottság részére zár alá vettnek kell tekinteni, amihez képest a birtokos azzal a bejelentéstől kezdve nem rendelkezhetik, hanem köteles

azt a 240/1915. M. E.¹⁾ és a 610/1915. M. E.²⁾ számú rendeletek értelmében az Országos Gazdasági Bizottság részére megőrizni és átszolgáltatni.

Az elrejtett és eltitkolt készletek hatóságilag nyomoztatni fognak, és azokat, akik a bejelentést elmulasztják, készleteiket elrejtik vagy eltitkolják, a hatóságnál bárki feljelentheti, és a kihágási eljárás során elkobzandó készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti.

2. §.

A készletet akár szóval, akár írásban lehet bejelenteni, és a hatóság köteles a bejelentéseket a bejelentő nevének és lakásának, a bejelentett életszükségleti cikk nemének és mennyiségének és annak feljegyzésével, hogy a bejelentett készlet hol van elhelyezve, jegyzékbe foglalni.

3. §.

Az elkobzott készlet a m. kir. földművelésügyi minisztériumban szervezett Országos Gazdasági Bizottságot illeti, és a hatóság köteles az elkobzott készletet az Országos Gazdasági Bizottság intézkedéséig őrizetben tartani.

Az Országos Gazdasági Bizottság az elkobzott készletnek a hatóságilag megállapított legmagasabb ár alapján számított értékét, felmerült költségeinek és a feljelentő részére esetleg kifizetendő díjnak levonásával, a rokkant katonák segélyalapja javára a m. kir. honvédelmi minisztérium hadsegélyző hivatalának szolgáltatja át.

4. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a be nem jelentett, elrejtett vagy eltitkolt készletek feltárására a pénzügyőrséget utasítsa.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 19-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 347. o.

²⁾ Lásd a 354. o.

531.

**A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 33.902. számú
körrendelete valamennyi m. kir. pénzügyigaz-
gatósághoz,**

*a be nem jelentett, elrejtett vagy eltitkolt fölös lisztkészletek ki-
kutatásáról.*

Az 1912 : LXIII. és LXVIII., valamint az 1914 : L. t.-c. alapján kiadott 977/1915. M. E. számú kormányrendelet¹⁾ 4. §. alapján a m. kir. pénzügyőrség köteles a :

búzából,
rozsból,
árpából,

vagy ezekből előállított lisztből az idézett kormányrendelet ellenére be nem jelentett, erejtett, vagy eltitkolt fölös készleteket kikutatni.

A pénzügyőrség ezen feladatának teljesítésében, a pénzügyőrség szervezetére és szolgálatára vonatkozó szabályok VIII. fejezetében (124—158.) a szemlék és házmotozásokra vonatkozó általános rendelkezéseknek megfelelően köteles eljárni.

A pénzügyőrség eljárásának kivételes követelményeire való tekintettel felhatalmazom a pénzügyigazgatókat, hogy az ily természetű kutatások foganasithatására a pénzügyőri biztosi kerületek vezetőinek és a pénzügyőri szakaszok e szempontból megbízható vezetőinek a rendkívüli viszonyok tartamára általános házkutatási engedélyeket adhassanak ki.

Különös gond fordítandó arra, hogy az ily kutatásoknál, az idézett szabályok 142. §-ának megfelelően, lehetőleg mindenkor hatósági tanu is legyen jelen. Amennyiben a jelenlegi rendkívüli viszonyok között ez egyes esetekben nem volna lehetséges, igyekezzék a pénzügyőrség az illető község viszonyait ismerő bizalmi férfiak jelenlétét kieszközölni. Ez irányban a m. kir. belügyminiszter ur intézkedését egyidejűleg kikértem, de elvárom a királyi pénzügyigazgató uraktól is, hogy törvényhatóságuk illetékes közegeinek figyelmét hívják fel arra a körülményre, hogy a hatósági tanu,

¹⁾ Lásd az 1223. o.

vagy bizalmi férfi jelenlétét a lakosság érdekeinek védelme is szükségessé teszi.

Amennyiben a pénzügyőrség ennek dacára sem tudna eljárásához hatósági tanut, vagy legalább is bizalmi férfit kísérendőül kapni, kutatásait azok jelenléte nélkül is köteles megtartani.

Az idézett kormányrendelet 2. §-a értelmében a bejelentett fölös készletek jegyzékekbe foglalandók, amely jegyzékeket a kerületi, illetőleg községi előljáróságok vezetik.

Ezek az előljáróságok kötelesek lesznek a pénzügyőri szakaszok által ezen célra szabályszerű »Jelentőiv«-vel kirendelt pénzügyőröknek megengedni, hogy azok a szükséges adatokat a helyszínén a jegyzékekből kivonatolhassák.

Ezen jegyzékekből a pénzügyőrség kijegyezni tartozik, hogy kik és mily mennyiségű fölös készleteket jelentettek be.

Ezen adatok alapján a pénzügyőri biztosí kerületek vagy szakaszok vezetői állapítsák meg helyi ismereteik s a beszerezhető egyéb adatok alapján, hogy kik azok, akikről feltételezhető, vagy akikre gyanujuk van, hogy fölös készletekkel rendelkeznek. A kutatásokat első sorban ezeknél ejtsék meg.

Másodsorban azoknál, akik ellen feljelentések adtak be akár közvetlenül a pénzügyőrségnél, akár más közigazgatási hatóságnál, és azok a feljelentést a pénzügyőrséghez juttatták. Harmadsorban ellenőrizzék a bejelentett fölös készleteket ott, ahol az ellenőrzés indokoltnak mutatkozik. A malmoknál, lisztkereskedőknél és pékeknél kutatások csakis külön hatósági utasítás esetén és azoknak megfelelően tartandók.

A fölös készletek a következőképen állapítandók meg:

I. Háztartásokban háztartási szükséglet címén annak feje búzából, rozsból vagy árpából, illetőleg ezekből készült lisztből együttesen, jogosítva van 1915. augusztus 15-ig számítva havonként és fejenként:

Budapesten annyiszor 6 kg.-ot, egyebütt annyiszor 18 kg.-ot megtartani, ahány lélek élelmezéséről gondoskodik háztartása.

II. Gazdaságokban gazdasági szükséglet címén megtartható:

a) árpából a vetőmagszükséglet,

b) árpából további oly mennyiség, amennyire a buza- és rozs konvenció elrendelt $\frac{1}{8}$ -os keverésére szükség van,

c) valamennyi terményből, folyó év augusztus 15-ig számítva, a gazdasági cselédek esedékes konvenciójának kétharmada,

d) valamennyi terményből az aratók vagy egyéb élelmezési kötelezettséggel vagy terménybeli járandósággal alkalmazott avagy alkalmazandó munkásoknak, a helyi szokások szerinti és augusztus 15-éig számba veendő egész szükséglete.

Az ezen szükségleteken felüli buza, rozs, árpa vagy ezekből készült liszt az a fölös készlet, amelynek 1915. év július végéig leendő felkutatása a pénzügyőrség kötelessége.

A tengeri vagy tengeriből készült liszt nem képezheti kutatás tárgyát.

A fölös készletek megállapíthatása céljából tehát a pénzügyőrség feladata elsősorban a talált összes buza, rozs, árpa vagy ezekből készült liszt súlyát — hozzávetőlegesen — megállapítani.

Azután kiszámítandó a fentieknek megfelelően a megtartható készletek súlya.

Ha ez alkalommal kitűnik, hogy a talált összes készlet súlya — szemmel láthatólag — 25 kilogrammal több, mint a megtartható készlet, akkor a pénzügyőrségnek a talált többletről szabályszerű tényleírást kötelessége felvenni.

Ha azonban ennek a körülménynek megállapítása — különösen nagyobb készleteknél — bármely okból nehézségekbe ütköznék, a pénzügyőrségnek azonban alapos gyanuja volna arra nézve, hogy a talált és a megtartható készlet súlya között 20%-ot meghaladó különbség mutatkozik, a tényleírás felvétele mellőzendő s a pénzügyőrség ilyen esetekről az illetékes közigazgatási hatóságnak a további szükséges intézkedések megtétele végett haladéktalanul jelentést tenni köteles.

A tényleírás felvétele esetén a tényleírásban — a szokásos adatokon kívül — kitüntetendők:

a talált összes készletek neme és hozzávetőleges súlya, a megtartható készlet kiszámításának adatai;

a fölösnek talált készlet nem és hozzávetőleges súly szerint; a fölösnek bejelentve volt készlet neme és súlya.

Annak az épületnek, helyiségnek és tartánynak megjelölése, ahol a készletek találtak vagy elrejtve voltak. Ez utóbbi eset külön kiemelő és részletesen ismertetendő.

A tényleírásnak »A tárgyak elhelyeztettek« rovatába a következő záradék irandó :

»A talált fölös készlet a helyszínén hagyatott azzal a figyelemzetéssel, hogy azt a hatóság további intézkedéséig a birtokos — a törvényes következmények terhe mellett — megőrizni köteles.«

Ezen záradék a birtokos előtt felolvasandó és azt az illető külön aláírni tartozik.

Ezen tényleírások a kir. adóhivataloknál nem könyvelendők el.

Nyilvántartás céljából azonban azok e célra külön felfektetendő jövedéki kihágás jegyzékbe veendők fel.

Ezen tényleírásokat a jegyzékbe történt bejegyzés után, a pénzügyőri biztosi kerület- és szakaszvezetők összegyűjtve, minden hétfői napon kötelesek az illetékes járási főszolgabíróknak — illetőleg Budapesten a kerületi előljáróknak, törvényhatósági városokban a tanács által e célra megbízott tisztviselőnek, rendezett tanácsú városban a rendőrkapitánynak — megküldeni további illetékes tárgyalás céljából.

Ezek a közegek a tényleírások végleges elintézési módjáról és a pénzügyőrség részére megállapított jutalék kiutalásáról közvetlenül a pénzügyigazgatóságokat fogják további megfelelő eljárás céljából értesíteni.

Megjegyzem, hogy a pénzügyőrséget a kihágási eljárás során elkobzott készlet értékének egyötöde feljelentői jutalék címén megilleti mindazokban az esetekben, mikor a kihágási eljárás a pénzügyőrség által felvett tényleírás vagy az általa tett bejelentés alapján tétetett folyamatba.

Oly esetekben, amidőn egyesek bármily módon megakadályozzák a pénzügyőrséget a kutatásban, erről a pénzügyőrség a legrövidebb úton, közvetlenül az illetékes rendőrhatalóságnak tegyen jelentést a kutatásnak karhatalom kirendelése mellett leendő mielőbbi megtarthatása céljából.

A tényleírás felvételével a pénzügyőrség eljárása véget ért; a féllel szemben és a készletek dolgában többé semmiféle további tárgyalásra nincsen jogosítva, amiről a felek szükség esetén mindannyiszor tájékoztatandók.

A felvett tényleírásokról a pénzügyőri biztosi kerületvezetők minden hónap 1-én és 15-én — a csatolt minta szerinti — kimutatást tartoznak közvetlenül hozzám felterjeszteni.

A pénzügyőri előadók és a felügyelők a működési köreikben is kötelesek lesznek a pénzügyőrség e különleges és kivételes eljárását éberren és állandóan ellenőrizni, egyrésztől abból a szempontból, hogy azok a feleket indokolatlanul ne zaklassák, másrésztől pedig abban a tekintetben, hogy a készletek feltárását elnézés nélkül kellő eréllyel foganatosítsák.

Hangsúlyozom, hogy igen nagy súlyt helyezek arra, hogy a pénzügyőrség minél nagyobb buzgalommal, odaadással és éberséggel lásson a jelen rendelettel reá bizott feladatok teljesítéséhez, és hogy azokat a lakosság élelmezésének biztosítása érdekében a lehető legsikeresebben hajtsa végre.

A pénzügyigazgatóságok főnökei helyezkedjenek e rendelet végrehajtása tekintetében azonnal érintkezésbe a vármegye alispánja és főispánjával, s gondoskodjanak arról, hogy a kutatások soron kívül azonnal megejtessenek ott, ahol azt a főispán vagy alispán elsősorban szükségesnek találja.

Budapesten, 1915. évi április hó 6-án.

Teleszky s. k.

Országos Széchényi Könyvtár

Melléklet a 33.902/1915. P. Ű. M. sz. körrendelethez.

Abiztosi kerület.

A..... pénzügyőri szakasz.

Kimutatása

az 1915. évi 33.902. számú körrendelet alapján 1915. év
 hó és között felkutatott gabona-
 és lisztkészletekről.

A község neve	A készlettulajdonos neve és foglalko- zása	A felfedezett fölös készlet		A tényleírás a főszolgabírónak elküldetett	
		neme	súlya kilo- grammokban	mily szám alatt	mikor
Összesen . . .		Búza :			
		Rozs :			
		Árpa :			
		Ezekből liszt :			

532.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1915. évi 12.700. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a fölös gabonakészletek bejelentéséről.

A m. kir. minisztériumnak folyó évi március hó 19. napján 977/1915. M. E. szám alatt a búza-, rozs-, árpa-, valamint az ezekből előállított lisztkészletek bejelentése és átengedése tárgyában kelt rendeletét¹⁾ másolatban mellékelve megküldöm s felhivom Címetet, hogy azon járásokra (városokra) nézve, ahol a búza-, rozs- és árpa készletekre nézve a 240/1915. M. E. rendelet²⁾ alapján a készletek rekvirálása már megtörtént, azonnal utasítsa az eljárásra hivatott községi előjáróságokat (városi tanács), hogy a 977/1915. M. E. sz. rendelet 1. §-a értelmében a legkiterjedtebb módon hívják fel a közönséget az eddig be nem jelentett feles készletek bejelentésére.

A felhívásban naptári megjelöléssel meg kell határozni azt a három napot, amely napokon a bejelentések megteendők. A bejelentési napokat úgy kell kitűzni, hogy a felhívás kelte és az első bejelentési nap között nyolc napi időköz legyen. Különös gondot kell arra fordítani, hogy a felhívás a tanyákon (szállásokon) lakó közönséggel megfelelő módon idejekorán közöltessék.

A felhívásban a közönséget különösen a következőkre kell figyelmeztetni:

1. Mindazok, akiknek búzából, rozsból, árpából vagy ezekből előállított lisztből olyan készletük van, amely a folyó év termésének betakarításáig a saját háztartásuk és gazdaságuk céljára szükséges mennyiséget meghaladja (l. alább a 6. és 7. pontot), kötelesek ezt a készletüket a hatóságnál a megjelölt három nap alatt bejelenteni, mert különben azok, akik a bejelentést elmulasztják, kihágás miatt az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel fognak büntettetni, és be nem jelentett, elrejtett vagy eltitkolt készletüknek a házi vagy gazdasági szükségletet meghaladó részét a hatóság, a törvény értelmében, a kihágási eljárás során el fogja kobozni.

2. A készletet annál a községi előjáróságnál (városi tanács),

¹⁾ Lásd az 1223. o.

²⁾ Lásd a 347. o.

amelynek hatósága területén a készlet van, akár szóval, akár írásban lehet bejelenteni.

3. A bejelentett készletet az Országos Gazdasági Bizottság részére zár alá vettnek kell tekinteni, mihez képest a birtokos azzal a bejelentéstől kezdve nem rendelkezhetik, hanem köteles azt az Országos Gazdasági Bizottság részére megőrizni és felhívásra a hatóságilag megállapított legmagasabb áron készpénzfizetés ellenében a 240/1915. M. E. és a 610/1915. M. E. sz.¹⁾ rendeletek értelmében átszolgáltatni.

4. Az elrejtett és eltitkolt készletek a bejelentésre kitűzött három nap eltelte után hatóságilag, a pénzügyőrök által is, nyomoztatni fognak. Azokat, akik a bejelentést elmulasztják, készleteiket elrejtik vagy eltitkolják, joga van a hatóságnál bárkinek feljelenteni. A kihágási eljárás során elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt illeti.

5. Az, aki a hatóság által már előbb felhivatott készletének bejelentésére és feltárására, de készletének bejelentését és feltárását elmulasztotta, készletét elrejtette vagy eltitkolta, ha most a bejelentést a kitűzött három nap alatt önként megteszi, azért, mert az előbbi felhívás dacára a bejelentést eddig elmulasztotta, nem esik büntetés alá és készlete nem koboztatik el, hanem az Országos Gazdasági Bizottság által készpénzfizetés ellenében átvétetik.

6. Háztartási szükséglet címén senki sem tarthat több gabonát vissza, mint amennyinek ezen címen való jogosult visszatartása a rekviráláskor megállapított. Akinek gabonája és lisztje van, annyival kevesebb gabonát tarthat vissza, mint amennyi lisztje van. Akinek csak lisztje van, ebből annyit tarthat vissza, hogy a lisztkeverésre érvényben levő szabályok megtartásával a háztartásban élőkre, a folyó évi augusztus hó 15-ig számítva, havonként és fejenként 6 kg. liszt jusson.

7. Gazdasági szükséglet címén visszatartható árpából a vetőmag, továbbá valamennyi terményből f. é. augusztus hó 15-ig számítva a gazdasági cselédek konvenciója, az aratók és egyéb élelmezési kötelezettséggel vagy terménybeli járandósággal alkalmazott vagy alkalmazandó munkásoknak a helyi szokás szerint szintén a f. é. augusztus hó 15-ig számba vett szükséglete.

Akinek több helyen van gazdasága, az egyik gazdaságában

¹⁾ Lásd a 354. o.

fennálló és az előbbi bekezdés szerint számításba vett szükségletére a másik gazdaságában levő készletet jogosan tarthatja vissza.

8. A malmoknak azon gabona- és lisztkészleteket, amelyek már a polgári vagy katonai hatóság rendelkezése alatt állanak, bejelenteniök nem kell, valamint nem kell bejelenteni a kereskedőknek, szatócsoknak, pékeknek, s általában azoknak, akik a liszt feldolgozásával vagy forgalomba helyezésével foglalkoznak, azt a lisztkészletet, amelyet már, hatósági intézkedés következtében kaptak. Minden más, eddig még be nem jelentett készlet bejelentendő.

A kormányrendelet 2. §-a értelmében a községi előljáróság (városi tanács) által vezetendő jegyzéket a gabonakészletekről és a lisztkészletek bejelentéséről *külön-külön* kell vezetni.

A *gabonakészletek* bejelentéséről vezetett jegyzéket köteles a községi előljáróság (városi tanács) a felhívásban kitűzött 3 nap elteltével hozzám közvetlenül felterjeszteni. A borítékon feltűnően jelezni kell, hogy »*Gabonakészletek bejelentése*«.

A bejelentett *lisztkészletekről* vezetett jegyzéket a felhívásban kitűzött 3 nap elteltével nem hozzám kell felterjeszteni, hanem az rendelkezés végett a vármegye (város) főispánjához terjesztendő fel.

A bejelentésre kitűzött 3 nap eltelté után hatósági nyomozás vagy feljelentés folytán feltárt készleteket a *járási főszolgabíró* a 240/1915. M. E. sz. rendelet alapján vegye zár alá, és a zár alá vételről esetenként tegyen hozzám közvetlenül jelentést. A borítékon jelezni kell, hogy »*zár alá vett készlet bejelentése*«.

Végül felhívom Címedet, hogy azokra a járásokra (városokra) nézve, ahol a 240/1915. M. E. sz. rendelet alapján való rekvirálás még most van folyamatban, a most megküldött 977/1915. M. E. sz. rendelet szerinti felhívás közzétételét a rekvirálásnak az illető járásban (városban) való befejezése után azonnal rendelje el, s az idézett kormányrendelet és a jelen rendeletem megfelelő végrehajtása iránt akkor azonnal intézkedjék.

Budapesten, 1915. évi március hó 21-én.

Báró Ghillány s. k.

6. A mezőgazdasági munkák elvégzéséről gondoskodás.

533.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 2.553. eln. számú körrendelete v lamennyi tjf. város közönségéhez és valamennyi járási tisztviselőhöz,

a katonáknak a tavaszi vetési és szőlőművelési munkák végzésére való szabadságolásáról.

A mezőgazdasági üzemelőnek zavartalan fenntartásához szükséges gazdasági munkáknak idejekorán való elvégzése mind közgazdasági, mind katonai szempontokból indokoltta teszi, hogy a póttesteknél szolgáló legénység abban a mértékben, amint azt a hadrakelt sereg részére szükséges pótlások készenlétbe helyezése és a kiképzés megengedi, a tavaszi vetési és szőlőművelési munkálatokra szabadságoltassék, a községeknek, a föld- és szőlőbirtokosoknak rendelkezésre bocsáttassék.

Ennélfogva elrendeltetett, hogy a legénységnek a tavaszi vetési és szőlőművelési munkák elvégzésére 14 napig terjedhető szabadság engedélyeztessék.

A cs. és kir. hadügyminiszter ural egyetértőleg létrejött megállapodás alapján a szabadságolások a következő szempontok szerint fognak végrehajtatni :

I. A szabadságolás sorrendje.

1. Elsősorban a mezőgazdasággal foglalkozó katonák, az önálló mezőgazdák, illetőleg azoknak hozzátartozói, valamint a mezőgazdasági munkások nyernek szabadságot ;

2. a szőlőbirtokosok és a szőlőművelési munkások ;

3. lábbadozó osztályokban levő mezőgazdák, mezőgazdasági munkások, szőlőbirtokosok és szőlőművelési munkások csak abban az esetben kapnak szabadságot, ha testileg a mezőgazdasági, illetőleg szőlőművelési munka elvégzésére alkalmasak és ebbeli munkájuk által a hadiszolgálatra való alkalmasságuknak visszanyerése nincsen veszélyeztetve.

A beteg és kórházi ápolás alatt álló legénység szabadságot nem kaphat.

II. A szabadság kérelmezése.

A szabadságot az illető katonának személyesen a kihallgatáson (rapporton) kell kérelmeznie.

A szabadságot a póttest parancsnoka engedélyezi.

A szabadság iránti kérvények benyújtása el kell előznie. A m. kir. honvédelmi minisztériumhoz a szabadság iránt benyújtott kérvények nem fognak figyelembe vétetni.

III. A szabadság helye.

A legénység általában abba a községbe kap szabadságot, amelyben a saját bemondása szerint legutóbb mezőgazdasági, illetőleg szőlőművelési munkát végzett.

Máramarossziget, Munkács, Ungvár, Homonna és Eperjes vonaltól északkeletre fekvő területre szabadságok nem engedélyeztetnek.

Az említett helységekbe azonban a legénység még szabadságot is goltat.

A magyar szent korona országainak déli területére :

Magyarországon a Dunától és a Títel-Berzava folyó vonaltól északra.

Horvát-Szlavonországokban a Zupanje-Vinkovci—Dalja vasúti vonalhoz keletre szabadságok engedélyeztetnek.

IV. A szabadság idejének kezdete.

Az alábbi táblázat hadtestenként feltünteti a szabadság kezdetét :

Cs. és kir. hadtestparancsnokság	Budapest	március 10.	az északi, illetőleg hegyvidéki vármegyékben két héttel később
	Pozsony	március 10.	
	Kassa	március 20.	
	—	—	
	Temesvár	március 10.	
	Nagyszeben	március 20.	
	Zagreb	március 15.	

V. A községi előljáróságok és városi hatóságok, valamint a járási tisztviselők értesítése a szabadságolásokról.

A póttestek (intézetek) a szabadságolt legénység névjegyzékét megküldik a községi eljáróságoknak és városi hatóságoknak, valamint a járási tisztviselőknek.

A községi előljáróságok és városi hatóságok a megküldött névjegyzékbe bejegyzik azt, vajjon a községbe, illetőleg városba szabadságolt legénység tényleg végezte-e azt a munkát, amelyre szabadságot kapott. Az ekként kiegészített névjegyzéket a szabadság letelte után az illető póttestnek (intézetnek) vissza kell juttatni.

A járási tisztviselő a megküldött névjegyzékből tudomást szerez arról, hogy a járás területére a tavaszi vetési és a szőlőművelési munkálatokra mily számú legénység szabadságoltatott.

Amennyiben a járási tisztviselő arról értesül, hogy valamely községben munkahiány mutatkozik, azonnal intézkedni tartozik, hogy az illető községnek a másik községben rendelkezésre álló felesleges katonai munkaerő átengedtéssék.

VI. A szabadságolt katonák jelentkezése.

A szabadságolt katonák a községbe, illetőleg városba történt megérkezésük alkalmával nemcsak a községben, illetőleg városban levő csendőrségnél, hanem a községi előljáróságnál, illetőleg városi hatóságnál is kötelesek jelentkezni.

A jelentkezés előjegyzésbe veendő és a póttestek (intézetek) által megküldendő névjegyzékbe az illető egyén neve után bevezetendő.

VII. A szabadságon levő katonák ellenőrzése.

A szabadságolt katonák szabadságuk alatt a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság által a községi, illetőleg városi rendőrség vagy a csendőrség igénybevételével abban a tekintetben ellenőrizendők, vajjon azt a munkát, amelyre szabadságot kaptak, tényleg végezték-e.

Azok, akik munkájukat nem végzik, a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság által az illetékes póttestnek azonnal bejelentendők, és póttesteikhez a csendőrség segélyével útnak indítandók.

A csendőrség is utasított, hogy a szabadságolt legénységet munkájában ellenőrizze.

VIII. Munkáscsoportok vezénylése a tavaszi vetési és szőlőművelési munkálatok ellátására.

A mezőgazdáknak és mezőgazdasági munkásoknak, szőlőbirtokosoknak és szőlőművelési munkásoknak egyénenkénti szabadságolásán kívül a tavaszi vetési és szőlőművelési munkálatoknak elvégzésére 20 katonából álló munkáscsoportok is fognak alakíttatni.

Ezek a munkáscsoportok, erélyes és megbízható altiszt vezetése alatt, községeknek és egyes föld- és szőlőbirtokosoknak rendelkezésére bocsáttatnak.

A községek a munkáscsoportokat a saját, mint erkölcsi területnek tulajdonában levő földek és szőlőbirtokok, valamint a harctéren levő mezőgazdák és szőlőbirtokosok ingatlanainak megműveltetésére igénybe vehetik, ha a szükséges munkaerő hiányzik.

A munkáscsoportoknak kirendelése iránti kérvény ahhoz a legközelebbi állomásparancsnoksághoz intézendő, ahol póttest van.

A föld- és szőlőbirtokosoknak erre vonatkozó kérvénye a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság által láttamozandó.

A munkáscsoportok kirendelése iránti kérvények azonnal a járási tisztviselőhöz eljuttatandók, aki az illető község, illetőleg földbirtokos által, esetleg az egész járás területén szükségelt munkáscsoportok kirendelése iránt azonnal, esetleg táviratilag is ahhoz a legközelebb fekvő állomásparancsnoksághoz fordul, ahol póttest van.

IX. A munkáscsoportok elszállásolása, ételmezése és díjazása.

A munkáscsoportoknak és az azok mellé adott altiszteknek elszállásolása és ételmezése a munkáscsoportot igénybe vevő község, föld- vagy szőlőbirtokos feladata.

Az ételmezést a munkaadó a munkáscsoportnak a póttest által ez iránt utasított altisztje által átadandó ételmezési pénzért tartozik teljesíteni.

Az ételmezési pénz átvétele nyugtázandó.

A munkáscsoport tagjainak, valamint az azok mellé felügyelet céljából kirendelt altisztnak a munkaadó mindegyik munkanapért a helyi szokásos napszámnak megfelelő munkapótdíjat tartozik fizetni.

Az utazási költségek a munkaadót nem terhelik.

X. Munkaalkalom biztosítása a szabadságolt munkáskatonák számára.

A munkáskatonák szabadságolásával biztosított munkaerőknek minél teljesebb értékesíthetése céljából:

1. a községi előljáróságok és városi hatóságok a helyben szokásos módon hívják fel a mezőgazdákat, föld- és szőlőbirtokosokat, hogy munkásszükségletüket összeírás végett azonnal jelentse be.

A munkásszükséglet összeírásával, illetőleg a munkásközvetítéssel lesznek a szabadságolt munkáskatonák leggyorsabban tájékoztathatók arról, hogy hol kaphatnak munkát;

2. a megérkezésük alkalmával jelentkező munkáskatonákat a községi előljáróságok és városi hatóságok az összeírt munkaalkalmakról azonnal tájékoztassák; a munkaadókkal pedig közölgék, hogy a munkáskatonák közül kik állanak még rendelkezésre.

A szabadságolások körül szerzett figyelemre méltó tapasztalatok a törvényhatóság útján hozzám bejelentendők, és a későbbi időben teljesítendő mezőgazdasági sürgős munkák idejére szükségessé válható szabadságolások iránti javaslatok előterjesztendők.

Midőn annak a várakozásomnak adok kifejezést, hogy ezt a rendeletemet, amely igen fontos közgazdasági érdekek kielégítését célozza, a legnagyobb pontossággal végrehajtja és a szükséges ellenőrzést fogatosítja, felhívom, hogy a szabadságolt munkáskatonákat szabadságuk ideje alatt a munkaalkalom szerzésében, a vállalt munka teljesítésénél és a szerzett jogoknak esetleg szükségessé vált megóvása érdekében teljes jóindulattal és méltányossággal, a fennálló törvényekben és rendeletekben biztosított eszközök igénybevételével támogassa.

Budapesten, 1915. évi március hó 6-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

534.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 35.279. számú
rendelete valamennyi törvényhatósághoz,**

a gazdasági munkaszerződések megkötése és teljesítése körüli hatósági eljárás szabatos fogantatásáról.

A m. kir. földművelésügyi miniszter úr 1915. évi március hó 19-én 16.046. sz. alatt kelt átiratával arról értesített, hogy némely vármegyék járási és községi hatóságai az ottani lakosokat, akik idegen törvényhatóságok területén levő gazdaságokban teljesítendő sommás és arató munkára. elszerződtek, a megkötött szerződések felbontására és vállalt kötelezettségeik teljesítésének megtagadására utasították.

Felhivom ennélfogva $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ Urat, hogy a gazdasági ügyekben eljárni illetékes $\frac{\text{vármegyei}}{\text{városi}}$ hatóságokat sürgősen és szigorúan utasítsa, hogy amennyiben a gazdasági munkaszerződés az 1898 : II. t.-c.-ben foglalt követelményeknek megfelel és az ország területén teljesítendő munkára vonatkozik, az említett hatóságoknak és községi előljáróságoknak az idézett törvényben előírt közreműködést egyáltalán nem áll jogukban megtagadni, sőt az 1898. évi 2.000. eln. sz. földművelésügyi miniszteri rendelet 22. §-a szerint különös gondot kell fordítaniok arra, hogy a szerződéses megállapodások mérlegelésével a törvény vagy szabályrendelet rendelkezésein túlterjedőleg a szerződések megkötése körül nehézségeket ne támasszanak.

Tekintettel pedig azokra a nagy jelentőségű közgazdasági és munkásügyi érdekekre, amelyek a gazdasági munkakereslet és kínálat zavartalan kiegyenlítéséhez fűződnek, utasítom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ Urat, hogy minden oly esetben, amidőn az lenne megállapítható, hogy az eljárásra illetékes városi tisztviselő vagy községi előljáróság a törvényben kötelezőleg előírt közreműködést az 1898 : II. t.-c. 16. §-ában megjelölt okok fennforgása nélkül jogtalanul megtagadta, vagy a munkások szabályszerű elszerződését, esetleg szállítását törvényes ok nélkül megakadályozta, illetőleg erre valamilyen $\frac{\text{főszolgabíró}}{\text{feleltes városi tisztviselő}}$ utasítást adott: a kötelessége teljesítésé-

ben vétkesnek talált hatósági közegek ellen a megtorló eljárást haldéktalanul inditsa meg s annak során a legszigorúbban járjon el. Budapesten, 1915. évi március hó 27-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtűkár.

535.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 1.593. res. számú körrendelete valamennyi főispánhoz,

állami és közmunkákra hadifoglyok alkalmazásáról.

A mulhatlanul szükséges állami és közmunkák sikeres ellátását a most is folyó katonai behívások folytán előállt általános munkáshiány oly mérvben veszélyezteti, hogy a cs. és kir. hadügyminiszter ur mindkét állam miniszterelnökével egyetértve elhatározta, hogy a jelzett munkálatokra hadifoglyokat bocsát rendelkezésre.

A munkaadó közhatóság és az illetékes katonai parancsnokság között kötendő s mellékelt szerződés-mintából kitetszőleg állami vagy közmunkára magánosok és jogi személyek által igénybevehető hadifoglyokra vonatkozólag 1914. évi 7.710 res. számú rendeletben közölt feltételeknél sokkal előnyösebb módok mellett bocsáttatnak rendelkezésre. Nevezetesen a munkaadó közhatóságot nem terheli a hadifoglyok élelmezése, munkadíja, hanem csupán az orvosi vizsgálatról, elhelyezésről és az oda- és visszaszállítási költségekről kell gondoskodnia.

Hadifoglyoknak állami vagy közmunkákra való alkalmaztatását, a hadifoglyok közt föllépett járványokkal kapcsolatos egészségügyi rendelkezésekre figyelemmel, a cs. és kir. hadügyminiszter úr engedélyezi. Továbbá ő jelöli ki azon területet, ahonnan a hadifoglyok, a fertőzés veszélyének kizárásával, a kijelölt munkára útnak indíthatók, és ugyancsak ő jelöli ki azon illetékes katonai parancsnokságot is, amely a munkaadó közhatósággal a csatolt szerződés megkötésére jogosult. Az ez iránti kérvények azonban Méltóságod véleményének kíséretében hozzám intézendők.

Az adandó véleményben a 7710/1914. res. szám alatt kiadott rendeletemben foglalt általános szempontokon kívül különösen kiemelendő az a körülmény, vajjon az a munka, amelynek ellátására hadifoglyok kéretnek, tényleg közmunka jellegével bír-e? Ellen esetben ugyanis csakis a most idézett rendelettemmel leküldött szerződés feltételei mellett volnának a kért hadifoglyok rendelkezésre bocsáthatók.

Amennyiben a véleményes jelentésből és egyéb körülményekből meggyőződést szerzek arról, hogy az ellátandó munka állami vagy közmunka jellegével bír, úgy a további szükséges intézkedések megtétele végett a kérelmet pártolólag a cs. és kir. hadügy-miniszter úrhoz fogom juttatni.

Erről Méltóságodat tudomás és további megfelelő intézkedés végett értesitem.

Budapesten, 1915. évi március hó 31-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

Melléklet az 1593/1915. B. M. res. számhoz.

Szerződés,

amely egyrészről a cs. és kir.
kat. parancsnokság, másrészről N. N.
munkaadó..... lakik megye
..... között a hadifoglyoknak munkára való alkalmazása tárgyában kötöttetett :

A katonai parancsnokság
..... N. N. munkaadónak
(a hely megnevezése) végzendő (mezőgazdasági vagy föld-) munkára
..... hadifoglyot következő feltételek mellett
bocsát rendelkezésre :

1. A hadifoglyok csakis a szokásos (mezőgazdasági, föld-) munkákra alkalmazhatók. Az egyes hadifoglyok foglalkoztatásánál lehetőleg tekintettel kell lenni az illető katonai rendfokozatára, műveltségi fokára és egyébkénti személyes alkalmasságára.

A katonai parancsnokságnak joga van a munkák ellenőrzéséhez és ahhoz, hogy esetleges kifogásait és kívánságait a munkaadóval közölje. A munkaadó ezen szerződés keretében köteles az ilyen kívánságoknak eleget tenni.

2. A munkára bocsátott hadifoglyok útnak indításuk előtt katonai vagy hatósági orvos által megvizsgálandók. Megjegyeztetik, hogy ilyen célra csakis oly hadifoglyok bocsáthatók rendelkezésre, akik az orvosi vizsgálat szerint az elszállítást megelőző 5 (öt) napon át kifogástalanul egészségeseknek találtattak.

A hadifoglyok a munkára történt alkalmaztatásuk első két hetében minden ötödik napon a munkaadó költségén orvosilag megvizsgálandók.

3. A munkaadó köteles a foglalkoztatandó hadifoglyok és az őrizésükre kirendelt őrkülönitmény megfelelő elhelyezéséről gondoskodni és az e tekintetben a katonai parancsnokság, vagy a hadifoglyok internálási helyének katonai parancsnoksága, vagy végre az őrkülönitmény parancsnoka részéről a felügyelet és elhelyezés szempontjából kifejezett kívánságoknak eleget tenni.

A munkaadó köteles a hadifoglyok elhelyezésére szolgáló, az egészségügyi követelményeknek megfelelő, a katonai őrizet kifogástalanul lehetővé tevő és fűthető helyiségeket rendelkezésre bocsátani.

4. A hadvezetőség gondoskodik a hadifoglyoknak és az őrkülönitménynek a fennálló szabályok szerinti, a katonai kincstár terhére eső élelmezéséről, fedezi a zsoldot, a fűtési és világítási költségeket, és minden kárpótlás nélkül rendelkezésre bocsátja a fekszmával együtt a szükséges ágyakat.

A hadifoglyoknak szeszes italokat adni, vagy azt hozzájuk juttatni tilos. A szokásos munkaidő tartamát meghaladó foglalkoztatás esetén adandó hozzápótlásról (kenyér, tea, dohány, zöldség stb.) a munkaadó gondoskodik. Ugyancsak a munkaadó szolgáltatja a főzőedényeket is.

5. A munkaadó köteles a rendelkezésre bocsátott őrkülönitmény és hadifoglyok orvosi felügyeletéről a hadifoglyok foglalkoztatásának tartama alatt gondoskodni.

6. Hadifoglyok részére, mint pihenőnap, kizárólag a vasárnap

van megállapítva, a többi napon a mezőgazdasági, illetőleg földmunkáknál szokásos tartamú munkaidőben foglalkoztatandók.

7. A munkaadó az örkülönitmény és a hadifoglyok vasúton vagy hajón való oda- és visszaszállításából származó költségeket is viseli, nemkülönben őt terheli a hadifoglyoknak csupán használatra szolgáló szerszámokkal és munkaeszközökkel való ellátása.

Az örkülönitmény vasuti szállítási költségei a katonai díj-szabás alapján fizetendők, a hadifoglyok szállítási költségeinél a munkások vasuti szállítására nézve fennálló menetdíjkedvezmények a mérvadók.

8. Ezen szerződés kölcsönös felbontására mindkét szerződő fél részére 8 (nyolc) napi fölmondási határidő állapittatik meg.

Ha azonban a munkaadó ezen szerződés értelmében reá háramló kötelezettségek egyikének vagy másikának eleget nem tenne, a katonai parancsnokságnak jogában áll ezen szerződést felbontottnak nyilvánítani és a hadifoglyoknak azonnali elszállítása iránt intézkedni.

9. Az ezen szerződésből folyó illetékek a munkaadót terhelik

Kelt

(A katonai parancsnok aláírása.)

(A munkaadó aláírása.)

(P. H.)

536.

A m. kir. földmivelésügyi miniszter 1915. évi 19.031. számú rendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez — Sáros, Bereg, Ung és Zemplén vármegyék alispánjainak kivételével, —

községek részére hadifoglyoknak rendelkezésre bocsátásáról.

Egyes birtokosoknak, akik legalább 200 hadifoglyot óhajtanak saját gazdaságukban alkalmazni, az illetékes főispán útján kell a kérvényt a honvédelmi minisztériumhoz címezve a Hadfelügyeleti Bizottsághoz beadni.

Abból a célból, hogy a gazdasági munkák elvégzése a közép- és kisbirtokosok gazdaságaiban is a lehetőséghez képest biztosítható, a hadifoglyoknak a nagyobb gazdaságok részére 200-as csoportokban leendő engedélyezésén kívül, a cs. és kir. hadügyminiszter úr a vele ez iránt folytatott tárgyalások eredményeképp hozzájárult ahhoz, hogy a hadifoglyok községek (városok) részére is rendelkezésre bocsátassanak, és ilyenképpen a község (város) szavatossága mellett a hadifoglyok oly gazdaságokban is alkalmazást nyerhessenek, ahol a gazdasági munkák elvégzésére csakis kisebb munkaerőre van szükség.

A hadifoglyoknak a községek (városok) által való igénybevételeire vonatkozólag a következőkről értesitem Címet.

A községeknek (városoknak) a hadifoglyok igénybevétele, illetőleg kiutalása iránti kérvényei Címed útján úgy terjesztendőek fel hozzám, hogy a kérvények minden hónap 5., 15., illetve 25-ig hozzám beérkezzenek.

A községnek (városnak) rendelkezésre bocsátható foglyok száma 30-nál kisebb nem lehet, oly kérvény tehát, amelyben a község (város) 30-nál kevesebb hadifoglyot kér, nem fog figyelembe vétetni.

Minden fogolycsapatot a létszám 10⁰/o-ának megfelelő katonai felügyelő személyzet kíséri, tehát legalább 1 altiszt és 2 közlegény. Ez a felügyelő személyzet csakis a katonai rend fenntartására hivatott, a megbízható őrzésről, és különösen a szükséges éjjeli őrkörről a község tartozik gondoskodni.

A hadifoglyok a többi gazdasági munkástól és cseléd-től elkülönítve szállásolandók el.

A rendelkezésre bocsátott hadifoglyokat gazdasági munka teljesítésére az egyes birtokosokhoz a község utalja ki; a kiutalásnak — amennyire a körülmények megengedik — lehetőleg úgy kell történnie, hogy az egész csapat a birtokosoknál egymásután végezze el a gazdasági munkákat, nem pedig csoportokba felosztva.

Noha a hadifoglyok rendelkezésre bocsátását, illetve a foglyotáborból való útnak indítását azok 3 heti orvosi megfigyelése előzi meg, a m. kir. belügyminiszter úrral egyetértőleg elrendelem, hogy a hadifoglyok megérkezésük alkalmával hatósági orvos által megvizsgáltassanak és azok a gazdasági munka tartama alatt is állandó orvosi felügyelet céljából legalább kéthetenként a hatósági orvos által megsejmléltessenek.

Ezen állandó hatósági orvosi felügyelet folytán felmerülő költségek fedezésére azon munkaadók, akiknek a község a hadifoglyokat kiosztotta, foglyonként és naponként 4 f.-ig terjedő összeget tartoznak a község pénztárába hetenként befizetni. A hadifoglyok megérkezésének időpontja az I. fokú közegészségügyi hatóságnak előzetesen bejelentendő.

A hadifoglyok alkalmazása tekintetében egyébként az idecsatolt jegyzékben megállapított feltételek az irányadók, amelyek szerint a község a hadifoglyok igénybevételeért munkabér (napszám, zsold stb.) címén a hadvezetőségnek semmit sem tartozik fizetni. Különösen felhivom Címed figyelmét a feltételek 11. §-ára, amely szerint a cs. és kir. hadügyminiszterrel szemben a hadifoglyok alkalmazására vonatkozó feltételek betartását illetőleg abban az esetben is a község (város) felelős, ha a hadifoglyokat valamely gazdaságnak rendelkezésére bocsátotta.

Erre való tekintettel indokoltnak mutatkozik, hogy a község (város) a hadifoglyokat igénybevenni kívánó gazdákkal a hadifoglyok igénybevételeét illetőleg már előzetesen megállapodjék a munkaadók által elvállalandó kötelezettségekre nézve, és a hadifoglyok őrzésével, ezek és a felügyelő személyzet szállításával stb. felmerülő költségeknek aránylagos megtérítése tekintetében. Jellem, hogy megeshetik az is, hogy a hadifoglyok nem a legközelebb eső foglyotáborból fognak küldetni, hanem távolabbról, ami a vasuti költségek szempontjából bir jelentőséggel (lásd fel. 10. §-át).

Általában a feltételektől semmiféle *eltérés nem engedetik meg*. A kérvényekben kifejezést kell adni annak, hogy a *község (város)* a csatolt jegyzékben felsorolt *feltételeket ismeri, elfogadja* és azokat magára nézve kötelezőknek elismeri, továbbá a kérvényhez mellékelni kell a községi előjáróság által aláírt feltételeket.

A hadügyminisztériumtól nyert értesítés szerint a fogolytáborok parancsnoksága részéről lehetőleg figyelembe fognak vétetni oly kérések, amelyek a hadifoglyok vallására, foglalkozására (mezőgazdasági-, arató-, szőlő-, erdőmunkások, tolmács) vonatkoznak. Nagyobb csapatokkal esetleg németül is tudó hadifoglyok, valamint szabó és cipész is fognak küldetni. A cs. és kir. hadügyminiszter úr arra is utasította a fogolytáborok parancsnokságait, hogy a mezőgazdasági munka teljesítésére lehetőleg megbízható, készséges és nyugodt foglyokat küldjenek. Elindításuk alkalmával a hadifoglyok ágyneműt, evőeszközt és aprólékos kéziszereteket is kapnak.

A megbetegedett hadifoglyok gyógykezeltetéséről — ha azok katonai kórházba nem szállíthatók — a község (város), illetve munkaadó saját költségén tartozik gondoskodni.

Amidőn még miheztartás végett közlöm Címmel, hogy hadifoglyok csakis oly vidékekre adatnak ki, ahol elhelyezésük semmiféle tekintetben sem lehet aggályos, felhívom, hogy a hadifoglyoknak a községek által való igénybevételére vonatkozó módozatairól a községeket és ezek útján az érdekelt gazdaközöniséget megfelelő módon értesitse, és a netán hadifoglyok igénybevételére nézve beérkező kérvényeket, amelyek a fent megjelölt összes követelményeknek megfelelnek, hozzám összegyűjtve, minden hó 5., 15., illetve 25-ig terjessze fel.

Egyidejűleg utasítom Címet arra is, hogy a csatolt feltételek 4. pontjának megfelelően, a helyi viszonyok mérlegelésével állapítsa meg azt az összeget, amelyet a hadvezetőség a községnek (városnak) a hadifoglyok és a felügyelő katonai személyzet napi élelmezése fejében megtérít.

Végül értesitem, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak a hadifoglyok felügyeleténél való közreműködés tekintetében a m. kir. csendőrpáncsnokságokhoz kiadandó rendeletét pótlólag fogom megküldeni.

A szóban levő feltételeket tartalmazó iratot a járási főszolgárák és r. t. város polgármesterei részére megfelelő számban mellé-

kelem. A községek részére szükséges sokszorosításról Cim megfelelően gondoskodják.

Budapesten, 1915. évi április hó 16-án.

Báró Ghillány s. k.

Melléklet a 19.031/1905. F. M. eln. számhoz.

Minta.

A községeknek gazdasági munka végzésére kiadott hadifoglyok átengedésére vonatkozó feltételek.

1. Hadifoglyok csak a szokásos gazdasági munkára használhatók. Az egyes hadifoglyok foglalkoztatásánál lehetőleg azok személyes alkalmassága figyelembe veendő.

A községi előjáróság osztja szét a hadifoglyokat az egyes munkaadók között.

2. A katonai parancsnokságnak jogában áll a munkálatokat ellenőriztetni és esetleges észrevételeit a község előjáróságával közölni. A község az észrevételeket tartozik figyelembe venni.

A hadifoglyok a községi előjáróság költségére 14 naponként orvosilag megvizsgálandók.

3. A község előjárósága köteles a munkára alkalmazott hadifoglyok és a kirendelt felügyelő személyzet megfelelő elszállásolásáról gondoskodni, s erre vonatkozólag a..... katonai parancsnokságnak, vagy a fogolytábor parancsnokságának, vagy végül a felügyelő személyzet parancsnokának ez irányú kívánásait figyelembe venni. A községi előjáróság tartozik a hadifoglyok elhelyezése céljából az egészségügyi követelményeknek megfelelő és az őrzést biztosító helyiségeket rendelkezésre bocsátani.

4. A községi előjáróság elvállalja, hogy a hadifoglyok és a felügyelő legénység ételmezéséről gondoskodik, és kötelezi magát arra, hogy ezeket a hazai gazdasági munkásokkal minden tekintetben egyenlően fogja ellátni. Az ételmezési költség fejében térítésként a hadvezetőség a közigazgatási hatóság (törvényhatóság) által megállapított összeget fizeti a községnek.

5. A hadifoglyok kisebb szükségleteit (olyan anyagokat, ame-

lyek mosakodásra, fehérnemű tisztogatásra, ruházat és cipők jókarban tartására szolgálnak, valamint a hadifoglyok levelezéséhez szükséges írószereket) a hadvazetűtség természetben fogja kiszolgáltatni, fedezi a férőhelyek világításával felmerülő költségeket, a szükséges ágyneműt pedig megtérítés nélkül bocsátja rendelkezésre. Elveszett, vagy megrongált ágyfelszereléseket a községi előljáróság tartozik megtéríteni, tartozik továbbá fekvőszalmáról gondoskodni.

6. Szeszes italokat tilos a hadifoglyoknak kiszolgáltatni. A szokásos munkákat meghaladó szolgáltatásokért adandó pótlékok (tea, dohány, főzelék stb.) ugyancsak a községi előljáróság (munkaadó) által szolgáltatandók ki. A főzéshez szükséges eszközöket a községi előljáróság (munkaadó) tartozik adni.

7. A hadifoglyok megbízható őrzését kötelezőleg a községi előljáróság vállalja magára. Különösen tartozik a férőhelyek éjjeli őrzéséhez szükséges kellő számú fegyveres őrszemekről megfelelően gondoskodni.

A község továbbá kötelezi magát mindazon költségek viselésére, amelyek a megszökött hadifoglyok előállítása körül felmerülhetnek. Olyan hadifoglyok, akik ismételten szökési kísérletet tesznek, a munkahelyre illetékes katonai parancsnokság által bevonatnak, és ugyancsak felhatalmaztatik a katonai parancsnokság arra, hogy amennyiben a hadifoglyoknak a községben való további tartózkodása a helyi viszonyok folytán aggályossá válik, ezeket a hadifoglyokat az illető községtől azonnal elvonhassa és ezt abban az esetben is megtehesse, ha a munkaadó a hadifoglyoknak gazdasági munkára való alkalmazására vonatkozólag a közigazgatási hatóságok által hozzájuttatott ezen feltételeket nem tartja be.

8. A községi előljáróság tartozik a rendelkezésre bocsátott felügyeleti személyzet és a hadifoglyok orvosi vizsgálatáért járó s a közigazgatási (törvényhatósági) hatóság által személyenkint és naponkint megállapított összegeket a megjelölendő helyre befizetni.

9. Pihenőnapul a hadifoglyok részére kizárólag a vasárnap van megállapítva, ez a nap is csak abban az esetben, ha ezt a munka természete megengedi. A többi napokon a hadifoglyok a gazdasági munkákra nézve szokásos munkaidő alatt foglalkoztatandók.

10. A községi előljáróság azokat a költségeket is tartozik viselni, amelyek a felügyelő személyzetnek és a hadifoglyoknak vas-

úton vagy hajón, valamint az ágyneműk oda- és visszaszállításából származnak, és köteles a hadifoglyokat a gazdasági munkák elvégzéséhez szükséges szerszámokkal és eszközökkel is ellátni.

A felügyelő személyzet vasuti költségei a katonai díjszabás szerint fizetendők. A hadifoglyok szállítására vonatkozólag a gazdasági munkások vasuti szállítására érvényben lévő díjszabási tételek mértékadók.

11. Amennyiben a községi előjáróság a már kérelmezett hadifoglyokat bármilyen oknál fogva nem venné át, — ha a lemondás elkésett, — felelős mindazon költségekért, amelyek a hadifoglyok igényléséből (szállítási költség stb.) származnak.

12. A netalán felmerülő bélyeg- és illetékköltségeket a községi előjáróság viseli.

13. Ezen határozmányoknak azon munkaadók által való betartásáért, akik részére a községi előjáróság a hadifoglyokat kiutalta, a község felelős.

14. A hadifoglyok alkalmazásából felmerülő bármilyen természetű esetleges károkért a hadvezetőség felelősséget és kártérítési kötelezettséget nem vállal.

15. A községi előjáróság kijelenti, hogy az itt felsorolt feltételeket ismeri és azok betartására magát kötelezi.

Országos Széchényi Könyvtár

537.

A m. kir. földművelésügyi miniszter 1915. évi 24.065. eln. számú rendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez — Zemplén, Bereg, Sáros, Ung és Máramaros vármegyék alispánjainak kivételével, —

gazdasági munkákra magánosok részéről hadifoglyoknak igénybevételeéről.

Az országosan mutatkozó gazdasági munkáshiányra való tekintettel, a gazdasági munkák elvégzésének biztosítása céljából szükségesnek mutatkozott annak lehetővé tétele, hogy a hadifoglyok mezőgazdasági munkára magánosok által is igénybevételek.

A hadifoglyoknak a magánosok által gazdasági (föld-) munkákra való igénybevételére vonatkozólag a belügyminiszter úrral egyetértőleg a következőkről értesitem a t. Címet:

Annak előrebocsátásával, hogy a községek részére engedélyezendő hadifoglyok tárgyában 19.031/915. eln. sz. rendeletem¹⁾ érintetlen marad, a magánosok által az említett célból 200-nál nem kisebb csoportokban igénybe venni kívánt hadifoglyok átengedése nézve jelen rendeletem és az ahhoz mellékelt szerződési min-tában foglalt feltételek irányadók.

A hadifoglyok átengedése irányuló kérvények a törvény-hatóság főispánjánál adandók be, aki azokat véleménye kíséretében közvetlenül a honvédelmi minisztériumban működő hadfelügyeleti bizottsághoz terjeszti fel. E bizottság, ha a kérést teljesíthetőnek tartja, azt további eljárás végett az illetékes katonai parancsnok-ságnak küldi meg.

Egyeseknek 200-nál kevesebb hadifogoly átengedése iránti kérése nem teljesíthető. Minden csoportot a létszám 10⁰/r-ának megfelelő őrszemélyzet kíséri, tehát 200-as csoportnál kb. 20 ember.

Noha a hadifoglyoknak a fogolytáborból való útnak indítását azok három heti elkülönítése és orvosi megfigyelése előzi meg, a m. kir. belügyminiszter úrral egyetértőleg elrendelem, hogy a hadifoglyok, valamint az örkülönítmény tagjai megérkezésük (a vonatról való leszállás) alkalmával a munkaadó költségén hatósági orvos által megvizsgáltassanak; valamint ugyancsak a munkaadó költségén hatósági orvos által vizsgálándók meg a hadifoglyok és az örkülönítmény a munka tartama alatt is legalább kéthetenként — amint ezt a szerződés különben elő is írja, — de ha szükséges, gyakrabban is. A munkaadó a 200 főből álló hadifogoly-csoport és örkülönítmény megvizsgálásáért a hatósági orvosnak, amennyiben vele más megállapodást nem létesített, a szabályrendeletileg járó utiköltségen és napidíjon felül látogatásonként 10 (tiz) K-t köteles fizetni. Intézkedni fogok, hogy a katonai parancsnokság a hadifoglyok megérkezéséről az illetékes elsőfokú hatóságot értesítse. Ezenkívül a munkaadó is köteles a hadifoglyok számát, megérkezésének idejét és azt a vas-uti (hajó) állomást, ahol a hadifoglyok kiszállanak, az elsőfokú közigazgatási hatóságnak azonnal, mielőtt a hadifoglyok utnak indításáról ő értesítést kapott, táviratilag vagy élőszóval bejelenteni.

¹⁾ Lásd az 1244. o.

Felhivom Címet, utasítsa az elsőfokú hatóságokat, hogy minden egyes esetben, amikor a járás (rendezett tanácsú város) területére valamely magángazdaság részére mezőgazdasági munka teljesítésére hadifoglyok engedtetnek át, gondoskodjanak arról, hogy a hadifoglyok, valamint az ezeket kísérő örkülonitmény tagjai megérkezésük (a vasutról való leszállás) alkalmával azonnal és a munkaidő tartama alatt legalább kéthetenként, de ha szükséges, még gyakrabban is hatósági orvos által megvizsgáltassanak.

Figyelmeztetem Címedet, hogy annak közhirrételére, hogy a hadifoglyok gazdasági munka teljesítésére rendelkezésre bocsáthatók, a sajtó nem vehető igénybe. Végül közlöm, hogy a vármegyei gazdasági egyesületet a hadifoglyok igénybevételének módzatairól egyidejűleg megfelelően értesítettem, és hogy a m. kir. honvédelmi miniszter úrnak a hadifoglyok felügyeleténél való közreműködése tekintetében a m. kir. csendőrpáncsnokságokhoz kiadandó rendeletét pótlólag fogom megküldeni.

Budapesten, 1915. évi május hó 6-án.

A miniszter helyett:

Bartóky s. k.
államtitkár.

Országos Széchényi Könyvtár

Melléklet a 24.065/1915. F. M. eln. sz.-hoz.

Minta.

Szerződés,

amely egyrészt a.....cs. és kir. katonai parancsnokság, másrészt munkaadó lakos (.....megye) között hadifoglyoknak munkára való alkalmazását illetőleg kötöttett.

A.....cs. és kir. katonai parancsnokság munkaadó, lakosnak községben végzendő (gazdasági, föld-) munkákra..... hadifoglyot a következő feltételek mellett bocsát rendelkezésre.

1. A hadifoglyok csakis a szokásos (mezőgazdasági, föld-) munkára használhatók. Az egyes hadifoglyok foglalkoztatásánál lehetőleg az illetőnek katonai rendfokozatára, műveltségére és egyébkénti személyes alkalmasságára tekintettel kell lenni.

A cs. és kir. katonai parancsnokságnak jogában áll a munkálatokat ellenőriztetni, és esetleges kifogásait és kívánságait a munkaadóval közölni. A munkaadó köteles ilyen kívánságoknak e szerződés keretein belül eleget tenni.

2. A hadifoglyok tizennégy naponként a munkaadó költségén orvosilag megvizsgálandók.

3. A munkaadó köteles a foglalkoztatandó hadifoglyoknak, valamint az ezek őrizetére kirendelt őrkülönitménynek megfelelő elszállásolásáról gondoskodni, és a katonai parancsnokság vagy a fogolytábor parancsnoksága, vagy végül az őrkülönitmény parancsnoka részéről a felügyelet és az elhelyezés szempontjából kifejezett kívánságoknak eleget tenni.

A munkaadó köteles a hadifoglyok elhelyezésére szolgáló, az egészségügyi követelményeknek megfelelő, valamint a katonai őrizetre alkalmas és fűthető helyiségeknek fekszalmát vagy más megfelelő fekaljzatot és takarókat rendelkezésre bocsátani.

4. A munkaadó köteles a rendelkezésére bocsátott hadifoglyokat saját költségén a hazai gazdasági munkásokkal minden tekintetben egyenlően ellátni, és az ezek, valamint az őrkülönitmény részére szükséges tüzelőanyagot ingyen rendelkezésre bocsátani.

A szokásos munkákat meghaladó szolgáltatásokért adandó pótlékok (tea, dohány, főzelék stb.) ugyancsak a munkaadó által szolgáltatandók ki.

Az ételek mennyiségénél és összeállításánál a hadifoglyok hazai szokásaira is tekintettel kell lenni. Ezért megengedhető, hogy a hadifoglyok a rendelkezésre bocsátott hús és más élelmiszerekből ételeiket maguk készíthessék el. Szeszkes italokat a hadifoglyoknak adni, vagy hozzájuk juttatni tilos. A főzéshez szükséges edényeket a munkaadó tartozik rendelkezésre bocsátani.

Kötelezi magát továbbá a munkaadó arra, hogy az őrkülönitmény ellátását — az időnkint megállapított közétkezési, reggeli és vacsorapénz, továbbá a kenyéradag árának magasságáig való megterítése ellenében — természetben elvállalja.

Az őrszemélyzetnek naponként és személyenként 250 gr. hús, továbbá úgy ebédre, mint vacsorára egy tál főzelék, reggelire egy tányér rántottleves jár. A kenyéradagból az őrszemélyzetnek természetben naponként csak 560 gr. kenyeret szabad kiszolgáltatni. Az őrszemélyzet a különbözet, esetleg az egész kenyéradag fejében készpénzbeli térítést kap (a parancsnokságtól).

A főzelék helyett időnkint változatosság kedvéért főtt tészta is adható.

Az elszállásolásra szolgáló helyiségek fűtéséhez szükséges tüzelőanyagot a munkaadó oly mennyiségben köteles rendelkezésre bocsátani, amint azt az egészségügyi szempontok megkívánják.

9. A hadifoglyok munkája fejében a munkaadó minden hadifogoly után naponként és fejenként 6 (hat) fillért tartozik a hadügyi igazgatás javára az internálási hely szerint illetékes cs. és kir. katonai parancsnokságnak fizetni.

6. A munkaadó köteles a rendelkezésére bocsátott örkülönitmény és hadifoglyok orvosi felügyeletéről, valamint a betegek orvosi kezeléséről és ápolásáról a hadifoglyok alkalmazásának tartama alatt gondoskodni.

7. Pihenő napul a hadifoglyok részére kizárólag a vasárnap van megállapítva, a többi napon a hadifoglyok a gazdasági, illetőleg a földmunkákra nézve szokásos munkaidő alatt foglalkoztatandók.

8. A munkaadó tartozik azokat a költségeket is viselni, amelyek az örkülönitménynek és a hadifoglyoknak vasuton vagy hajón való oda- és visszaszállításából származnak; köteles továbbá a hadifoglyokat kizárólag a munkálatokhoz szükséges szerszámokkal és munkaeszközökkel ellátni.

Az örkülönitmény vasuti szállítási költségei a katonai díj-szabás szerint fizetendőek. A hadifoglyok szállítására nézve a mezőgazdasági munkások vasuti szállítására vonatkozó díjszabási tételek mérvadóak.

9. A munkaadó részéről az 5. §. szerint teljesítendő fizetéseknek, valamint a leszámolásnak módozatait a fogolytábor katonai parancsnoksága szabályozza; ez ellen a munkaadónak nincs joga felszólalni.

Az egy-egy hétre esedékes térítmények minden szombaton fizetendőek.

10. Az őrközlönitmény ellátásáért járó térítési összeg a heten-kint teljesítendő fizetéseknel (5. §.) a munkabérekből levonható.

11. Ezen szerződés kölcsönös felbontására mindkét félre nézve 8 (nyolc) napi felmondási idő állapittatik meg.

Ha azonban a munkaadó az ezen szerződésből reá háruló kötelezettségek bármelyikének nem tenne eleget, a.....
.....katonai parancsnokságnak jogában áll ezt a szerződést felbontottnak nyilvánítani és a hadifoglyoknak azonnali elszállítása iránt intézkedni.

12. Per esetén a katonai parancsnokságnak székhelye szerinti rendes polgári bíróság illetékes.

13. Az ezen szerződésből eredő illetékek a munkaadót terhelik.

Kelt.....

.....
katonai parancsnokság.

.....
munkaadó.

538.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter 1915. évi 17.262. számú rendelete — Sáros, Bereg, Ung, Zemplén és Máramaros kivételével — valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a községek részére mezőgazdasági munkákra átengedett hadifoglyok fegyelmezéséről.

Folyó évi április hó 16-án 19.031. eln. szám alatt kiadott rendeletem¹⁾ utolsóelőtti pontjában foglaltakra hivatkozással értesitem a *(ímet,* hogy a m. kir. honvédelmi miniszter úr f. évi május hó 18-án 3.864. eln. 16—1915. sz. alatt valamennyi csendőrkerületi parancsnokságnak megküldte a községek részére mezőgazdasági munkálatok elvégzése céljából átengedett hadifoglyok felett a csendőrség által gyakorlandó fenytő hatalomra vonatkozó szabályzatot. Ezen szabályzat szerint ilyen munásosztagok felett a mellé adott megfelelő számú csapatbeli altisztból és legénységből (legkevesebb

¹⁾ Lásd az 1244. o.

1 altiszt és 2 ember) álló kíséző személyzet őrök, míg úgy nappali, valamint éjjeli őrésük a községi előjáróságnak tétetvén kötelességévé, a további felügyelettel a honvédelmi miniszter úr a belügyminiszter úrral egyetértőleg a m. kir. csendőrséget bizta meg. A csendőrőrsök járőrei a közbiztonsági szolgálattal kapcsolatos rendes portyázásaik alkalmával tartoznak az őrskörleteikhez tartozó községekben lévő ily hadifogoly-munkásosztásokat ellenőrizni. A fegyver fenntartása érdekében ezen szabályzat szerint a csendőrkörjárok hadifoglyokkal szemben fenytő hatalommal ruháztattak fel. Amennyiben a csendőrség által alkalmazott fenytő eredményre nem vezetne, az további intézkedés végett azon katonai parancsnokságnak, amelyből az illető hadifoglyok átadattak, jelentést tesz. Végül az esetben, ha a hadifoglyok elfogása válnék szükségessé, azok az illetékes katonai parancsnokságnak átadandók.

Budapesten, 1915. évi május hó 24-én.

A miniszter helyett:

Bartóky s. k.
államtitkár.

539.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.019. M. E. számú rendelete,

a haszonbérletől mívelés nélkül hagyott mezőgazdasági ingatlanokról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Ha olyan mezőgazdasági ingatlan haszonbérletre, amelyet gazdasági rendeltetése, vagy a szokásos gazdasági vetésforgó szerint a folyó gazdasági évben termelésre kell használni, katonai vagy ezzel egy tekintet alá eső szolgálat teljesítése végett távol van, vagy a bérleményt egyéb okból elhagyta a nélkül, hogy a termények előállításához vagy betakarításához szükséges gazdasági

munkáknak idejében való elvégzéséről akár maga, akár megbizottja vagy hozzátartozója útján, vagy más módon gondoskodott volna, vagy arról bármely okból idejében nem gondoskodnék, avagy gazdasági helyzeténél fogva olyan viszonyok közé jutott, amelyek miatt e gazdasági munkák idejében való elvégzéséről előreláthatóan nem fog gondoskodhatni: a haszonbérbeadónak joga van arra, hogy az ekként kellő megművelés vagy hasznosítás nélkül maradó ingatlant — a haszonbérleti viszonyoknak egyébként érintetlenül hagyásával — birtokába visszavegye, és a folyó gazdasági évben a szükséges gazdasági munkák elvégzéséről akár saját kezelésében, akár más módon ideiglenesen gondoskodik. Amennyiben az ingatlanra ily módon való megműveléséhez vagy hasznosításához szükséges, a haszonbérbeadó a bérleményhez tartozó épületeket és gazdasági felszerelést is használatba veheti.

A haszonbérbeadó által birtokba vett ingatlanra a folyó gazdasági évben beszédendő hasznai felől a haszonbérbeadó rendelkezhetik; a haszonbérlet csak az ingatlanra eső haszonbérnek elengedését és a termények előállítását végett esetleg általa az ingatlanra fordított költségeinek megtérítését követelheti, de mindezt csak oly összeg erejéig, amely a haszonbérbeadónak az ingatlanból nyert tiszta jövedelmét meg nem haladja.

Ha a haszonbérbeadó a jelen §. szerint őt megillető joggal nem élt, a haszonbérlet e miatt sem bérelengedést, sem kártérítést nem követelhet.

2. §.

A haszonbérbeadott ingatlanra az 1. §. alapján a haszonbérbeadó részéről való birtokbavétele tekintetében felmerülő vitás kérdések elintézésére hivatva van:

1. kis- és nagyközségekben, ha a vitás ingatlan 50 kataszteri holdnál nem nagyobb, első fokon a községi elöljáróság, második és utolsó fokon a főszolgabíró, ellenkező esetben pedig első fokon a főszolgabíró, második és utolsó fokon az alispán;

2. városokban — tekintet nélkül a vitás ingatlan nagyságára — első és utolsó fokon a tanács.

Ha a haszonbérlet ingatlan több község (város) területén fekszik, az ingatlan fekvése szerint illetékes hatóságok bármelyike határozhat az egész ingatlanra nézve.

A közigazgatási hatóság határozatával meg nem elégedő fél

igényeit a jogerős határozat közlésétől számított 30 nap alatt rendes birói úton érvényesítheti.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

IV. Pénzügyi természetű rendelkezések.

1. A valutát érintő rendelkezések.

540.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 7.533. P. M. számú rendelete,

új tiz-, esetleg huszfilléres váltópénzérmék veretéséről és forgalomba-hozataláról.

A magyar szent korona országai kormányának a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok kormányával — a törvényhozás jóváhagyása utólagos kieszközlésének fenntartása mellett — létesített megállapodáshoz képest 20 millió koronát meg nem haladható összeg erejéig tiz-, esetleg huszfilléres érmék fognak 50 részre, 40 rész horganyt és 10 rész nikelt tartalmazó ötvözetből veretni.

Az ötvözet egy kilogrammjából 333 darab tizfilléres, illetőleg 250 darab huszfilléres fog veretni. A tizfilléresek átmérője 19 milliméter, a huszfilléreseké 21 milliméter lesz.

Ezen érmék mindkét államban csakis az illető állam szám-lájára veretnek. Mindkét államban 20 millió korona erejéig veretendő ezen érmékből a magyar szent korona országaiban 6 millió korona, és a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban 14 millió korona fog veretni.

A 10 filléres érmék a cs. kir. ausztriai pénzügyminiszter úrral

egyetértőleg folyó évi május hó 10-étől kezdődőleg fognak forgalomba hozatni.

A magyar szent korona országaiban vert ezen érmék hátlapjára az értékjelzés és alája két, keresztbe tett babérág, a birodalmi tanácsban képviselt királyságokban és országokban vert ezen érmék hátlapjára pedig tölgylombkoszorúban az értékjelzés és a veretésév száma jön. Ezen érmék külső kiállítása egyébként a nikel tiz- és huszfilléresekével azonos lesz.

Egyebekben a törvényeknek, illetőleg az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződésnek a nikelérmékre vonatkozó rendelkezései a fent említett ötvözetből vert váltópénzérmékre is alkalmazandók.

Az új tizfilléres érmékre vonatkozó rajzok alábbi lenyomatban közzétételnek.

Jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Magyar veretű tizfilléres
hátlapjának rajza :

Ausztiai veretű tizfilléres
hátlapjának rajza :

Budapesten, 1915. évi május hó 7-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

3. Hadi állam-kölcsön felvétele.

541.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 4.778. P. M. számú hirdetménye,

az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátott 6⁰/o-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsön-kötvényekről (hadikölcsön) kiadott ideiglenes elismervényeknek a végleges kötvényekre való kicseréléséről.

Az 1912 : LXIII. t.-cikk 17. §-a alapján kibocsátott 1914. évi 6⁰/o-os magyar járadékkölcsön-kötvények helyébe egyelőre kiadott ideiglenes elismervények a szabad darabokra nézve folyó évi április hó 1-től, a zárt darabokra nézve folyó évi április hó 15-től kezdve végleges kötvényekre cseréltetnek ki.

A végleges kötvények annál a hivatalos aláírási helynél, amely a kicserélendő ideiglenes elismervényen alkalmazott festékes bélyegzővel kibocsátó helyként van feltüntetve, *az ott megjelenő* feleknek díjmentesen adatnak ki. Ugyancsak díjmentesen tartoznak a *náluk megjelenő* feleknek a végleges kötvényeket kiadni azok az intézetek is, amelyeket az 1914. évi november hó 11-én kelt aláírási felhívásban felsorolt hivatalos aláírási helyek az aláírások közvetítésére felhatalmaztak.

A posta útján beküldött ideiglenes elismervények ellenében kiadandó végleges kötvényeknek a felek részére való elküldésével járó költségeket önerthetőleg az ideiglenes elismervényeket beküldő felek tartoznak viselni.

A végleges kötvények a szabad darabokat jegyző feleknek szabad darabokban, a zárt darabokat jegyző feleknek pedig zárt darabokban adatnak ki.

Úgy a szabad, mint a zárt kötvények 50, 100, 1.000, 5.000 és 10.000 K névértékű bemutatóra szóló címletekben kerülnek kiadásra, és az egyes címletek 1915. évi május hó 1-én esedékes kezdő szelvényű, 20 darab szelvényt és 1 szelvényutalványt tartalmazó szelvényívvel vannak ellátva.

A zárt kötvények, amelyek 1919. évi november hó 1-ig nem tárgyai a tőzsdei forgalomnak, a szabad kötvényektől annyi-

ban eltérően állítottak ki, hogy a zárolt kötvénynek előlapján alkalmazott szövegben kifejezésre jut az illető kötvény zárolt jellege.

A zárolt kötvényekről ezenkívül a jegyző félnek a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség hitelügyi csoportja által kiállított külön »Elismervény« adatik ki.

Ebben az »Elismervényben« fel vannak tüntetve a jegyző fél neve és lakhelye, továbbá az általa jegyzett névértéknek megfelelő kötvények darabszám és kötvényszám szerint részletezve, s a m. kir. pénzügyminisztérium elismeri benne, hogy az illető kötvények az aláírás alkalmával 1919. évi november hó 1-ig zároltattak.

Minthogy a zárolt darabokra történt jegyzéseknél minden egyes aláírás alapján csak egy darab, és pedig a jegyzett össznévértékről szóló külön »Elismervény« fog kiadatni, ezért a kicserélés akadálytalan és gyors lebonyolítása érdekében szükséges, hogy a jegyző felek a részükre kiadott és az általuk jegyzett zárolt kötvények össznévértékének megfelelő összes ideiglenes elismervényeket egyszerre nyujtsák be kicserélés végett.

Amennyiben valamely zárolt kötvényeket jegyző fél az általa annak idején jegyzett kötvények össznévértékének megfelelő ideiglenes elismervényeket bármely oknál fogva nem nyujthatná be az aláírási (kibocsátó) helynél, úgy az illető részére csak a tényleg benyújtott zárolt darabokról szóló ideiglenes elismervényeknek megfelelő névértékű zárolt kötvények és az ennek megfelelően kiállított külön »Elismervény« fognak kiadatni, míg az ily módon kiszolgáltatott és az aláírás alkalmával jegyzett zárolt kötvények névértéke között mutatkozó különbözetnek megfelelő névértékű kötvények az ideiglenes elismervények beszolgáltatása ellenében nem zárolt darabokban, hanem már csak szabad darabokban fognak kiadatni, kivéve, ha az illető fél az ideiglenes elismervények bemutatása mellett igazolni tudja, hogy azonos azzal a féllel, aki a jegyzést annak idején teljesítette.

A zárolt kötvény bemutatójának kérelmére a m. kir. államkincstár a bemutatott kötvény zárolását bármikor feloldja olyképp, hogy a zárolt kötvény helyett a bemutatónak a kötvényköpenynek és az összes még le nem járt szelvényeknek, valamint a szelvényutalványnak bevonása mellett költségmentesen tőzsdei forgalomra alkalmas, megfelelő névértékű, 1914. évi november hó 1-ei kelettel kiállított, 6⁰/o-os m. kir. adómentes állami járadékkötvényeket szol-

gáltat ki, amelyek az összes folyószelvényekkel és szelvényutalvánnyal vannak ellátva.

Abban az esetben azonban, ha a bemutatott kötvényköpeny mellől a bemutatás alkalmával egyes még le nem járt szelvények, vagy esetleg a szelvényutalvány hiányzanak, úgy a hiányzó szelvényeknek megfelelő lejáratú szelvények, — illetve, ha a szelvényutalvány hiányzik, a szelvényutalvány — a tőzsdei forgalomra alkalmas kötvénnyel nem fognak kiadatni.

Amennyiben a zárolt kötvények nem oldatnak fel, úgy a m. kir. pénzügyminiszteri számvevőség hitelügyi csoportja által kiállított külön »Elismervény«-ben megnevezett személy vagy ennek örököse (hagyományosa), — de nem más jogutódja vagy hitelezője — a feloldatlan, zárolt kötvényeknek s a még le nem járt szelvényeknek és a szelvényutalványnak, valamint a szóban forgó külön »Elismervény«-nek bemutatása mellett a feloldatlan zárolt kötvényeken alapuló tőkekövetelést 1919. évi augusztus hó 1-től 1919. évi november hó 1-ig bezárólag visszafizetésre felmondhatja.

A felmondás történhetik akár a szóban forgó »Elismervény«-ben felsorolt összes még feloldatlan kötvényekre, akár azoknak csak egy részére nézve,

A m. kir. államkincstár jogosult a felmondás jogát érvényesítő személynek személyazonosságát vizsgálni.

A felmondott kötvény felmondási záradékkal fog elláttatni és a m. kir. államkincstár az ilykép záradékolt kötvény bemutatójának a kötvény névértékét — a kötvénynek és még le nem járt szelvényeinek, valamint a szelvényutalványnak bevonása mellett — bélyegmentes nyugtára 1920. évi november hó 1-én kifizeti.

Ha a bemutatott kötvény mellől a visszafizetés időpontjáig le nem járt valamely szelvény hiányzik, úgy ennek értéke a kifizetés alkalmával a tőkéből levonatik.

Ha a bemutatott kötvény mellől a szelvényutalvány hiányzik, a m. kir. államkincstár a felmondott tőkekövetelést csak abban az esetben fizeti ki, ha a kötvénytulajdonos vagy ennek örököse (hagyományosa) az 1881 : XXXIII. t.-c. 36. §-a értelmében oly birói meghagyást eszközöl ki és mutat be, amely meghagyás szerint az új szelvényív csak a kötvény bemutatójának adandó ki.

Azok a zárolt kötvények, amelyek 1919. évi november hó

1-ig sem fel nem oldattak, sem fel nem mondattak, mint szabad kötvények maradnak forgalomban.

Úgy a zárt kötvények feloldása, mint a felmondott zárt kötvények névértékének kifizetése a m. kir. központi állampénztár útján történik.

A felmondásnál és visszafizetésnél követendő eljárás részleteit a m. kir. pénzügyminisztérium annak idején rendelettel fogja szabályozni.

Budapesten, 1915. évi március hó 26-án.

A m. kir. pénzügyminisztérium.

542.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 14.981. eln. számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

a második hadikölcsön sikerének előmozdításáról.

A méreteiben és következményeiben korszakalkotó háborúval járó rendkívüli kiadások fedezése nálunk is újabb kölcsön kibocsátását teszi szükségessé.

Midőn a rövid idő múlva kibocsátásra kerülő második hadi kölcsön sikerének előmozdítása érdekében ^{Alispán}Polgármester úrhoz felhívást intézek, az ismételések elkerülése végett csak utalok az első hadikölcsön alkalmából mult évi november hó 7.-én 8.223. eln. szám alatt kiadott körrendeletemben²⁾ foglaltakra, amelyeknek kiegészítéseül a következőket közlöm.

A most kibocsátásra kerülő második 6⁰/₀-os hadikölcsönnel együtt — mely kölcsön úgy a kiadásra kerülő címletek typusa és kamatlába, valamint árfolyam tekintetében mindenben azonos lesz az első hadikölcsönnel — ez alkalommal 5¹/₂⁰/₀-os járadékkötvények is fognak aláírásra bocsátatni.

Mindkét kölcsön jegyzésére ezúttal is igénybevehetők az 1914. évi augusztus 1. előtt elhelyezett, egyébként moratórium alá eső betétek is. Azonban a betéti üzlettel foglalkozó intézetek jogos

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd 373. o.

érdekeinek szemmel tartásával, e különben moratórium alá eső betétek felhasználhatóságának mérvét ezúttal a pénzügyminiszter úr olykép állapította meg, hogy azok a 6⁰/₀-os és az 5¹/₂⁰/₀-os kötvényekre történő befizetésekre együttesen, a jegyzés idejében fennálló összegük 25⁰/₀-a, de legfeljebb a betét tulajdonosa által jegyzett összeg 25⁰/₀-a erejéig vehetők igénybe.

Az Osztrák-Magyar bank és a M. kir. hadikölcsönpénztár az új hadikölcsön-kötvények tekintetében, az első hadikölcsön-kötvényeire nézve nyújtott kedvezményeknek megfelelő — sőt azoknál továbbmenő kedvezményeket adnak, amennyiben úgy a két új járadékkölcsön-kötvényeire — még pedig azok névértékének 75⁰/₀-áig, mint a jegyzés céljára lombardirozni kívánt és náluk zálogul elfogadható más értékpapírokra legalább 1916. évi július 8-ig a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon (ezidőszert 5⁰/₀) nyújtanak kölcsönt; sőt a kibocsátásra kerülő új kölcsönökre vonatkozó befizetési határidő alatt folyósított ily lombard-kölcsönök után a fél kívánságára, a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatláb helyett, ugyancsak 1916. évi július 8-ig, évi 5⁰/₀-os állandó kamatlábat hajlandók biztosítani.

Az új kibocsátás annyiban is eltér az első hadikölcsöntől, hogy míg akkor a jegyzett összeg 3 részletben, és pedig egy 40⁰/₀-os és két 30⁰/₀-os részletben volt befizethető, most a befizetés négy 25⁰/₀-os részletben lesz teljesíthető.

A kibocsátásra kerülő új kölcsönök kötvényeit a szelvény-beváltással megbízott hivatalos beváltó helyek és az Osztrák-Magyar bank 1916. évi június hó 30-ig fogják a felek kívánságára költségmentesen megőrizni és kezelni.

Budapesten, 1915. évi május hó 4-én.

Sándor János s. k.

543.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 16.860. eln. számú körrendelete valamennyi alispánhoz,

a falusi népnek hadikölcsönkötvények jegyzésére való megnyeréséről.

A most kibocsátott második hadikölcsön minél teljesebb sikere érdekében különösen fontos az, hogy a falusi nép körében a hadikölcsön célja, a jegyzés hazafias jelentősége és hasznossága minél szélesebb körben ismertté váljék.

Szükséges, hogy a falusi nép megtudja azt, hogy a tíz hosszú hónap óta tartó háború dicsőséges fegyvertényei nyomán a legszebb reményekkel tekinthetünk a jövő elé, és ezért minden hazafinak kötelessége, hogy meghozzon minden áldozatot a végső, döntő siker, a nemzet szebb jövője érdekében.

Az állam legfontosabb érdekei teszik tehát kívánatossá, hogy az arra hivatott tényezők a nép körében a hadikölcsönjegyzések érdekében minél lelkesebb tevékenységet fejtsenek ki, mert ezzel egyfelől a kölcsön sikerét mozdítják elő, másfelől a nép javát szolgálják.

E téren különösen a községi és körjegyzők tevékenységére számítok. Ők vannak a néphez legközelebb. A népélet viszonyainak minden szála az ő kezeikben fut össze. Ismerik községeik lakosságának apraját-nagyját. A nép hozzájuk fordul ügyes-bajos dolgaiban; tehát alkalmuk van a közbizalom megnyerésére.

Ennek a békében-háborúban egyaránt kipróbált hazafias testületnek a hadikölcsön érdekében kifejtendő tevékenységétől nagyon sokat remélek.

Forduljanak tehát a jegyzők mindazokhoz, akiknek talán gyümölcsözetlenül hever a pénzük, vagy akik aggályoskodásból nem merik a pénzüket megmozgatni. Világosítsák fel őket arról, hogy az otthon heverő pénz semmi esetre sem érhet többet a kölcsönkötvénynél, amely kamatozik is. Magyarázzák meg nekik, hogy hadikölcsönbe fektetett pénzükért maga az állam, tehát a lehető legtöbb biztosítékot nyújtó tényező szavatol, és hogy pénzüket, ilyen biztonság mellett, sehol sem helyezhetik el ekkora kamattal.

Ismerem a jegyzőknek minden hazafias és jó ügy iránt való lelkes készségét és tapasztalásból tudom, hogy meggyőző erejű szószólói ily célt szolgáló minden mozgalomnak. A közelgő pünkösdi ünnepet, amelyet nagy és fontos munkájuk közben más időkben a jól megérdemelt pihenőre fordíthatnak, ezuttal szenteljék a haza érdekében a hadikölcsön népszerűsítése iránti tevékenységnek.

Felkérem alispán urat, sziveskedjék vármegyéje községi és körjegyzőit a nagy cél érdekében való minél buzgóbb közreműködésre megnyerni.

Meggyőződésem, hogy ha a jegyzők jól ismert lelkeségükkel és buzgalmukkal veszik kezükbe ezt az ügyet: ez jelentékenyen hozzá fog járulni a hadikölcsön sikeréhez.

Budapesten, 1915. évi május hó 20-án.

Sándor János s. k.

544.

M. kir. belügyminiszter 1915. évi 15.799. eln. számú körrendelete, valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a második hadikölcsönre való jegyzésekről.

Az 1915. évi május hó 4-én 14.981. eln. szám alatt a második hadikölcsön jegyzése ügyében kiadott rendeletem¹⁾ kiegészítéseül a következőket közlöm :

A kibocsátásra kerülő 1915. évi 6⁰/₀-os és 5¹/₂⁰/₀-os hadikölcsönök eredményének sikeréhez fűződő nagyfontosságú érdekek igen kívánatossá teszik, hogy az eme kölcsönökre történő jegyzésben a lehetőség szerint a törvényhatóságok, városok, községek és különféle alapok is minél tömegesebben és nagyobb arányban vegyenek részt.

Viszont nem téveszthető szem elől — úgy az illető jogi személyek vagyoni érdekeire való tekintettel, mint általános közgazda-

¹⁾ Lásd az 1262. o.

sági szempontokból is — annak szükségessége, hogy az említett jogi személyek csak oly készpénzeket, illetőleg oly betétjeiket fordítsák a jegyzésben való részvételre, amelyek előreláthatóan hosszabb időn át nem fognak felhasználtatni, vagy ha igénybevételük szükségére előállna is, a tulajdonos jogi személy egyéb jövedelmeiből pótolhatók.

Az ilykép aggály nélkül a jegyzésre fordítható pénzügyi betétek, amennyiben azok 1914. augusztus 1-je előtt helyeztetek el, mindkét kölcsönre nézve az aláírási felhívásban körülírt módon és mérvben használhatók fel a jegyzés céljára.

Az aláírási felhívások vonatkozó pontja szerint a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett, egyébként moratórium alá eső betétek a kibocsátásra kerülő 6⁰/₁₀-os és 5¹/₂⁰/₁₀-os járadékkölcsön-kötvényekre történő befizetéseknél együttesen, a jegyzés idejében fennálló összegük 25⁰/₁₀-a, de legfeljebb a betét tulajdonosa által jegyzett összeg 25⁰/₁₀-a erejéig vehetők igénybe.

Ha tehát az a pénzügyi intézet, amelynél a betét elhelyeztetett, a fentiekben megállapított korlátokhoz ragaszkodik, úgy a hadikölcsönben részt venni kívánó törvényhatóság, község stb. a jegyzés céljára a betétből csak a jegyzett összeg egy negyedrészt, illetőleg a betétje teljes összegének erejéig teljesíteni kívánt jegyzés céljára betétjének egynegyedrészt veheti igénybe, míg a jegyzett összeg többi része az Osztrák-magyar banktól felveendő lombardkölcsönből szerezhető be, amely kölcsön felvételét az illető intézet, ahol a betét elhelyeztetett, mindenestre készséggel közvetíti.

Az aláírási felhívások értelmében az Osztrák-magyar bank az ily kölcsönöket a kölcsönvevő fél kívánságára 1916. évi július hó 8-áig évi 5⁰/₁₀-os állandó kamatláb mellett nyújtja.

A kölcsön útján beszerzett összeg azután abban a mérvben, amint a betétek a moratórium alól fel fognak szabadíttatni, a betét felszabaduló részeivel fokozatosan vissza lesz fizethető.

Természetesen a lombard-kölcsön igénybevételével történő ily jegyzések is csak az oly betétek terhére teljesítendőek, amelyek az illető jogi személy folyó kiadásaira nem szükségeltetnek, s amelyeknél így biztosítottak látszik, hogy hosszabb időn át nem fognak felhasználtatni.

Magától értetődik, hogy a pénzügyintézeteknél az 1914. évi augusztus hó 1-jét követőleg elhelyezett betétek, amelyek tehát moratórium alá nem esnek — a fenti szemponttól eltekintve és a felmondási idők betartása mellett — már most korlátlan mérvben igénybevehetők a jegyzés céljára.

Végül még csak azt jegyzem meg, hogy a hadikölcsönök jegyzésében való részvétel alkalmából természetesen figyelem fordítandó arra is, nehogy egyes pénzügyintézetekből a betétek a kölcsön jegyzésére az intézet betéti állományával arányban nem álló oly mértékben vétessenek igénybe, hogy ez által az illető pénzügyintézet önhibáján kívül a létét fenyegető fizetési zavarokba jusson, s így a kölcsönben való részvétel esetleg az egész vidék közgazdasági érdekeire káros kihatást eredményezzen.

Budapesten, 1915. évi május hó 12-én.

Sándor János s. k.

545.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 53.006. számú rendelete,

a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégnél 1914. augusztus 1-je előtt elhelyezett betéteknek m. járadékkölcsönök (hadikölcsön) kötvényeire történő befizetésekre való igénybe vehetőségéről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi március 24-én 1.040/1915. M. E. sz. alatt kelt hatodik moratórium-rendelete¹⁾ 6. §-ában nyert felhatalmazás alapján ezennel elrendelem, hogy a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégeknél 1914. augusztus 1-je előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett, egyébként moratórium alá eső minden betét, a folyó évi május 8-iki kelettel közölt aláírási felhívásaim értelmében az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátásra kerülő 1915. évi 5¹/₂0-os és 6⁰/₀-os magyar járadékkölcsönkötvényekre (hadi kölcsön) történő befizetésekre együtt-

¹⁾ Lásd az 1288. o.

tesen, a jegyzés idejében fennálló összegének 25⁰/o-a, de legfeljebb a betét tulajdonosa által jegyzett összeg 25⁰/o-a erejéig igénybe vehető.

Azok, akik a befizetésekre ilyen egyébként moratórium alá eső betétjüket kívánják igénybe venni, annál az intézetnél vagy cégnél, illetve annak az intézetnek vagy cégnek a közvetítésével tartoznak jegyezni, amelynél a betét el van helyezve.

Amennyiben a betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy cég a betétek igénybe vehetésére vonatkozó fenti korlátozással élni kíván és a jegyző fél a jegyzett összegnek azt a részét, amely a betétből ezidőszertig igénybe nem vehető, egészen vagy részben a jegyzett kötvényekre felveendő lombardkölcsonból kívánja fedezni, az intézet vagy cég a jegyző fél kívánatára a kölcsön felvételét az Osztrák-Magyar banknál, a m. kir. hadi kölcsönpenztárnál, illetőleg a fél kívánságához képest bármely más pénzügyintézetnél közvetíteni tartozik.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi május hó 8-án.

Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

Országos Szépi Könyvtár

546.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 8.567. P. M. számú rendelete,

a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél s más ily cégeknél 1914. évi augusztus 1-je előtt elhelyezett betéteknek az 1915. évi 5¹/2⁰/o-os és 6⁰/o-os m. járadékkölcsönök (hadi kölcsön) kötvényeire történő befizetésekre való igénybe vehetésére vonatkozólg kiadott 53.006/1915. számú pénzügyminiszteri rendelet kiegészítéséről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi március 24-én 1.040. M. E. szám alatt kelt hatodik moratóriumi rendelete¹⁾ 6. §-ában nyert felhatalmazás alapján folyó évi május 8-án kiadott 53.006. számú rendelettemmel²⁾ intézkedtem a betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél

¹⁾ Lásd az 1288. o.

²⁾ Lásd az 1267. o.

s más ily cégeknél 1914. évi augusztus 1-je előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett, egyébként moratórium alá eső betéteknek az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátásra kerülő 1915. évi $5\frac{1}{2}\%$ -os és 6% -os magyar járadékkölcsön (hadi kölcsön) kötvényeire történő befizetésekre való igénybevehetésének módoszatai iránt.

Tekintettel arra, hogy a szóbanforgó kölcsönökre vonatkozó aláírási határidő a Budapesti Közlöny folyó évi május 27-iki számában közzétett hirdetmény értelmében folyó évi június hó 7-éig bezárólag meghosszabbított, elrendelem, hogy a moratórium alá eső betéteknek igénybevehetése tekintetében a fent hivatkozott 1915. évi 53.006. számú rendeletben foglalt rendelkezések az 1915. évi $5\frac{1}{2}\%$ -os és 6% -os járadékkölcsön kötvényeire a folyó évi május 27-től június 7-ig bezárólag terjedő időben történő aláírásokra nézve is mindenben irányadókul vétessenek.

Budapesten, 1915. évi május hó 26-án.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

Országos Széchényi Könyvtár

Melléklet a 8.567/1915. P. M. számú rendelethez.

8.567/1915. P. M. számú hirdetmény,

az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátásra kerülő 1915. évi $5\frac{1}{2}\%$ -os és 6% -os m. kir. adómentes állami járadékkölcsönök (hadikölcsön) aláírási határidejének meghosszabbításáról.

Az 1912 : LXIII. t.-c. 17. §-a alapján kibocsátásra kerülő 1915. évi $5\frac{1}{2}\%$ -os m. kir. adómentes állami járadékkölcsönre ($5\frac{1}{2}\%$ -os

hadikölcsön) és 6⁰/₀-os m. kir. adómentes állami járadékkölcsönre (II. 6⁰/₀-os hadikölcsön) vonatkozólag folyó évi május hó 8-án kiadott aláírási felhívásokra való hivatkozással ezennel közhírré tétetik, hogy a szóbanforgó kölcsönökre nézve a folyó évi május hó 12-től május 26-ig bezárólag megállapított aláírási határidő meghosszabbítatik olykép, hogy a nyilvános aláírás a hivatkozott aláírási felhívásokban felsorolt hivatalos aláírási helyeknél és az azok által a m. kir. pénzügyminisztérium jóváhagyásával felhatalmazott intézeteknél folyó évi május hó 26-án túl folytatólag még június 7-éig bezárólag is történhetik.

Az ilykép a folyó évi május 27-ike és június 7-ike közt történő aláírásoknál az aláírási ár, az esetben, ha az aláírásakor az egész aláírt összeg befizettetik:

a) az 5¹/₂⁰/₀-os járadékkötvények minden 100 K névértékeért 91 K-ban,

b) a 6⁰/₀-os járadékkötvények minden 100 K névértékeért 97 K 70 fillérben állapittatik meg.

Az aláírási felhívásokban körülírt kedvezményes fizetési módozat igénybevétele esetén a részbefizetések a fentiek értelmében meghosszabbított aláírási időben történendő jegyzéseknél is az aláírási felhívásokban megállapított időpontokban teljesítendő, s így a részbefizetési kedvezmény igénybevétele esetén az aláírási ár:

a) az 5¹/₂⁰/₀-os járadékkölcsönnél 91 K 20 fillért,

b) a 6⁰/₀-os járadékkölcsönnél 98 K-t tesz ki akkor is, ha az aláírás a folyó évi május 27-től június 7-ig bezárólag terjedő időben történik.

Az aláírási felhívásokban foglaltak egyébként mindenben kiterjednek a folyó évi május 27-től június 7-ig bezárólag terjedő határidőben teljesítendő aláírásokra is.

Budapest, 1915. évi május hó 26-án.

A m. kir. pénzügyminisztérium.

V. Ipari és kereskedelmi vonatkozású rendelkezések.

3. A találmányi szabadalmakra és a védjegyjogtalomra vonatkozó rendelkezések.

547.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 20.472. számú hirdetménye,

a védjegyjogtalom terén tett kivételes intézkedéseknek a Németbirodalom alattvalóira való kiterjesztéséről.

Az 1914. évi 76.311. számú rendeletem¹⁾ 6 §-ának megfelelőleg ezennel közhírré teszem, hogy a Németbirodalom a védjegyjogtalom terén — a viszonyosság feltétele mellett — idegen államok honosainak is oly természetű kedvezményeket nyújt, mint aminőt az előlídezett rendeletemben és az annak kiegészítéseként kiadott 1914. évi 90.591. számú rendeletemben a magyar szent korona országaira nézve nyertek megállapítást.

Ehhez képest a Németbirodalom alattvalói a 76.311/1914. és 90.591/1914. számú rendeleteimben megállapított kedvezményekre a viszonyosság alapján igényt tarthatnak.

Budapesten, 1915. évi április hó 16-án.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

¹⁾ Lásd a 403. o.

548.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
24.685. számú rendelete,**

*a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. törvénycikk
45. §-ában megállapított évi díjak fizetési határidejének meghosz-
szabbításáról.*

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott
1912 : LXIII. törvénycikk 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a
m. kir. miniszterium által 6.981/1914. M. E. szám alatt kibocsá-
tott rendelet¹⁾ értelmében a következőket rendelem:

1. §.

Az 1915. évi január hó 10-én 87.021/1914. szám alatt kiadott
rendeletnek²⁾ azt az intézkedését, amelynek értelmében a szaba-
dalmi évi díjak és pótdíjak fizetésére megállapított határidőknek
folyása 1915. évi április hó 30. napjáig szünetel, akként módosi-
tom, hogy e szünetelés tartama 1915. évi augusztus hó 31. nap-
jáig terjed.

Egyebekben előlídezett rendeletem változatlanul hatályban
marad.

2. §.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép.

Budapesten, 1915. évi április hó 22-én.

Báró Harkányi János s. k.
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

¹⁾ Lásd a 401. o.

²⁾ Lásd a 404. o.

VI. Nemzetközi vonatkozású rendelkezések.

1. Vámügyi rendelkezések.

549.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 955. M. E. számú rendelete,

több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914: XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium, egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, a m. kir. minisztériumnak 1914. év október hó 9-én 7.475. M. E.¹⁾, 1915. évi január hó 21-én 323. M. E.²⁾, 1915. évi február hó 9-én 575. M. E. és 1915. évi február hó 24-én 736. M. E.³⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908: XII. törvénycikk A. mellékletét képező szerződéses vámtarifa alábbi tételeiben megállapított vámokat további rendelkezésig felfüggeszti:

A 70. tarifaszámból sertések, 130 kg. és ennél nagyobb súlyban, 88. t.-sz. természetes vaj, friss vagy sózott, olvasztott is.

90. t.-sz. Mesterséges vaj és margarin, továbbá egyéb külön meg nem nevezett ételzsiradékok.

92. t.-sz. Állati faggyú, nyers vagy olvasztott, sajtolt faggyú.

93. t.-sz. Növényi faggyú, pálmaolaj, pálmamag és kókuszdióolaj szilárd állapotban.

Az 530. c) 2. tarifaszámból:

»Arató és kaszálógépek.«

A 602. a) tarifaszámból:

»Rézgálic«

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi március hó 17-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

³⁾ Lásd a 420. o.

550.

A m. kir. miniszterium 1915. évi 1.401. M. E. számú rendelete,

több cikk vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914 : XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium, egyetértve az osztrák cs. kir. kormánnyal, a m. kir. minisztériumnak 1914. évi október hó 9-én 7.475/M. E.,¹⁾ 1915. évi január hó 21-én 323/M. E.,²⁾ 1915. évi február hó 9-én 575/M. E., 1915. évi február hó 24-én 736/M. E.³⁾ és 1915. évi március hó 17-én 955/M. E.⁴⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikk 4) mellékletét képező szerződéses vámtarifája alábbi tételeiben megállapított vámokat további rendelkezésig felfüggeszti.

A 20. tarifaszámból. Másnemű cukor, a tejcukor és festőcukor kivételével.

Jegyzet: A fogyasztási adó fizetésére vonatkozó kötelezettség érvényben marad.

41. t.-sz. Hagyma és fokhagyma.

44. t.-sz. Mindennemű főzelék (a szarvasgomba kivételével) és étkezésre való másféle növény (elkészítve, szárítva, aszalva, sajtolva, összevagdaltva, porráátörve vagy másképpen aprítva):

a) aszalt főzelék, szóva is,

b) másféle, szóva is, továbbá sós vízbe vagy ecetbe rakva, hordókban.

63. t.-sz. Ökör.

64. t.-sz. Bika.

65. t.-sz. Tehén.

66. t.-sz. Növendékmarha.

67. t.-sz. Borjú.

68. t.-sz. Juh és kecske (kos, ürü és bak is).

69. t.-sz. Bárány és gödölye.

A 70. tarifaszámból. Sertés 60 kg. és ennél nagyobb súlyú.

73. t.-sz. Mindennemű szárnyas.

74. b) t.-sz. Vad és szárnyasvad, leölt, feldarabolva is.

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

³⁾ Lásd a 420. o.

⁴⁾ Lásd az 1273. o.

75. t.-sz. Friss hal, édesvizi rák, szárazföldi csiga, scampi.

91. t.-sz. Hal- és fókazsír.

113. t.-sz. Közönséges fekete vagy fehér kenyér, hajós-kétszersült.

114. t.-sz. Sütemény (biscuit, cakes, kalács, ostya stb.).

116. t.-sz. Tésztanemű (azaz macaroni, metélt és hasonló, nem süített készítmények lisztből).

117. t.-sz. Hús :

a) friss,

b) elkészítve, és pedig sózva, szárítva, füstölve, pácolva, úgy-szintén főzve is.

118. t.-sz. Húskolbász.

119. t.-sz. Sajt.

120. t.-sz. Besózott vagy füstölt hering.

121. t.-sz. Külön meg nem nevezett halak sózva, füstölve, szárítva.

122. t.-sz. Elkészített halak (marinálva vagy olajba rakva stb.) hordókban.

A 128. tarifaszámból. Húskonzervek.

129. t.-sz. Főzelékkonzervek (a 44/a. sz. alá tartozó aszalt főzelék kivételével).

A 131. és 132. tarifaszámból. Gyümölcsök, főzelékek és más konyhai növények elkészítve, továbbá hal- és húskonzervek és emberi élvezetre való szilárd (szárított) tojássárgája, valamint minden-nemű tojáskonzerv, úgy-szintén mindennemű húskivonat és leves-gyártmány.

A 204., 205. és 206. tarifaszámokhoz. Úgynevezett kéve-kötők gombolyagokban vagy motolákon.

Végre a 106. t.-sz. helyébe elrendeltetik, hogy a 102—105. tarifaszámok alatt megnevezett olajok akkor is e tarifaszámok szerint vámolandók, ha 25 kg.-nál kisebb súlyú palackokban, korsókban és hasonló tartályokban kerülnek behozatalra.

Ez a rendelet kihirdetésének napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi április hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

551.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.698. M. E. számú rendelete,**

a zsiros olajok vámjának időleges felfüggesztéséről.

Az 1914 : XLVIII. törvénycikk 2. §-ában nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a m. kir. minisztériumnak 1914. évi október hó 9-én 7.475/M. E., ¹⁾ 1915. évi január hó 21-én 323/M. E., ²⁾ 1915. évi február hó 9-én 575/M. E., 1915. évi február hó 24-én 736/M. E., ³⁾ 1915. évi március hó 17-én 955/M. E. ⁴⁾ és 1915. évi április hó 24-én 1.401/M. E. ⁵⁾ szám alatt kelt rendeletei kapcsán az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikk A) mellékletét képező szerződéses vámtarifája XII. osztályában a zsiros olajokra megállapított vámokat további rendelkezésig felfüggeszti.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi május hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 418. o.

²⁾ Lásd a 419. o.

³⁾ Lásd a 420. o.

⁴⁾ Lásd az 1273. o.

⁵⁾ Lásd az 1273. o.

2. Ki-, be- és átviteli korlátozások.

552.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 956. M. E. számú rendelete,

több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551. M. E. szám alatt kiadott rendelet kiegészítéséről, illetőleg módosításáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetőleg teszi közzé:

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi február 9-én kelt 551. M. E. számú rendeletében¹⁾ foglalt jegyzéke azon cikkeknek, amelyeknek ki-, illetőleg átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik, illetve módosítatik:

Az I. csoport 17. pontja a következőkép módosul:

17. kenyér, tésztaemű és sütemény (biscuit, cakes, kalács, ostya stb.).

Az I. csoport 21. pontja a következőkép módosul:

21. a 108. a)–d) t.-sz. alá eső égetett szeszes folyadékok.

A II. csoport 4. pontja végéhez hozzá füzendő:

»továbbá ürmfű«.

A II. csoport 8. pontjában a (degras és elain sav) után beszurandó:

»továbbá a 101. t.-sz. (külön meg nem nevezett zsiradék és zsirkeverék).«

A II. csoport 25. pontja végéhez hozzáfüzendő:

»a műbőr (bőrutáncat) kivételével«.

A II. csoport 30. pontjához hozzáfüzendő:

»a könyvkötővászon kivételével«.

A II. csoport 46. pontja a következőkép módosul:

46. juh-, bárány- és ausztráliai opossumbőrök és prémek és az ezekből készített prémárúk.

¹⁾ Lásd a 453. o.

A II. csoport 67. pontja ekkép módosul:

67. csákányok (csákánybárdok) és lapátok.

A II. csoport 68. pontjához hozzáfűzendő:

»efféle bárdok is, továbbá csavarmetszők, drótfeszítők és drótfogók«.

A II. csoport 110. pontjában a »methylalkohol« és »kénsav-anhydrid« szók közé beszúrandó:

»kénäther (äthyläther), kozmaolaj«.

A II. csoport 110. pontja után a következő jegyzet szúrandó be.

Jegyzet. Szappanfőzési aljalug olyan belföldi szappangyárak által, amelyek a szappanfőzési aljalugnak glyceringyárak részére való átadására általános engedélyt nyertek, esetről-esetre szóló vagy általános kiviteli engedélyek alapján kivihető az esetben, ha az országos m. kir. chemiai intézet és központi vegyakisérleti állomás által igazoltatik, hogy az árú 8 százaléknál több glycerint nem tartalmaz.

A II. csoport 111. pontja végéhez hozzáfűzendő:

»továbbá cseppfolyósított ammoniák«.

A II. csoport 112. pontjához hozzáfűzendő:

»nyers és koncentrált gázviz és szalmiakszesz«.

A II. csoport 119. pontja a következőkép módosul:

119. Mindennemű takarmány, mint korpa, polyva, tengericsutka, lenolajpogácsa és a zsiros olajok gyártásánál megmaradó egyéb szilárd hulladékok, őrölve is, répaszeletek, melasszerőtakarmány stb.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapest, 1915. évi március hó 18-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

553.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 993. M. E. számú rendelete,**

az arany és ezüst ki- és átvitelének tilalmáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetőleg teszi közzé :

1. §.

Tiszta vagy ötvözött aranynak és ezüstnek, rudakban, valamint arany és ezüst érméknek ki- és átvitele tilos.

2. §.

Az elküldési hely szerint tekintetbe jövő pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy a fenti tilalom alól kivételeket engedélyezhessen.

3. §.

Ezen rendeletbe ütköző cselekmények a fennálló jogszabályok szerint büntetendők.

4. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép életbe.

Budapesten, 1915. évi március hó 20-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

554.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.697. M. E. számú rendelete,

az ellenséges államokból származó árúk behozatalának és átvitelének korlátozásáról.

Az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánynyal egyetértve, az Osztrák-Magyar Monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikk A. mellékletét képező szerződéses vámtarifája alábbi tételeiben felsorolt következő árúk behozatalát és átvitelét megtiltja, amennyiben ezek az árúk valamely, Ausztria-Magyarországgal háborúban levő államból vagy ezen államok valamelyikének gyarmataiból és védterületeiből származnak :

- 108 tsz. Egetett szeszes folyadékok.
- 109 tsz. Bor (szőlőbor) hordókban vagy palackokban.
- 110 tsz. Pezsgőbor.
- 197 tsz. Csipkék, léghimzések is (kiétetett árúk).
- 210 tsz. Batiszt, gaze, linon és más ritkás szövetek.
- 237b tsz. Csomózott szőnyegek.
- 237c tsz. Másféle szőnyegek és a nemezből valók, szinnyomatosan is.
- 247—260 tsz. Tiszta selyemárúk és félselyemárúk.
- 261 tsz. Művirágok, azaz kész virágok egészen vagy részben szövőanyagokból.
- 263 tsz. Megmunkált disztollak és ezekből készült árúk.
- 268 tsz. Mindennemű női és leánykalap.
- 269 tsz. Mindennemű kalap diszítve.
- 274 tsz. Ruházatok, pipereárúk és egyéb varrott árúk kelmékből.
- 276b tsz. K. m. n. n. kefekötő-árúk finom anyagokból való szereléssel (az ecsetek kivételével).
- 296—300 tsz. Mindennemű szivarkapapiros.
- 341 tsz. Bőrkeztyű.

361c tsz. K. m. n. n. árúk tajtékából, lávából, celluloidból stb.

361e tsz. K. m. n. n. árúk valódi vagy utánzott teknősbéka-héjból, közönséges, finom vagy más legfinomabb anyagokkal kapcsolatban is.

380 tsz. Fényérzékeny szárazlemezek fényképészeti célokra.

468 tsz. Író tollak és tollhüvelyek.

524 tsz. Leoni árúk.

631 tsz. Illatos ecetek, zsiradékok és olajok.

632 tsz. Alkoholos, aromatikusszármazékok.

633 tsz. Illatszerek, kozmetikus szerek.

637b tsz. Szappan, finom, azaz illatos vagy táblácskákban, golyókban, szelencékben, edényekben.

Ily árú behozatala vagy átvitele alkalmával köteles a rendelkezésre jogosított a beléptető vámhivatalnál írásbeli nyilatkozatot benyújtani arról, hogy az árú nem valamely Ausztria-Magyarországgal háborúban levő államnak, vagy ezen államok gyarmatainak vagy védterületeinek terméke. Ezenkívül ezen nyilatkozat helyessége bizonyítandó még:

1. a származási ország állami hatóságai által kiállított és az illetékes cs. és kir. konzulátus által igazolt, vagy ezen konzulátus által kiállított bizonyítvánnyal az árú előállításának helyéről, vagy

2. szállítási okmányok, számlák, kereskedelmi levelezés stb. bemutatásával.

Nem szükséges a nyilatkozat kiállítása, illetve a származási országok igazolása utazók holmijánál (l. a fenthivatkozott szerződéses vámtarifa X. cikkének 1. p.).

Ez a rendelet kihirdetése napján lép hatályba.

Budapest, 1915. évi május hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

555.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.699. M. E. számú rendelete,

több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E. és 956/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletek kiegészítéséről, illetőleg módosításáról.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetve teszi közzé :

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551. M. E.¹⁾ és 1915. évi március hó 18-án kelt 956. M. E.²⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke azon cikkeknek, amelyeknek ki-, illetőleg átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik, illetőleg módosítottak :

Az I. csoport 19. pontjának végéhez hozzáfűzendő :

»továbbá katánggyökér, szárítva vagy aszalva«.

A II. csoport 7. pontjában a »nyers bőrök« szók helyébe a következő szöveg teendő :

»mindenfajta nyers marhabőr, nyers ló- és disznóbőr, továbbá nyers borju-, juh-, bárány- és ausztráliai oposszumbőrök«.

A II. csoport 40. pontjában az »itatós kivételével« szavak törölendők.

A II. csoport 46. pontjában a következő szók: »bőrök és« törölendők.

A II. csoport 54. pontja ekkép módosul :

»54. vas- és acélrudakban, kovácsolva, hengerelve, húzva: nem formás, úgyszintén tojásdad, hat- vagy nyolcszögletes keresztmetszetű.«

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

A II. csoport 64. pontja végéhez hozzáfűzendő:

»zománczott pléhből való hadseregszükségleti cikkek (tábori palackok, evőcsészék stb.).«

A II. csoport 67. pontja a következőkép módosul:

»67. kaszák, sarlók (fogas sarlók is), csákányok (csákánybárdok is) és lapátok.«

A II. csoport 114. pontja a következőkép módosul:

»114. a következő gyógyanyagok és gyógyszerek:¹⁾

ammoniak, antipirin, aspirin, atropin, valamint a belladonna gyökerei és levelei, keserű-mandulavíz, bróm és összetételei, catgut, chinin (sósavas és kénsavas), chinisol, sebészeti selyem, *chloralhydrat*, chloroform, kokain és sói, kodein (sósavas és foszforsavas), *dionin*, *digalen*, formalin, fukszin, jód, jódkáli, jódnátron, jodoform, jódtinktúra, jódkéneső, *menthol*, morfium és sói, érzéketlenítő aether, ópium, ópiumtinktúra, *perhydrol*, *borsosmentaolaj*, phenacetin, *pilocarpin*, pyrazolonum, phenyldimethylicum és származékai (pyramidon stb.), kénesősók, *radix ipecacuanhae*, *radix liquiritiae*, *radix rhei*, *radix valerianae*, salipirin és az ezt helyettesítő készítmények, *salicilsav* és sói, strophantusmag és készítmények, strichnin és sói, styrax, sulfonal, *tannin*, *tannálbín* (*albumin tannic*), *theobromin* és ennek más sókkal való összetételei, *urotropin* (orvosi hexamethylenetetramin), vaselin, veronal, wismutsók, továbbá kötözővatta, kötözőgaze és más kötözőkelmék bármily alakban.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi május hó 15-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Az alább ritkítva szedett cikkek az 1. §-ban idézett rendeletekben nem foglaltatnak.

556.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.896. M. E. számú rendelete,

a m. kir. minisztérium több cikk ki- és átvitelének tilalma tárgyában 551/1915. M. E., 956/1915. M. E. és 1.699/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeleteinek kiegészítéséről.

Az osztrák-magyar monarchia két államának az 1908 : XII. törvénycikkkel beiktatott szerződéses vámtarifája VII. cikke alapján a m. kir. minisztérium, az osztrák cs. kir. kormánnyal egyetértve, a következőket rendeli, illetőleg teszi közzé :

1. §.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi február hó 9-én kelt 551. M. E.,¹⁾ 1915. évi március hó 18-án kelt 956. M. E.²⁾ és 1915. évi május hó 15-én kelt 1.699. M. E.³⁾ számú rendeleteiben foglalt jegyzéke ama cikkeknek, amelyeknek ki-, illetőleg átvitele tilalmazva van, következőkép kiegészítettik :

A II. csoport 36. pontja után a következő új pont veendő fel :

36. a) selyemgubóhulladék és egyéb fonatlan selyemhulladék (struzi), fiorettselem (chappeselem), valamint az ebből való fonalak, más fonóanyagokkal kapcsolatban is.

2. §.

Ez a rendelet a kihirdetés napjával lép hatályba.

Budapesten, 1915. évi június hó 4-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

¹⁾ Lásd a 453. o.

²⁾ Lásd az 1277. o.

³⁾ Lásd az 1282. o.

3. Ellenséges államok polgárai és lakosai javára fennálló tartozásokra vonatkozó kivételes intézkedések és egyes vállalatok felügyelet alá helyezése.

557.

A m. kir. kereskedelemügyi és pénzügyi minisztereknek 1915. évi 22.961. K. M. számú rendelete,

a 8.286/1914. M. E. és a 9.051/1914. M. E. számú rendeletekben megállapított fizetési tilalom alól kivétel engedélyezéséről.

A m. kir. minisztérium 8.286/1914.¹⁾ és 9.051/1914.²⁾ M. E. számú rendeleteinek 1. §-ában a Britbirodalommal, Franciaországgal és Oroszországgal szemben megállapított pénz- és értékpapírelvonási tilalom alól az előbb idézett rendelet 5. §-a alapján általában kivételnek azok a fizetések és egyéb szolgáltatások, amelyek brit-birodalmi, franciaországi vagy oroszországi székhelyű egyéni vagy társas cégek javára e cégeknek a háborús események következtében a magyar szent korona országai vagy az Ő Felsége uralkodása alatt álló többi országok és tartományok, vagy pedig valamely szövetséges vagy semleges állam területére költözött oly tagjai (cég-tulajdonos, cégtárustulajdonos) részére történnek, akik magyar vagy osztrák állampolgárok, vagy bosnyák-hercegovinai tartományi illetőségű egyének, vagy valamely szövetséges vagy semleges állam polgárai.

Budapesten, 1915. évi április hó 16-án.

Dr. Teleszky s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

Harkányi s. k.
m. kir. kereskedelemügyi miniszter.

¹⁾ Lásd a 467. o.

²⁾ Lásd a 469. o.

VII. Az igazságszolgáltatás körébe tartozó rendelkezések.

7. Magánjogi természetű rendelkezések.

558.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.106. M. E. számú rendelete,

kiskorú gyermek örökbefogadásának meghönyyítéséről a háborús események által indokolt esetekben.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Kiskorú örökbefogadása iránt a törvényes képviselőre vonatkozó szabályok megtartásával kötött szerződést, ha a kiskorú a háborúban gyámolítóját elvesztette, valamint a háborús eseményekből folyó egyéb különös méltánylást érdemlő esetekben a gyámhatóság jóváhagyhatja és az igazságügyminiszter kormányhatóságilag megerősítheti akkor is, ha az örökbefogadásnak a fennálló jogszabályok szerint megkívánt valamely különös kelléke hiányzik, feltéve, hogy a szerződés az örökbefogadót az örökbefogadottal szemben terhelő törvényes eltartási kötelezettséget nem zárja ki.

Az így megerősített örökbefogadási szerződés érvényét nem érinti az, hogy az örökbefogadásnak az előbbi bekezdés szerint figyelmen kívül hagyható valamely különös kelléke hiányzik.

A gyámhatósági jóváhagyást, úgyszintén a kormányhatósági megerősítést tartalmazó záradékban hivatkozni kell arra, hogy a jóváhagyás vagy a megerősítés a jelen rendelet alapján történt.

2. §.

Ez a rendelet 1915. évi április hó 1. napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáგokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

559.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 26.324. számú rendelete,

az ötödik moratóriumi rendelet 7. §-a második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek a Bereg vármegye területén székelő betéti üzlettel foglalkozó intézetek és más ily cégek tekintetében való felfüggesztéséről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi január hó 14-ik napján 224/1915. M. E. szám alatt kelt ötödik moratóriumi rendelete¹⁾ 24. §-ában nyert felhatalmazás alapján, az eme ötödik moratóriumi rendelet 7. §-a második bekezdésének azt a rendelkezését, amely szerint a betéti üzlettel foglalkozó intézetnél vagy más ily cégnél betéti könyvekre elhelyezett, tízezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át, és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve, a Bereg vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetekre és más ily bereg-vármegyei cégekre a jelen rendelet kihirdetésének napjától kezdve az ötödik moratóriumi rendelet hatályának tartamára felfüggesztem.

A betevők által a betéteknek folyószámla-követelésekké való átalakítása tekintetében a jelen rendelet hatálybalépése után tett ily rendelkezések foganatosítása tehát az említett vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetekre és más ily cégekre nem kötelező.

Budapesten, 1915. évi március hó 9-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

¹⁾ Lásd az 595. o.

560.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi 1.040. M. E. számú rendelete,

magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában.

Hatodik moratóriumi rendelet.¹⁾

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyanezen törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

I. Halasztás alá eső pénztartozások.**1. §.**

A magánjogi kötelezettségek teljesítésére az *1915. évi január hó 14. napján 224. M. E. szám alatt* kiadott ötödik moratóriumi rendelettel ²⁾ engedélyezett halasztás mindazokra a pénztartozásokra nézve, amelyeket a jelen rendelet a halasztás alól ki nem vesz, *1915. évi július hó 31. napjáig* bezárólag meghosszabbíttatik.

Az 1915. évi *március hó 31. napja* után *1915. évi július hó 31. napjáig* bezárólag lejáró pénztartozások teljesítésére, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen, csekken vagy általában olyan kereskedelmi ügyleten vagy más magánjogi címen alapulnak, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett, *1915. évi július hó 31. napjáig* bezárólag halasztás (moratórium) engedtetik.

Oly pénztartozások tekintetében, amelyek után kikötés alapján vagy törvéynél fogva kamat jár, a kamatot a halasztás idejére is lehet számítani. Nem kamatozó tartozás után törvényes kamat számítható.

^{*}) Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet a 224/1915. M. E. számú ötödik moratóriumi rendelettől eltér, dült betűkkel vannak jelezve.

²⁾ Lásd az 595. o.

2. §.

A halasztás ideje alatt a halasztás alá eső váltó, kereskedelmi utalvány, közraktári jegy és csekk tekintetében a fizetés végetti bemutatás és a fizetés hiánya miatt felvett óvás, csekknél pedig az 1908 : LVIII. t.-c. 17. §-ában említett igazolás is hatálytalan, amennyiben a 4. §. II. pontjából, valamint az 5. §. utolsó bekezdéséből más nem következik. Látra vagy lát után bizonyos időre szóló váltónál a lejárat megállapítását célzó bemutatás hatályos.

Az óvás felvételére hivatott személy az óvás felvételét meg nem tagadhatja arra való hivatkozással, hogy az a jelen rendelet szerint hatálytalan.

A váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt moratórium alá eső követelés okából kapott kítöltetlen váltót csak 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti kelettel van jogosítva kitölteni. Az ezzel ellenkező kitöltést megállapodásellenesnek kell tekinteni.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltó tekintetében a halasztás ideje alatt az 1876 : XXVII. t.-c. 25—29. §-aiban szabályozott biztosítási visszkeresetnek helye nincs.

Halasztás alá nem eső olyan váltó, kereskedelmi utalvány és közraktári jegy tekintetében, amely *1915. évi augusztus hó 1. napja előtt járt vagy jár le*, a fizetés végetti bemutatásra és a fizetés hiánya miatti óvás *felvételére az előző moratóriummi rendeletekben vagy a törvényben megszabott határidő 1915. évi augusztus hó 3. napjáig bezárólag meghosszabbíttatik*. Ugyanezen idő alatt történhetik halasztás alá nem eső váltónál a névbecsülési fizetés végetti bemutatás.

Az előbbi bekezdésben említett papírok tekintetében az 1876 : XXVII. t.-c. 40. §-ában meghatározott letétel joga az elfogadót a lejáratot követő két köznap elteltével illeti meg. Ugyane papírok tekintetében bármelyik előző követelheti, hogy a papír birtokosa a papírt lejárata után fizetés végett mutassa be ; ha a papír birtokosa a hozzá intézett felhívás vétele után ennek haladéktalanul nem tesz eleget, az ebből eredő kárért felelős.

3. §.

A találmányi szabadalmi évi díjakra vonatkozó halasztásról a m. kir. kereskedelemügyi miniszternek a m. kir. minisztérium

6.981/1914. M. E. számú rendelete¹⁾ alapján kibocsátott külön rendelete intézkedik.

II. Halasztás alá nem eső pénztartozások.

4. §.

I. Az 1. §-ban engedett halasztás alá nem esnek :

1. állami és államilag biztosított adósságok kamatai, tőketörlesztő részletei és járadékai ;

2. zálogleveleknek, valamint gyámi pénzek elhelyezésére alkalmas vagy óvadékképpessé nyilvánított egyéb kötvényeknek kamatszelvényei és kisorsolt címletei ;

3. törlesztéses záloglevélkölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napján és az után esedékessé váló kamatai és tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa, mint személyes adós elleni követelést is — valamint olyan követeléseknek ily kamatai és tőketörlesztő részletei, amely követelések az I. 2. pontban említett egyéb kötvényeknek kibocsátására alapul szolgálhatnak ;

ha az adós az előbbi bekezdésben megszabott fizetési kötelezettségének a hitelező felhívásának vételétől számított tizenöt nap alatt bármely részben nem tesz eleget, a hitelező az összes korábban lejárt kamatok és tőketörlesztő részletek megfizetését is követelheti ; *annak a bizonyítására, hogy a hitelező az adóst a fizetésre felhívta, elegendő, ha a hitelező postai igazolvánnyal bizonyítja, hogy az adós részére ajánlott levelet adott fel ; az adóst terheli annak a bizonyítása, hogy a levél nem fizetési felhívást tartalmazott, vagy hogy a fizetésre megszabott határidő még nem telt el ;*

törlesztéses kölcsönnek a jelen és az I. 10. pont alkalmazásában azt kell tekinteni, amelynél a tőke lefizetése előre megállapított törlesztési terv szerint legalább tizenöt évre van elosztva ;

4. a vízvezetéki és világítási műveknek, általában közüzemeknek használatáért fizetendő díjak, a *kéményseprési díjak, ha szerződésileg vannak is megállapítva*, továbbá egyesületi tagdíjak ;

5. oly pénztartozások, amelyek az adóst a Vörös-Kereszt-Egylettel szemben, vagy a hadbavonultak hozzátartozóinak segélyezésére vagy a háború alkalmából másnemű segélynyújtásra rendelt alappal szemben, közvetlenül vagy utalványozás alapján terhelik ;

¹⁾ Lásd a 401. o.

6. tartásdíjak és életjáradékok ;

7. a biztosítási ügyletből eredő tartozások közül :

a) a hadiszolgálatban bekövetkezett halál esetére külön kötött vagy arra külön díj fejében kiterjedő biztosításnál, amennyiben a halál a hadiszolgálat következménye, valamint a katonai szolgálat esetére szóló biztosításnál az egész biztosítási összeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen ; úgy azonban, hogy a hadiszolgálatban bekövetkezett halál esetére külön díj fejében kiterjedő biztosításnál csak a külön díj fizetendő egészen, míg az alapdíj a b) pont alá esik ;

b) más életbiztosításnál, ideértve a balesetbiztosítást is, a biztosítási összeg huszonöt százalékanak, de legfeljebb ötezer koronának és legalább ötszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig ; járadékbiztosításnál a biztosító a járadékokat egészen (I. 6. pont), a biztosított (a szerződő fél) pedig a díjakat huszonöt százaléka erejéig köteles fizetni ;

c) a biztosító azon tartozása, amely az életbiztosítási kötvény visszavásárlására vagy az ily kötvény alapján kölcsön folyósítására irányul, huszonöt százaléka, de legfeljebb kétezer korona és legalább kétszáz korona erejéig ;

d) tűz- és jégkárbiztosításnál, valamint állatbiztosításnál az egész kárösszeg kifizetése és a biztosítási díjak fizetése egészen ;

e) minden más kárbiztosításnál a kárösszeg huszonöt százalékanak, de legfeljebb négyezer koronának és legalább négyszáz koronának kifizetése, valamint a biztosítási díjak fizetése a díj huszonöt százaléka erejéig ;

f) a viszontbiztosítónak a biztosításból eredő tartozásai az a) — e) pontok értelmében a biztosító által fizetendő összegek arányában, a viszontbiztosítási díjak pedig abban az arányban, amelyben a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díjakat fizetni köteles ;

g) a biztosítási díjak fedezetéül adott váltók és a biztosítási díjak címén fennálló folyószámlatartozások, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül, ugyanabban a mértékben vannak kivéve a moratórium alól, mint maguk a biztosítási díjak ;

h) az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött biztosítási szerződésen alapuló biztosítási díjak egészen moratórium alá esnek, ha akkor, amikor fizetendők volnának, a biztosított katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik ;

ha a jelen pontban említett tartozásra *akár korábbi, akár a jelen* moratóriumi rendelet értelmében már egy *vagy több ízben* huszonöt százalék volt fizetendő, az előbbi huszonöt százalék esedékessége napjától számított két-két hónap elteltével további huszonöt-huszonöt százalékot kell fizetni; a biztosító által fizetendő újabb részletek tekintetében szintén a *b), c) és e)* alpontokban meghatározott legkisebb és legnagyobb összegek irányadók;

8. *ingó dolgok, lakások vagy egyéb helyiségek bérletéből eredő bértartozások; kivéve a lakás vagy egyéb helyiség bérletéből eredő bértartozásokat*, ha a kötelezett fél katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik;

nem esik azonban moratórium alá a katonai szolgálatot teljesítő vagy ezzel egy tekintet alá eső egyén lakbértartozása, ha a kötelezett szolgálati vagy alkalmazási viszonyból folyó rendes járandóságai-ban, vagy legalább lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül; ha a kötelezett fél csupán lakpénzben vagy lakbér céljára nyújtott közsegélyben részesül, a bértartozás csak az élvezett lakpénznek vagy közsegélynek megfelelő mértékben fizetendő; a lakásnak vagy egyes részeinek albérletbe adása esetében a bérösszeg az albérlőtől járó bér erejéig szintén ki van véve a moratórium alól;

nem esik *továbbá* moratórium alá az üzleti vagy üzemi helyiségek bére, ha az üzlet vagy üzem a tulajdonos hadbavonulása ellenére is tovább folyik;

9. haszonbértartozások;

10. bérbe vagy haszonbérbe adott ingatlanokon jelzálogjoggal biztosított s az I. 3. pont alá nem eső törlesztéses kölcsönöknek 1914. évi augusztus hó 1. napján és azután esedékessé váló tőketörlesztő részletei a jelzálogadóssal szemben — ideértve az ingatlan tulajdonosa, mint személyes adós elleni követelést is, — kivéve ha a kötelezett igazolja, hogy a tényleg befolyt bér vagy haszonbér az ingatlant terhelő köztartozásoknak, az I. 3. pont értelmében fizetendő kamatoknak és tőketörlesztő részleteknek, végül az ingatlant előző rangsorban terhelő s az 5. §. értelmében fizetendő többi kamattartozásnak levonása után — amennyiben mindezek az illető bérleti vagy haszonbérleti időszakra esnek — a jelen pontban említett többi tőketörlesztő tartozást nem fedezi; amennyiben az így kiszámított összeg az utóbb említett tőketörlesztő tartozásokat

csak részben fedezi, a fizetés ezen részösszeg erejéig teljesítendő, a fizetési kötelezettségek sorrendjére nézve pedig a telekkönyvi rangsor irányadó ;

11. szolgálati viszonyokból eredő tartozások, ideértve a mezőgazdasági, kereskedelmi vagy ipari munkaviszonyból eredő tartozásokat is, *tekintet nélkül arra, hogy melyik szerződő fél az adós ;*

12. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt adott megbízásból és hasonló más személyes munkateljesítmények iránt ezen nap előtt kötött szerződésekből eredő költség- és díjtartozások, ideértve az orvosi, ügyvédi, mérnöki, írói és művészi, alkuszi, közvetítői, ügynöki és bizományi költségeket és díjakat, a lejárt tartozás huszonöt százaléka erejéig, tekintet nélkül a munka teljesítésének idejére ; ha pedig az ilyen tartozásra korábbi moratóriumi rendelet értelmében már egy vagy több ízben huszonöt százalék volt fizetendő, az első huszonöt százalék esedékessége napjától számított két-két hónap elteltével további huszonöt-huszonöt százalékot kell fizetni ;

az ügyvéd a felével szemben bíróilag megállapított díj- és költségkövetelését az ellenféltől az érvényesített követelésre befolyt összeg erejéig teljes összegében érvényesítheti ;

a szállítmányozási és a fuvarozási ügyletből eredő tartozások általában nem esnek moratórium alá, kivéve a szállítmányozó által a megbízónak adott kölcsönöket és előlegeket ;

13. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött szerződés alapján szállított ingó dolgok vételára címén és az e nap előtt kötött szerződés alapján végzett ipari munkateljesítmények ellenértéke címén fennálló tartozások, tekintet nélkül a szállítás vagy a munka teljesítésének idejére, havonként a lejárt tartozás tíz százaléka erejéig, amely tíz százalékot mindig a lejárt tartozás eredeti összege után, s ha a tartozás a szerződés értelmében részletekben fizetendő, külön mindegyik részlet után kell számítani ;

az egyes tíz százalékos részleteket minden hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, illetőleg az első részletre nézve megállapított fizetési napnak, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján ;

ha a fenti szabályok értelmében a tartozásból akár a jelen rendelet életbelépése előtt, akár az után már legalább öt részlet vált fizetendővé,

az adós fizetési kötelezettsége a további részletekre nézve a minisztérium újabb rendelkezéséig nem áll be ;

ha a tartozás a szerződés szerint tiznél több részletben fizetendő, s egy-egy részlet nem halad meg huszonöt koronát, a részletek fizetésére a jövőre nézve a szerződés kikötései irányadók ;

vételi bizomány esetében a bizományos az általa fizetett vételár megtérítését ugyancsak a jelen pont rendelkezései értelmében követelheti megbízójától ;

14. a munkavállalót alvállalkozójával szemben terhelő tartozások, az I. 13. pont szerint fizetendő részleteken felül is, abban az arányban, amelyben a munkavállaló a teljesített munkáért az ellenértéket kézhez kapta ;

15. idegen vagyon kezeléséből — ideértve az eladási bizományt is — akár a halasztás ideje alatt befolyó, akár az azt megelőzően befolyt értékek kiszolgáltatása, a vagyonkezelőt megillető jogok épségben tartásával ; továbbá a biztosító társaságok ügynökeinek a biztosító társaságokkal szemben ezen viszonyuk alapján fennálló tartozásai, ideértve az e címen fennálló folyószámlatartozásokat is, a folyószámlai viszonyra vonatkozó megállapodások sérelme nélkül ;

16. az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, de a moratórium fennállásának ideje alatt teljesítendő szerződés alapján az elállás jogának gyakorlásából, avagy a szerződés nemteljesítéséből vagy nem kellő teljesítéséből eredő pénztartozások ; *ha pedig a szerződés 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt volt teljesítendő, az említett tartozásoknak huszonöt százalékát kell fizetni az 1915. év június havának azon a napján, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejáratának, és ha a tartozás csak az 1915. év június vagy július havában jár le, a lejárat napján ;*

17. tiltott cselekményekből és vétlen károkozásból eredő tartozások ; továbbá bírői határozat alapján teljesített fizetések visszatérítésére irányuló tartozások, *ha a határozatot, amelynek alapján a fizetést teljesítették, jogerős bírői határozat megváltoztatta, hatályon kívül helyezte vagy korlátozta ;*

18. családjogi és öröklési jogi címen alapuló s az I. 6. pont alá nem eső pénztartozások, valamint a társasági viszonyból, vagy a vagyontársaság megszűntetéséből eredő pénztartozások huszonöt százalék erejéig ; *ez a huszonöt százalék az 1915. év június havának azon a napján fize-*

tendő, amely számánál fogva megfelel a tartozás lejárat napjának, és ha a tartozás csak az 1915. év június vagy július havában jár le, a lejárat napján.

II. A halasztás alá eső váltón, kereskedelmi utalványon, közraktári jegyen és csekken alapuló tartozások törlesztésére a következő 1—10. pontok szabályai irányadók :

1. E tartozások után a halasztás ideje alatt — a negyedik és az ötödik moratóriumi rendeletben megszabott részletfizetéseken felül — a következő részleteket kell fizetni :

a) az 1914. évi október hó 1. napja előtt lejárt vagy a látra szóló papírok után további tíz százalékot az 1915. év május havában ;

b) az 1914. év október és november havában lejárt papírok után további tíz százalékot az 1915. év június havában ;

c) az 1914. év december és az 1915. év január havában lejárt papírok után további tíz százalékot az 1915. év július havában ;

d) az 1915. év február és március havában lejárt papírok után tíz százalékot az 1915. év május havában ;

e) az 1915. év április és május havában lejárt papírok után tíz százalékot az 1915. év július havában.

2. A tíz százalékos részleteket minden esetben a tartozás eredeti összege után kell számítani. A részleteket az illető hónapnak azon a napján kell megfizetni, amely számánál fogva a lejárat napjának megfelel, és ha ez a nap az illető hónapban hiányzik, a hónap utolsó napján.

3. A II. 1. pontban említett részletekre vonatkozó kereset vagy visszkereset fenntartása végett a törvény értelmében szükséges bemutatás mindaddig megtörténhetik, amíg a bemutatásra rendelt határidő a tartozás fennmaradó hátraléka tekintetében is le nem telt. Ha ezen az időn belül a bemutatás valamely esedékes részlet fizetése céljából megtörtént, a papírt később esedékessé váló részlet okából a kereset vagy visszkereset fenntartása végett újból bemutatni nem kell. Az 1875 : XXXVII. t.-c. 448. §-ának második bekezdésében megszabott harminc napi határidőt a tartozás utolsó részletének esedékességétől kell számítani.

4. A fizetendő részlet tekintetében a kereset vagy a visszkereset fenntartása végett törvényben előírt óvás felvételére — a látra és a lát után bizonyos időre fizetendő papírok kivételével — nincs szükség ; a netalán mégis felvett óvás hatályos ugyan, de annak

költségeit csak abban az esetben kell megtéríteni, ha a papirból kötelezettek valamelyike külföldön lakik ; ha a kötelezett a bemutatás megtörténtét tagadja, a bizonyítás terhe őt illeti.

5. A visszkeresetre jogosult hitelező a fizetendő részlet után számított váltódíjat abban az esetben is követelheti, ha a fizetés végett bemutatott papirt nem óvatoltatta.

6. Az előzők értesítésére nézve az 1876 : XXVII. t.-c. 45—47. §-ait abban az esetben is megfelelően kell alkalmazni, ha a birtokos a papirt fizetés hiánya miatt nem óvatoltatta ; az utóbbi esetben az értesítést a bemutatás után tizenöt nap alatt kell teljesíteni.

7. A 2. §. utolsó bekezdésének rendelkezései megfelelően ide is kiterjednek azzal a módosítással, hogy a lejárat napja helyébe az a nap lép, amelyen a tartozás részlete a *korábbi vagy a jelen moratórium* rendelet szerint fizetendő.

8. A váltóbirtokos köteles a részfizetés tényét és hogy az mikor és kinek részéről történt, a váltóra feljegyezni. A váltókötelezett követelheti, hogy neki a részfizetésről a váltó másolatán nyugtatvány adassék. A fizetési visszkeresetnek alávetett váltókötelezett ezenfelül az egész váltóösszeg tekintetében hatályosan felvett óvás hiteles másolatának, vagy az 1914. évi július hó 31. napja után a részfizetés nemteljesítéséről felvett eredeti óvásnak kiadását is követelheti. Ha óvás nem vétetett fel, a váltóbirtokos a váltómásolatot, amelyen a részfizetést nyugtatja, a váltókötelezett kívánságára és költségére hitelesíttetni köteles ; az Osztrák-Magyar Banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja. Mindezek a szabályok a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre is megfelelően állanak.

9. A II. 1—8. pontok rendelkezései nem terjednek ki azokra a kötelezettekre, akiknek állandó üzleti telepe, üzeme vagy gazdasága, ilyennek hiányában pedig lakóhelye (székhelye) kizárólag Bereg, Máramaros, Sáros, Szatmár, Szerém, Ugocsa, Ung vagy Zemplén vármegye vagy Szatmár-Németi törvényhatósági joggal felruházott város vagy Zemun város területén van.

10. Azzal szemben, aki az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratórium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettséget, a váltóbirtokos, akinek javára az említett köztörvényi tartozás fennáll, a váltón

alapuló követelést ugyanabban a mértékben érvényesítheti, amely mértékben az említett köztörvényi tartozás a moratórium alól ki van véve. A II. 3—8. pontokban foglalt rendelkezések a moratórium alól részben kivett váltók tekintetében itt is állanak. A jelen pont szabályai a kereskedelmi utalványra, a közraktári jegyre és a csekkre megfelelően szintén kiterjednek.

5. §.

A 4. §. I. 1—3. pontjaiban nem említett kamatok, amennyiben 1914. évi július hó 31. napja után jártak vagy járnak le, vagy határozott lejárat hiányában 1914. évi augusztus hó 1. napjánál nem régebb időre esnek, szintén ki vannak véve az 1. §-ban engedett halasztás alól.

Határozott napon lejáró kamatokat a lejáratkor kell megfizetni.

Határozott lejárat hiányában a kamatok — eltérő megállapodás sérelme nélkül — két hónaponként utólag fizetendők. Ha a kamat 1914. évi augusztus hó 1. napjánál régebb idő óta folyik, a két hónapot 1914. évi augusztus hó 1. napjától kell számítani.

Ha az adós kamatfizetési kötelezettségének nem tesz eleget, a hitelező az összes hátralékos kamatok megfizetését is követelheti.

A moratórium alól kivett tőkerészlettel együtt az egész tartozás után a tőkerészlet fizetésének napjáig lejárt kamat megfizetését is ehet követelni, tekintet nélkül az előbbi két bekezdés szabályaira. Ez a rendelkezés az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtti időre eső kamatra is kiterjed.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltónak, kereskedelmi utalványnak, közraktári jegynek (zálogjegynek) és csekknek lejáratától folyó kamatok iránti követelés fenntartása és érvényesítése tekintetében a 4. §. II. 3—8. pontjaiban foglalt szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

6. §.

Betéti üzlettel foglalkozó intézeteknél és más ily cégeknél 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekről, ideértve az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt lejárt kamatokat is, a betevő — a kikötött felmondási idők épségben tartása mellett — az e rendelettel en-

gedett halasztás ideje alatt csak az alább következő korlátok között rendelkezhetik.

Ha a betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betét 1914. évi augusztus hó 1. napján kétezer koronát meg nem haladt, a betevő az 1914. évi augusztus hó 1. napja óta folyó egész időre kétszáz koronának, ha pedig kétezer koronát meghaladt, havonként kétszáz koronának kifizetését követelheti; az utóbbi esetben azonban a halasztás egész ideje alatt az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből legfeljebb tíz százaléknak kifizetését lehet követelni.

A folyószámla tulajdonosa betétének kifizetését összegre való tekintet nélkül követelheti, amennyiben hitelt érdemlően kimutatja, hogy a kifizetendő összegre:

1. alkalmazottai fizetésének vagy munkabérének, üzemi vagy üzleti helyiségei bérének, a 4. §. I. 3. pontjában említett tartozásainak, vagy a 4. §. I. 7. pontja értelmében általa fizetendő biztosítási díjaknak, a 4. §. I. 12., 13. 18. és II. pontjai és a 10. §. második bekezdése szerint fizetendő tartozásainak, vagy az 5. §. szerint fizetendő kamatoknak kiegyenlítésére,

2. mező- és erdőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi vállalatában vagy üzemében anyag- vagy árubeszerzés végett,

3. közcélokat szolgáló épület vagy más ily célú munkálat létesítése végett, amely épület vagy munkálat létesítését a felügyeletre hivatott kormányhatóság halaszthatatlannak jelenti ki, vagy 1914. évi október hó 28. napja előtt már megkezdett építkezés folytatása végett multhatatlanul szüksége van, és az e végből szükséges összeget az arra jogosult javára utalja át.

Az első bekezdésben említett, betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétekből a betevő az öt terhelő adók vagy más köztartozások kiegyenlítéseül, vagy — a pénzügyminiszter által megállapítható módozatok szerint és korlátok között — az állam kölcsöneire történő befizetések céljából bármilyen összeget a beszedésükre vagy átvételükre hivatott pénztárhoz utalhat át.

Pénzintézetek vagy betéti üzlettel foglalkozó más cégek és biztosító intézetek folyószámlára elhelyezett betéteikről összegre való tekintet nélkül rendelkezhetnek, amennyiben hitelt érdemlően kimutatják, hogy a kívánt összegre a 4. §. I. 2., 6., 7. 18. és

II. pontjai, az 5. §., a jelen §. vagy a 8. §. értelmében őket terhelő tartozások kiegyenlítésére szükségük van.

A betevő a jelen §. harmadik, negyedik és ötödik bekezdésében meghatározott jogával csak úgy élhet, ha a szükségelt összeget — amennyiben hosszabb felmondási idő kikötve nincs — legalább nyolc nappal előbb írásban bejelenti.

Hitelszövetkezeteknél a jelen §. szerint követelhető összeg a betét felét egyik esetben sem haladhatja meg.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napján fennállott betétből e napon vagy később kifizetett összegek a második bekezdés alapján utóbb követelt összegekbe beszámíthatók.

Ha a betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég a betétre nézve 1914. évi július hó 31. napján fennállott kamatlábat akár a jelen rendelet életbelépése előtt, akár az után egyoldalúan leszállította, a teljes betét kifizetését a moratoriumra való hivatkozással nem tagadhatja meg, hacsak a kamatlábat a jövőre nézve az 1914. évi július hó 31. napján fennállott kamatláb magasságára nem emeli. Amennyiben az intézet vagy cég a betét kifizetésére a felmondási időt igénybe veszi, erre az időre sem fizethet kisebb kamatot, mint amilyenre 1914. évi július hó 31. napján volt kötelezve.

7. §.

A betéti üzlettel foglalkozó intézet vagy más ily cég az e rendelettel engedett halasztásra való hivatkozással nem tagadhatja meg a betevő olyan rendelkezésének a foganatosisát, amelynél fogva betétéből valamely összeg ugyanazon intézetnél vagy cégnél más folyószámlának javára irassék, vagy az átutalásra vonatkozó záradékkal ellátott betéti könyvre vitessék át. Az így más személy javára átutalt összeg felett ez a személy a halasztás ideje alatt csak a közte és a betevő között létrejött és az intézettel vagy céggel közölt megállapodás korlátain belül és csak annyiban rendelkezhetik, amennyiben arról a betevő átutalás nélkül rendelkezhetett volna; a betevő ebben az esetben megmaradó betéte felett a megfelelő összeg erejéig nem rendelkezhetik. A betevő a saját folyószámlájára vagy betéti könyvére átutalt összeg kifizetését szintén csak ugyanabban a mértékben követelheti, amelyben ezt az átutalás nélkül követelhette volna.

Betéti könyvekre elhelyezett, tízezer koronánál nem kisebb

összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át, és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve.

8. §.

Közalapoknak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betétei a felmerült szükséghez képest, melyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — korlátlanul kifizetendők. A szükséglet mértékét a rendezett tanácsú városok, a nagy- és kisközségek alapjaira vonatkozólag ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg.

Ugyanez áll a munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársuladárknak betéteire nézve. A munkásbiztosító pénztárak tekintetében a szükséglet mértékét az állami munkásbiztosítási hivatal állapítja meg.

Városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett betéteikről folyó szükségleteik fedezése végett — a kikötött felmondási idő épségben tartása, de legalább nyolc nappal előbb történt írásbeli bejelentés mellett — a 6. és a 7. §-ban megszabott korlátokra való tekintet nélkül rendelkezhetnek. A folyó szükséglet mértékét Budapest székesfővárosra nézve húszezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, húszezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a tanács, a törvényhatósági joggal felruházott és a rendezett tanácsú városokra nézve a belügyminiszter, a nagy- és kisközségekre nézve ötezer koronát meghaladó összegek tekintetében a belügyminiszter, ötezer koronát meg nem haladó összegek tekintetében a vármegye alispánja állapítja meg. A gyámpénztárakra nézve a folyó szükséglet megállapítására az árvaszék van hivatva.

A gyámpénztárban kezelt és a gyámsági vagy gondnoksági viszony megszűnése következtében esedékessé vált készpénzt csak kivételesen és csak olyan mértékben szabad kifizetni, amely mértékben azt a belügyminiszter esetről-esetre megállapítja.

A vízrendező társulatok az általuk az 1885 : XXIII. t.-c. 148. §-a

értelmében alakított és valamely pénztartozásnál folyószámlára vagy betéti könyvre elhelyezett árvédelmi tartalékalapokról a felmerült szükséghez képest, amelyet a felügyeletre hivatott kormányhatóság állapít meg, a 6. és a 7. §-ban foglalt korlátokra tekintet nélkül rendelkezhetnek.

9. §.

Ha moratórium alá nem eső pénztartozásra kötelezett adóssal szemben tartozásátvállalás alapján vagy más alapon más valaki van kötelezve a tartozás megfizetésére vagy a kifizetett összeg megtérítésére, ez az utóbbi tartozás sem esik moratórium alá.

10. §.

A budapesti áru- és értéktőzsdén érvényben álló áru- és értéktőzsdéi lezároló rend határozmányai alá tartozó ügyletek alapján a lezárolásban résztvevő tőzsdetagokat egymással szemben, úgyszintén az ilyen ügyletre megbízást adott tőzsdetagot a megbízott tőzsdetaggal, és viszont ez utóbbit a megbízó tőzsdetaggal szemben a lezárolás eredményeképp terhelő pénztartozások nem esnek moratórium alá. A 9. §. szabálya ide ki nem terjed.

A megbízott tőzsdetag és a tőzsdén kívül álló megbízó közötti viszonyban, ha az utóbbi kereskedő, az első bekezdésben meghatározott ügyletek alapján fennálló tartozásokat *1915. évi február hó 15. napjától számított* havi tiz százalékos részletekben kell törleszteni. *A 4. §. 1. 13. pontjának harmadik bekezdésében foglalt szabály ide is kiterjed.*

11. §.

Az 1881 : XIV. t.-cikkben említett kézizálog-kölcsönügyleteknél a zálogkölcsöndíj nem esik moratórium alá ; az árverést azonban csak a kereskedelemügyi miniszter által esetről-esetre adott engedély alapján lehet megtartani. A zálogkölcsöndíjat az 1881 : XIV. t.-c. 15. §-ában meghatározott időn túl is lehet szedni. A királyi zálogházakra ezek a szabályok megfelelően állanak.

III. A kétoldalú szerződések teljesítése.

12. §.

Az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a nem-pénzbeli szolgál-

tatásra kötelezett féltől a moratórium tárgyában kiadott rendelet fennállásának ideje alatt csak úgy követelhet teljesítést, ha saját tartozását már teljesítette, vagy a nem-pénzbeli szolgáltatással egyidőben teljesíti, vagy pedig — amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett félnek a szerződés szerint előre kell teljesítenie, — lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe, és egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

13. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján pénztartozással terhelt fél a másik féltől neki felajánlott teljesítéssel szemben saját tartozására nézve — ideértve az ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását is — moratóriumot kíván igénybe venni, a másik fél a szerződéstől elállhat; elállása azonban csak úgy hatályos, ha azt a pénztartozással terhelt féllel szemben haladéktalanul (vétkes késlekedés nélkül) kijelenti.

Ugyanígy elállhat a szerződéstől a pénztartozással terhelt fél is, ha a másik fél a lejáratkor csak az esetre hajlandó teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél lemond arról, hogy saját tartozására nézve moratóriumot vegyen igénybe, és ha egyszersmind ugyanabból a szerződésből vagy hasonló tárgyú szerződésekből eredő hátralékos tartozását teljesíti.

Ha a nem-pénzbeli szolgáltatásnak részletekben kell történnie, az első és a második bekezdés szerint elállani csak az esedékes részlet tekintetében lehet; az egész szerződés tekintetében pedig csak akkor, ha a szolgáltatás oszthatatlan.

14. §.

Az elállás joga a nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett felet akkor is megilleti, ha a pénztartozással terhelt felet már a teljesítés felajánlása előtt nyolc napi határidő kitűzésével nyilatkozatra hívta fel az iránt, hogy hajlandó-e tartozását moratórium igénybevétele nélkül (13. §. első bekezdése) teljesíteni, a határidő pedig sikertelenül telt el.

Ugyanez az előzetes elállási jog megilleti a pénztartozással terhelt felet is, ha a másik felet nyolc napi határidő kitűzésével nyilat-

kozatra hívta fel az iránt, hogy a lejáratkor kész-e abban az esetben is teljesíteni, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. második bekezdése), a határidő pedig sikertelenül telt le.

Az elállást az első és a második bekezdés eseteiben magában a felhívásban előre is ki lehet jelenteni. A felhívott fél nyilatkozata nem késett el, ha a fél az azt tartalmazó ajánlott levelet a nyolcnapi határidő alatt postára adta.

Az első és a második bekezdésben említett felhívásnak nincs helye, amennyiben a nem-pénzbeli szolgáltatás csak 1915. évi július hó 31. napja után válik esedékessé.

A 13. §. harmadik bekezdésének szabályát e §. eseteiben is megfelelően alkalmazni kell azzal a hozzáadással, hogy az elállás jogát csak azon részletek tekintetében lehet gyakorolni, amelyekre a felhívás kiterjed és az előbbi bekezdés értelmében nincs kizárva.

15. §.

Ha az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött kétoldalú szerződés alapján nem-pénzbeli szolgáltatásra kötelezett fél késznek nyilatkozik arra, hogy a szolgáltatást a lejáratkor abban az esetben is teljesíti, ha a pénztartozással terhelt fél moratóriumot vesz igénybe (13. §. második bekezdése), a szerződés érintetlenül marad, a pénztartozással terhelt fél azonban saját tartozására nézve a moratóriumot még akkor is igénybe veheti, ha a pénztartozás lejáratkor már nem esnék a jelenleg fennálló moratórium alá, de a moratórium megszüntetése tárgyában kiadandó rendelet értelmében részesül halasztásban.

16. §.

Az állam vagy állami intézmények és vállalatok részére szükséges szállítások iránt elvállalt kötelezettségek teljesítését a 12—15. §-ok szabályai nem érintik; az ilyen kötelezettséget a fél a moratóriumra való tekintet nélkül köteles teljesíteni.

Nem terjednek ki a 12—15. §-ok szabályai az olyan kétoldalú szerződésekre sem, amelyeknél a pénztartozás lejáratára való tekintet nélkül ki van véve a moratórium alól.

A 12—15. §-ok szabályai ingatlanok adás-vételére azzal a módosítással terjednek ki, hogy elállásnak más megállapodás hiányában

nincs helye, ha a vevő az ingatlannak birtokába lépett. Ha a vevő a vételárra nézve moratóriumot vesz igénybe, az eladó akár a tulajdonjognak a vevő javára történő bejegyzésével egyidejűleg, akár azután a vételárhátraléknak az ingatlanon jelzálogjoggal való biztosítását erre irányuló szerződési kikötés nélkül is követelheti.

IV. A bérleti viszonyra vonatkozó rendelkezések.

17. §.

I. 1. Lakás vagy egyéb helyiség bérbeadója a moratóriumi rendelet fennállásának ideje alatt a részére a szerződésben, szabályrendeletben vagy más jogszabályban biztosított azt a jogot, hogy a bér nemfizetése esetére a bérletet a szerződés felbontásával vagy rendkívüli felmondással megszüntethesse, heti vagy havi bérleteknél egyáltalában nem, hosszabb tartamú bérleteknél pedig csak moratórium alá nem eső bér nemfizetése okából és ez alapon is csak akkor gyakorolhatja, ha a bérlő a folyó bérösszegnek egy-egy hónapra eső részét minden hónap ötödik napjának elteltéig meg nem fizeti. Ez a jog azonban az illető bérleti időszak utolsó hónapjának tizedik napja után többé nem gyakorolható.

2. Az előbbi pont rendelkezései a moratórium alá nem eső bértartozásokat nem helyezik moratórium alá, tehát nem érintik egyebek közt a bérbeadónak azt a jogát sem, hogy ily bérkövetelését az egész bérösszeg erejéig érvényesíthesse. A bérbeadó a bérnek a lejáratkor ki nem egyenlített része után késedelmi kamatot követelhet.

3. Az I. 1. pont szabálya lakásbérlet esetében nem áll, ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan lakpénzben részesül és a felvett lakpénzt nem fordítja a bértartozás teljesítésére. *Ha a katonai szolgálatot teljesítő vagy az ily egyénnel egy tekintet alá eső bérlő vagy családtagja a lakás céljára kapott közsegélyt és e mellett a lakásnak vagy egyes részeinek esetleges albérletbe adásából befolyt jövedelmet is pontosan beszolgáltatja: vele szemben a rendkívüli felmondás joga akkor is ki van zárva, ha a beszolgáltatott összeg az I. 1. pontban említett összegnél kevesebbet tesz ki.*

II. 1. A bérbeadó a katonai szolgálatot teljesítő vagy az ilyen egyénnel egy tekintet alá eső személy által bérelt lakás bérletét, amelynek bére

egy éven át Budapesten 1.500 K-át, 20.000-nél nagyobb lakosságú helységben 1.000 K-át, ennél kisebb helységben pedig 700 K-át meg nem halad, a minisztérium további rendelkezéséig rendes felmondással sem szüntetheti meg :

a) *ha a bérlő a bért az I. pontnak megfelelően megfizeti, vagy*

b) *ha a bérlő szolgálati vagy alkalmazási viszonyából kifolyóan csak lakpénzben részesül, vagy a bérlővel közös háztartásban élő családtag lakbér céljára nyújtott közsegélyt kap és a bérlő vagy családtagja a lakpénzt vagy közsegélyt és e mellett a lakásnak vagy egyes részeinek esetleges albérletbe adásából befolyó jövedelmet is a bértartozás teljesítésére fordítja.*

2. *Arra az időre, amely alatt a bérbeadó a bérletet a jelen II. pont értelmében fel nem mondhatja, béremelésnek sincsen helye.*

3. *A jelen II. pont szabályai nem érintik a bérbeadónak a rögtöni hatályú felmondásra való jogát.*

III. *Ha a lakás bérlője a bérleti szerződés megkötése után kezd meg katonai szolgálatát, vagy jut olyan helyzetbe, amelynél fogva a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik : a bérbeadó a bérelt lakás használatba vételét meg nem tagadhatja, sem a bérleményt az első bérösszeg meg nem fizetése okából rögtöni hatállyal fel nem mondhatja, habár a bérlő az első bérösszeget kellő időben nem fizette is meg egészen, de a foglaló betudásával az első bérösszegnek legalább harmadrészét kellő időben megfizette.*

IV. *Az üzleti vagy üzemi helyiség bérlője, aki katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik, a határozott időre szóló bérleti szerződést is megszüntetheti a határozatlan időre kötött bérleti szerződésekre megszabott felmondás útján, ha az üzlet vagy az üzem megszűnt. Ez a szabály megfelelően az olyan lakás bérletére is áll, amelyet a bérlő egyúttal keresetszerű foglalkozásának céljára is használ.*

18. §.

Főbérlet esetében a főbérbeadó a bér nemfizetése okából nem szüntetheti meg a főbérlővel kötött bérleti szerződést, ha a főbérlő kimutatja, hogy a bérösszegnek hátralékos részét — rendelkezésére álló egyéb vagyon hiányában — azért nem egyenlithette ki, mert a hátralékos bérnek megfelelő összeget az ő bérlői az őket megillető

moratórium következtében nem fizették meg. A 17. §. I. 2. pontja erre az esetre is áll.

Főbérlet e rendelet értelmében az olyan szerződés, amelynél fogva valaki (a főbérelő) több lakásból álló házat vagy a házban több lakást bérel abból a célból, hogy másnak bérbe adja.

19. §.

Ha a főbérbeadó a főbérleti szerződést (18. §. második bekezdése) akár felmondással, akár a nélkül megszünteti, a megszüntetés alapján nem követelheti a főbérelő bérlőjétől a bérben birt helyiség visszaszolgáltatását, ha csak oly körülmény nem forog fenn, amelynek alapján ezt — figyelemmel a 4. §. I. 8. pontjának és a 17. §-nak szabályaira — a főbérelő is követelhetne volna tőle.

20. §.

Ha főbérlet esetében (18. §. második bekezdése) a *főbérelő katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá esik*, a főbérbeadónak törvényes zálogjoga van a főbérelőnek saját bérlője ellen fennálló bérkövetelésén; a főbérelő bérlője azonban a folyó bért mindaddig hatályosan fizetheti a főbérelő kezéhez, amíg a főbérbeadó őt ettől el nem tiltja.

Az eltiltás után a főbérbeadó a főbérelőnek saját bérlőjével szemben fennálló törvényes zálogjogát gyakorolhatja. A főbérelőnek e zálogjogról való lemondása vagy a főbérelő és az ő bérlője közötti oly megállapodás, mely e zálogjogot kizárja vagy korlátozza, a főbérbeadóval szemben hatálytalan.

E §. szabályait egyes lakásnak vagy lakásrésznek albérletbe adása esetére is megfelelően kell alkalmazni.

V. Kivételes rendelkezések a háborús események által érintett adósok tekintetében.

21. §.

A nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezmények — a késedelmi kamat fizetésére irányuló kötelezettséget kivéve — nem állanak be azon idő alatt, amíg az adós lakóhelyén vagy üzleti telepén a bíróság működése a háborús események következtében szünetel.

22. §.

Ha az adós kimutatja, hogy ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események következtében az ezek által érintett vidéken levő vagyonában olyan kárt szenvedett, amely miatt pénztartozását — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes, a bíróság az adós kérelmére moratórium alá nem eső pénztartozása tekintetében, a tartozás keletkezésének idejére való tekintet nélkül, a teljesítési határidőt oly idővel hosszabbíthatja meg, amely alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható. Ha a bíróság által engedett halasztás túlterjed azon a napon, amelyet a minisztériumnak a moratóriumot megszüntető rendelete erre való tekintettel meg fog állapítani, a halasztás a most említett napon megszűnik. A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár annak egy részére mondhatja ki, és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

Az első bekezdésnek megfelelően meghosszabbíthatja a bíróság az adós olyan pénztartozásának a teljesítési határidejét is, amely 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt keletkezett jogcímen alapul ugyan, de a jelen rendelet 4. §-ának I. 3., 8., 9., 12., 13., 16., 18, és II. pontja, az 5. §., vagy a 10. §. második bekezdése értelmében ki van véve a moratórium alól, ha a tartozás az adósnak olyan gazdasági vállalatával vagy üzemével kapcsolatos, amelyre nézve az adós a kereskedelemügyi miniszter által kiállított bizonyítvánnyal kimutatja, hogy a vállalatot vagy üzemet a háborús események következtében szüneteltetni kénytelen, vagy hogy a vállalat vagy üzem túlnyomóan a vámkülföldre, vagy Bosznia és Hercegovinának, vagy a birodalmi tanácsban képviselt királyságoknak és országoknak a háborús események által érintett vidékeire való kivitelre szánt árukat állít elő vagy szállít, vagy hogy általában a vállalatban vagy üzemben előállított árukat a háborús események következtében hosszabb ideig nem volt képes forgalomba hozni.

Az előbbi bekezdés szabálya kiterjed a gyógyfürdőkre, a *fürdőhelyeken kizárólag a fürdőidény tartama alatt folytatott kereskedelmi vállalatokra*, és az idegenforgalomra alapított más olyan vállala-

tokra is, amelyeknek idényhez kötött üzemét a háborús események következtében idő előtt be kellett szüntetni, vagy amelyeknek üze me a háborús események következtében oly mértékben csökkent, hogy a vállalat rendes üzemb en levőnek nem tekinthető, ha az adós ezt a körülményt a belügyminiszter által kiállított bizonyítvánnyal igazolja.

A kereskedelemügyi miniszter és a belügyminiszter az e §-ban említett bizonyítvánnyal kérelemre általánosságban, egyes jogügyekre való vonatkozás nélkül is kiállíthatja.

Ha az adós öröklési jogi címen alapuló pénztartozását az öröklés útján reá szállt vagyomból csak olyan vagyontárgyak értékesítése útján fedezhetné, amelyeknek értékesítése esetében a fennálló körülmények folytán aránytalanul károsodnék : a bíróság az adós kérelmére a teljesítés határidejét — megfelelő dologi biztosíték adásától feltételezetten — oly időre halaszthatja, amikorra a vagyontárgyak kellő értékesítése remélhető, kivéve ha a hitelezőn ezzel méltánytalan sérelem esnék. Ez a szabály megfelelően akkor is áll, ha társasági vagy más közös vagyomból a társaság tagjának vagy a részesnek járó illetményt pénzben kellene kiszolgáltatni. A jelen bekezdés szabályait az 1914. évi július hó 31. napja után keletkezett tartozásokra is alkalmazni kell.

E §. szabályai az 1911 : I. t.-c. értelmében elbírálandó ügyekben nem érintik az idézett t.-c. 397. §-ában foglalt azt a szabályt, hogy a bíróság rendkívüli körülmények között az alperes kérelmére a rendesnél hosszabb teljesítési határidőt szabhat.

23. §.

A végrehajtást elrendelő bíróság a végrehajtást szenvedő kérelmére a végrehajtást a 22. §-ban említett tartozások tekintetében az ugyanott meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra felfüggesztheti.

Az adós a végrehajtható közokirat tekintetében a végrehajtás elrendelése előtt is kérheti, hogy a végrehajtás elrendelésére hivatott bíróság a közokirat végrehajthatóságát a 22. §-ban meghatározott okból az ott megjelölt időtartamra függeszse fel.

Az első és a második bekezdés szabálya nem áll, ha a bíróság a teljesítési határidőt a jelen rendelet 22. §-a alapján meghosszabbította.

24. §.

A pénzügyminiszter a betéti üzlettel foglalkozó pénzüintézet vagy más ily cég tekintetében, amelynek székhelye az ellenséges betörés vagy az ennek nyomában járó események által közvetlenül érintett vidéken van, a 6—8. §-okban foglalt szabályok hatályosságát általában vagy esetről-esetre, előre meghatározott vagy bizonytalan időre egészen vagy részben felfüggesztheti.

Ha a betevő az előbbi bekezdés értelmében tett intézkedés következtében betétéről nem rendelkezhetik, a 6. §. harmadik bekezdésében felsorolt tartozások teljesítését egészen vagy megfelelő részben megtagadhatja, amennyiben kimutatja, hogy e tartozásokat a betétéről való rendelkezés nélkül — saját vagy vele szemben eltartásra jogosult hozzátartozói megélhetésének, vagy gazdasági vállalata vagy üzeme folytathatásának veszélyeztetése nélkül — teljesíteni nem képes.

VI. Vegyes és záró rendelkezések.

25. §.

A lejáratkor való nemteljesítés esetére bárminő módon megállapított jogkövetkezmények nem állanak be, ha a pénztartozással terhelt fél a moratóriumot vette igénybe.

26. §.

Abból az okból, hogy az adós a 4. §. I. 3., 10., 12., 13., 16., 18. és II. pontjai, az 5. §., vagy a 10. §. második bekezdése szerint halasztás alá nem eső tartozásokat nem teljesítette, a hitelező a nemteljesítés esetére megállapított jogkövetkezményeket — amennyiben ebből a rendeletből más nem következik (4. §. I. 3. pontjának második bekezdése, 5. §. negyedik bekezdése) — a minisztérium további intézkedéséig nem érvényesítheti, kivéve a lejárt kamatoknak és tőkerészleteknek, valamint járulékaiknak érvényesítését, ideértve a kamat vagy tőkerészlet nemfizetése esetére ez után kikötött kötbért is. Ez a rendelkezés visszaható hatállyal azokra a tartozásokra is áll, amelyek 1914. évi augusztus hó 1. napja óta voltak fizetendők.

27. §.

Annak a biztosítási díjnak a megfizetését, amely valamely korábbi vagy a jelenlegi moratóriumi rendelet szerint egészen vagy részben moratórium alá esett vagy esik, a biztosított (a szerződő fél) a halasztás idejének eltelte után nem tagadhatja meg arra való hivatkozással, hogy a biztosítás a díj nemfizetése következtében megszűnt; kivéve ha a biztosított (a szerződő fél) a biztosítási díj lejáratának napját vagy a biztosítótól engedett, avagy a törvényes halasztás (1875 : XXXVII. t.-c. 505. §. 3. pontja) leteltét követő tizenöt napon belül a biztosítóval írásban közli, hogy a biztosítást megszüntetni kívánja, vagy e határidőn belül a biztosító címére ily tartalmú ajánlott levelet postára ad.

Amennyiben azt a biztosítási díjat, amely korábban moratórium alá esett, a harmadik vagy *későbbi* moratóriumi rendelet a moratórium alól kiveszi, és a biztosított (a szerződő fél) a moratórium alól kivett díjat, vagy annak a moratórium alól kivett részletét a törvényes határidőben (első bekezdés) nem fizette meg, a biztosító a szerződést megszüntetheti, de csak úgy, ha a biztosítottat (a szerződő felet) a díj megfizetésére ajánlott levélben felhívta, és a biztosított (a szerződő fél) a díjat, vagy annak a moratórium alól kivett részletét a levél vételétől számított harminc nap alatt meg nem fizette. A megszüntetést a díj nemfizetésének esetére a felhívásban előre is ki lehet jelteni.

28. §.

A negyedik moratóriumi rendelet 28. §-ának rendelkezését az időközben megalkotott 1914 : L. t.-c. 13. §-a foglalja magában, amely törvényszakasz szövege a következő :

A törvényes népfelkelői kötelezettség teljesítése esetére, vagy az ily kötelezettség teljesítése következtében beálló halál, sérülés vagy megbetegedés esetére akár törvényben, akár szerződésben biztosított magánjogok és magánjogi kötelezettségek szempontjából törvényes népfelkelői kötelezettségnek kell tekinteni azt is, amelyet a népfelkelőköteles korban levő egyén önkéntes belépése folytán teljesít.

29. §.

Az a körülmény, hogy valamely követelés moratórium alá esik, nem zárja ki a követelésnek beszámításra való felhasználását.

30. §.

A halasztás ideje a moratórium alá eső tartozások tekintetében sem az elévülés idejébe, sem a jogok érvényesítésére vagy fenntartására megállapított határidőbe nem számítható be. Ez a szabály a váltónak és más értékpapírnak láttamozás vagy elfogadás végetti bemutatására megszabott határidő tekintetében is áll.

Az elévülés a moratórium alól a negyedik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. pontja és utolsó bekezdése, az ötödik moratóriumi rendelet 4. §-ának 18. és 19. pontja, és a jelen rendelet 4. §. II. pontja alapján kivett tőkerészlet, valamint az idézett rendelkezésekben felsorolt papírok után járó kamatok tekintetében csakis a tartozás hátralékára vonatkozó elévüléssel együtt fejeződik be.

31. §.

A vasutak alkalmazottainak illetményeiből az 1914: XVII. t.-c. 25. §-a alapján engedett levonásokat a moratórium ideje alatt a következő szabályok szerint kell eszközölni:

I. A hadba nem vonult alkalmazottaknak illetményeiből a levonásokat — a moratóriumra való tekintet nélkül — ezután is változatlanul kell eszközölni.

II. A mozgósítás folytán katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak illetményeiből teljesítendő levonások a következőkép szabályoztatnak:

1. Mindaddig, amíg a hadbavonult alkalmazott állandó illetményeit a vasúttól csorbítatlanul megkapja, a levonásokat az illetményekből változatlanul, azaz úgy kell teljesíteni, mintha az illető katonai szolgálatra be nem vonult volna.

2. Azoknál az alkalmazottaknál, akiknek állandó illetményei a hadbavonulás folytán csökkenést szenvednek, az állandó illetmények csökkenésének időpontjától kezdve a levonásokat a következőkép kell teljesíteni:

a) az 1914: XVII. t.-c. 22. §-ában említett jóléti intézetek tagsági díjait és járulékait az illető intézetek alapszabályai szerint a csökkent illetményekből is változatlanul le kell vonni;

b) a zálogjoggal biztosított követelések levonásánál ügyelni kell arra, hogy — a katonai havidíjnak évi összegét teljesen figyelmen kívül hagyva — fizetésnek nem a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek eredeti összegét, hanem csak a szabályok-

nak megfelelően leszállított összegét lehet tekinteni, s hogy ennél fogva a zálogjoggal biztosított követeléseket — minden újabb bírói eljárás nélkül — az 1908 : XLI. t.-c. 6. §-a értelmében csak ennek a leszállított összegnek egyharmada erejéig, de évi kétezer koronának érintetlenül hagyásával lehet levonni. E határozmány alól kivételnek azok a zálogjoggal biztosított követelések, amelyeknél a levonás a fizetésnek emelkedése esetén sem változó egyenlő havi részletekben történik, amelyeket tehát a fizetés természetével bíró állandó illetményeknek csökkenése dacára továbbra is a bíróság előjegyzett havi részletekben kell levonni, de az 1914 : XVII. t.-c. 25. §. IV. pontjában megállapított korlátok sérelme nélkül ;

c) a vasutak kebelében vagy az alkalmazottak körében létesült, és az 1914 : XVII. t.-c. 22. §-ában nem említett jóléti intézmények, jótékonycélú egyletek és szövetkezetek követeléseinek, valamint tagsági díjainak (1914 : XVII. t.-c. 25. §. III. 5. pontja) levonását be kell szüntetni.

III. A jelen rendelet életbelépése előtt teljesített levonásokat visszakövetelni nem lehet, valamint az ezt megelőző időre levonásokat sem lehet utólag követelni.

32. §.

A munkásbiztosító pénztáraknak és a bányatársulásoknak járásekköveteléseire, valamint segély- és járadéktartozásaira ez a rendelet nem terjed ki.

33. §.

Ez a rendelet nem érinti az erőhatalom (vis major) hatására vonatkozó jogszabályokat.

34. §.

A pénzügyminiszter felhatalmaztatik, hogy közterhek kivételére jogosított testületeknek a 4. §. I. 3. pontjában említett olyan tartozásaik fizetésére, amelyek e közterhekből fedeztetnek, halasztást engedhessen, amennyiben e közterhek fizetésére halasztás adatott.

35. §.

Amennyiben e rendelet fennállásának ideje alatt a moratórium alá eső tartozások körének kiterjesztése vagy megszorítása válnék szükségessé, ebben a tárgyban a minisztérium a felmerült szükséghez képest kiadandó rendelettel intézkedik.

36. §.¹⁾

Amennyiben a m. kir. minisztérium másként nem rendelkezik, külföldi államok polgárainak vagy lakosainak követeléseire és tartozásaira — az alábbi bekezdésekben foglalt megszorításokkal — szintén a jelen rendelet szabályai irányadók.

Ha magyar állampolgár más államban valamely magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebbmenő korlátozásokkal érvényesíthet, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, akkor az ily állam kötelékébe tartozó hitelezőnek követelése a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek. Ha pedig a magyar szent korona országainak lakosa érvényesíthet más államban valamely magánjogi követelést csak kisebb mértékben vagy messzebbmenő korlátozásokkal, mint ahogyan azt a jelen rendelet megállapítja, akkor az ily állam területén lakó oly hitelezőnek követelése, aki valamely ellenes állam kötelékébe tartozik, a magyar szent korona országai-ban hasonló megszorítások alá esnek.

Ha a magyar állampolgárnak valamely magánjogi tartozására más államban az ott engedett moratórium vagy egyáltalában nem terjed ki, vagy az általánosnál szűkebb körben érvényesül, akkor az ily állam kötelékébe tartozó adósnak tartozásai a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek. Ha pedig a magyar szent korona országai lakosának valamely magánjogi tartozására más államban az ott engedett moratórium vagy egyáltalában nem terjed ki, vagy az általánosnál szűkebb körben

¹⁾ A jelen §. rendelkezései az 1914. évi szeptember hó 30. napján 7.205/1914. M. E. szám alatt kiadott — harmadik — moratóriumi rendelet 27. §-ának, az 1914. évi november hó 30. napján 8.680/1914. M. E. szám alatt kiadott — negyedik — moratóriumi rendelet 36. §-ának, és az 1915. évi január hó 14-én 224/1915. M. E. szám alatt kiadott — ötödik — moratóriumi rendelet 36. §-ának rendelkezéseivel tartalmukban teljesen megegyeznek, s azoktól csak a második és a harmadik bekezdés szövegezésében térnek el.

érvényesül, akkor az ily állam területén lakó oly adósnak tartozásai, aki valamely ellenséges állam kötelékében áll, a magyar szent korona országaiban hasonló megszorítások alá esnek.

Nem esnek a második és a harmadik bekezdésben foglalt megszorítások alá külföldi államok polgárainak vagy lakosainak oly követelései és tartozásai, amelyek a magyar szent korona országaiban folytatott kereskedelmi vagy ipari üzletükből vagy gazdaságukból származnak.

A jelen §. rendelkezéseit a jogi személyekre megfelelően kell alkalmazni.

37. §.

Minden oly birói intézkedést, amely az adóst a magyar szent korona országaiban irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól akarata ellenére megfosztaná, hazai tiltó törvénybe (hazai közrendbe) ütközőnek és hazai törvény céljával ellenkezőnek kell tekinteni.

38. §.

A moratórium következtében a peres és nem peres eljárásban szükséges szabályokat az igazságügyminiszternek, Horvát-Szlavon-országokban a bánnak külön rendelete állapítja meg.

39. §.

A moratórium 1915. évi július hó 31. napján megszűnik. Az ezen nap után lejáró pénztartozások teljesítése, tekintet nélkül keletkezésük idejére, lejáratukkor teljes összegükben követelhető, amennyiben a minisztériumnak a moratórium megszüntetése tárgyában kiadandó rendelete a tartozások bizonyos nemeire vagy bizonyos adósokra nézve kivételt nem tesz.

A moratórium megszüntével kapcsolatos rendelkezéseket kellő időben kiadandó külön rendelet fogja megállapítani. Ez a külön rendelet fogja különösen meghatározni azt is, hogy az 1915. évi július hó 31. napjáig már lejárt azok a tartozások, amelyek a jelen rendelet szerint moratórium alá esnek, az 1915. évi július hó 31. napja után milyen részletekben törlesztendők.

40. §.

E rendelet hatálya, amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott jogviszonyokra vonatkozik, Horvát-Szlavonországora is kiterjed.

A 8. §. értelmében a közalapok, a városok és községek, valamint a gyámpénztárak folyó szükségletei mértékének megállapítására hivatott hatóságot Horvát-Szlavonországor területére nézve a bán határozza meg.

41. §.

Ez a rendelet — melyet *hatodik* moratóriumi rendeletként kell idézni — 1915. évi *április* hó 1. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1915. évi *január* hó 14. napján 224/1915. M. E. szám alatt kiadott — *ötödik* — moratóriumi rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, e helyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Budapesten, 1915. évi március hó 24-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

561.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 36.290. számú rendelete,

a hatodik moratóriumi rendelet 7. §-a második bekezdésében foglalt rendelkezéseknek a Bereg vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetek és más ily Bereg vármegyei cégek tekintetében való felfüggesztéséről.

A m. kir. minisztérium 1915. évi március hó 24-én 1040. 1915. M. E. szám alatt kelt hatodik moratóriumi rendelete¹⁾ 24. §-ában nyert felhatalmazás alapján, az eme hatodik moratóriumi

¹⁾ Lásd az 1288. o.

rendelet 7. §-a második bekezdésének azt a rendelkezését, amely szerint a betéti üzlettel foglalkozó intézetnél vagy más ily cégnél betéti könyvekre elhelyezett, tízezer koronánál nem kisebb összeget a betevő ugyanazon intézetnél vagy cégnél meglevő vagy újonnan nyitandó folyószámlájára utalhat át, és e folyószámlai követelése felett úgy rendelkezhetik, mintha az összeg eredetileg is folyószámlán lett volna elhelyezve, a Berég vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetekre és más ily Berég vármegyei cégekre a hatodik moratóriumi rendelet hatályának tartamára felfüggesztem.

A betevők által a betéteknek folyószámla-követelésekké való átalakítása tekintetében a hatodik moratóriumi rendelet hatályának tartama alatt tett ily rendelkezések foganatosítása tehát az említett vármegye területén székelő, betéti üzlettel foglalkozó intézetekre és más cégekre nem kötelező.

Ez a rendelet az 1915. évi április hó 1. napján lép életbe.
Budapesten, 1915. évi március hó 27-én.

Dr. Teleszky János s. k.
m. kir. pénzügyminiszter.

562.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 35.400 számú VIII-c. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a hatodik moratóriumi rendelet (1.040/1915. M. E.) 8. §. harmadik bekezdésének végrehajtásáról.

Hivatkozással az ötödik moratóriumi rendelet tárgyában 1915. évi január hó 22-én 7.219. szám alatt kiadott körrendeletemre,²⁾ a 161.200/1914. számú körrendeletem³⁾ rendelkezéseit az 1.040/1915. M. E. számú hatodik moratóriumi rendelet⁴⁾ 8. §. harmadik bekezdésének végrehajtásaként továbbra is hatályban tartom.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 619 o.

³⁾ Lásd az 539 o.

⁴⁾ Lásd az 1288. o.

563.**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ^{V-a.} 35.000. számú
számú körrendelete valamennyi árvaszékhez,**

a magánjogi kötelezettségek teljesítésére újabb halasztás engedése (moratórium) tárgyában kiadott 1.040/1915. M. E. számú rendelet 8. §-ának a gyámpénztárak pénzügyi betétjeire vonatkozó részében való végrehajtásáról.

Hivatkozással az ötödik moratórium-rendelet tárgyában 1915. évi január hó 26-án 10.500/VIII. B. M. szám alatt kiadott körrendeletemre ¹⁾, a 170.291/1914. számú körrendeletem ²⁾ rendelkezéseit az 1.040/1915. M. E. számú hatodik moratórium-rendelet ³⁾ (L. Budapesti Közlöny 1915. évf. 71. számát) 8. §. negyedik bekezdésének végrehajtásaként továbbra is hatályba tartom.

Budapesten, 1915. évi április hó 1-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

564.**A. m. kir. minisztérium 1915. évi 1.198. M. E. számú
rendelete,**

a jövőbeli termés adásvételének tilalmáról és érvénytelenségéről.

A m. kir. minisztérium a háború eseteire szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ezt a törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Tilos és semmis az olyan szerződés, amely a magyar szent korona országaiban az 1915. évben betakarítandó következő mezőgazdasági terményeknek, úgymint : búzának, rozsnak, kétszeresnek, árpának, zabnak, tengerinek, hüvelyeseknek, repcének, olajmagvaknak és burgonyának átalányban történő, vagy az ily termés reményének meghatározott áron való adás-vételére vonatkozik.

¹⁾ Lásd a 620 o.

²⁾ Lásd az 558 o.

³⁾ Lásd az 1288 o.

Ez a tilalom a fentebb fel nem sorolt mezőgazdasági és a kertészeti terményeknek, különösen a bornak és a gyümölcsnek adásvételére nem terjed ki.

2. §.

További intézkedésig tilos az 1. §. 1. bekezdésében felsorolt, a magyar szent korona országaiban az 1915. évben betakarítandó mezőgazdasági terményeknek az 1. §. alá nem eső módon történő előre eladása és vétele is. Az ennek ellenére létrejött ügyletek semmisek.

Az 1. bekezdésben foglalt rendelkezések kiterjednek a búza, a rozs, a kétszeres, az árpa, a zab és a tengeri összes őrleményeire is.

3. §.

Aki az 1. vagy a 2. §. rendelkezését megszegi, ily tiltott ügyletet közvetít, vagy megkötésében közreműködik, kihágást követ el, és amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1912: LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazgatási hatóság által az 1914: L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ottani jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

4. §.

Az 1. és a 2. §. rendelkezéseit a jelen rendelet életbelépte előtt létrejött ügyletekre is alkalmazni kell. Az ily ügyletek alapján adott vételárelőlegek és egyéb szolgáltatások visszakövetelhetők.

A 3. §. rendelkezéseit a jelen rendelet életbelépte előtt elkövetett cselekményekre nem lehet alkalmazni.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya — amennyiben a magyar szent korona országainak egész területén hatályos törvényben szabályozott ügyletekre vonatkozik — Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 8-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

565.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.761. M. E. számú rendelete,

a jövődöbeli mezőgazdasági termésből várt egyes terményekre előleg nyújtásáról.

A m. kir. minisztérium az 1914 : L. t.-c. 14. §-a alapján a jövőbeli termés adás-vételének tilalmáról és érvénytelenségéről 1.198/1915. M. E. szám alatt kiadott rendeletének ¹⁾ kiegészítéséül a következőket rendeli :

1. §.

A m. kir. postatakarékpénztárnál jelentkező és az utóbbi által erre kijelölt pénzüzetek — ideértve a hitelszövetkezeteket is — a m. kir. postatakarékpénztár által részükre e végből nyújtandó hitel erejéig a termelőknek az 1915. évi termésből várható buza-, rozs-, árpa-, zab- és repceterményeire előleget adhatnak a következő feltelek mellett :

1. előleget csak a várható termésnek a termelő gazdasági és háztartási szükségletét meghaladó része erejéig, és csak bezárólag 1915. évi július hó 25. napjáig lehet adni ;

2. az előleg buzánál métermázsánként 20 koronát, rozsnál, árpánál, zabnál és repcénél métermázsánként 15 koronát meg nem haladhat ;

3. az előleg fedezetéül négy hónapnál nem hosszabb lejáratú, postatakarékpénztárhoz telepített váltót kell adni és a váltó összege után a jutalék és költség felszámítása nélkül az Osztrák-magyar bank váltóleszámitólási kamatlábát legfeljebb $1\frac{1}{2}\%$ -kal meghaladó kamatot lehet számítani ;

4. a termelő a termésből várt azt a terménymennyiséget, amelyre előleget kapott, az előleget nyújtó pénzüzetnek a meghatározott minta szerint kiállított kötlevéll eladásra leköti a termények átvételének idejére nézve hatóságilag megállapítandó legmagasabb árban ;

5. a terményeknek eladásra lekötése csak úgy érvényes, ha a 3. pontban említett váltót a postatakarékpénztár az előleget nyújtó pénzüzetnek leszámítja ;

¹⁾ Lásd az 1317. o.

6. a termelő az ügylettől az előleg egyidejű visszafizetésével elállhat.

A váltónak az 5. pont értelmében történt leszámítolásáról az előleget nyújtó pénzügyintézet a termelőt haladéktalanul értesíteni köteles.

2. §.

A termelő a jövőbeli terméséből várható azt a terménymennyiséget, amely az 1. §. értelmében a kapott előleg fejében le van kötve, másnak el nem idegenítheti, azon másnak jogot nem engedhet, sem azzal egyébként nem rendelkezhetik. (5. §.)

3. §.

Az előlegnek a termelő kezéhez kifizetése és a terményeknek ez alapon eladásra lekötése a hitelezőkkel és az ingatlan árverési vevőjével szemben is hatályos.

4. §.

A minisztérium gondoskodik arról, hogy azok a termények, amelyeket a pénzügyintézet az 1. §. értelmében megvett, a közszükséglet céljára átvétessenek. A pénzügyintézet e végből köteles a termény megőrzéséről gondoskodni, és azt a minisztérium rendelkezése értelmében a kijelölendő hatóságnak vagy személynek (cégnek) az 1. §. 4. pontjában említett átvétel idejére nézve hatóságilag megállapított legmagasabb áron átengedni. Az átvételi ár kifizetése a postatakarékpénztár útján történik, amely az előleg fedezetéül adott váltó kiegyenlítéséig az erre szükséges összeget a váltókötelezett javára az Osztrák-magyar bank váltóleszámítolási kamatlába mellett folyószámlán kezeli. Erre az összegre a váltóhitelező sérelmére harmadik személy jogot nem szerezhet.

5. §.

Az a termelő, aki az előlegezéssel lekötött termények betakarításáról, beszedéséről és megőrzéséről a rendes gazdálkodásnak megfelelően nem gondoskodik, vagy az említett terményeket a jelen rendelet ellenére elidegeníti, azokon másnak jogot enged, vagy azokkal a jelen rendelet ellenére egyébként rendelkezik, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, az 1912: LXIII. t.-c. 15. §-ának második bekezdésében megjelölt közigazga-

tási hatóság által az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

6. §.

Az 1.198/1915. M. E. számú rendelet rendelkezései egyebekben érintetlenül maradnak.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi május hó 20-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

566.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.066. M. E. számú rendelete,

a cukorrépatermelés iránt szerződéssel vállalt kötelezettségről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Aki az 1915. évi január hó 1. napja előtt cukorgyári vállalattal kötött szerződésben arra kötelezte magát, hogy a szerződésben meghatározott nagyságú területen 1915. évben cukorrépát fog termelni, az, amennyiben a háború által előidézett körülmények következtében ennek a kötelezettségének eleget tenni nem képes, és a termelésnek ez évi korlátozására nézve a cukorgyári vállalattal külön meg nem egyezett, a jelen rendelet életbelépésétől számított 15 nap alatt kérheti, hogy a jelen rendelet értelmében alakítandó bizottság döntsön a felől, vajjon ebben az évben szerződése alapján egyáltalában köteles-e, és ha igen, mily nagy területen köteles cukorrépát termelni.

Ebben a kérdésben megállapítási pert indítani nem lehet, s a netalán már megindított ily pereket, a perköltség kölcsönös megszüntetésével, hivatalból is meg kell szüntetni.

2. §.

A kérelmet a cukorrépatermelés helye szerint illetékes főispán-nál kell előterjeszteni, aki a kérelem elbírálására az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és a Magyar Cukorgyárosok Országos Egyesülete által kijelölt szakértőknek megállapított névsorából, egy elnökből és két tagból álló bizottságot küld ki, még pedig úgy, hogy az elnök az elnöki tisztre kijelölteknek, az egyik tag a termelők, a másik tag a gyárosok szakértőinek névsorából választott szakférfiú legyen. A bizottság előadójául a főispán a vármegyei gazdasági felügyelőség vezetőjét, ennek akadályoztatása esetében pedig a közigazgatási tisztviselői kar egyik tagját rendeli ki. A bizottság tagjainak működése tiszteletbeli.

3. §.

A bizottság a kérelmezőt és a másik szerződő felet a kérelem tárgyalására meghívja, s mindkét fél meghallgatása után a helyi gazdasági és munkáviszonyok gondos mérlegelése alapján megállapítja, hogy forognak-e fenn a háború által előidézett olyan körülmények, amelyek a termelőre nézve lehetetlenné teszik, hogy a cukorrépa termelése tekintetében elvállalt kötelezettségének ez évben eleget tegyen, s végérvényesen dönt a felől, hogy a termelő ez évben köteles-e, s ha igen, mily kiterjedésű területen köteles cukorrépát termelni.

4. §.

Ha a kitűzött tárgyalásra bármelyik fél vagy megbízottja meg nem jelenne, a bizottság a tárgyalásra legkésőbb negyednapra egy ízben új határnapot tűzhet ki; de ha ezt szükségesnek nem tartja, vagy ha a fél az új határnapon sem jelenne meg, a kérelem tárgyában — mindkét fél távollétében is — végérvényesen határoz.

Ha a bizottság tagjai a határozat tekintetében megegyezésre jutni nem tudnának, az elnök dönt. A bizottság előadójának nincs szavazati joga.

A határozatot indokolás nélkül jegyzőkönyvbe kell foglalni.

5. §.

A bizottság határozatát az elnök azonnal kihirdeti s a felekkel írásban is közli és a jegyzőkönyvet a főispánhoz beterjeszti. A bizottság határozata ellen jogorvoslatnak helye nincs.

A bizottság határozata mindkét félre kötelező és az azzal eldöntött kérdés perben sem lehet vita tárgya. A határozattal szemben a szerződés alapján sem a termelő a cukorrépának a bizottság által megállapítottnál nagyobb területen való termelésére, sem a cukorgyári vállalat az esetleg nagyobb területen termelt cukorrépa átvételére nem kötelezhető, s a cukorrépatermelésnek a bizottság határozata alapján történt csökkentése vagy teljes elmaradása miatt a felek egymással szemben kártérítésre igényt nem támaszthatnak.

Ha a bizottság akként határoz, hogy a termelésre kötelezett ez évben a cukorrépát a szerződéssel megállapított területnek felénél kisebb területen köteles termelni, a cukorgyári vállalat jogosítva van azt kívánni, hogy a termelő az ő részére ez évben cukorrépát egyáltalában ne termeljen. Ha a cukorgyári vállalat a jogával élni kíván, köteles erről a termelőt legkésőbb a bizottság határozatának közlésétől számított 3 nap alatt postára adott tértivevényes ajánlott levélben értesíteni. A termelés elmaradása miatt ez esetben sincs semminemű kártérítési igénynek helye.

6. §.

A bizottság által megállapított területen termelt cukorrépának a szerződésben kikötött feltételeknek megfelelő átvételét a cukorgyári vállalat — hacsak az 5. §. utolsó bekezdésében biztosított jogával nem élt, — meg nem tagadhatja; viszont ha a termelő a bizottság által megállapítottnál nagyobb területen termelne cukorrépát, a cukorgyári vállalat követelheti, hogy a termelő az egész területen termelt cukorrépát a szerződésben kikötött feltételeknek megfelelően neki adja át.

7. §.

Ha a termelő a cukorgyári vállalattól a szerződésileg kötelezett cukorrépatermés árára előleget, vagy az évi termés árából részletekben törlesztendő kölcsönt kapott, ezt az 1915. évben csak oly arányban köteles törleszteni, amily arányban áll a bizottság határozata értelmében megművelendő vagy tényleg megművelt cukorrépatérület a szerződésileg megállapított területhez; viszont a cukorgyári vállalat is csak ugyanily arányban köteles a termelőnek szerződésileg esetleg kikötött termelési előleget adni.

Ha a termelő a bizottság határozata értelmében az 1915. évben cukorrépát egyáltalában nem, vagy a szerződésben meg-

határozottnál kisebb területen termel, az 1915. évi termésre netalán már felvett előleget, hacsak tartozása moratórium alá nem esik, más megállapodás hiányában a termelési terület csökkenésének megfelelő arányban visszafizetni köteles. Ha azonban a cukorgyári vállalat az 5. §. utolsó bekezdése alapján azt kívánta, hogy a termelő az ő részére ez évben cukorrépát egyáltalában ne termeljen, az ez évi termésre nyújtott előleg visszafizetését 1915. évi november hó 1. napja előtt nem követelheti.

8. §.

Ez a rendelet egyébként nem érinti az erőhatalomra (vis major) vonatkozó jogszabályokat.

9. §.

Ez a rendelet 1915. évi március hó 29. napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi március hó 26-án.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

567.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.329. M. E. számú rendelete,

Budapest székesfőváros területén a májusi költözködési határidők meghosszabbítása tárgyában.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az ugyanezen törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Budapest székesfőváros területén a székesfőváros törvényhatósága által 1.441/1909. kgy. sz. a. alkotott lakásbérleti szabályrendelet 37. §-ának a lakóhelyiségek kiürítésére és a bérlemények átadására vonatkozó rendelkezései a folyó 1915. évi májusi bérévnegyedben ideiglenesen a következőkép módosítatnak:

1. A hónapos lakások, valamint az egy szoba s mellék-helyiségekből álló lakások bérlei a kiköltözést akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy az egész lakás május hó 3. napján esti 6 óráig kiürítve s átadható legyen;

2. A kétszobás s ennél nagyobb lakások bérlei a kiköltözést május hó 3. napján reggel akként kötelesek megkezdeni és fokozatosan folytatni, hogy ugyanezen nap esti 6 óráig egy szoba, a következő napokon egy-egy szoba legyen kiürítve, úgy azonban, hogy a kétszobás lakást május hó 4. napján délutáni 6 óráig, a háromszobás lakást május hó 5. napján délutáni 6 óráig, a négy-szobás lakást május hó 6. napján délutáni 6 óráig, az ennél nagyobb lakásokat legkésőbb május hó 8. napján délutáni 6 óráig kell ki-üríteni és átadni.

3. Az új bérlet a beköltözést május hó 3. napján reggel 8 órakor megkezdheti s a bérelt helyiségek használatát a kiürítésre fent megállapított határidők alatt fokozatosan követelheti.

Az 1.441/1909. kgy. sz. szabályrendelet 37. §-ának a heti bérletekre, raktárakra, boltokra, ipari és kereskedelmi célokra bérelt más helyiségekre, a bérelt telkekre, valamint egyéb bérletekre vonatkozó, úgyszintén az 1—3. pontok által nem érintett egyéb rendelkezései érvényben maradnak.

Ugyanezen szabályrendelet 9. §-ának utolsó bekezdésében a 37. §-ra utalással megszabott határidők alatt a jelen §-ban megállapított határidőket kell érteni.

2. §.

Az 1. §. szabályainak megfelelően módosulnak azok a határidők is, amelyeket bírói határozat az 1915. évi április hó 30. napjával lejáró bérletek tekintetében a bérelt helyiség kiürítésére és visszabocsátására megállapított.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi április hó 16. napján.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

568.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.762. M. E. számú rendelete,**

az értékpapírrészletügyletről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket s az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a részletügyletről szóló 1883: XXXI. törvénycikkben foglalt szabályok kiegészítéséül a következőket rendeli:

1. §.

Az 1883: XXXI. törvénycikkben szabályozott részletügyletet a budapesti értéktőzsde hivatalos forgalmának szünetelése alatt a minisztérium további rendelkezéséig részvényekre nézve egyáltalában nem lehet kötni, más értékpapirokra nézve pedig nem lehet magasabb árfolyam alapul vételével kötni, mint amelyen az értékpapírt a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján jegyezték.

Az 1914. évi július hó 25. napja óta kibocsátott állami kölcsönök kötvényeire nézve az 1883: XXXI. törvénycikkben szabályozott részletügyletet csak a pénzügyminiszter által erre feljogosított cég köthet a pénzügyminiszter által megszabott feltételek mellett.

Az előbbi bekezdésekben foglalt szabályok ellenére kötött részletügylet — akár kifejezetten mint ilyen, akár más ügylet alakjában burkoltan jött létre — érvénytelen. Ez a rendelkezés az 1914. évi július hó 25. napja után a jelen rendelet életbelépéséig kötött ügyletekre is áll.

2. §.

Az 1883: XXXI. törvénycikkben szabályozott olyan részletügyleteken alapuló tartozások, amelyeket az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötöttek, 1915. évi június hó 1. napjától kezdve egészen kivételnek a moratórium alól. Az értékpapír vevője köteles a részletügyletben meghatározott összegű részleteknek az ott megszabott módozatok szerinti fizetését az 1915. évi június havában a lejáratnak megfelelő napon megkezdeni. Az ilyen ügyletek alapján már lejárt hátralékos részleteket is a vevő nem egy összegben,

hanem a szerződésben meghatározott összegű részletekben köteles megfizetni, s ennek következtében a részletfizetések ideje oly idővel hosszabbodik meg, amennyi időre eső részletekkel a vevő hátralékban maradt. A hátralék után a vevő legkésőbb az utolsó részlettel együtt az eredeti lejáratától 1915. évi június hó 1. napjáig számított törvényes kamatot köteles megfizetni.

3. §.

Az előadó az 1883 : XXXI. t.-c. alá eső azt a részletügyletet, amelyet az idézett t.-c. 9. §-a alapján 1914. évi július hó 31. napján megszüntethetett volna, a jelen rendelet életbelépésének napját követő tizenöt nap alatt az idézett §-ban meghatározott módon megszüntetheti. Ha az eladó ezzel a jogával él, az értékpapirt nem számolhatja el alacsonyabb árfolyamon, mint amelyen az értékpapirt a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján jegyezték. Az eladó a jelen bekezdésben meghatározott joggal nem élhet, ha az 1883 : XXXI. t.-c. 9. §-ában említett tizenöt napi határidő 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt már letelt.

Az előbbi bekezdés esetén kívül az eladó az 1883 : XXXI. t.-c. alá eső olyan részletügyletet, amelyet 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kötött, megszüntetheti, ha a vevő a jelen rendelet 2. §-ában meghatározott fizetési kötelezettségének a részlet esedékességét követő tizenöt nap alatt nem tesz eleget. Az eladó ezt a jogot e tizenöt napi határidő elteltét követő huszonegy nap alatt gyakorolhatja, és annak gyakorlásáról a vevőt ajánlott levélben haladéktalanul értesíteni köteles. Ilyen megszüntetés esetében az eladót az eladott értékpapir megtartása mellett a vételárnak tizenöt százaléka illeti meg; az ezen felül fizetett összegeket az eladó a vevőnek visszatéríteni köteles. A vevő az esetleges hiányt pótolni nem köteles. Az 1883 : XXXI. t.-c. 9. §-ának szabályai ebben az esetben nem állanak.

Ha az eladó az 1883 : XXXI. t.-c. alá eső olyan részletügyletet, amelyet 1914. évi július hó 31. napja után kötött, a budapesti értéktőzsde hivatalos forgalmának szünetelése alatt az idézett t.-c. 9. §-a értelmében megszüntet, az értékpapirt nem számolhatja el alacsonyabb árfolyamon, mint amelyen az értékpapirt a budapesti tőzsdén 1914. évi július hó 25. napján jegyezték. Az 1914. évi július hó 25. napja óta kibocsátott állami kölcsönök kötvényei tekintetében

az elszámolásnál alapul veendő árfolyamot a pénzügyminiszter határozza meg.

4. §.

Azok, akik a jelen rendelet intézkedéseit vagy tilalmait megszegik, az 1883 : XXXI. t.-c. 14. §-a értelmében a kir. bíróság által az ott meghatározott büntetéssel büntetendők.

5. §.

Ez a rendelet, amelynek hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed, 1915. évi május hó 22. napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi május hó 21-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

8. A peres és nem peres eljárásra vonatkozó kivételes rendelkezések.

569.

A m. kir. minisztériumnak 1915. évi 1445. M. E. számú rendelete,

a katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról.

A m. kir. minisztérium 1906. évi október hó 15. napján 2.700. M. E. szám alatt kelt rendeletének (1906. évi Rend. Tára 1740. lap., Állami Anyakönyvvezetők Hivatalos Kézikönyve 345. lap) 8., 10. és 11. §-a szerint a katonai egyéneknél, valamint a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyéneknél háború (mozgósítás) idejében előforduló halálesetekről a katonai (hadi tengerészeti) hatóságok által hivatalból kiállított hiteles adatokat a m. kir. belügyminiszter küldi meg anyakönyvi bejegyzés végett a magyar állami anyakönyvvezetőnek:

a) ha a haláleset az 1894 : XXXIII. és az 1904 : XXXVI. t.-c. hatályosságának területén fordult elő, vagy

b) ha a haláleset nem az idézett törvénycikkek hatályosságának területén fordult ugyan elő, de a meghalt egyénnek ezen a területen volt községi illetősége.

Ehhez a jogszabályhoz járul az 1914. évi augusztus hó 17. napján 151.917. IV. c. szám alatt kelt belügyminiszteri körrendeletnek (1914. évi Rend. Tára 1554. lap) az a rendelkezése, hogy a magyar állami anyakönyvvezetők a jelen rendelet 1. bekezdésének a) vagy b) pontjában említett haláleseteket, ha ilyenekről nem a m. kir. belügyminiszter útján, hanem bármi más úton nyernek tudomást, egyelőre az 1906. évi 80.000. B. M. számú anyakönyvi utasítás (1906. évi Rend. Tára 1778. lap, Állami Anyakönyvvezetők Hivatalos Kézikönyve 81. lap) 175. §-ában érintett nyilvántartásba vezessék be, és a haláleset, anyakönyvi bejegyzését csak a m. kir. belügyminisztertől nyerendő hivatalos adatok útján teljesítsék.

Mindezek előrebocsátása után a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium a következőket rendeli :

1. §.

A jelen rendelet 1. bekezdésének akár a), akár b) pontja alá eső katonai és polgári egyének haláleseteinek felvétele céljából az állami anyakönyvvezetők a halálesetekről szóló azokat az írásbeli közléseket, amelyek a katonai és a polgári hatóságoktól vagy egészségügyi intézményektől hozzájuk érkeznek, és amelyeket a jelen rendelet 2. bekezdésében idézett 151.917/1914. számú belügyminiszteri körrendelet értelmében nyilvántartásba kell venniök, késedelem nélkül tegyék át annak a községnek az előljáróságához (városi tanácshoz), Budapest székesfővárosban pedig annak a kerületnek az előljáróságához, amely az írásbeli közlésben, mint az elhunyt lakóhelye, lakóhely megjelölésének hiányában pedig mint illetőségi községe van megjelölve, és az áttételt a községi (kerületi) előljáróság (városi tanács) megnevezésével és az átküldés napjának megjelölésével az idézett 151.917/1914. számú belügyminiszteri körrendeletben jelzett nyilvántartásban tüntessék fel. Ha a halálesetekről szóló írásbeli közlésekben a székesfőváros van ille-

tősségi községnek megjelölve, vagy ha a székesfővárosi lakás megjelöléséből a kerület meg nem állapítható, az említett közléseket a székesfőváros IV. kerületének előljáróságához kell áttennie.

Ha a jelen rendelet 1. bekezdésének akár *a)*, akár *b)* pontja alá eső katonai és polgári egyének haláleseteiről szóló említett hiteles írásbeli közlések a kir. járásbíróshoz, mint hagyatéki bírósághoz, vagy nem az előbbi bekezdésben említett községi (kerületi) előljáróságához (városi tanácshoz) érkeznek, a kir. járásbírósz és a községi (kerületi) előljáróság (városi tanács) ezeket az írásbeli közléseket a haláleset felvétele céljából az előbbi bekezdésben említett községi (kerületi) előljáróságnak (városi tanácsnak) küldi meg.

A községi (kerületi) előljáróság (városi tanács) a haláleset felől az előbbi bekezdések értelmében az állami anyakönyvvezetőtől, a községi (kerületi) előljáróságtól (városi tanácstól), a kir. járásbírószágtól vagy pedig a katonai és a polgári hatóságtól vagy egészségügyi intézménytől hozzá küldött hiteles írásbeli közléseket akként tartozik kezelni, mint a községi halottkémnek vagy a halottkémlést teljesítő más közegnek a halálesetről szóló, az 1894 : XVI. t.-c. 9. §-ában meghatározott jelentését. Ily esetben a haláleset felvétele is a katonai és a polgári hatóság vagy egészségügyi intézmény által a halálesetről kiállított hiteles írásbeli közlés alapján történik, és nincs szükség arra, hogy a hagyatéki bíróság az örökösödési eljárásról szóló 1894 : XVI. törvénycikk végrehajtása tárgyában 43.194/1895. I. M. szám alatt kibocsátott rendelet (1895. évi Rend. Tára II kötet 546. lap) 6. §-ának 1. bekezdése értelmében a haláleset felvételét elrendelje. A halálesetet felvevő közeg köteles a felvételi ívet az 1894 : XVI. t.-c. 20. §-ában meghatározott nyolc nap helyett harminc nap alatt annak a kir. járásbírósznak beküldeni, amelynek területén az ő székhelye van.

2. §.

A jelen rendelet 1. §-a nem zárja ki, hogy a hagyatéki bíróság az érdekeltek kérelmére a haláleset felvételét az idézett 43.194/1895. I. M. számú rendelet 6. §-ának 3. bekezdésében említett hiteles adat alapján a jelen rendelet 1. bekezdésének akár *a)*, akár *b)* pontja alá eső katonai és polgári egyénekre is elrendelje. A haláleset felvétele elrendelhető az idézett 6. §. 3. bekezdése értelmében a kato-

nai hiteles veszteséglajstrom alapján is, ha az örökhagyó személyazonossága kétségtelenül megállapítható.

3. §.

Azokra a katonai egyénekre, vagy a katonai kötelékbe nem tartozó, de a mozgósított fegyveres erőt követő azokra a polgári egyénekre nézve, akik háború (mozgósítás) idejében az 1894 : XXXIII. és az 1904 : XXXVI. törvénycikk hatályosságának területén kívül haltak meg és nem esnek a jelen rendelet 1. bekezdésének b) pontja alá, a haláleset felvételét a hagyatéki bíróság az örökhagyó személyazonosságának megállapítása után az idézett 43.194/1895. I. M. számú rendelet 6. §-ának 3. bekezdése értelmében a katonai hiteles veszteséglajstrom alapján is elrendelheti, ha az örökhagyó az 1894 : XVI. törvénycikk hatályosságának területén fekvő ingatlant, vagy oly ingó vagyont hagyott hátra, amelyre nézve az 1894 : XVI. t.-c. 8. §-a értelmében a magyar hagyatéki bíróságnak kell eljárnia.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországot nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi május hó 6-án.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

570.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 53.000. számú VIII-a. körrendelete valamennyi árvaszékhez,

a katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról szóló 1.445/1915. M. E. sz. rendelet alapján a hadi árvák érdekében követendő gyámhatósági eljárásról.

A hadbavönultaknak és kiskorú gyermekeknek fokozott gyámhatósági védelme tárgyában 161.000/1914. B. M. sz. alatt kiadott körrendelet¹⁾ 1. pontjára hivatkozással, mihez tartás és

¹⁾ Lásd a 894. o.

további megfelelő eljárás végett idemellékelve közlöm az árvaszékekkel a m. kir. minisztériumnak 1.445/1915. M. E. sz. rendeletét¹⁾ a katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapításáról, úgyszintén az 56.000/1915. B. M. sz. alatt²⁾ a mozgósított fegyveres erőhöz tartozó egyének haláleseti adatainak hagyatéki eljárás céljára közlése tárgyában kiadott és valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez megküldött itteni körrendeletet.

Egyidejűleg, tekintettel arra, hogy a minisztériumnak hivatkozott rendelete értelmében a katonai és a polgári hatóság vagy egészségügyi intézmény által a halálesetről szóló hiteles írásbeli közlés alapján a haláleset felvehető: felhivom az árvaszéket, hogy ha a halálesetfelvevő közeg a halálesetfelvételi ívvel együtt a halotti anyakönyvi kivonatot nem is küldi meg, az árvaszék már e halálesetfelvételi ív másodpéldánya alapján azonnal tegye meg mindazokat az intézkedéseket, amelyek lehetővé teszik, hogy a hadiárvak érdekei lehető sürgősen minden téren megóvassanak és előmozdittassanak.

Budapesten, 1915. évi május hó 16-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.

államtitkár.

571.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 56.000. számú
IV-c. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,³⁾**

*a mozgósított fegyveres erőhöz tartozó egyének haláleseti adatainak
hagyatéki eljárás céljára közléséről.*

A mozgósított fegyveres erőhöz tartozó egyénekre vonatkozó anyakönyvi bejelentések tárgyában 1914. évi augusztus hó 17. napján 151.917/1914. IV—c. számú körrendeletem⁴⁾ utolsóelőtti bekez-

¹⁾ Lásd az 1328. o.

²⁾ Lásd az 1332. o.

³⁾ Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

⁴⁾ Lásd a 256. o.

désében az anyakönyvi nyilvántartás lehető teljessége érdekében akképen intézkedtem, hogy az állami anyakönyvvezetők, amennyiben nem az én közlésem alapján, hanem bármi más úton tudomást szereznek arról, hogy katonai kötelékbe tartozó, vagy az ilyen köteléken kívül álló, de a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyén kerületükben elhalálozott, az elhalt egyén nevét és esetleg csapattestét az A. U. 175. §-ában érintett nyilvántartásba vezessék be, s a halálesetet mindaddig nyilvántartsák, amíg annak anyakönyvezése iránt nem intézkedem.

Erre a rendelkezésemre utalással a m. kir. minisztérium 1915. évi május hó 6. napján 1.445/1915. M. E. szám alatt »A katonai egyének és a mozgósított fegyveres erőt követő polgári egyének hagyatéki ügyeiben kivételes eljárási szabályok megállapítása tárgyában« kiadott rendeletével¹⁾ elrendelte, hogy a szóban forgó egyének halálesetéről a katonai és a polgári hatóságoktól, vagy egészségügyi intézményektől az állami anyakönyvvezetőkhez érkezett írásbeli közlések a haláleset felvételére alapul felhasználtassanak, s azok e célból az anyakönyvvezetők részéről a haláleset felvételére hivatott hatóságoknak késedelem nélkül megküldessenek; az elküldés ideje pedig, annak a hatóságnak megjelölésével, ahova az írásbeli közlések elküldettek, az A. U. 175. §-ában említett nyilvántartásban feljegyeztessék.

A m. kir. minisztériumnak ezen rendelkezése folytán kötelesek az állami anyakönyvvezetők úgy azokat az említett írásbeli közléseket, amelyek hozzájuk már korábban érkeztek, valamint azokat, amelyek hozzájuk ezután fognak megküldetni — abban az esetben, ha az írásbeli közlésekben jelzett halálesetek anyakönyvezése az általam közölt adatok alapján még nem foganatosítottatott volna — haladéktalanul megküldeni annak a községnek (városnak), Budapesten azon kerület előljáróságának, amely község, illetőleg Budapesten amely kerület az írásbeli közlésben mint az elhunyt lakóhelye van megjelölve; ha azonban az írásbeli közlésben az elhunyt lakóhelye megjelölve nincsen, de az illetőségi községe közölve van, ebben az esetben említett közléseket a Magyarországon községi illetőséggel bíró egyénekre nézve az illetőségi község (város) előljáróságához, Budapesten a székesfőváros IV. kerületének előljáróságához azonnal áttenni. Azt a körülményt, hogy a kérdéses írásbeli közlések hová.

¹⁾ Lásd az 1328. o.

és mikor küldettek el, a már jelzett nyilvántartás »Jegyzet« rovatába bejegyezni kötelesek.

Tekintettel arra, hogy a kérdéses közlemények a fentiek szerint az anyakönyvi hivatal irattárában nem fognak megőriztetni, a közleményben foglalt adatoknak ellenőrzés céljából való felhasználása szempontjából a nyilvántartásba nemcsak az elhalt egyén nevét és csapatbeosztását kell bejegyezni, amint azt a 151.917/914. számú körrendelet meg szabja, hanem ezen adatokon kívül most már, és pedig utólag is a haláleset idejét (év, hó, nap), az elhalt életkorát, vallását, netalán ismert polgári foglalkozását (állását) is fel kell tüntetni.

A szóban levő írásbeli közléseket nem kell továbbítani abban az esetben, ha az írásbeli közlésben megjelölt egyén halálesetének anyakönyvezése külön rendelettel közölt adatok alapján időközben már foganatosított.

Elrendelem egyuttal, hogy az anyakönyvvezetők a szóban forgó egyénekre vonatkozólag külön rendelettel esetről-esetre közölt adatok alapján foganatosított valamennyi halotti anyakönyvi bejegyzésről a bejegyzéssel egyidejűleg — hagyatéki ügyben a halálesetfelvevétel céljára — szószerint egyező anyakönyvi kivonatot állítsanak ki, s azt »halálesetfelvevétel céljára díj- és bélyegmentes« felirattal ellátva, az anyakönyvi kerületben elhunyt egyénekre nézve a községi, Budapesten a kerületi előjárósághoz, a külföldön elhunyt egyénekre és azokra az egyénekre nézve pedig, akiknél az elhalálozás helye nem ismeretes, az 1894: XVI. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 43.194/1895. I. M. számú rendelet 6. §-ára tekintettel ahhoz a járásbíróshoz, amelyhez a község, illetőleg kerület tartozik, hivatalból minden kísérő irat nélkül haladéktalanul küldjék meg.

Hasonló célból mielőbb pótolják a szóban forgó egyénekre vonatkozólag már korábban foganatosított anyakönyvi bejegyzések anyakönyvi kivonatainak megküldését.

Az anyakönyvi kivonat első oldalán, a bejegyzések rovatain kívül a lap szélén feltűnő módon fel kell tüntetni az általam közölt adatok alapján az elhunyt egyén születési helyét és azt a községet, amely mint az elhunyt illetőségi helye volt megjelölve. A halotti anyakönyvi kivonatot két példányban kell kiállítani, ha az anyakönyvvezető előtt tudva van, hogy az elhalt egyén után kiskorú maradt, vagy gondnokság alá helyezett személy is van érdekelve.

Felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy ezt a körrendeletemet az állami anyakönyvvezetőkkel tudomásvétel és mihez tartás végett

(csak az alispánoknak)

az anyakönyvi közvetlen felügyelő-hatóságokkal pedig ellenőrzés céljából

(valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének)

soronkívül közölje.

Budapesten, 1915. évi május hó 16-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

572.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.174. M. E. számú rendelete,

a gyámhatósági eljárásban a háború következtében szükséges kivételes intézkedésekre a belügyminiszter felhatalmazásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. belügyminiszterre bizza azoknak az egyes kivételes intézkedéseknek megállapítását, amelyek a gyámhatósági eljárásban a háború következtében szükségesek.

Budapesten, 1915. évi május hó 19-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

573.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 60.410. számú rendelete valamennyi árvaszékhez,

a háború következtében a gyámhatósági eljárásban szükséges kivételes intézkedések megállapításáról.

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912: LXVIII. t.-c.-et kiegészítő 1914: L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a m. kir. minisztériumnak 1.174/1915. M. E. szám alatt kibocsátott rendelete¹⁾ értelmében a következő szabályokat állapítom meg.

I.

Katonai szolgálatot teljesítő és velük egy tekintet alá eső személyek.

E rendelet szempontjából katonai szolgálatot teljesítő egyéneknek tekintetnek a következők:

1. A fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfőlkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai;

2. a csendőrség, a pénzügyőrség és az állami erdészet személyzete, ha az 1886: XX. t.-c. 2. §-a értelmében a népfőlkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrségnek és a pénzügyőrségnek azok a személyei, akik katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912: XXX. t.-c. 7. §-a, vagy a hadiszolgáztatásokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. értelmében hadi célokra irányuló szolgálatokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a magyar honos polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgálat-tételre vannak beosztva, vagy akik a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, vagy a hadrakelt seregnél önkéntes egészségügyi szolgálatot teljesítenek, vagy akiket az ellenség visszatartott (internált), elfogott vagy túsokul letartóztatott, vagy végül, akik oly helyen tartózkodnak, amellyel a háború következtében a gyámhatóság székhelyéről közlekedni nem lehet.

¹⁾ Lásd az 1335. o.

II.

Ideiglenes gondnok kirendelése.

Ha a kiskorúnak vagy gyámhatóság alatt álló más személynek törvényes képviselője háború idejében katonai szolgálatot teljesít, vagy a katonai szolgálatot teljesítő személyekkel egy tekintet alá esik, és e miatt a kiskorú vagy a gyámhatóság alatt álló más személy személyi és vagyoni ügyeinek intézésében tartósan gátolva van, a gyámhatóság a kiskorú vagy gyámhatóság alatt álló más személy részére hivatalból is ideiglenes gondnokot rendel.

Ideiglenes gondnokot rendel a gyámhatóság a vagyonkezelés és a számadás intézésére akkor is, ha a vagyonkezelő gondnok van az előbbi bekezdés értelmében tartósan gátolva.

Mihelyt a törvényes képviselőnek vagy a vagyonkezelő gondnoknak gátoltsága megszűnik, a gyámhatóság az ideiglenes gondnok kirendelését hivatalból is haladéktalanul megszünteti.

A II. alatti intézkedéseket az a gyámhatóság is köteles megtenni, amelynek területén a kiskorú vagy a gyámhatóság alatt álló más személy tartózkodik.

III.

A gyámhatóság tennivalója háború idejében katonai szolgálatot teljesítő vagy vele egy tekintet alá eső személy önjogúvá válása esetében.

1. Ha a háború idejében katonai szolgálatot teljesítő vagy vele egy tekintet alá eső személy önjogúvá válik, a gyámhatóság alól való felszabadulására vonatkozó véghatározatban azokon a rendelkezéseken felül, amelyeket a gyámhatóság ilyen esetben az 1877 : XX. t.-c. értelmében tesz, a következőket kell elrendelni :

a) az önjogúvá vált személynek pénze és pénzértéke — eltérően az 1877 : XX. t.-c. 286. §-ától — gyámpénztári kezelésben marad, hacsak az önjogúvá vált személy pénzének vagy pénzértékének kiadását nem kéri (c) és d) pont);

b) a gyámpénztári kezelésben maradt pénz vagy pénzérték jövedelméből az önjogúvá válástól fogva a gyámpénztári tartalék-alap javára semmit sem lehet levonni;

c) a gyámpénztári kezelésben maradt tőke után folyó kamatot a jogosult a gyámpénztárból bármikor felveheti;

d) a tőkepénzt vagy egy részét a jogosult csak akkor veheti fel, ha a belügyminiszter ennek felvételét az 1914. évi október hó 6-án 170.291. B. M. szám alatt kiadott rendelet¹⁾ értelmében megengedte. Az engedelem iránti kérelmet akár — a személyazonosság igazolása mellett — szóval, akár az e) pontban meghatározott alakú beadványban írásban az árvaszéknél kell előterjeszteni és abban tüzetesen elő kell adni és a községi előjáróság (városi tanács, ker. előjáróság) által kiállított bizonyítvánnyal vagy más módon valószínűvé kell tenni azt az okot, amelynél fogva az önjogúvá vált személynek a tőkére vagy egy részére elengedhetetlenül szüksége van;

e) a kamatot (c) pont) és a belügyminiszter rendelete szerint kiadható tőkét (d) pont) annak is kiutalványozhatja az árvaszék és kiadhatja a gyámpénztár, akit az önjogúvá vált személy a pénzfelvételre különösen meghatalmazott. A meghatalmazást az az önjogúvá vált személy, aki háború idejében katonai szolgálatot teljesít, vagy vele egy tekintet alá esik, érvényesen oly alakban is kiállíthatja, hogy a meghatalmazást sajátkezüleg írja és aláírja, vagy két előttemező tanu jelenlétében aláírja, vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismeri, ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjegyével ellátja;

f) a beadvány tekintetében az e) pontban megszabott alak hiányát nem veszi az árvaszék figyelembe, ha a rendelkezésre álló adatokból, különösen az aláírásnak kétségtelen valódi más aláírással való egybeazonosításával meggyőződik arról, hogy a beadványt az előbbi pontban említett személy írta alá.

2. Ha az önjogúvá vált egyén külföldön internálva van, az árvaszék a következők szerint jár el:

Az árvaszék a gyámhatóság alól való felszabadulásra vonatkozó véghatározatot hozzám felterjeszti a végett, hogy az illető részére a cs. és kir. közös külügyminiszter úr útján kézbesíttessék.

E véghatározatnak, ha a pénzfelvételre jogosult Angliában van internálva, magában kell foglalnia mindazokat az intézkedése-

¹⁾ Lásd az 558. o.

ket, amelyek az 1. pontban fel vannak sorolva. Ezeken felül a véghatározat adjon felvilágosítást arról is, hogy Angliába az illető részére hatósági úton csupán 300 korona készpénz küldhető, amelyet az illető teljes összegében megkap. Ez idő szerint az átszámítási árfolyam 1 font sterling = 30 korona.

A Franciaországban internált magyar állampolgár gyámhatóság alóli felszabadulására vonatkozó véghatározatnak magában kell foglalnia mindazokat az intézkedéseket, amelyek az 1. pontban felsorolva vannak. Ezeken felül magában kell foglalnia a következőket:

a) Franciaországba az illetők részére hatósági úton csupán 300 korona készpénz küldhető ;

b) a francia hatóságok az átutalt pénzből rendszerint csak 20 franknyi részleteket, nagyobb részösszegeket pedig csak sürgős beszerzésre szolgáltatnak ki ;

c) ezidő szerint az átszámítási árfolyam : 100 frank = 127. korona.

Más ellenséges államokban internáltaknak gyámpénztárilag kezelt pénzei és egyéb értékei hatósági úton kézbesíthetők nem lévén, az árvaszék csakis az illetők ügyeiben hozott határozatait és megkereséseit terjeszti fel hozzám.

A gyámhatóság alóli felszabadulásra vonatkozó véghatározatnak magában kell foglalnia mindazokat az intézkedéseket, amelyek az 1. pontban vannak felsorolva. Ezeken felül magában kell foglalnia a következőket :

a) a gyámpénztárilag kezelt pénz- és egyéb érték a háborús állapot következtében nem kézbesíthető ;

b) a fel nem vett kamatok a tőkéhez csatoltatnak.

3. Az Amerikában lakó magyar állampolgárok gyámpénztárilag kezelt pénzei és egyéb értékei a világháború következtében kézbesíthetők szintén nem lévén, az árvaszék ez esetben is csak az illetők ügyeiben hozott határozatait és megkereséseit terjeszti fel hozzám. A gyámhatóság alól történt felszabadulásra vonatkozó véghatározatnak azokon a rendelkezéseken felül, amelyek az 1. pontban a) — d), továbbá az előbbi bekezdésben a) és b) alatt felsorolva vannak, magában kell foglalnia azt is, hogy a kifizetésre engedélyezett összeg annak utaltatik ki, akit az önjogúvá lett egyén szabályszerűen kiállított meghatalmazással a pénzfelvételre feljogosított.

Végül a fentiekkel kapcsolatban felhivom az árvaszéket, utasítsa a központi nyilvántartót, hogy a gyámhatóság alól felszabadult azokat a személyeket, akik a III. pont alá esnek és akiknek gyámpénztárilag kezelt pénzei és egyéb értékei a háborús események következtében nem voltak kifizethetők, tartsa nyilván. E nyilvántartás adatait, mihielyt azok az okok, amelyek a kivételes intézkedést szükségessé tették, megszűnnek, az árvaszékhez 15 napon belül jelentse be, az árvaszék pedig annak idején minden egyes esetben azonnal szabályszerűen intézkedjék.

IV.

A gyámhatóság tennivalói, ha háború idejében katonai szolgálatot teljesítő, vagy vele egy tekintet alá eső önjogú személy örökösödési eljárásban van érdekelve.

Ha háború idejében katonai szolgálatot teljesítő vagy vele egy tekintet alá eső önjogú személy az örökösödési eljárásban van érdekelve, reá a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról szóló 9.146/1914. M. E. számú rendelet¹⁾ 13. §-a értelmében azok a szabályok állanak, amelyeket az 1894:XVI. t.-c. 54. §-a szerint az ismeretlen helyen távollévőkre kell alkalmazni.

Ez okból az árvaszék a kir. közjegyzőnek azt a megkeresését, amellyel az ily személy, mint távollévő részére hagyatéki tárgyalás tartamára gondnok kirendelését kéri, sürgősen teljesítse.

Felhivom azonban az árvaszéket, hogy a gondnokrendeléssel kapcsolatban a katonai szolgálatot teljesítő vagy vele egy tekintet alá eső egyénnel az érintkezést kísérelje meg, a külföldön tartózkodó részére szóló értesítést azonnal — a cs. és kir. közös külügyminiszter úr útján leendő kézbesíthetés végett — hozzám terjessze fel.

Az értesítésnek magában kell foglalnia a következőket :

a) a tárgyalás helyét, határnapját és a hagyatéki tárgyalás vezetésével megbízott királyi közjegyző nevét ;

b) a kirendelt gondnok nevét ;

c) azt, hogy a kirendelt gondnok csak akkor fog helyette eljárni, ha a tárgyaláson nem jelenik meg, vagy meghatalmazottat nem nevez ;

¹⁾ Lásd a 632. o.

d) azt, hogyha a hagyatéki ügyben való eljárásra valakit meg akar hatalmazni, a meghatalmazást e rendelet III. 1. e) pontja alatt említett alakban is érvényesen kiállithatja.

(Csak a vármegyei árvaszéknek.)

Rendelem végül, hogy ezt a körrendeletemet a gyámhatósága területén fekvő és az 1877 : XX. t.-c. 171. §-a alapján gyámhatósági hatáskörrel felruházott, úgyszintén a kiskorúak és gondnokoktak vagyonának önálló kezelésére az idézett törvény 285. §-a alapján jogot nyert községekkel megfelelően közölje, és az e körrendeletben foglalt rendelkezéseknek az illető községek részéről való teljesítését kellően ellenőrizze.

Budapesten, 1915. évi május hó 26-án.

Sándor János s. k.

574.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.380. M. E. számu rendelete,

a háború következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges rendkívüli intézkedések megállapításáról.¹⁾

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az idézett törvénycikket, valamint az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

I. Peres és meghagyásos eljárási rendelkezések.

1. §.

Ha valamelyik fél — ideértve a törvényes képviselőt is — háború idejében katonai szolgálatot teljesít (3. §. 1. bezdésének 1—3. pontjai), vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel

¹⁾ Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet a 9.146/1914. M. E. sz. rendelethől eltér, dűlt betűkkel vannak jelezve.

egy tekintet alá esik (3. §. utolsó bekezdése), az a bíróság, amely előtt az ügy folyamatban van, az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni köteles, *kivéve a 8. §. esetét és azt az esetet*, ha az ily fél maga kéri az eljárás folytatását.

Az előbbi bekezdés szempontjából a féllel egy tekintet alá esik az, aki az eljárási szabályok szerint a perbe beleavatkozhatik.

Az 1. bekezdésben említett körülményt akár a fél, akár helyette más is bejelentheti, a kézbesítő pedig, ha ily körülmény a kézbesítés megkísérlésekor jut tudomására, bejelenteni köteles.

Ha az akadály valószínűnek látszik, a bíróság a bejelentést figyelembe venni köteles. A bíróság, ha szükségesnek látja, e körülményre nézve hivatalból is tudakozódhatik. A kereseti levelet az akadály miatt nem lehet visszautasítani.

Rendes perben e §. rendelkezése az akadály beállta előtt beadott fellebbvitel felterjesztését és felsőbbbíróági elintézését nem gátolja.

2. §.

Ha valamelyik félnek vagy beavatkozónak az ügyvédje teljesít háború idejében katonai szolgálatot (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai), vagy esik a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá (3. §. utolsó bekezdése), a bíróság (1. §.) szintén köteles az eljárást — hivatalból is — felfüggeszteni, *kivéve a 8. §. esetét és azt az esetet*, ha az ily ügyvéd vagy maga a fél kéri az eljárás folytatását. Az 1. §. 3—5. bekezdéseit erre az esetre is alkalmazni kell.

A jelen §. alapján csak akkor lehet az eljárást felfüggeszteni, ha az előbbi bekezdésben említett ügyvéd meghatalmazását az eljárási szabályok szerint már az akadály beállta előtt a bíróságnál bemutatták vagy bejelentették.

3. §.

E rendelet értelmében katonai szolgálatot teljesítenek:

1. a fegyveres erőnek (közös hadsereg, haditengerészet, honvédség, népfölkelés) tényleges szolgálatban álló tagjai;

2. a csendőrség, a pénzügyőrség és az állami erdészeti személyzete, ha az 1886 : XX. t.-c. 2. §-a értelmében a népfölkeléshez csatlakozik, valamint a csendőrségnek és a pénzügyőrségnek azok az egyénei, akik a katonai határvédő (tengerpartvédő) szolgálatra vannak kirendelve;

3. azok az egyének, akik a véderőről szóló 1912 : XXX. t.-c. 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében hadi célokra irányuló szolgáltatásokra alkalmaztatnak.

A katonai szolgálatot teljesítő egyénekkel egy tekintet alá esnek a tábori csendőrök, továbbá azok a polgári személyek, akik a hadrakelt sereghez hivatalos minőségben szolgálattételre vannak beosztva, vagy a hadrakelt sereg kíséretéhez tartoznak, végül a hadrakelt seregnél az önkéntes készségügyi szolgálatban résztvevő, továbbá az ellenség által elfogott vagy túszkodul letartóztatott egyének, valamint azok, akik oly helyen tartózkodnak, amellyel a háború következtében a bíróság székhelyéről közlekedni nem lehet.

4. §.

Az eljárás felfüggesztésével minden határidő folyása megszakad és a határidő a felfüggesztés megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás felfüggesztésének tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan; hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is. *Ez a szabály nem érinti az 5. §-ban említett perbeli cselekmények és közlések hatályosságát.*

5. §.

A bíróság az eljárás felfüggesztését (1., 2. §.) az *ellenfél* kérelmére megszüntetheti, ha a per összes körülményeinek szorgos mérlegelésével arról győződik meg, hogy a felfüggesztés az ellenfélnek jelentékeny sérelmével jár és az eset körülményei szerint a méltányossággal ellenkezik.

Ha kétségtelen, hogy a felfüggesztésnek az előfeltételei (1., 2. §.) nem voltak meg, vagy már nincsenek meg, úgyszintén a 2. §. esetében akkor is, ha a fél az ügyvédjének adott megbízást visszavonta, a bíróság a felfüggesztést hivatalból köteles megszüntetni.

A bíróság a felfüggesztés vagy megszüntetése kérdésében a felek meghallgatása nélkül határozhat, a felfüggesztésnek az 1. bekezdés alapján kért megszüntetése kérdésében azonban a feleket írásban vagy szóval meg kell hallgatni. *Ha a kézbesítést az 1. §-ban meghatározott egyén vagy meghatalmazottja részére a bíróság székhelyén a fennálló szabályok szerint nem lehet teljesíteni, részére hirdetményi kézbesítés mellőzésével úgy-*

gondnokot kell kinevezni, aki az ily személyt az 1911: I. t.-c. 104. §-a értelmében magában a perben is képviseli, ha ő képviselőről nem gondoskodik.

A fél az eljárás felfüggesztésének vagy a felfüggesztés megszüntetésének tárgyában akkor is személyesen járhat el, vagy az 1911: I. t.-c. 95. §-ának 1—4. pontjaiban meghatározott meghatalmazottal képviseltetheti magát, ha az ügyben az ügyvédi képviselet különben kötelező.

A felfüggesztés megszüntetésének kimondásáról és ügygondnok kinevezéséről az 1. §-ban meghatározott egyént utolsó ismert lakására címzett ajánlott levélben értesíteni kell.

A bíróságnak az eljárás felfüggesztése vagy a felfüggesztés megszüntetése tárgyában hozott végzése ellen felfolyamodásnak van helye. *A bíróság a felfüggesztés megszüntetése esetében köteles a felperes kérelmére, a megszüntetést kimondó határozat jogerőre emelkedésére tekintet nélkül, az eljárást folytatni.*

Ha a bíróság az eljárásnak a 2. §. alapján kimondott felfüggesztését a jelen §. alapján megszüntette, az ellenfél oly ügyben, amelyben *az ügyvédi képviselet nem kötelező, a fél személyes idézését, oly ügyben pedig, amelyben az ügyvédi képviselet kötelező, azt kérheti, hogy a fél új ügyvédjének a bíróság által kitűzendő határidő alatti bejelentésére felhivassék; a személyes idézést és a felhívást a félnek úgy kell kézbesíteni, mint az idézéssel ellátott keresetlevelet az alperesnek.*

Ha *az idézés vagy a felhívás sikertelen marad, a féllel szemben úgy kell eljárni, mint azzal, aki képviseltetéséről nem gondoskodik.*

6. §.

A bíróság, *amely előtt az ügy folyamatban van, az eljárás befejezése után pedig az ügyben eljáró elsőbíróság kérelemre kimondhatja a felfüggesztés következményeit annak az időnek meghatározásával, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed, ha utólag az 1. §-ban meghatározott módon meggyőződik arról, hogy az az eljárásban az 1. §-ban meghatározott egyén, mint fél, vagy beavatkozó, vagy a 2. §-ban meghatározott ügyvéd volt érdekelve.* Ezzel a határozattal hatályon kívül kell helyezni az abban az időben hozott határozatokat és tett intézkedéseket, amelyre a felfüggesztés ereje visszahatólag kiterjed.

A felfüggesztés ereje visszahatólag nem terjedhet tovább, mint:

1. olyan hadkötelezetteknek, akik a közös hadsereg (haditengerészet) vagy a honvédség kötelékében állanak, a mozgósítás kihirdetésének napjáig;

2. a népfölkelésre kötelezetteknek addig a napig, amelyen a népfölkelés behívása következtében szolgálatra bevonultak;

3. a csendőrség, pénzügyőrség és állami erdészeti személyzeténél addig a napig, amelyen a népfölkeléshez csatlakoztak, illetőleg amelyen határvédő (tengerpartvédő) szolgálatukat megkezdték;

4. olyan egyéneknek, akik a véderőről szóló 1912 : XXX. t.-c. 7. §-a, vagy a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében hadi célok érdekében szolgálattételre kötelezhetők, addig a napig, amelyen erre a szolgálatra bevonultak;

5. a tábori csendőröknek, a hadrakelt sereget követő, valamint annak kíséretéhez tartozó személyeknek, továbbá az egészségügyi szolgálatban önként résztvevőknek (3. §. utolsó bekezdése) addig a napig, amelyen a szolgálatot megkezdtek;

6. hadifoglyoknál és túsoknál addig a napig, amelyen az ellenség hatalmába kerültek, amennyiben a jelen §. továbbterjedő visszaható erőt nem állapít meg;

7. azoknál a személyeknek, akik a háború következtében a bírósággal nem közlekedhetnek, ennek az akadálnak beálltáig.

Országos Szépi Könyvtár

7. §.

A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyet a minisztériumnak a kivételes intézkedéseket hatályon kívül helyező rendelete meghatároz, a 6. §. 6. és 7. pontjában említett személyeket illetőleg pedig az akadály megszűntét követő harminc nap elteltével kérelemre megszünteti, hacsak az 1. vagy a 2. §-ban említett egyén kérelmére, vagy az 5. §. értelmében a felfüggesztést már előbb meg nem szüntette.

8. §.

Lakás, más helyiség vagy terület bérletére vonatkozó bírói felmondást (1911: I. t.-c. 621. §.), ha a felmondást szenvedő fél az 1. §-ban meghatározott egyén, magának az ily egyénnek, ha pedig az ily egyén a lakásban nem található, a bérlemény helyén talált fel- vagy lemenő ágbeli rokonának, testvérének, házastársának, a bérlet tárgyát tevő ingatlan kezelőjének, üzletében talált kereskedelmi meghatalmazottjának vagy üzletvezetőjének, ha pedig

ilyen személy a bérlemény helyén vagy üzletben nincs, a bíróságtól kinevezett ügygondnoknak kell kézbesíteni. Ugyanígy kell kézbesíteni lakás, más helyiség vagy terület átadására vagy visszabocsátására indított perben hozott bírói határozatot is az 1. §-ban meghatározott egyénnek.

A bírói felmondást kézbesíteni lehet továbbá olyan egyénnek is, aki a fennálló jogszabályok szerint felmondás elfogadására jogosítva van.

Ügygondnokul ügyvédet vagy olyan személyt kell kinevezni, aki az 1. §-ban meghatározott személyt az 1911: I. t.-c. 95. §-ának 1—3. pontjai értelmében mint meghatalmazott képviselheti. Az ügygondnok kinevezéséről az 1. §-ban meghatározott egyént utolsó ismert lakására címzett ajánlott levélben értesíteni kell.

Ahhoz a személyhez, akinek a kezéhez az 1. bekezdés szerint kézbesíteni lehet, a felmondást magánúton, vagy közjegyző útján is érvényesen lehet intézni s az ily személy a felmondást szenvedő fél nevében kifogást vagy a felmondásból származó követelés iránt keresetet terjeszthet elő, és őt az 1911: I. t.-c. értelmében képviselheti a nélkül, hogy a fél részéről meghatalmazásra lenne szükség.

Bérleti viszony fennállásának vagy megszüntetésének kimondására irányuló eljárást, ideértve a peres eljárást is, a jelen rendelet alapján (1., 2. §.) nem lehet felfüggeszteni.

Ezt a §-t megfelelően a bírói felhívásra (1911: I. t.-c. 627. §.) is alkalmazni kell.

A hatodik moratóriumi rendelet 17. §-ában a katonai szolgálatot teljesítő, vagy azokkal egy tekintet alá eső egyénekre a bérlet felmondása tekintetében megállapított korlátozások az említett személy házastársával, mint egyetemleges bérletárssal szemben is hatályosak.

II. Nem peres eljárási rendelkezések.

9. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyén ellen, ha e rendelet életbelépésekor már katonai szolgálatot teljesít, vagy ily egyénnel már e rendelet életbelépésétől egy tekintet alá esik, e rendelet életbelépésétől, különben pedig a 6. §. 2. bekezdésében meghatározott végső időponttól kezdve csakis oly végrehajtási cselekményeket lehet foganatosítani, amelyek a követelés biztosítására szolgálnak; de szoros zárt és átszállítást foganatosítani, vagy a

végrehajtást szenvedőtől a lefoglalt dolog birtokát bármi más módon elvonni nem lehet.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén ellen a végrehajtás már folyamatban van, a bíróság a biztosításon túlmenő végrehajtási lépéseket — hivatalból is — felfüggeszteni köteles. A felfüggesztés hatályára a 4. §-t kell megfelelően alkalmazni.

A felfüggesztés és az 1. bekezdésben meghatározott mentesség a 7. §-ban megállapított időpontban megszűnik, de a bíróság azt korábban is megszünteti, ha az ok a végrehajtást szenvedőre nézve már nincs meg.

Feleség, fel- vagy lemenő ágbeli rokon és törvénytelen gyermek javára megállapított tartás, továbbá a szolgálati szerződésből — ideértve a mezőgazdasági és ipari munkaviszonyt is — eredő követelés kielégítésére, *ügyszintén bérek, lakás, más helyiség vagy terület átadására vagy visszaszabocsátására* irányuló végrehajtásra ezt a §-t nem lehet alkalmazni.

10. §.

Az előbbi §-nak rendelkezései nem gátolják:

1. az előbbi §. 1. bekezdésében említett időpont előtt jogerőre emelkedett árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;

2. ingatlan haszonélvezetére jogerősen vezetett végrehajtás során befolyt jövedelemnek a felosztását;

3. az árverésnek az 1881: LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának eseteiben szükséges foganatosítását;

4. moratórium alá nem eső követelés kifizetése céljából közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek az utalványozását.

11. §.

Ha a végrehajtási eljárás folyamán a bírósági kiküldött tudomást szerez arról, hogy az eljárás a 9. §. értelmében felfüggesztendő, a bíróságnak haladéktalanul jelentést tesz.

12. §.

Ha az 1. §-ban említett egyén a végrehajtási eljárásban nem mint végrehajtást szenvedő, vagy pedig a 10. §-ban említett eljárásokban mint végrehajtást szenvedő van érdekelve, részére szükség esetében ügygondnokot kell rendelni és *erről őt utolsó ismert lakására címzett ajánlott levélben értesíteni.*

Ha az 1. §-ban említett egyén, akinek részére ügygondnok nem volt kirendelve, a végrehajtási eljárás során valamely követelése érvényesítésének elmulasztása miatt hátrányt szenvedett, amennyiben ezt rendes jogorvoslati úton elhárítani nem lehet, a 7. §-ban említett időpont letelte után harminc nap alatt keresettel érvényesítheti jogait azok ellen, akik az ő hátrányára előnyben részesültek.

13. §.

Az 1881 : LX. t.-c. 72. §-ában meghatározott törvényes zálogjog a bérbeadót nemcsak félévi, hanem olyan időre járó bérszösszeg erejéig illeti meg, amely idő alatt bérkövetelését katonai szolgálatot teljesítő (3. §. 1. bekezdésének 1—3. pontjai) bérlőjével, vagy a katonai szolgálatot teljesítő egyénnel egy tekintet alá eső (3. §. utolsó bekezdése) bérlőjével szemben a *hatodik* moratóriummi rendelet, vagy a m. kir. minisztériumnak ezzel kapcsolatos későbbi rendelkezése értelmében nem érvényesítheti.

14. §.

Ha *egyéb* nem peres eljárásban, ideértve a csődeljárást is, az 1. §-ban említett egyén van érdekelve, reá azok a szabályok állanak, amelyeket az illető eljárás szerint az ismeretlen helyen távollévőkre kell alkalmazni, *amennyiben az ily egyén képviselőtől nem gondoskodik.*

A 12. §. utolsó bekezdése *egyéb* nem peres eljárásra is áll.

III. Vegyes és záró rendelkezések.

15. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyén peres vagy nem peres eljárásban oly meghatalmazást, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kellene foglalni, érvényesen kiállíthat oly alakban is, hogy a meghatalmazást sajátkezűleg írja és aláírja, vagy két előttemező tanu jelenlétében aláírja, vagy előttük az aláírást sajátkezű aláírásának elismeri, ha pedig írni nem tud, két előttemező tanu jelenlétében, akiknek egyike a kiállító nevét is aláírja, kézjegyével ellátja.

Ugyanez áll bírósághoz, más hatósághoz vagy hivatalhoz érkezett oly beadvány alakjára is, amelyet a fennálló jogszabályok értelmében közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell

foglalni. Az oly beadványokra nézve, amelyeket a fennálló jogszabályok értelmében a most említett alakban, vagy a teljes bizonyítékul szolgáló magánokiratokra megszabott (1911 : I. t.-c. 134., 317. §.), vagy más meghatározott alakban kell kiállítani, ennek az alaknak a hiányát a bíróság, más hatóság vagy hivatal nem veszi figyelembe akkor, ha a rendelkezésére álló adatokból, különösen az aláírásnak kétségtelenül valódi más aláírással való egybehasonlításával meggyőződik arról, hogy a beadványt az 1. bekezdésben említett személy írta alá.

Az 1. bekezdésben megjelölt személytől eredő megbízás vagy meghatalmazás, amely külön törvénnyel elismert alapszabályok vagy a cégjegyzék tartalma szerint bankügyletekkel foglalkozó cégnél betéti könyvre vagy folyószámlára elhelyezett betétre, vagy ilyen cégnél elhelyezett letétre, *vagy ilyen cégnél bérlett pánccél-letétpénztárrekeszre (safe)* vonatkozik, a megbízó halálával visszavontnak nem tekinthető, kivéve, ha a megbízó vagy a meghatalmazó nyilatkozatából ellenkező szándék tűnik ki.

Az ilyen megbízás vagy meghatalmazás alakjára az 1. bekezdés szabályát kell alkalmazni, még pedig akkor is, ha a felek valamelyike a 6. §. 1—7. pontjaiban meghatározott időpont előtt azt kötötte ki, hogy a meghatalmazást vagy a megbízást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni.

Az e §-ban megállapított szabályok az 1914. évi augusztus hó 1-je óta kiállított meghatalmazásra vagy beérkezett beadványra vagy adott megbízásra is állanak.

16. §.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén a vagyonának kezelésére szükséges tennivalókat nem végezheti, ezeket a tennivalókat (pl. cégjegyzés, váltónyilatkozat tétele, pénzüsszeg nyugtatványozása stb.) helyette az a személy végezi, akit a gyámhatóság az 1877 : XX. t.-c. 28. §. d) pontjának és 32. §-ának alkalmazásával a 32. §. 1. bekezdése szerint jogosult kérelmére gondnokul kirendel. Gondnok kirendelését a házastárs is kérheti.

17. §.

Ha az 1. §-ban meghatározott egyén közkereseti vagy betéti társaságnak képviselőre jogosított tagja, a társasággal szemben csak akkor lehet alkalmazni az említett egyénekre megszabott kivételes szabályokat, ha a társaságnak önálló képviselőre (cégjegyzésre) jogosított vagy együttes képviselőre szükséges számú más tagja nincsen.

18. §.

Amennyiben e rendelethől más nem következik, a 6. §. 2. bekezdésének 1—7. pontjaiban meghatározott végső időponttól a 7. §-ban meghatározott időpontig terjedő idő nem számítható be abba a határidőbe, amely alatt az 1. §-ban említett egyénnek valamely jog megóvása végett keresetet kell indítania, vagy bíróság előtt más jogcselekményt kell teljesítenie. Az ilyen határidő nem fejeződik be korábban, mint harminc nappal a 7. §-ban meghatározott időpont után.

Ha a határidő kezdete esik az első bekezdés első mondatában meghatározott időbe, a határidő csak a 7. §-ban meghatározott időponttól kezd folyni.

19. §.

Ha a bíróság működése háború következtében megszűnik, a peres eljárás félbeszakad.

Az eljárás félbeszakadásával minden határidő folyása megszakad és a határidő a félbeszakadás megszűnésétől egészen újból kezd folyni.

Az eljárás félbeszakadásának tartama alatt bármelyik fél részéről véghezvitt perbeli cselekmény az ellenféllel szemben hatálytalan. Hatálytalan a bíróság részéről hozott határozatok közlése is.

A félbeszakadás azt a napot követő nyolcadik nappal szűnik meg, amely napon a bíróság működésének újból megkezdéséről szóló hirdetmény közzétételét.

Ha valamely félnek meghatározott határidőben olyan bíróságnál kellene keresetet indítania, amelyiknek működése háború következtében megszűnt, a keresetindítási határidőbe a működés megszűnésének idejét nem lehet beszámítani.

Azt a napot, amelyen a bíróság működése megszűnt, és amelyen a bíróság működését újból megkezdette, a bíróság vezetője a működés újból megkezdésekor a Budapesti Közlönyben egyszer közzéteszi.

Hirdetmény közzétételének nincs helye, ha a bíróság működését az 1914. évi október hó 24. napja előtt kezdte újból meg. Ilyenkor a bíróság az eset körülményeihez képest határozza meg, hogy a fél a perbeli cselekményt kellő időben teljesítette-e.

20. §.

Az 1. §-ban meghatározott egyénekre a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében megállapított rendkívüli intézkedések

mindaddig, amíg a viszonyosság e részben fennmarad, megfelelően kiterjednek valamely szövetséges állam fegyveres erejének kötelekében szolgálatot teljesítő egyénekre és azokra, akik velük egy tekintet alá esnek.

21. §.

Ez a rendelet kihirdetésével lép életbe.

Ettől a naptól kezdve a m. kir. minisztérium által a polgári peres és nem peres eljárás tekintetében rendkívüli intézkedések megállapításáról 1914. évi *december* hó 18. napján 9.146/1914. M. E. szám alatt kiadott rendelet helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés az előbbi bekezdésben idézett 9.146/1914. M. E. számú rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, e helyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Budapesten, 1915. évi *április* hó 29-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

575.

A m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 7.400. I. M. E. sz. rendelete,

a moratórium következtében a polgári peres és nem peres eljárásban szükséges szabályok megállapítása tárgyában.¹⁾

A háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. törvénycikk 16. §-ában, *valamint az idézett törvénycikket és az 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914:L. t.-c. 14. §-ában* nyert felhatalmazás alapján a m. kir. minisztérium által az 1915. évi *március* hó 24. napján 1.040/1915 M. E. szám alatt kibocsátott rendelet²⁾ (*hatodik moratóriumi rendelet*) 38. §-a értelmében a következő szabályokat állapítom meg:

¹⁾ Azok a szövegrészek, amelyek tekintetében ez a rendelet a 23.400/1914. I. M. E. sz. rendelethöz (a harmadik moratóriumi eljárási rendelethöz) eltér, dűlt betűkkel vannak jelezve.

²⁾ Lásd az 1288. o.

I. Peres és meghagyásos eljárási rendelkezések.

1. §.

Moratórium alá eső pénztartozás iránt keresetet indítani nem lehet, és a bíróság hivatalból köteles visszautasítani az oly keresetlevelet, amelynek tartalmából nem tűnik ki, hogy az azzal érvényesíteni kívánt pénztartozás moratórium alá nem esik.

Az 1. bekezdés szabálya áll azokra a keresetekre is, amelyeket 1914. évi augusztus hó 15. napján, vagy e nap után a jelen rendelet életbelépétségig adtak be.

A hatodik moratóriummi rendelet 4. §-ának II. 9. pontjában említett kötelezett ellen az idézett §. II. 1—8. pontjai alapján fizetési vagy biztosítási váltókeresetet vagy visszkeresetet indítani nem lehet, és a bíróság az ily keresetlevelet hivatalból visszautasítani köteles. Az ily kötelezett ellen a 8.680/1914. M. E. számú negyedik moratóriummi rendelet¹⁾ 4. §-ának 18. pontja alapján megindított váltó meghagyásos vagy váltó peres eljárás és az ebből eredő végrehajtási eljárás félbeszakad, hacsak maga az adós nem kéri az eljárás folytatását. A félbeszakadás hatályára a m. kir. minisztérium 1.380/1915. M. E. számú rendeletének²⁾ 4. §-át kell megfelelően alkalmazni. Ez a szabály csekkre, kereskedelmi utalványra és közraktári jegyre megfelelően áll.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett keresetlevél alapján a peres eljárást mind az elsőbíróság előtt, mind a felebbviteli bíróság előtt a fennálló eljárási szabályok szerint folytatni kell a jelen rendeletben meghatározott eltérésekkel.

2. §.

Ha a bíróság az előbbi §. utolsó bekezdésében említett perben moratórium alá eső pénztartozásnak és járulékainak — ideértve a perköltséget is — megfizetésében marasztaló határozatot hoz, határozatában a teljesítés határidejét a *hatodik moratóriummi rendelet 4. §-ának I. 7., 12., 13., 16. és 18., továbbá II. pontja 5. §-a vagy 10. §-ának 2. bekezdése* alá tartozó perben *az idézett rendelkezések értelmében, vagy a m. kir. minisztériumnak az idézett rendelkezések helyébe lépő későbbi rendelkezése értelmében, más perben pedig úgy köteles megállapítani, hogy az a határozat jogerőre emelkedésétől számítandó annak az időnek a leteltét követő nappal kezdődjék, amely időt a m. kir. minisz*

¹⁾ Lásd az 566. o.

²⁾ Lásd az 1341. o.

tériumnak a moratórium megszüntetéséről szóló rendelete állapít meg. Ezt az utóbbi szabályt kell alkalmazni akkor is, ha a bíróság az alperest csak az ily per költségének megfizetésében marasztalja; ellenben ha a bíróság a kereset elutasításával a felperest marasztalja a per költségében, a teljesítési határidőt a moratóriumra tekintet nélkül kell megállapítani. Ugyanez áll a felperest fellebbviteli költségben marasztaló határozatra is.

Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt indított perben hozott határozatban, amely az alperest az előbbi bekezdésben meghatározott pénztartozás megfizetésében meg nem jelenése alapján marasztalja, az alperest csak az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt végzett perbeli cselekményekkel okozott költségben lehet a felperes javára elmarasztalni.

Moratórium alá eső pénztartozás megfizetésében marasztaló oly határozatban, amely a fennálló eljárási szabályok értelmében fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható lenne, ki kell mondani, hogy a határozat annyiban lesz fellebbvitelre tekintet nélkül végrehajtható, amennyiben a m. kir. minisztériumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetése tárgyában kibocsátandó rendelete a pénztartozást moratórium alól ki fogja venni.

A hatodik moratóriumi rendelet 4. §-ának I. 13. pontja és 10. §-ának 2. bekezdése alá eső pénztartozásra kimondott marasztalás nem érinti az idézett 4. §. I. 13. pontjának 3. bekezdésében foglalt azt a szabályt, hogy az adós fizetési kötelezettsége, ha a tartozásból 1915. évi április hó 1. napja előtt hat részlet vált esedékessé, a hetedik és ezt követő részletekre nézve, ha pedig a tartozásból 1915. évi április hó 1. napjáig csak öt vagy ennél kevesebb részlet vált esedékessé, a hatodik és ezt követő részletekre nézve a minisztérium újabb rendelkezéséig szünetel.

3. §.

Ha a *hatodik* moratóriumi rendelet értelmében a pénztartozás egy része vagy kamatja nem esik moratórium alá, és az adós e rész vagy a kamat tekintetében nem tett eleget fizetési kötelezettségének, a hitelező keresetét azzal együttesen az egész pénztartozásra — ideértve a kamatot és egyéb járulékot is — megindíthatja, amely esetben a pénztartozásnak moratórium alá eső részére nézve a teljesítési határidőt a 2. §. értelmében kell megállapítani; a 2. §. *utolsóelőtti* bekezdése erre az esetre is alkalmazást nyer.

Ha a hitelező keresetét csak a pénztartozásnak moratórium alá nem eső részére vagy kamatjára indítja, az alperes viszont keresetét indíthat a pénztartozás fenn nem állásának bírói megállapítására annak kimutatása nélkül, hogy a megállapítás az ő jogállapotának biztosítására a felperessel szemben szükségesnek mutatkozik.

4. §.

Ha a hitelező a 3. §. esetében a pénztartozásnak csupán egy része iránt indít keresetet, a bírói hatáskör szempontjából a pertárgy értékének a megállapításában a még fennálló egész követelés értéke, vagyis a lejárt követelésnek a moratórium következtében nem érvényesíthető része is irányadó, de a még le nem járt részletek figyelembe nem vétetnek.

5. §.

Ha a hitelező köztörvényi úton érvényesít a *hatodik* moratórium rendelet 4. vagy 5. §-a értelmében egészen vagy részben moratórium alá nem eső olyan pénztartozást, amelynek fejében az adós váltót adott, a marasztalást attól a feltételtől kell függővé tenni, hogy a hitelező a teljesített fizetést az 1876:XXVII. t.-c. 39. §-a értelmében nyugtatja.

6. §.

Ha a *hatodik* moratórium rendelet értelmében a váltótartozás egy része, vagy a váltótartozás kamatja nem esik moratórium alá, az e rész vagy a kamat iránt indított perre a váltóeljárás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az eredeti váltó helyett a váltó hiteles másolatát kell mellékelni. Nem kell a váltó hiteles másolatát sem mellékelni akkor, ha a fizetés hiánya miatt felvett óvás vagy hiteles másolata van csatolva. Az osztrák-magyar banknak a váltómásolatra vezetett tanúsítása a váltómásolat hitelesítését pótolja.

Váltótartozás egy részének vagy a váltótartozás kamatjának megfizetése iránt az eredeti váltó bemutatása nélkül indított váltóperben nincs helye biztosítási végrehajtásnak azon az alapon, hogy a meghagyás (sommás végzés) ellen kifogást adtak be.

7. §.

Ha a váltóbirtokos az 1914. évi augusztus hó 1. napja előtt kiállított váltón a moratórium alól részben vagy egészen kivett tartozás okából vállalt váltói kötelezettség alapján a pénztartozás

zást váltói úton érvényesíti (*hatodik* moratóriumi rendelet 4. §-ának II. 10. pontja), meghagyás kibocsátásának csak akkor van helye, ha a váltóbirtokos a meghagyásos eljárás egyéb előfeltételein felül a keresethez csatolt okirattal kimutatja, hogy a váltói kötelezettséget a moratórium alól kivett köztörvényi tartozás okából vállalták.

Az előbbi bekezdés a kereskedelmi utalványra, közraktári jegyre és a csekkre megfelelően kiterjed.

8. §.

Ha a bíróság a 2. vagy a 3. §. esetében a kereseti követelés egyes részeire nézve különböző teljesítési határidőket állapít meg, az összes körülmények mérlegelésével méltányosság szerint határoz a felől, hogy a perköltség melyik teljesítési határidőben és esetleg minő részletekben fizetendő.

9. §.

Ha a bíróság egészen vagy részben moratórium alá nem eső pénztartozás iránt indított perben marasztaló határozatot hoz, határozatában kimondja, hogy a határozat egészen vagy meghatározott részben moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ez a szabály a büntető bíróságnak magánjogi igény felől hozott, pénztartozásban marasztaló határozatára is áll.

10. §.

A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet vissza kell utasítani, ha a kérelem tartalmából nem tűnik ki, hogy a meghagyással érvényesíteni kívánt egész pénztartozás moratórium alá nem esik. Ez a szabály az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt érkezett és e nap előtt meghagyás kibocsátásával még el nem intézett kérelemre is áll.

Ha az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt kibocsátott fizetési meghagyás ellen ellentmondást adtak be, az előterjesztett idézési kérelem alapján az ügy tárgyalására határnapot kell tűzni akkor is, ha az ellentmondást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

11. §.

Ha a moratórium alá eső követelés iránt az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt beadott sommás váltókeresetre e nap előtt a bíróság sommás végzést még nem bocsátott ki, vagy ha a ki-

bocsátott sommás végzés ellen kifogást adtak be, a váltókere-
setnek tárgyalására határnapot kell kitézni akkor is, ha a ki-
fogást augusztus hó 15. napján vagy később adták be.

12. §.

Az elsőbíróság az előtte a hatodik moratóriumi rendelet, 4. §-ának I. 9., 12., 13., 16., 17. és 18. pontjában meghatározott pénztartozás megfizetése iránt folyamatban levő perben hozott ítéletében az alperes kérelmére a törvényben megszabott teljesítési határidőt a hatodik moratóriumi rendelet 22. §-ában említett eseteken kívül meghosszabbíthatja, ha a meghosszabbítás az alperes vagyoni helyzetét tekintve indokolt, és a felperesnek aránytalan sérelmet nem okoz.

A meghosszabbításnak oly időre lehet helye, amely idő alatt az adós teljesítőképességének helyreállása várható, de a meghosszabbítás három hónapnál tovább nem terjedhet.

A meghosszabbított teljesítési határidő az elsőbírósági ítélet közlését követő napon kezdődik.

Az alperesnek a kérelem előterjesztésekor nyomban valószínűvé kell tennie azokat a tényállításokat, amelyekre kérelmét alapítja. Tárgyalás elhalasztásának e kérelem okából nincs helye.

A bíróság a teljesítési határidő meghosszabbítását akár az egész követelésre, akár egy részére mondhatja ki, és a meghosszabbítást szabad belátása szerint megállapított biztosítéktól teheti függővé.

A kir. törvényszéknél 1915. évi január hó 1. napja előtt megindított rendes perekben a teljesítési határidő meghosszabbítása iránti kérelmet a pernek ítélet alá terjesztése előtt kell előterjeszteni.

A kérelemmel okozott költséget minden esetben a kérelmező fél viseli.

Az ítéletnek a kérelem tárgyában hozott határozatot tartalmazó része ellen fellebbezettelnek nincs helye.

A jelen §. 3—7. bekezdéseit a hatodik moratóriumi rendelet 22. §-ában említett esetekben is alkalmazni kell.

A fellebbezési eljárásban a teljesítési határidő meghosszabbításának a jelen §. alapján nincs helye.

A teljesítési határidőt az I. bekezdésben említett ügyekben az 1911: I. t.-c. 397. §-ának 1. bekezdése alapján nem lehet meghosszabbítani.

II. Végrehajtási eljárási rendelkezések.

Kielégítési végrehajtás. Biztosítási végrehajtás. Végrehajtási árverés.

13. §.

Moratórium alá eső követelés behajtására vagy biztosítására az 1914. évi augusztus hó 15. napjától kezdve kielégítési, vagy az 1881: LX. t.-c. 223. és következő §-aiban szabályozott biztosítási végrehajtást elrendelni, az előbb elrendelt ily végrehajtást foganatosítani nem lehet, tekintet nélkül arra, hogy a végrehajtható közokirat mikor keletkezett.

Az elsőbíróság részéről végrehajtás tárgyában az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt hozott végzés felsőbb bírósági elintézését — ideértve a végrehajtást elrendelő végzés helybenhagyását is — a moratórium nem gátolja.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt foganatosított végrehajtás alapján:

1. az árverés alapján befolyt vételárnak a felosztását;
2. a közpénztárból vagy letétből felvehető követelésnek utalványozását;
3. ingatlan haszonélvezetére vezetett végrehajtási eljárásnak tovább folytatását.

Az 1. bekezdés rendelkezése nem gátolja továbbá:

a) az 1881: LX. t.-c. 237. s következő §-aiban szabályozott és másnemű (pl. hagyatéki) zárlat elrendelését és a további zárlati eljárást;

b) bírói letétben levő összegre kielégítési végrehajtás elrendelését, foganatosítását és ily összegnek kiutalványozását annak a követelésnek a kielégítésére, amelynek okából a bírói letétel történt, még pedig tekintet nélkül a 2. §-ban meghatározott teljesítési határidőre;

c) visszvégrehajtásnak elrendelését és foganatosítását.

Hogy a követelés, amelynek kielégítésére vagy biztosítására a végrehajtás irányul, moratórium alá nem esik, ezt a bírói határozatban, a végrehajtást elrendelő végzésben, valamint a leltő rendelvénnyben ki kell mondani. Ez a szabály a büntetőbíróság határozatára — ideértve a biztosítási végrehajtást rendelő végzést is — megfelelő alkalmazást nyer.

14. §.

A végrehajtató, ha olyan pénztartozásnak, amelynek egy része vagy kamatja nem esik moratórium alá, egy részére vagy ka-

matjára már foganatosított végrehajtást, kérheti, hogy a további rész vagy járulékaik erejéig a kielégítési végrehajtást a bíróság úgy rendelje el, hogy az kiküldött kirendelése nélkül a felülfoglalásnak és keltének az alapvégrehajtási jegyzőkönyvre feljegyzésével foganatosíttassék. A felülfoglalás keltére nézve a kielégítési végrehajtás elrendelésének a napja irányadó; ha a bíróság ugyanaz nap több kielégítési végrehajtást rendelt el, ezeket úgy kell tekinteni, mintha egyidőben foganatosították volna.

Ha a végrehajtató ily kérelmet nem terjeszt elő, a végrehajtásnak kiküldött útján történt foganatosításával felmerült költség a végrehajtást szenvedő fél ellen csak akkor állapítható meg, ha a végrehajtató kimutatja, hogy az 1881: LX. t.-c. 117. §-ának a)–c) pontjaiban meghatározott esetek valamelyike forog fenn.

15. §.

A végrehajtásnak törlesztéses záloglevélkölcson vagy a hatodik moratórium rendelet 4. §-ának 3. pontjában meghatározott más követelés kamataira és tőketörlesztő részleteire közjegyzői okirat alapján elrendelése szempontjából az idézett 4. §. 3. pontjában megkívánt felhívás bizonyítására elegendő (1874: XXXV. t.-c. 111. §-ának 2. bekezdése), ha a hitelező postai igazolvánnyal bizonyítja, hogy az adós részére levelet adott fel.

16. §.

Ha a bíróság moratórium alá eső pénztartozás tekintetében marasztaló határozatot hozott, és ez a pénztartozás a határozat meghozatala után a moratórium alól egészen vagy részben kivételt, a moratórium alól kivett pénztartozás, vagy a pénztartozásnak a moratórium alól kivett része tekintetében a kielégítési vagy a biztosítási végrehajtást a minisztériumnak a moratórium részben vagy egészen megszüntetéséről szóló rendeletében megállapított időponttól számítandó teljesítési határidő leteltével el kell rendelni, jöllehet a bíróság határozatában a teljesítési határidő felől másként rendelkezett és nem mondotta ki, hogy a határozat moratóriumra tekintet nélkül végrehajtható.

Ha a végrehajtás elrendelésének az előbbi bekezdésében meghatározott előfeltételei az iratokból meg nem állapíthatók, a végrehajtási kérelem érdemleges elintézése előtt a feleket meg kell hallgatni.

A hatodik moratórium rendelet 4. §-ának I. 13. pontja és 10. §-ának 2. bekezdése értelmében havi 10⁰/o-os részletekben törlesz-

tendő oly tartozások tekintetében, amelyekből az 1915. évi április hó 1. napja előtt hat részlet vált esedékessé, végrehajtást a miniszterium újabb rendelkezéséig csak hat részlet erejéig, azok tekintetében pedig, amelyekből 1915. évi április hó 1. napja előtt csak öt vagy ennél kevesebb részlet vált esedékessé, legfeljebb öt részlet erejéig lehet elrendelni és foganatosítani.

17. §.

Tekintet nélkül arra, hogy az árverés útján kielégítendő követelés moratórium alá nem esik, az 1914. évi augusztus hó 5. napjától kezdve végrehajtási árverést, *ideértve az 1881: LX. t.-c. 205. §-a szerinti önkéntes árverést is:*

1. ingatlanra csak akkor lehet foganatosítani, ha a telekkönyvi hatóság az 1914. évi augusztus hó 5. napja előtt megtartott árverésre beadott utóajánlat következtében újabb árverést rendelt és az utóajánlattevő *vagy bármelyik telekkönyvi érdekelt* az árverés foganatosítását kéri;

2. ingóra csak akkor lehet foganatosítani, ha az árverést az 1881: LX. t.-c. 104. vagy 233. §-ának esetében, vagy az összes körülmények szorgos méltatásával más esetben a bíróság kérelemre elrendelte. A bíróság ne rendelje el ingóra az árverést akkor, ha azt találja, hogy az árveréstől kellő eredményt nem várhat.

Bármelyik érdekelt fél az árverésen megvett ingatlanra, amelyet a vevő vételi bizonyítvány alapján birtokba vett, zárlat elrendelését kérheti, ha:

a) az árverési vevőnek oly cselekményét vagy mulasztását bizonyítja, amely az ingatlan állagának jelentékeny sérelmét vagy értékcsökkenését eredményezi; vagy ha:

b) az árverési vevő a vételári részlet után járó kamat megfizetése iránti kötelezettségének a telekkönyvi hatóság felhívására a felhívásban megszabott határidőben eleget nem tesz; a hátralékos kamat lefizetésével az elrendelt zárlatot kérelemre meg kell szüntetni.

Erre a zárlatra az 1881: LX. törvénycikknek az e törvénycikk 237. §-ának f) pontja alapján elrendelhető zárlatra vonatkozó rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Külföldi bíróság végrehajtás iránti megkeresése.

18. §.

Ha a külföldi bíróságtól végrehajtásra irányuló megkeresés érkezik, a magyar bíróság a végrehajtás elrendelésének kérdé-

sében a felek meghallgatása nélkül határoz, de a végrehajtás elrendelése előtt hivatalból vizsgálni köteles különösen azt vajjon a külföldi közokirat, amely a végrehajtási kérelem alapjául szolgál, nem olyan-e, hogy érvényességének elismerése az adós a magyar szent korona országaiban a megkeresés elintézésékor irányadó moratóriumtól vagy az ezzel kapcsolatos jogoktól — ideértve a moratóriumi rendelet értelmében gyakorolt elállási jogot is — akarata ellenére megfosztaná (*hatodik* moratóriumi rendelet 36., 37. §-a).

Igenlő esetben a végrehajtást meg kell tagadni, még ha a külföldi bíróság ki is mondotta, hogy a végrehajtás útján kielégítendő követelés nem esik moratórium alá. Meg kell tagadni a végrehajtást abban az esetben is, ha az 1912 : LIV. törvénycikk 33. §-ában megszabott előfeltételek valamelyike hiányzik.

A magyar bíróság határozatának meghozatala előtt az 1. bekezdésben tárgyalt körülményekre nézve felvilágosításokat kérhet, ha e körülmények tekintetében kétsége van és a kétséget a megkeresésnek vagy mellékleteinek adatai el nem oszlatják.

19. §.

Külföldi bírói határozat alapján végrehajtást elrendelő végzés ellen a végrehajtást szenvedő, az 1912 : LIV. t.-c. 40. §-a szerint megengedett felfolyamodáson felül, az elrendelő bíróságnál a végzés kézbesítésétől számított tizenöt nap alatt kifogást terjeszthet elő a miatt, hogy a végrehajtást a jelen rendelet 18. §-a ellenére rendelték el.

Kifogás előterjesztésének esetében a már foganatosított végrehajtási cselekmények hatályban maradnak, de a végrehajtási eljárás nem folytatható. A bíróság a kifogás következtében a végrehajtás elrendelésének kérdésében a felek meghallgatása után végzéssel határoz. Egyebekben a kifogásra az 1911 : I. t.-c. 129., 134., 135., 140., 141. §-ai megfelelően alkalmazandók; az 1911 : I. t.-c. 141. §-át akkor is alkalmazni kell, ha a fél a kifogást elkésztetten terjesztette elő.

Amennyiben nemzetközi szerződés másként intézkedik, a jelen rendelet 18. és 19. §-a nem nyer alkalmazást.

III. Csődeljárási rendelkezések.

20. §.

A moratórium tartama alatt hitelező kérelmére csődnytitást elrendelni nem lehet. Az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt csődnytitás iránt hitelező részéről beadott kérelem tárgyában az eljárást a panaszlott kérelmére folytatni kell; ha a bíróság ez esetben csődnytitásnak helyét látja, az eljárást félbeszakítja, ha pedig csődnytitásnak nem látja helyét, a csődkérvényt elutasítja. Félbeszakítás esetében a bíróság a netalán előbb elrendelt biztosítási intézkedések (1881:XVII. t.-c. 86. §. 2. bek.) fenntartása vagy megszüntetése felől — szükség esetében az érdekeltek meghallgatása után — határoz.

A csődtörvény (1881:XVII. t.-c.) 27. §-ának utolsó bekezdésében megszabott hat hónapi határidőbe nem számítható be az 1914. évi augusztus hó 1. napjától a moratórium megszüntetéséig terjedő idő.

IV. Vegyes és záró rendelkezések.

21. §.

Hogy a pénztartozás moratórium alá esik-e vagy nem, azt a jelen rendelet alkalmazásában a *hatodik* moratóriumi rendelet szerint kell megítélni, amennyiben a jelen rendeletről más nem következik.

22. §.

A moratóriumra vonatkozó rendelkezések nem érintik a telekkönyvi nem peres ügyekre vonatkozó szabályokat. Az a körülmény, hogy a követelés moratórium alá esik, nem akadályozza a telekkönyvi bejegyzést — ideértve az előjegyzést is, — amennyiben annak egyébként helye van.

Lejárt váltó alapján telekkönyvi előjegyzésnek bármely váltókötelezett ellen óvás bemutatása nélkül is helye van.

23. §.

Bírói kiküldötnnek, bírói megbízás alapján eljáró más személyeknek (pl. ügygondnok, zárgondnok, házasságvédő), valamint tanunak és szakértőnek bíróilag megállapított járandóságaira a moratóriummal kapcsolatos rendelkezések nem nyernek alkalmazást.

24. §.

A moratóriumnak hatását a birtokrendezési ügyek menetére az igazságügyminiszternek külön rendelete vagy külön rendelkezése szabja meg.

25. §.

Ha külföldön, de Ausztria területén kívül lakó hitelezőnek belföldi vagy belföldön lakó adósa hitelt érdemlően kimutatja, hogy a hitelező biztosítására belföldön lakó harmadik személy-nél (zálogtartónál) való letétel útján zálogot adott, a zálogtartó lakóhelye szerint illetékes járásbíróság a zálogtartónak meg-hagyhatja, hogy a további bírói rendelkezésig a zálogot senki-nek ki ne adja és a zálogot ne értékesítse, valamint meg-hagy-hatja azt is, hogy a zálogot bírói letétbe helyezze. E meghagyás figyelmen kívül hagyása teljes kártérítésre kötelez.

A zálogtartó a zálogot megelőző bírói eljárás nélkül is bírói letétbe helyezheti, a zálogadó megjelölésével. A letétbe helyezett zálog kiadása kérdésében valamennyi érdekelt felet meg kell hallgatni.

Az előbbi bekezdéseket akkor is alkalmazni kell, ha a harmadik személy az adós által tartozásának fedezetéül lekötött ingóságot nem mint zálogtartó, hanem mint a hitelező letéteményese őrzi.

A meghagyás kibocsátása iránti kérelem elintézése előtt az érdekelteket meg kell hallgatni. A meghagyást tartalmazó végzés ellen halasztó hatállyal nem bíró egyfokú felfolyamodásnak van helye.

A járásbíróság meghagyását bármelyik érdekelt fél vagy a zálogtartó kérelmére valamennyi érdekelt fél meghallgatása után hatályon kívül helyezheti; a végzés ellen halasztó hatályú egy-fokú felfolyamodásnak van helye.

Ha a bíróság a meghagyás hatályon kívül helyezése vagy a letét kiutalása (jelen §. 2. bekezdése) kérdésében megnyugvással nem határozhatna, a felek valamelyikét per útjára utasítja és a per megindítására megfelelő határidőt tűz ki.

E §. alkalmazásában lakóhely alatt a székhelyet, ilyennek hiányában a telep helyét is érteni kell.

26. §.

A pénzkövetelések kivételes biztosításáról 1914. évi november hó 30. napján 22.300. I. M. E. szám¹⁾ alatt kibocsátott igazság-ügyminiszteri rendelet 8. §-ának helyébe ugyane megjelöléssel a következő rendelkezés lép.

Az 1881: LX. t.-c. 235. §-a a kivételes biztosítási végrehaj-tásra megfelelő alkalmazást nyer azzal az eltéréssel, hogy az idézett §-ban említett harminc napi zárhatáridőt egészen vagy részben moratórium alá eső követelést illetőleg a moratórium

¹⁾ Lád az 588. o.

megszűnte után attól a naptól kell számítani, amely napon az egész pénztartozás, vagy a pénztartozás utolsó részlete a m. kir. minisztériumnak a moratórium megszüntetéséről kibocsátandó rendelete értelmében fizetendő lesz.

Egyebekben ez a rendelet érintetlenül marad.

27. §.

Ha valamely követelés teljesítésében való marasztalás a m. kir. minisztérium 1914. évi november hó 9. napján 8.286. M. E. szám¹⁾ alatt és 1914. évi december hó 14. napján 9.051. M. E. szám²⁾ alatt kiadott rendeleteiben, vagy az ezután kiadandó hasonló rendeletekben foglalt pénz- és értékpapírelvonási tilalomba ütközik, az a bíróság, amelynél az ügy folyamatban van, az eljárást — ideértve a végrehajtási eljárást is — az eljárás bármely szakában hivatalból is felfüggeszteni köteles, tekintet nélkül arra, hogy az ügy az 1914. évi augusztus hó 15. napja előtt vagy e nap után indult meg.

A bíróság a felfüggesztést az után a nap után, amelyen az előbbi bekezdésben említett pénz- és értékpapírelvonási tilalom a keresettel érvényesíteni kívánt követelés tekintetében hatályát veszti, kérelemre megszünteti.

Egyebekben az 1911: I. t.-c. 472—474. §-ai megfelelő alkalmazást nyernek.

28. §.

A jelen rendelet — amelyet negyedik moratóriumi eljárási rendeletként kell idézni — 1915. évi április 30. napján lép életbe.

Ettől a naptól fogva az 1914. évi december hó 18. napján 23.400. I. M. E. szám alatt³⁾ kiadott igazságügyminiszteri rendelet (harmadik moratóriumi eljárási rendelet) és az 1915. évi január hó 8-án 81. M. E. szám alatt⁴⁾ kelt rendelet 2. §-a helyébe a jövőre nézve a jelen rendelet rendelkezései lépnek.

Ahol jogszabály, bírói vagy más hatósági intézkedés korábbi moratóriumi eljárási rendeletnek valamely rendelkezésére hivatkozik, e helyett a jelen rendeletnek azt a rendelkezését kell érteni, amely a korábbi rendelet illető rendelkezésének helyébe lépett.

Budapesten, 1915. évi április hó 29-én.

Dr. Balogh Jenő s. k.

m. kir. igazságügyminiszter.

¹⁾ Lásd a 467. o.

²⁾ Lásd a 469. o.

³⁾ Lásd a 656. o.

⁴⁾ Lásd az 594. o.

576.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.397. M. E. számú rendelete,

a hadi szállításokra vonatkozó szerződésekből származó követelések biztosításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában és az idézett törvénycikk, valamint az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Az osztrák-magyar monarchiának vagy szövetségesének fegyveres ereje, vagy az ezzel közösen működő fegyveres erő céljára teljesítendő szolgáltatás iránt a hatósággal vagy a hatóság_közegével kötött szerződésből a kincstárt megillető lejárt követelések biztosítása végett — ideértve a kártérítési követeléseket is — a biztosítási végrehajtást a kincstár képviselőjére hivatott hatóság megkeresésére, vagy pervitelre jogosult képviselőjének kérelmére, az 1881 : LX. t.-c. 227. §-án alapuló biztosítási végrehajtásra vonatkozó szabályok megfelelő alkalmazásával, a követelés fennállásának és lejáratának igazolása, a per megindítása és veszély kimutatása nélkül is el kell rendelni a megkeresésben vagy a kérelemben megjelölt összeg erejéig.

2. §.

Az 1. §. rendelkezését abban az esetben is alkalmazni kell, ha a szerződést e rendelet életbelépése előtt kötötték.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe.

Budapesten, 1915. évi április hó 22-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

577.**A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.735. M. E. számú rendelete,**

az állam, a törvényhatóságok és a községek részéről egyeseknek vetőmag beszerzésére az 1915. év első felében nyújtott kölcsönök behajtásáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában nyert felhatalmazás alapján a következőket rendeli :

1. §.

Azok a kölcsönök, amelyeket az állam akár saját közegei útján, akár a törvényhatóságok vagy községek útján, úgyszintén azok, amelyeket a törvényhatóságok és a községek az 1915. év első felében egyeseknek vetőmag beszerzésére adtak vagy adnak, az adóstól járulékaikkal együtt közigazgatási uton közadók módjára hajtatnak be.

Az adós a követelés fenn nem állása vagy időelőtti érvényesítése esetében őt megillető jogait birtokon kívül rendes birói uton érvényesítheti.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonorszáგokra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi május hó 17-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

578.**A m. kir. igazságügyminiszter 1915. évi 16.537. I. M. számú körrendelete valamennyi kir. ügyész-ség vezetőjéhez,**

az uzsora üldözéséről.

A háború és a vele kapcsolatos kivételes állapotok az egész közgazdasági életre nagy súllyal nehezednek. Az állam támogató és segítő keze sem képes mindenütt és minden esetben megátolni, hogy egyesek súlyos anyagi viszonyok közé ne jussanak.

Különösen gondot kell tehát fordítani arra, hogy a nehéz viszonyokat egyesek jogtalanul a maguk céljaira ki ne használhassák.

A kir. ügyészségeknek e téren nemcsak a törvényeken alapuló, hanem a magyar ügyészi intézmény multjában gyökeredző nagy és fontos hivatása van.

Feladatuk nevezetesen megfigyelni a társadalmi és közgazdasági élet jelenségeit, és közbe kell lépniök ott, ahol segítségre és oltalomra van szükség.

Tudomásom szerint az uzsora több vidéken ismét erősebben lépett fel.

E bűncselekmény üldözése tárgyában egyik hivatali elődöm 1907. évi március hó 12-én 2.007/1907. I. M. szám alatt kelt rendeletével részletes utasítást is adott ki. E rendelet fenntartása mellett újból felhivom a kir. ügyészségek figyelmét arra, hogy az uzsoraügyeket fokozott figyelemmel kísérjék és azokban a legerélyesebben járjanak el.

Az uzsoratorvények, hiányosságaik dacára is, kellő módot nyújtanak arra, hogy a legkülönbözőbb alakban jelentkező és formákba burkolt uzsoraesetek megtorlást nyerjenek.

Felhivom ennélfogva a kir. ügyész urat, hogy hatósága területén a közgazdasági életet kísérje e szempontokból éber figyelemmel. Kérje fel erre a néppel közvetlenül érintkező közigazgatási hatóságok figyelmét is. Keressen módot arra, hogy a bíróságoknál folyó polgári perek idevágó adatait megismerhesse.

Az eléje kerülő ügyekben fektessen kiváló súlyt arra, hogy e bűncselekmények tényállása pontosan felderíttessék, különösen azokban az esetekben, amelyekben a sértett gyengébb értelmisége, vagy hitelezőjétől való féelme az eljárást rendszerint megnehezíti. Képviselje a vádat teljes súllyal és eréllyel, a büntetés kiszabása kérdésében pedig hivatkozzék a háború okozta nehéz helyzet önös célokra való kihasználásával elkövetett bűncselekmény aljas voltára és a szegények védelmében rejlő fontos állami érdekekre is, és szorgalmazza a törvény teljes szigora alkalmazását.

Oly területeken, amelyeken az uzsora hivatalból történő üldözése elrendelve nincs, ha a kir. ügyészség arról győződik meg, hogy egyes vidékeken vagy községekben az általános elszegényedést az uzsora elharapódzása okozza : vigye adatait az 1883:XXV.

t.-cikk 10. §-a értelmében a közigazgatási bizottság elé, hogy az az ügyállás megvizsgálata után az uzsora hivatalból leendő üldözésének elrendelése iránt előterjesztését hozzám megtehesse.

Budapesten, 1915. évi április hó 8-án.

Dr. Balogh Jenő s. k.

579.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 60.387. számú
IV-a.
körrendelete valamennyi törvényhatósághoz,
az esküdtképes férfiak 1916. évi névjegyzékének összeállításáról.**

Az esküdttörvényszékekről szóló 1897 : XXXIII. t.-c. 9. §-a értelmében városokban a polgármester, községekben a községi bíró, Budapesten a kerületi előljáró, a városi törvényhatósági bizottságnak, illetőleg városi vagy községi képviselőtestületnek, a székesfővárosban pedig a kerületi választmányoknak két kiküldöttjével, mint összeíró bizottság, minden év május havában köteles egybeállítani a városukban, illetőleg községükben lakó összes esküdtképes férfiaknak a következő évre szóló névjegyzékét.

Azok, akik a fegyveres erőnek tartós, tényleges szolgálatban álló tagjai (beleértve a szabadságolt havi díjasokat és a szabadságolt legénységet is), az idézett törvénycikk 6. §-ának 3. pontja értelmében az esküdtek névjegyzékébe nem veendőek fel, pedig kívánatos lenne, hogy az esküdtek 1916. évi alaprajstroma azokat az esküdtképes egyéneket is magában foglalja, akik csupán a háború tartama alatt teljesítenek tartós, tényleges katonai szolgálatot, és a háború befejeztével az esküdtként való ténykedésben akadályozva nem lesznek. Ezt nemcsak az az elv indokolja, hogy az esküdtképes polgárok az igazságszolgáltatásban résztvehessenek, hanem ez — figyelemmel különösen a népfelkelő kötelezettségnek újabb kiterjesztésére is — az igazságszolgáltatás érdekei szempontjából, és pedig az esküdttörvényszékek menetében az esetleges fennakadások elkerülése végett is kívánatosnak látszik.

Tekintettel már most arra, hogy az 1897 : XXXIII. t.-c. 9. §-ának második bekezdése szerint azt, akire nézve a kizárás tekintetében kétség merül fel, a kizárás okának feltüntetése mellett a névjegyzékbe fel kell venni, és tekintettel arra, hogy a hadbavonul-

takra nézve az a körülmény, vajjon az 1916. évben a törvény 6. §-ának 3. pontja alá fognak-e még esni, a háború befejezésének idejétől függ: az igazságügyminiszter ural egyetértőleg felhívom a törvényhatóságot, hogy haladéktalanul intézkedjék az iránt, hogy az esküdtek 1916. évi alaplajstromába a háború okából tartós tényleges szolgálatot teljesítő esküdtképes férfiak is felvétessenek, azonban az 1897 : XXXIII. t.-c. 9. §-ának második bekezdése és az ezt a törvényt életbeléptető 3.300/1908. I. M. számú rendelet 6. §-ának második bekezdése értelmében a jelenleg velük szemben fennforgó, de a háború befejezésétől függő és így az alaplajstrom felhasználásának időpontja szempontjából kizárás ok (1897 : XXXIII. t.-c. 6. §-ának 3. pontja) az alaplajstrom 10-ik rovatában feltüntetessék.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

10. Az igazságszolgáltatás szerveire vonatkozó rendkivüli intézkedések.

580.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.118. M. E. számú rendelete,

az igazságszolgáltatás szerveire nézve rendkivüli intézkedések megállapításáról.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. t.-c. 16. §-ában, valamint az idézett törvénycikket és az 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 14. §-ában kapott felhatalmazás alapján a következőket rendeli:

1. §.

Annak a bíróságnak, amely ellenséges betörés miatt, vagy a háborúból folyó más ok miatt eddigi székhelyén nem működhetik, az igazságügyminiszter ideiglenesen más székhelyet jelölhet ki.

2. §.

A hadi szintérhez közel fekvő járásbíróóságok telekkönyvi hatóságát az igazságügyminiszter ideiglenesen más járásbíróóságra ruházhatja át.

3. §.

Ha valamely bíróságnak működése a háború következtében megszűnt, vagy ügyforgalma a háború következtében jelentékenyen csökkent, ítélőbiráit beleegyezésükkel az igazságügyminiszter, meghatározott időtartamra más hasonló fokú bírósághoz helyezheti át.

Az 1. §. esetében a bíróság személyzete külön áthelyezés nélkül köteles a bíróságnak ideiglenesen kijelölt székhelyén működni.

A 2. §. esetében azt, hogy a járásbíróóság személyzetének tagjai közül kik kötelesek annál a járásbíróóságnál működni, amelyre a telekkönyvi hatóságot az igazságügyminiszter ideiglenesen átruházta, az igazságügyminiszter határozza meg.

4. §.

A bírósági hivatalnokokat és díjnokokat az igazságügyminiszter a belügyminiszternek megkeresésére a közigazgatási hatóságokhoz szolgáltatételre ideiglenesen hivatalból kirendelheti, ha erre a háború következtében szükség van és ezt a bíróság ügyforgalma megengedi.

5. §.

A bírósági személyzet tagjának, aki a jelen rendelet értelmében rendes hivatali székhelyén kívül működik, szabályszerű uti-költség és napidíj jár, de bútorkárpótlás nem állapítható meg.

A bírósági hivatalnoknak és díjnoknak a rendes hivatali székhelyén levő közigazgatási hatóságnál a bírósági hivatalos órák tartama alatt teljesített szolgálataért külön díjazás nem jár.

6. §.

Az 1. §-t az ügyészségekre, a 3. §. 2. bekezdését és az 5. §-t az ügyészségek személyzetére, a 4. §-t az ügyészségi hivatalnokokra és díjnokokra megfelelően alkalmazni kell.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországotra nem terjed ki.

Budapesten, 1915. évi április hó 10-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

VIII. Közegészségügyi rendelkezések.

1. Általános közegészségügyi rendelkezések.

581.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 3.969. eln. számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,**

*a harctéren elhalt katonai személyek holttestének exhumálásáról és
elszállításáról.*

Az utóbbi időben sokan folyamodnak engedélyért a harctéren elesett, illetőleg a tábori egészségügyi intézetekben elhalt katonák holttestének exhumálása és elszállítása iránt.

Az e részben követendő eljárás a hadtápfőparancsnokságnak folyó 1915. évi 17.648. és 21.369. számok alatt kiadott rendeleteivel a következőkben nyert szabályozást:

A hadsereg hadtápkörletében eltemetett holttestek exhumálása és elszállítása iránti kérvényt mindenkor *az illető hadsereg hadtápfőparancsnokságához* kell intézni. Ez a parancsnokság azután, figyelemmel a fertőző betegségben elhaltak hulláinak szállítására vonatkozó rendelkezésekre, az illetékes elsőfokú egészségügyi hatósággal egyetértőleg határoz a kérelem felett, és amennyiben az engedélyt megadja, felhívja a folyamodót, hogy a tervbe vett exhumálás idejét táviratilag idejekorán jelentse be.

Az engedély megadásáról az elsőfokú közegészségügyi hatóság, amelynek területére a hulla szállíttatik, idejekorán táviratilag fog értesíteni.

Az érvényben lévő szabályok értelmében a kolerában, himlőben, kiütéses tifuszban, pestisben, vörhenyben és difteriában elhaltak hullájának exhumálása és elszállítása egy év eltelte előtt nem engedélyezhető.

Az engedélyezett exhumálás az erre a célra kiküldött katonai képviselő jelenlétében, aki egyuttal a hullaszállítási levelet is látta-mozza, a 25.857/1906. számú belügyminiszteri szabályrendeletben,¹⁾ illetőleg Ausztria területére nézve a cs. kir. belügyminiszternek 1874.

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1906. évf., 1164. o.

évi május hó 3-án kelt (R. G. Bl. Nr. 56.) rendeletében foglalt rendelkezések szigorú betartása mellett történik.

A hullaszállításnál a most idézett miniszteri rendeletek előírásait kell a legszigorubban betartani.

Azok a kérvények, amelyek olyan területen eltemetett holttestek exhumálására és szállítására vonatkoznak, ahol ezidőszerint elsőfokú egészségügyi hatóság, illetőleg katonai (kerületi) parancsnokság még nem működik, egyelőre elutasítólag fognak elintéztetni.

Erről ^{Alispán} Polgármester urat tudomás és az érdeklődő magánfelek tájékoztatása céljából értesitem.

Budapesten, 1915. évi február hó 24-én.

Sándor János s. k.

582.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi 27.623/III. számú rendelete,

hulláknak nyitott kocsikon való szállításáról.

A m. kir. minisztériumnak 1909. évi november hó 11-én 5.592. M. E. szám alatt kelt rendeletével kibocsátott vasuti üzletszabályzat 2. §. (4) bekezdésében foglaltak alapján ideiglenes jelleggel ezennel elrendelem, hogy a hullák a magyar szent korona országainak területén levő vasutak helyi és egymásközi forgalmában, eltérőleg a vasuti üzletszabályzat 45. §. (1) bekezdésében foglalt szabályoktól, nyitott kocsikon akkor is szállíthatassanak, ha a hullák nem minden oldalon elzárt halottas kocsikban adatnak is fel, ebben az esetben azonban a vasuti üzletszabályzat 44. §. (3) bekezdésében előírt módon csomagolt hullákat tartalmazó tartályokat még vizálló burkolattal kell ellátni, vagy a vasuti kocsikon vizálló ponyvával kell teljesen befedni.

Ez a rendelet azonnal hatályba lép s bármikori visszavonás fenntartásával további intézkedésig marad érvényben.

Budapesten, 1915. évi május hó 13-án.

Báró Harkányi János s. k.
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

583.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 137.261. számú
VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,**

a kénmáj (Kalium sulfuratum pro balneo) árúsításáról.

A kénmáj (Kalium sulfuratum pro balneo) a gyógyszerek, gyógyszerfélék, mérgek és méregtartalmú anyagokkal való kereskedés tárgyában 1895. évi január hó 14-én 111.005/1894. szám alatt kiadott belügyminiszteri szabályrendeletben¹⁾, az ahhoz csatolt II. táblázatba azon anyagok közé van felvéve, amelyeket csakis gyógyszerészek és gyógyárúkereskedők és csak meghatározott mennyiségben árúsíthatnak.

Mint hogy a kénmájat az utóbbi időben a gazdaságokban elterjedtebben alkalmazzák és szükségessé vált, hogy beszerzése megkönnyíttessék, az országos közegészségi tanács véleménye alapján megengedem, hogy azt kereskedők is árúsíthassák, illetőleg a fent hivatkozott szabályrendelethez csatolt III. táblázatban foglalt szerek közé sorolom, amelyek kereskedők által is árúsíthatók.

Erről ^{Alispán}Polgármester urat további eljárás végett értesítem.

Budapesten, 1915. évi május hó 16-án.

Sándor János s. k.

584.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 29.166. számú
VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,**

utazó katonák részére szeszes italok kiszolgáltatásának eltiltásáról.

Az 1914. évi 6281.²⁾ és 6586.³⁾ eln. számok alatt kelt rendeleteimmal felhívtam ^{Alispán}Polgármester urat: tegye közhirrre, hogy a hadbavonuló katonáknak, valamint a harc mezőről visszatérő sebe-

¹⁾ Lásd: Magy. Rend. Tára, 1895. évf., I. k., 20. o.

²⁾ Lásd a 681. o.

³⁾ Lásd a 683. o.

sülteknek, és általában véve az összes átutazó katonáknak — azok egészségének megóvása érdekében — szeszes italokat nyújtani tilos.

A kereskedelemügyi miniszter úr a hadügyminiszter úr megkeresése folytán, ugyanezen indokok által vezéreltetve, az 1915. évi február hó 10-én 293/B. eln. szám alatt kelt rendeletével felhívta az államvasutak igazgatóságát, hogy a vasuti vendéglőkben az alkoholtartalmú italoknak a legénységi állományhoz tartozó katonai egyének részére, valamint a katonai szállítmányok továbbításával foglalkozó vasuti személyzet részére való kiszolgáltatását e szolgálatuk tartamára tiltsa meg, és egyúttal a magánvasutak igazgatóságait hasonló intézkedés megtételére szölitotta fel.

Ezen, a vasuti vendéglők bérlőinek szóló tilalom azonban — a hadügyminiszter úr hivatalos értesülése szerint — sokhelyütt akként játszatik ki, hogy a pályaudvar közelében levő vendéglőkből és italmérésekből a katonáknak a vasuti kerítésen vagy sövényen át szeszes italok nyujtatnak.

Felhivom ennek folytán újból és nyomatékosan Alispán
Polgármester úrnak figyelmét a bevezetőleg idézett rendeleteimben foglaltakra és utasítom, hogy a pályaudvarok közelében levő vendéglőket és kiméréseket a legszigorúbban ellenőriztesse abban az irányban, hogy szeszes italok elárusításánál szabálytalanságok el ne követtessenek, különösen akadályoztassa meg a rendelkezésre álló minden törvényes eszközzel azt, hogy a pályaudvarokat határoló kerítéseken vagy sövényeken át, vagy más meg nem engedett helyeken vagy módokon katonáknak akár pénzért, akár ajándékképp szeszes italok nyujtassanak.

Budapesten, 1915. évi május hó 27-én.

Sándor János s. k.

2. Járványokra vonatkozó rendelkezések.

585.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 32.150. számú
VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

*a fogolytáborokból és az internáltak telepeiről távozó fertőzésre
gyanus katonai és polgári egyének megfigyeléséről.*

A polgári lakosságnak a fogolytáborokban és az internáltak egyes telepein előfordulható veszélyes fertőző betegségek által való esetleges fertőzése megakadályozása érdekében a hadügyminiszter úr 1915. évi március hó 13-án 5095. szám alatt elrendelte, hogy ha szabadságolt legénység, továbbá orvosok, ápolók, munkások stb. a fogolytáborokból, illetőleg az internáltak telepeiről távoznak, valamely községbe való érkezésük ideje az illető községi előljáróságoknak idejekorán tudomására adassék.

Erről ^{Alispán} Polgármester Urat oly felhívással értesitem, intézkedjék, hogy az ilyen fertőzésre gyanus egyének 14 napig orvosi megfigyelés alatt tartassanak.

Budapesten, 1915. évi március hó 30-án.

Sándor János s. k.

586.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 21.371 számú
VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

a visszatérő láz (febris recurrens) elleni védekezésről.

A hadszíntérről hazatérő katonák, úgyszintén hadifoglyok között utóbbi időben visszatérő láz (febris recurrens) esetei fordultak elő. Szükségesnek tartom, hogy e betegségre az összes hatósági

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

orvosok, kórházvezetőségek, valamint a kórisme céljából bakteriologiai vizsgálatok végzésére hivatott intézetek figyelme felhívassék, mert a jelenlegi viszonyok között, amikor gyakran ugyanazon helyen és ugyanazon időben kiütéses tifusz és visszatérő láz, továbbá hasi tifusz és vérhas esetek, néhol pedig ezek vegyes fertőzései alakjai is előfordulnak, különös súlyt kell helyezni a kórisme helyes megállapítására.

A visszatérő láz (febris recurrens) okozója (Spirochaete Obermeieri) régen ismeretes és a lázas beteg vérében könnyen kimutatható. A betegség, kifejezett esetekben, a láz jellemző menete alapján is megállapítható. Több napig tartó lázas időszakok lázmentességgel váltakoznak. Az első időszakban rázó hideg, gyors hőemelkedés, erős izomfájdalom (különösen a lábikrákban), a lép és máj megnagyobbodása jelentkezik; azután, bő izzadással a test hőmérséke gyorsan leesik és a lázmentes időszakban a beteg egészségesnek érzi magát.

Súlyosabb tünetekkel (izgatottság, elesettség, erős láz, kifejezett sárgaság, kínzó fájdalmak a végtagokban, vérömlések, eszméletlenség) mutatkozik a visszatérő láz szeptikus alakja, az ún. epés tifusz. A visszatérő láz ezen súlyosabb alakjánál sokkal gyakoribb a halálozás (50—70%), mint a betegség előbb vázolt enyhébb alakjánál (2—5%).

A visszatérő láz rendszeren 5—8 napig lappang, azonban némely esetekben a lappangási időszak 5 napon alul marad, avagy 8 napon túl terjed (2—12 nap).

A betegség néha egyetlen lázrohamra szorítkozik, rendszeren 3—4, ritkán öt lázroham észlelhető. A lázmentes időszakok ez alatt mind hosszabb tartamúak, a lázas időszakok pedig rövidebbek lesznek.

A kórisme megbízhatóan a kedvező idopontban vett vérpróba vizsgálata alapján állapítható meg, s ez okból gondosan kell megfigyelni a könnyű betegedési eseteket, úgyszintén azokat, amelyeknél a lázmentes időszakokban is mutatkozik némi hőemelkedés.

A vérpróba vételénél és a górcsővi készítménnyel való bánásnál elővigyázatosnak kell lenni, mert a gyakran tapasztalt laboratoriumi fertőzésekből arra lehet következtetni, hogy a betegség csirája esetleg ép bőrön át is a testbe juthat.

A betegséget — úgy látszik — leggyakrabban rovarok, különösen tetvek viszik át egyik emberről a másikra.

A visszatérő láz gyógyítására a salvarsant, illetőleg a neosalvarsant, mint különösen hatékony gyógyszert ajánlják.

Fenti tájékoztatást azzal a felhívással küldöm meg ^{Alispán} Polgármester úrnak, hogy azt a törvényhatósága területén levő összes hatósági és magánorvosokkal, az összes polgári és katonai gyógyintézetek, ápoló- és üdülőtintézmények vezetőségeivel haladéktalanul közölje azzal, hogy a szóbanforgó betegség ellen való védekezésnél, úgy amint azt a kiütéses tifusz ellen való védekezésre vonatkozólag 203.700/1914. sz. alatt kiadott körrendelettemmel ¹⁾ közöltem, a házi rovarok, különösen a tetvek távoltartására, illetőleg kiirtására különös gondot kell fordítani.

Egyúttal elrendelem, hogy a visszatérő láz (febris recurrens) az 1876 : XIV. t.-c. 80. §-a alapján, a 91.954/1894. B. M. számú körrendeletben körülírt módzatok szerint bejelentessék.

Budapesten, 1915. évi március hó 16-án.

Sándor János s. k.

Országos Széchényi Könyvtár

587.

**A m. kir. belügyminiszter 1914. évi 203.700 számú
VII-d. körrendelet valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,²⁾**

a kiütéses tifusz ellen való védekezésről.

Hivatalos értesülés szerint a közelmúltban az északi harctéren és az ahhoz közel eső területeken szórványosan *kiütéses* (foltos) *tifusz* merült fel. E tapasztalat jelentőségét az a körülmény fokozza, hogy a kiütéses tifusz Galiciában és Oroszország közeli részeiben, ugyancsak a balkáni államokban, tehát a jelen hadműveletek terü-

¹⁾ Lásd az 1376. o.

²⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

letein honos betegség, amely tavasszal szed legtöbb áldozatot, továbbá az is, hogy hadi mozgalmak nyomán, illetőleg inség sujtotta népesség körében szokott leginkább pusztítani.

A kiütéses tifusz nagy mértékben fertőző betegség. A lappangási idő elteltével, amely tág határok (3—21 nap) között ingadozik, néhány napi rosszullét, majd hirtelen rázó hideg, azután magas láz áll be, amely 8—16 napig tart. A betegség 4—5. napján piros, lapos foltok mutatkoznak a mellen és a has felső részén, s elég gyakran a végtagokon a foltok helyén néha a bőr alatt kis vérömlések látszanak. Gyógyulás alkalmával a bőr korpaszerűen hámlik, ami körülbelül két hétig tart. A betegek közül átlag 15—25 százalék hal el.

A kiütéses tifusz okozója biztossággal nincs még kiderítve, de kétségtelen, hogy a betegség ragálya a beteggel vagy az általa használt tárgyakkal való érintkezés révén átragadhat. Ujabban az tűnt ki, hogy a tifusz ragályát fertőzött emberekről és tárgyokról rovarok, főképen pedig tetvek viszik át másokra, ennél fogva a kiütéses tifusz leküzdésére szolgáló rendszabályok sorában a tetvek elpusztításának igen nagy fontossága van.

A kolerának, vérhasnak és hasi tifusznak a harctérről szállított sebesült és betegkatonákkal való behurcolását, különösen pedig a kolerának az országban levő elterjedését szem előtt tartva, számot kell vetni azzal a veszedelemmel is, amely az ország népességét a *kiütéses tifusz behurcolása* révén fenyegeti.

Katonai részről már intézkedés történt, hogy a kiütéses tifusz betegeket a hadtápkörletben különítsék el és ott gyógyítsák; az irányító állomások (Abschubstationen) feladatává pedig az tétetett, hogy a beteg és sebesült katonák, úgyszintén foglyok közül a gyanúsakat kipuhatolják és elkülönítsék. Minthogy azonban a betegség elhurcolásának meggátlása céljából nem lehet valamennyi szállítmányt mindenkor a hadtápkörletben tetvektől mentesíteni, ezt a feladatot részben a katonai betegmegfigyelő állomásokon és azokon a helyeken (kórházban, fogolytáborban, stb.) kell teljesíteni, ahol a harctérről érkezett személyek elhelyeztetnek.

Erre való tekintettel felhívom ^{Ali: pán} ~~Polgári~~ ^{ster} úrat, intézkedjék, hogy a területén lévő polgári kórházban eltetvesedett betegek, különösen pedig harctérről érkezett sebesült és beteg katonák felvétel előtt tetvektől és egyéb rovaroktól alaposan mentesíttessenek.

Testi tisztálkodás céljából gondoskodni kell, hogy a beteg, illetőleg más eltetvesedett személy külön helyiségben levetvén és átadván ruháját és egyéb tárgyait, borotválkozás és hajnyírás után alaposan mosakodjék vagy fürödjék. (E célra zuhanyfürdők ajánlatosak.) Szükség esetén szürke kenőccsel, vagy petrolummal, vagy kámforolajjal, esetleg más tetűpusztító szerrel dörzsölje be testének ama részeit, ahol tetű fészkel. Csak tisztálkodás és friss fehérneműváltás után helyezhető el kórszobában, vagy adható házi ápolásba.

A tetves ruhát, fehérneműt és egyéb tárgyakat zsákba téve, gőzzel kell fertőtleníteni, bőrt (cipőt) és prémet 5%-os karbolsav-oldattal lemosni, illetőleg lekefélni. Ha gőzfertőtlenítő készülék nem áll rendelkezésre, a szóban levő tárgyakat (bőrnemű kivételével) kellő óvatossággal fűtött sütőkemencébe helyezve lehet mentesíteni a tetvektől és petéiktől. A tetű és egyéb rovar pusztítására szolgáló helyiségeket szintén gondosan kell tisztogatni (5%-os karbolsav, vagy forró kálicsappan oldattal, esetleg kén elégetésével, egy köbméter légürre 20 gr. ként számítva).

Orvosok, ápolók, fertőtlenítők stb., akik a beteggel, illetőleg tárgyaival érintkeznek, saját magukat úgy óvhatják meg a tetvektől, ha olyan felöltőt vesznek magukra, amelynek ujjai szorosan zárnak, és nyaki része is jól illeszkedik. Célszerű a ruházatot a bokán szintén lekötönni, és a fehérneműt rovarporral behinteni vagy kámforolajjal permetezni, a kezét és alkart pedig petrolummal bedörzsölni. Mindenesetre szükséges, hogy azok, akik a beteggel és tárgyaival bánnak, kezüket, karjukat, arcukat, hajzatukat, szakállukat szappanos vízzel lemossák, esetleg fertőtlenítsék.

Ez az eljárás nemcsak a harctérrel szállított sebesült és beteg katonákkal, hanem hadifoglyokkal, menekültekkel és szabadságolt katonákkal szemben is helyénvaló.

Ezzel kapcsolatban nyomatékkal felhívom ^{Alispán}_{Polgármester} urat, intézkedjék, hogy a kiütéses tifusz minden esete, úgyszintén minden olyan eset, amely erre gyanusnak látszik, haladéktalanul bejelentessék s a beteg megbízhatóan elkülöníttessék, és egyúttal az elsőfokú hatóságokat, az ott működő orvosokat, továbbá kórházi és egyéb gyógyintézeti igazgatóságokat ilyen értelemben utasítsa.

Különösen felhívom, hogy a kiütéses tifusz terjedésének meg-

gátlására tett intézkedéseit az illető katonai hatóságokkal egyetértően tegye meg.

Figyelmeztetem, hogy kiütéses tifuszos betegek szállítására csak jól lemosható eszközöket szabad használni, és használat után azonnal fertőtleníteni kell. Különös gonddal kell fertőtleníteni minden tárgyat, amellyel a beteg érintkezett.

Ápolókul elsősorban olyanok alkalmazandók, akik a betegséget kiállották.

Azokat, akik kiütéses tifuszos beteggel érintkeztek (fertőzésre gyanusak), három héten át orvosi felügyelet alatt kell tartani. Ilyen elbánás alá esnek az ápolók, betegszállítók, fertőtlenítők is.

Tömeglakásoknak, éjjeli szállásoknak, hajléktalanok menhelyeinek egészségügyi, nevezetesen tisztasági viszonyait állandó és éber gonddal kell ellenőrizni és a szükségessé váló rendszabályokat haladéktalanul foganatosítani; azokon a helyeken pedig, ahol a kiütéses tifusz halmozódik, és különösen ha az a hajléktalanok, csavargók, cigányok, koldusok között fordul elő, azokat a lakosságtól kellőképen elkülönítve, megfigyelés alatt kell tartani.

Budapesten, 1914. évi december hó 26-án.

Sándor János s. k.

588.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 22.150. számú VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez¹⁾,

a hasi tifusz elleni védekezésről.

Azon fertőző betegségek közé, amelyek a háborúk nyomában fellépnek, sőt járványokká is fejlődhetnek, tartozik a hasi tifusz — typhus abdominalis — is. Megerősítést nyert ez a már régen ismert tény most is. A harcterekről visszajövők között sűrűn fordulnak elő hasi tifuszban megbetegedettek, úgy, hogy e betegségnek a polgári lakosságra való áttérjedése lehetőségével is számolni kell.

Felhivom tehát ^{Alispán}Polgármester úr figyelmét az 1876:XIV. t.-c. XII-ik fejezetében foglalt rendelkezésekre, amelyek a járványos

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

betegségek, s így a hasi tifusz elleni védekezésre is szolgálnak. Mint különösen fontosakat kiemelem a bejelentési kötelezettséget, a betegség járványos jellegének megállapítását, a betegek befogadására szolgáló kórházi helyiségekről és ezek kellő berendezéséről és felszereléséről való gondoskodást, és a betegek elkülönítését, amire gyakran nem ügyelnek kellőleg, jóllehet kétségtelen, hogy a hasi tifusz azokhoz a ragályos betegségekhez tartozik, amelyek a betegekkel vagy ilyenek által beszennyezett tárgyakkal való érintkezés útján is átvihetők egészséges emberekre.

Minthogy a fertőzött ivóviznek és a fertőzött tápszereknek (ezek között különösen gyakran a tejnek) nagy szerepe van tifuszjárványok fejlődésénél, az egészségügyi hatóság feladata lesz a lakosság ivóvízzel való ellátását különös gonddal ellenőrizni és fertőzés gyanúja esetén jó ivóvizről gondoskodni. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a közforgalomba kerülő tápszerek is fertőződhetnek a hasi tifusz csirájával. Ez okból mindazokat a helyeket, ahol tápszereket előállítanak, forgalomba hoznak, vagy tömegfogyasztásra elkészítenek (tejgazdaságok, sütőhelyek, cukrászdák, hentesüzletek, mézsárszékek, vendéglők, kórházak konyhái stb.), gondos egészségügyi felügyelet alá kell vonni. Ezeknek ellenőrzése alkalmával nem elég a fentemlített helyeken foglalkoztatott személyzet (munkások) egészségéről meggyőződni, illetőleg a betegeket vagy betegségre gyanusakat az ilyen foglalkozástól eltiltani, hanem figyelemmel kell lenni arra is, hogy lehetnek ott csirahordozók, azaz olyan egyének, akiknek testében a hasi tifusz csirája mégél a nélkül, hogy az embert beteggé tenné, s hogy lehetnek olyan emberek is, akik régen kiállott hasi tifusz után, még mindig üritenek (bél­sár, vizelet útján) tifuszcsirákat. (U. n. tartósan csirahordozók.) Ilyen egyének, különösen ha tisztátlanok, pl. ürülékkel vagy vizelettel beszennyezett kezekkel nyulnak az elkészítendő tápszerekhez, a tifuszt terjeszthetik. A lehetőség szerint azon kell tehát lenni, hogy az emberi tápszerek előállításával foglalkozók között ilyenek ne legyenek, ami a bél­sár és vizelet bakteriológiai vizsgálatával állapítható meg.

Kórházakban ápolt betegeket felgyógyulásuk után lehetőleg csak akkor kell elbocsátani, illetőleg csak akkor kell elkülönítésüket beszüntetni, ha a bél­sár és vizelet vizsgálat kétszer (egyheti időközben végezve) a tifusz csiráját már nem mutatja. Megjegyzendő, hogy a tartósan csirahordozók között azok, akiknél a vizeletben

sokáig mutatható ki a tifusz csirája, jóval gyakoribbak, mint azok, akiknek bélsarában található, de az előbbieket — ellentétben az utóbbiakkal — rendszerint ártalmatlan szerekkel rövidesen kigyógyíthatók. Ajánlható a tifuszból üdülőket 5 napon át napi $1\frac{1}{2}$ –2 gr. urotropin (Hexamethylentetramin) belső adagolásával kezelni. Hasonlóan hatnak Helmitol, Hetralin, Borovartin, amelyeknek napi adagja $\frac{1}{2}$ –1 gr.

A tartósan csirahordozók neveit közölni kell azzal az elsőfokú egészségügyi hatósággal, amelynek területére távoznak, vagy amelynek területén állandóan tartózkodnak azon célból, hogy felügyelet alatt maradjanak s a lehetőség szerint megakadályoztassék, hogy azok különös tápszerek készítésével foglalkozzanak. Az ilyen egyéneket tisztaságra kell tanítani, valamint arra is, hogy ürülékeiket ne rakják le olyan helyeken (házak, kutak, források stb. közelében), ahol ezek fertőzésével veszélyeztetik a közönséget. Kitanítandók arra is, hogy a beszennyezett fehér- és ágyneműeket miképpen fertőtlenítsék (beáztatás erős szappanos lúgoldatban), mielőtt holmi jobb más fehérnemű vagy ágyneműekkel mosásba kerül. Figyelmeztetendők végre, hogy gondatlanságukkal nemcsak másokat veszélyeztetnek, hanem önmagukat is, amennyiben a tartósan csirahordozók (üdülők) a betegségbe visszaeshetnek.

A kórházakban az ápoló személyzetet is ki kell tanítani a tifuszbeteg vagy a csirahordozók részéről fenyegető veszély elhárítására. Gyógyintézetek ápoló, továbbá konyha- és mosószemélyzetét, s ezeket különösen meg kell vizsgálni arra nézve, hogy nem csirahordozók-e. Kíváncsú ugyanazt tenni bizonyos intézetekbe (p. o. elmeegógyintézetekbe) ápolásra felvett egyéneknél különösen akkor, ha olyan helyekről jöttek, ahol a hastifusz el van terjedve.

A szükséges bakteriológiai vizsgálatokat (ürülék és vizelet stb. vizsgálatokat) a hatóságok részére a vezetésem alatt álló miniszterium központi vizsgáló állomása végzi, amely a minták elkészítésére, csomagolására és beküldésére is megadja az utasítást.

Azok a kedvező tapasztalatok, amelyeket a hasi tifusz elleni védőoltással szereztek, indokoltá teszik azt, hogy legalább azok, akik már foglalkozásuknál fogva különösen ki vannak téve a fertőzés veszélyének (első sorban az orvosi és ápolószemélyzet) hasi tifusz ellen oltassák be magukat. Az oltóanyag szintén a vezetésem alatt álló miniszterium központi vizsgáló állomásától is beszerezhető.

Felhivom végül ^{Alispán}Polgármester urat, hogy ezen rendeletemet a

törvényhatósága területén lévő összes hatósági és magánorvosokkal, a bakteriologiai laboratóriumok, valamint az összes polgári és katonai kórházak, ápoló- és üdülőintézetek vezetőségeivel is közölje.

Budapesten, 1915. évi április hó 3-án.

Sándor János s. k.

589.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 21.291. számú VII-d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a hasi tifusz elleni védőoltóanyag forgalombahozataláról.

A hasi tifusz elleni védőoltások kedvező eredményei szükségessé tették a gondoskodást arról, hogy a hatóságok és magánosok részére megfelelő és könnyen beszerezhető, védőoltóanyag álljon rendelkezésre. Intézkedtem tehát, hogy a belügyminiszterium központi vizsgáló állomása (Budapest, IX. kerület, Gyáli-út 7. szám) hasi tifusz elleni védőoltóanyagot is termeljen, és azt úgy a hatóságok, mint a magánosok részére bocsássa forgalomba.

A központi vizsgáló állomás 5, 10, 15, 20, 40, 50 és 100 kbcm.-es adagokban tartja készenlétben a hasi tifusz elleni védőoltóanyagot. Az 5 kbcm.-es adag egységára: 1 K. Ennek megfelelőleg a nagyobb adagok ára: 2, 3, 4, 8 és 10 K. Minden adaghoz az oltóanyag használatára és megőrzésére vonatkozó utasítás van mellékelve.

A védőoltóanyagról, alkalmazásáról és a védőoltás várható eredményéről az országos közegészségi tanács véleménye alapján szerkesztett, ide mellékelte »Utasítás« nyújt közelebbi tájékoztatást.

A védőoltóanyag megrendelése vagy postatakarékpénztári befizetési lap útján, vagy postautalványon történhetik. Amennyiben a megrendelés befizetési lap útján eszközölnének, a megrendelőket befizetési lappal, az illetők kívánságára, a központi vizsgáló állomás fogja ellátni. Sürgős megrendelésre célszerűbb postautalványt használni.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

A védőoltóanyagra vonatkozó mindennemű tájékoztatásért közvetlenül a belügyminiszterium központi vizsgáló-állomásához (Budapest, IX., Gyáli-út 7. sz.) kell fordulni, és minden megrendelés és pénzküldemény közvetlenül oda intézendő.

Budapesten, 1915. évi április hó 3-án.

Sándor János s. k.

Melléklet a 21.291/1915. B. M. számú körrendeletéhez.

Utasítás a hasi tifusz elleni védőoltásra.

1. A hasi tifusz elleni védőoltás úgynevezett aktiv immunizálás, azaz magával a betegséget okozó baktériummal történik, úgy, hogy ennek behatása alatt az emberi szervezet maga készíti az ellenmérget, az immunizáló anyagot. A hasi tifusz elleni oltóanyag tehát nem gyógyító szérum, mint pld. a diftéria elleni szérum, hanem védőanyag, mint pld. a himlőnyirk.

2. A belügyminiszteriumi központi vizsgáló állomás oltóanyaga úgy készül, hogy a 24 órás tifusz-kulturát 0·9⁰/₀-os konyhasós vízzel lemossák, és az így kapott baktérium-emulsiót a baktériumok előlése céljából egy óráig 55 C⁰-nyi hőmérséken tartják. Az emulsiót azután felhigítják, úgy, hogy minden köbcentiméterben 1¹/₂ milliárd (1¹/₂ kacs) tifuszbacillus legyen. Konzerválás céljából 0·5⁰/₀ karbolsavval látják el.

3. Az orvosok tartsák szemük előtt, hogy az oltást csak olyan oltóanyaggal végezzék, amelynek forgalomba hozatalát a belügyminiszter megengedte.

4. A 2. pont szerint készült oltóanyaggal 5—10 napi időközben kétszer oltjuk be az embert, az első oltásra 0·5, a második oltásra 1 kbcm.-t használva az előre felrázott folyadékból. Ha az oltást erős reactio (nagy láz és rosszullet) követi, a második oltás is csak 0·5 kbcm.-rel történjék.

5. Az oltás nem a himlőoltás módjára történik, hanem úgy, hogy gondosan sterilizált (vízben kifőzött) PRAVAZ-fecskendőből, amelynek tűjét is gondosan megtisztítottuk és kihevítettük, a 4. pont alatt megállapított mennyiségeket az ugyanott említett időközben a bőr alatti kötőszövetbe, a hasfalba a köldök és a lágyék hajlat között fecskendezzük. A bőrt azonban a beszúrás előtt meg kell tisztítani és jódtincturával bekenni.

6. Ha az oltóanyag gondosan készült és az oltás is kellő tisztasággal végeztetett, az oltás nem veszélyes, de a befecskendezést ilyen körülmények közt is gyakran többé-kevésbé erős jelenségek követik, u. m. az oltás helyén fájdalmas beszüremkedés, mint általános tünetek pedig néha elég magas láz és rosszullet. Ezen jelenségek azonban 1—2 nap alatt eltűnnek.

7. Az immunitás tartama az eddigi tapasztalatok szerint 1 és 3 év közt ingadozik.

8. Az immunitás foka változó. Az eddigi tapasztalatok szerint az oltás mindenesetre nagyon csökkenti a betegségek számát, előnyösen hat a betegség lefolyására, és leszállítja a halálozási százalékot.

9. Minthogy az oltás nem minden esetben nyújt abszolút védelmet, okvetlenül szükséges, hogy a beoltottak is szigorúan betartsák azokat az egészségügyi szabályokat, amelyek általában a fertőző betegségek elleni védekezésre irányulnak.

590.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 39.269. számú VII—d. körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez, ¹⁾

a kolera elleni védekezésről.

Az ázsiai kolera jelenleg Magyarországon többnyire a harctér-
ről érkezett katonák és hadifoglyok között mutatkozik szórványosan.

A hadi állapot okozta rendkívüli körülmények miatt azonban számolni kell azzal az eshetőséggel, hogy a melegebb évszak be-
álltával az ázsiai kolera terjedni fog. Ez okból már most meg kell
tenni a 110.000/1911. sz. koleraszabályzatban részletezett azokat
az intézkedéseket, amelyek a kolera terjedésének megállítására alkal-
masak. Felhivom ennél fogva ^{Alispán}Polgármester urat, hogy különösen a köz-
tisztaság fenntartása érdekében 64.610/1911. szám alatt kelt kör-
rendeletben közölt rendelkezéseket már most a legkiterjedtebb

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

mértékben szigorúan foganatosítsa. Intézkedjék ^{Alispán}_{Polgármester} úr, hogy a kolera elleni védekezésre vonatkozó »Tudnivalók« és egyéb tájékoztató nyomtatványok minél terjedtebb körben szétosztassanak, s egyúttal figyelmeztesse a közönséget, hogy háztája gondos tisztán tartásánál a házi rovarok, nevezetesen a legyek irtására és távoltartására is figyelemmel legyen, mert ezeknek, amint a tapasztalatok mutatják, némely fertőző betegségeknek, így a kolerának terjesztésében is szerepök van.

Itt is hangsúlyozom annak fontosságát, hogy az illetékes hatóság közegei személyesen, minél gyakoribb helyszíni vizsgálatokkal szerezzenek meggyőződést a kolera ellen elrendelt intézkedések pontos, lelkiismeretes foganatosításáról, és hogy a koleragyanus betegek, az ezekkel érintkezettek, továbbá a csirahordozóknak talált egyének szigorú elkülönítése és megfigyelése körül késedelem nélkül kell eljárni.

Felhívom végül ^{Alispán}_{Polgármester} urat, hogy intézkedéseiről tegyen ide jelentést.

Budapest, 1915. évi május hó 27-én.

Sándor János s. k.

591.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ^{37.880}_{VII-d.} számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

az emberen élősködő rovarok (tetvek) irtásáról.

A kiütéses tifusz, illetőleg visszatérő láz elleni védekezés tárgyában 203.700/1914.¹⁾, illetőleg 21.371/1915.²⁾ szám alatt kiadott körrendeleteimben felhívtam a figyelmet arra, hogy az emberen élősködő rovaroknak, különösen a tetveknek jelentős részük van e betegség terjesztésében s egyúttal közöltem, hogy az ember milyen módon óvhatja magát a szóban levő élősködőktől.

Tekintettel a védekezés fontosságára, szükségesnek tartom a fentidézett rendeleteimben foglaltak gondos betartásának jelentőségét

¹⁾ Lásd az 1376. o.

²⁾ Lásd az 1375. o.

smételten hangsúlyozni és egyuttal közelebből is megjelölni az emberen élősködő rovarok *irtásának* és az azoktól való *óvakodásnak* módjait és eszközeit.

Az élősködő rovaroktól, nevezetesen a tetvektől való szabaddulás céljából gondosan kell *tisztálkodni*, és pedig a következő módon:

Az illetők 3⁰/o-os karbolsavoldattal vagy petróleummal permetezett lepedőn állva, ruházatukat és testükön viselt minden holmijukat levetik, azután hajukat, szakállukat lenyíratván, melegvizzel, szapannal tetőtől-talpig jól lemosás magukat vagy megfürdenek. (A nők hajukat petróleummal vagy perubalzszammal bedörzsölik és 1 napon át bekötve tartják.) Mosakodás, illetőleg fürdés után bedörzsölni tanácsos a testnek azokat a részeit, amelyeken leginkább megtelepszik a tetű (tarkón, combon, felkaron, lapockák között stb.) szürke kenőccsel, avagy 10⁰/o kénkenőccsel, amely utóbbihoz 1⁰/o ánizsolaj kevertetett.

E műveletek végeztével tiszta helyiségben tisztába öltözködnek.

Az illetők holmiját petróleummal vagy 3⁰/o-os karbolsavoldattal nedvesített lepedőbe burkolva, tetvetleníteni kell. Ez történhetik úgy, hogy körülbelül 2 hétig (ládában stb.-ben) jól elzárva tartják, így a tetvek táplálék (vér) hiányában maguktól elpusztulnak.

Minthogy azonban az illető holmi többnyire hamarosan szükséges, a gyorsabb irtás céljára a következő eljárások alkalmasak:

Fehér- és ágynemű, *mosható* ruha főzése lugos vízben, fedett edényben (legalább $\frac{1}{4}$ órán át), *nem mosható* ruhanemű, gyapjuszövet, toll hevítése gőzkészülékben; szőrme (prém) és bőrholmi kefézése petróleumba vagy 3⁰/o-os karbolsavoldatba mártott kefével, ágyszalmának és egyéb értéktelen holminak elégetése.

Tetű és más élősködő rovar irtására a sütőkemence forró (70—100⁰ C.) levegője is alkalmas. A lazán zsákokba helyezett ruhaneműeket a fűtött sütőkemencébe akkor teszik bele, amikor a kemence forrósága már annyira mérséklődött, hogy az abba helyezett papiros már nem pörköldik, illetőleg nem barnul meg. A ruhaneműeket egy órán át hagyják a sütőkemencében. Ilyen módon rendszerint a rovarok petéi is elpusztulnak. A peték (serkék), amelyeket a tetűk többnyire a ruhavarratokba és ráncokba raknak le, elpusztíthatók úgy is, ha a ruhát a varráások és ráncok mentén

forrón ismételve vasalják, vagy gyertya lángja felett óvatosan áthuzzák.

Vegyszerekkel (benzinnel, kénnel, stb.) való gőzölés, bár körülményes, esetleg veszedelmes, de kellő óvatosság mellett szintén alkalmazható eljárás.

Ahol számos embert, sok ruhát kell tetűtől és egyéb élősködő rovaroktól megtisztítani, célszerű arról gondoskodni, hogy vetkezésre, nyíratkozásra, mosakodásra, rovarirtásra, öltözködésre külön-külön helyiség álljon rendelkezésre.

A tetvek megtelepedésének és szaporodásának gátlására nyerselyem alsóruházat (ing, stb.) viselését ajánlják. Távoltarthatók a tetvek a ruházatba szórt naftalinporral, vagy az alsó és felső ruházat közé zacskókba tett naftalinnal vagy ánizzsal. Tanácsos a ruházatot tiszta ánizsolajjal vagy köményolajjal permetezni, a testet pedig 96⁰/o-os szesszel kevert ánizs- vagy köményolajjal (egy harmadrész ánizs- vagy köményolaj és kétharmadrész szesz keverékével) bedörzsölni. Sokan a petróleumot is ajánlják.

Orvosok, ápolók úgy óvhatják magukat, ha magasszárú csizmát, gummikeztyűt és olyan felső ruhát viselnek, amely a tarkón is fedősapkával van ellátva, és a nyakhoz, a csuklóhoz és a bokához szorosan simul. Legcélszerűbb az olyan felsőruha, amely lehetőleg ráncolás nélkül egy darabban egyesíti a harisnyát, a nadrágot, kabátot és a sapkát. Az orvosok és az ápolók részére elegendő mosakodó és fürdőberendezésről szintén gondoskodni kell.

Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a betegszobákban és a szállóhelyiségekben a bolhák ne szaporodjanak el. E végre a padlózatnak úgynevezett portalanító olajjal időnkint való beeresztése és gondos tisztogatása bizonyult célszerűnek.

Végül hangsúlyozom, hogy az élősködő rovarok elleni védekezésnek legfontosabb feltétele az, hogy az ember fehéreneműt gyakran váltson, fürdés után tiszta fehéreneműt vegyen, és ruházatát gondosan, tisztán tartsa.

Felhivom ^{Alispán} Polgármester urat, hogy e rendeletemet a törvényhatósága területén levő összes hatósági és magánorvosokkal, az összes polgári és katonai kórházak, ápoló- és üdülőintézetek vezetőseivel haladéktalanul közölje, intézkedjék hatáskörében az iránt, hogy ott, ahol szükséges, a rovarok irtására és távoltartására

szükséges eszközök és szerek haladéktalanul beszereztesse, és ezek rendszerezés, gondos alkalmazását, valamint az orvosok és ápolók védelmére szolgáló óvó rendszabályok gondos foganatosítását a hatósági orvosok által gyakrabban ellenőriztesse.

Eljárásáról s annak eredményéről ^{Alispán} Polgármester úr tegyen jelentést.

Budapesten, 1915. évi május hó 16-án.

Sándor János s. k.

592.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 37.121. számú rendelete,

a darabonkint vásárolt szivarok és szivarkák válogatásának eltiltásáról.

A fertőző betegségek elterjedése veszélyének lehető elhárítása céljából megtiltom, hogy a m. kir. dohányárudákban a szivarok és szivarkák a vevő közönségnek nyitott tartályokban kiválasztás céljából átadassanak, és a normális viszonyok helyreálltáig elrendelem, hogy a darabonkint eladásra kerülő szivarokat és szivarkákat maga az elárusító vegye ki a tartályokból, és minden válogatás nélkül szolgáltatassa ki azokat a vevőknek.

Budapesten, 1915. évi április hó 9-én.

Dr. Teleszky János s. k.

m. kir. pénzügyminiszter.

593.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszternek a belügyminiszterrel és a horvát-szlavon országos kormányal egyetértőleg kiadott 1915. évi 31.364. K. M. számú rendelete,

a hadművelleti területekről postacsomagokban járványos betegségek továbbhurcolásának megakadályozásáról.

A küzdő csapatoknál, valamint a hadifogolytáborban és az internáltak telepein felmerülhető járványos betegségek széthurcolásának és a postaszemélyzet veszélyeztetésének megelőzése szüksé-

gessé teszi, hogy a háború tartamára a részint önmagukbani, részint a bennük előfordulható tetvek és más férgek révén a fertőzésre alkalmas viselt ruhát, szennyes fehérneműt, ágyneműt és rongyot tartalmazó, valamint piszkos rongyba burkolt postacsomagok felvétele korlátoztassék. A belügyminiszter úrral és a horvát országos kormánnyal egyetértőleg tehát ily küldemények felvételét megszüntetem mindazoknál a hivataloknál, amelyek fertőzött területen, avagy a hadseregkörletben, vagyis oly községekben vannak, amelyekben a hadműveletekben résztvevő csapatok tartózkodtak vagy tartózkodnak, továbbá amelyeknek székhelyén fogolytáborok vagy internáltak telepei vannak.

Arra nézve, hogy mely postahivatalok működnek fertőzött területen, a hivatalok az elsőfokú egészségügyi hatóságtól kapnak értesítést, míg azokon a helyeken, ahol a hadműveletekben résztvevő csapatok megfordulnak vagy megfordultak, a postahivataloknak az említett tárgyak felvételét minden külön értesítés bevárása nélkül maguknak kell beszüntetniök.

E rendelkezés alól kivételt képeznek azok a küldemények, amelyeknek szállítóleveleire közhatósági vagy az illetékes katonaeorvos névalíráásával és bélyegzőlenyomattal ellátott oly záradékot ír, amelyben igazolja, hogy a csomag tartalma ragálymentes, illetőleg abban ragályt terjesztő férgek nincsenek.

A hadműveletek területén levő postahivatalok felhatalmaztatnak arra, hogy hamis tartalomnyilvánítás gyanúja esetében feladótól a felvétel alkalmával a csomag felbontását kívánhassák. Abban az esetben pedig, ha akár tévedésből, akár a tartalomnak hiányos vagy téves megjelölése folytán ilyen tartalmú csomagot mégis felvettek és erre később rájöttek, a felvevő postahivatal a csomagot a feladónak adja vissza, vagy ha az nem lehetséges, adja át a helyi közegészségügyi hatóságnak.

Ha téves vagy hamis tartalomnyilvánítás következtében valamely kitiltott tárgy a postával mégis elküldetik, avagy a csomagtól szállítás közben férgek bujnak elő, az a postahivatal, amely ezt észreveszi, a csomagot a helyi elsőfokú közegészségügyi hatóságnak, illetőleg községi előljáróságnak adja át és a továbbszállítást vagy kézbesítést csak akkor eszközölje, ha ez a hatóság ennek engedélyezését a szállítólevélén hitelesen feltünteti. Mozgó- és kalauzposták az ily csomagokat egészségügyi kezelés végett lehe-

tőleg járási központokban vagy városokban levő hivataloknak adják le.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

A miniszter rendeletéből:

Follért Károly s. k.

posta- és táviráda-vezérigazgató.

IX. A katonai szolgálatra vonatkozó rendelkezések.

594.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 7.340. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

népfölkelésre kötelezettek felmentéséről.

Az 1873., 1874., 1875., 1876. és 1877. évben született B. alosztályú népfölkelőknek a folyó évi április hó 6-ától május hó 4-éig terjedő időben megtartandó népfölkelési bemutató szemlére történt behívásával kapcsolatosan értesitem ^{Alispán} _{Polgármester} Urat, hogy az ezen népfölkelésre kötelezetteknek felmentése körül követendő eljárásra nézve általánosságban ugyanazok az elvek lesznek irányadók, amelyeket az 1914. évi november hó 2-án 7895. B. M. eln. szám alatt kiadott körrendeletemben²⁾ már megjelöltem.

A közszolgálatnak a hadműveletek sikeres lebonyolítása szempontjából is fontos és zavartalan ellátása szükségessé teszi, hogy azok, akiknek polgári foglalkozásukban való meghagyása — különös tekintettel a tisztviselőknek és alkalmazottaknak a már bevonult népfölkelőkkel csökkent létszámára — a közigazgatás különböző ágazatainak érdekében feltétlenül szükséges, és a hadműveletekkel kapcsolatos érdekek szempontjából sem mellőzhető: a népfölkelési tényleges szolgálat alól való felmentésre kellő időben javaslatba hozassanak.

Az ezen korosztályban felhívott népfölkelésre kötelezettek csak az esetben menthetők fel, illetőleg hozhatók felmentésre javaslatba, ha a tekintetbe jöhető alkalmaztatásban már legalább folyó évi január hó elseje óta állanak.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 707. o.

Ismételten ki kell emelnem, hogy ez alkalommal is csupán azon közérdekből fontos intézményeknél, vállalatoknál és üzemeknél alkalmazott egyéneknek felmentése érdekében fogok közbenjárhatni, amely intézmények, vállalatok és üzemek szorosan a belügyi igazgatás ügykörébe tartoznak. Éppen azért minden más alkalmazásban levő népfölkelőnek felmentési ügyét mindenkor az illetékes szakminiszter úrhoz kell felterjeszteni. Magától értetődik azonban, hogy a vármegyék, városok és községeknél, valamint az ezek által fenntartott, illetve ezeknek szolgálatában álló vagy tulajdonukat képező vállalatok és közüzemeknél alkalmazott összes népfölkelésre kötelezettek felmentési iratai ezentul is hozzám terjesztendők fel.

Különösen hangsúlyozni kívánom még, hogy a közegészségügy szolgálatában álló hatósági orvosoknak és gyógyszerészeknek felmentési ügyei mindenkor elkülönítve lesznek kezelendők, és amennyiben $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ Úr törvényhatósága területén olyan fentebbi korosztályú népfölkelési szolgálatra alkalmasnak talált orvosok és gyógyszerészek lennének, akiknek polgári állásukban való meghagyása a közegészségügy érdekében feltétlenül szükséges, az ezen egyénekre vonatkozó felmentési javaslatokat, a többi javaslatoktól elkülönítve, külön is indokolt jelentés kíséretében kell hozzám felterjeszteni.

A felmentések ügyének gyors elintézése és egyszerűbb kezelése szempontjából a törvényhatóság területén alkalmasnak talált népfölkelő-kötelezettek felmentési javaslatai a lehetőséghez képest egy indokolt jelentéssel, együttesen a főispán útján terjesztendők fel.

Azoknak a *közhivatali alkalmazottaknak*, akiknek felmentési ügye folyamatba tétetett, mindaddig nem kell bevonulniok, amíg felmentési ügyük mikénti elintézéséről felettes hatóságuk útján hivatalos értesítést nem kapnak.

Ez alkalommal újabban is felhivom $\frac{\text{Alispán}}{\text{Polgármester}}$ Urat, hogy a felmentéseket a legszigorubb tárgyilagos elbírálásban részesítse, és a közigazgatás zavartalan menetének biztosítása mellett a fegyveres erőnek ma mindenek fölé helyezendő érdekeit mindenkor tartsa szem előtt.

Budapesten, 1915. évi március hó 28-án.

Sándor János s. k.

595.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 13.250. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a népfölkelési bemutató szemléken alkalmasoknak minősített közszolgálatban álló állatorvosok felmentési ügyeinek kezeléséről.

A népfölkelési bemutató szemléken alkalmasakká vált népfölkelők felmentése körül követendő eljárás tárgyában 1914. évi november hó 2-án 7.895/el.n.¹⁾, 1915. évi február hó 15-én 5.574/el.n.²⁾ és végül 1915. évi március hó 28-án 7.340/el.n. szám alatt kibocsátott körrendeleteim³⁾ kiegészítéseül értesitem ^{Alispán}
^{Polgármester} urat, hogy a földművelésügyi miniszter úrral létrejött megállapodás értelmében az összes állami, városi és községi állatorvosok felmentési ügyei mindenkor a földművelésügyi miniszter úr, mint az állatorvosi ügyekben döntésre leginkább hivatott szakminiszter elé terjesztendőek.

Felhivom ennélfogva ^{Alispán}
^{Polgármester} urat, hogy az állatorvosok indokoltan szükségesnek mutatkozó felmentését — legyenek azok akár állami, akár városi vagy községi alkalmazottak — a főispán úr közvetítésével mindenkor a földművelésügyi miniszter úrtól kérelmezze.

Budapesten, 1915. évi április hó 22-én.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.
államtitkár.

¹⁾ Lásd a 707. o.

²⁾ Lásd a 712. o.

³⁾ Lásd az 1390. o.

596.

**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5.811. eln.
B. számú körrendelete,**

a községi (kör-) jegyzők és segédjegyzők egy évi önkéntességi jogáról.

A cs. és kir. hadügyminiszter úrral létrejött megállapodás értelmében a fegyveres népfölkelői szolgálatra bevont vagy alkalmasnak talált *B)* alosztályú népfölkelésre kötelezett azok a községi és körjegyzők, illetőleg segédjegyzők, akik a községi jegyzői oklevelet a középiskola hat osztályának elvégzése alapján szerezték meg, az egyévi önkéntesi karpaszomány viselésére való jogosítást kérhetik.

A kérelem tekintetében határozathozatalra a népfölkelési bemutató szemlére még csak ezután megjelenő jegyzők tekintetében a szemlebizottság elnöke hivatott.

Az igény a hat középiskola sikeres elvégzését igazoló iskolai bizonyítvánnyal, a községi jegyzői oklevéllel és az illetékes járási tisztviselő által kiállított erkölcsi bizonyítvánnyal igazolandó.

A fegyveres népfölkelői szolgálatra már bevont, de még a póttesteknél levő jegyzők kérelme tekintetében az előbb említett okmányok alapján az illetékes hadkiegészítési kerületi, illetőleg honvédkiegészítő parancsnokság határoz.

A hadszíntéren levő jegyzők kérelme tekintetében a határozathozatal a csapatparancsnokot illeti meg. Utóbbi esetben a fentebb említett okmányok bemutatása nem kívántatik meg; az igényjogsultság a kérelmező jegyzőkönyvi bemondása alapján állapítandó meg.

A kérelem elutasítása miatt minden esetben hozzám való fellebbezésnek van helye.

Budapesten, 1915. évi május hó 10-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

597.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5.000. eln. számú körrendelete valamennyi magyarországi vármegyei törvényhatósághoz és valamennyi horvát-szlavonországi megyei hatósághoz,

az 1891. és 1895. évben született népfölkelőkötelesek behívásáról.

Az 1891. és 1895. évben született népfölkelésre kötelezettek bevonulására vonatkozólag kibocsátott hirdetményt megfelelő példányszámban és külön-külön csomagokban oly felhívással küldöm meg a törvényhatóságnak, hogy azokat — azonnali kifüggesztés és tartalmának a községekben, illetőleg a városban divó más szokásos módon való közhirrre tétele végett — az egyes sorozójárási tisztviselőknak küldöncök útján haladéktalanul kézbesíttesse.

Az összes járások részére szóló külön csomagok hiánytalan átvétele, illetőleg a kézbesítések megtörténte hozzám táviratilag bejelentendő.

Budapesten, 1915. évi április hó 20-án.

A miniszter helyett:

Karátson s. k.
államtitkár.

Az 5.000/1915. H. M. eln. számhoz.

Bevonulási hirdetmény.

A népfölkelésre kötelezetteknek az 1886 : XX. törvénycikk alapján történt általános behívása folytán azok az **1891. és 1895. évben született** népfölkelésre kötelezett egyének, akik az 1915. évi február hó 18-ától március hó 24-éig terjedő időben megtartott népfölkelési bemutató szemlén, vagy a későbbi utóbemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtattak,

1915. évi május hó 15-én

— amennyiben névszerint felmentve nincsenek — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett m. kir. honvédkiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

Ezen rendelkezés a cs. kir. osztrák népfölkelés, illetőleg Bosznia-Hercegovinában a második tartalék behívása folytán kiterjed mindazon **1891. és 1895. évi születésű osztrák állampolgárookra, illetőleg bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyénekre is**, akik a magyar szent korona országai területén a fent megjelölt időközben a népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak.

Az Ausztriában tartott népfölkelési szemlén alkalmasaknak talált, de jelenleg itt tartózkodó **1896., 1895. és 1891. évi születésű** népfölkelésre kötelezett osztrák állampolgárok azonban azonnal bevonulni tartoznak.

Mindazon magyar honosságú egyének, akik önkéntes belépés folytán a cs. és kir. közös hadseregbe vagy a honvédségbe (akár mint egyévi önkéntesek is) már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születési évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra **1915. évi május hó 15-én bevonulni kötelesek.**

Ezenkívül behivatnak ugyancsak

1915. évi május hó 15-ére

népfölkelési tényleges szolgálatra a tartózkodási hely szerinti honvédkiegészítő parancsnoksághoz mindazon — eredetileg a hadsereghez, illetőleg honvédséghez beosztott — magyar honosságú **népfölkelésre kötelezett volt póttartalékosok**, akik katonai kiképzés céljából szolgálati kötelezettségük ideje alatt nem hivatnak be és így katonailag kiképezve nincsenek; továbbá azon **bármely felekezethez tartozó népfölkelésre kötelezett felszentelt papok** (felavatott lelkészek), akik hivatásukat bármely okból nem folytatják.

A bevonulók bevonulásuk alkalmával lehetőleg alsó és felső ruhát, felső posztókabátot és erős lábbelit, de minden esetre evőeszközt, evőcsészét és 2 napi élelmet hozzanak magukkal.

Ezen ruházati és felszerelési tárgyak, amennyiben a katonai szolgálatban használhatóknak minősíttetnek, értékük szerint megfognak téríttetni.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap (igazolványi könyv) birtokosa a vasutakon harmadik (gőzhajón második) osztályon ingyen utazik; ez a népfölkelési igazolványi lap (igazolványi könyv) azonban a vasuti, gőzhajóállomáson jóval a

vonat vagy hajó elindulása előtt az állomás jegypénztáránál lebélyegzendő.

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezettetik elő s a **katonai behívás iránt tanusított engedetlenség megbüntetéséről szóló 1890 : XXI. t.-c. 4. §-a értelmében 2 évig terjedhető börtönnel büntetik.**

A magyar királyi honvédségbe vagy a cs. és kir. közös hadseregbe önként belépni óhajtó népfölkelésre kötelezett a törvényes korlátok között a csapattestet maga választhatja, a tényleges szolgálatra történt bevonulása után azonban csak azon csapattesthez kérheti felvételét, ahová mint népfölkelésre kötelezett beosztását kérte.

Kelt 1915. évi április havában.

598.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 6.000. eln. számú rendeletével kiadott

utasítás különösen az 1897. évben született népfölkelésre kötelezettek összeírása, bemutatása, behívása és nyilvántartásbavétele iránt. A községi előljáróságok, városi hatóságok és járási tisztviselők részére.

A) A községi előljáróságok és városi hatóságok teendői.

I. A népfölkelésre kötelezettek felhívása összeírásuk végett.

1. az 1897. évben született összes népfölkelésre kötelezettek (tehát nemcsak magyar, hanem osztrák állampolgárok és bosznia-hercegovinai tartományi illetőségűek is);

2. az 1897. évben született népfölkelésre kötelezettek közül azok, akik önkéntes belépés útján besoroztattak, de felülvizsgálat útján 1914. évi december hó 31-ig elbocsáttattak ;

3. azok a többi évfolyamba tartozó népfölkelésre kötelezettek, akik az 1914. évi 15.000/el. és 16.600/el., valamint az 1915. évi 500/el. és 2000/el. szám alatt kibocsátott utasítások értel-

mében a népfölkelési bemutató vagy utóbemutató szemlén megjelenni tartoztak, de ebbeli kötelezettségüknek eleget nem tettek;

4. az 1892., 1893., 1894. évben és az 1878. évtől 1890. évig bezárólag terjedő időben született népfölkelésre kötelezett **osztrák honosságú, illetőleg bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyének** közül azok, akik a népfölkelési bemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra akár **alkalmatlanoknak** találtattak, akár **alkalmasságuk** folytán bevonultak és később a népfölkelési tényleges szolgálatból alkalmatlanságuk folytán elszabadságoltattak, tekintet nélkül a szemlebizottsági határozat vagy az elszabadságolás időpontjára — amennyiben az időközben tartott pótszemlén nem vizsgáltattak meg — a kellő számban rendelkezésre bocsátott hirdetménnyel, azonkívül a községben (körjegyzőségben), illetőleg városban szokásos egyéb módon (dobszó, templom előtt való kihirdetés stb.) haladéktalanul felhivandók, hogy összeírásuk végett a tartózkodási hely községi előjáróságánál, illetőleg városi hatóságánál (Budapesten a kerületi előjáróságnál) jelentkezzenek.

A községi előjáróság, illetőleg városi hatóság a szükséghez képest megállapítja a jelentkezés napjait és sorrendjét, és ennek megfelelően a hirdetménynek üresen hagyott helyét kitölti.

II. A népfölkelésre kötelezettek összeírása és az összeirt népfölkelésre kötelezettek számának bejelentése.

A népfölkelésre kötelezettek az 1915. évi 500/eln. szám alatt kiadott utasítás A) II. fejezete alatt foglalt rendelkezés alapján összeírandók, és az összeírás legkésőbb 1915. évi június hó 10-ig befejezendő.

Az összeirt népfölkelésre kötelezettek összes számát a községi előjáróság, illetőleg városi hatóság az összeírás befejezése után azonnal, legkésőbb 1915. évi június hó 10-én táviratilag annak a honvédkiegészítő parancsnokságnak jelentse be, amelynek a területén az illető község (város) fekszik.

Általános elvül szolgáljon, hogy a kétes illetőségű egyén úgy kezelendő, mintha születési helyén birna illetőséggel.

III. A népfölkelési bemutató szemlék.

A népfölkelési bemutató szemlék **1915. évi június hó 18-tól 1915. évi július hó 3-ig terjedő időben**, illetőleg azon kiegészítési

kerületekben, ahol a kiegészítő parancsnokság személyzete a pót-szemlén el volt foglalva, és működését ezért június hó 18-án meg nem kezdhetné, **június hó 26-tól július hó 12-ig terjedő időben** a sorozó járások sorozási székhelyein az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasítás A) VII. fejezetében körvonalazott elvek szerint fognak megtartatni.

Budapesten a szükséghez képest megfelelő számú bemutató szemlebizottság alakíttatik.

IV. A népfölkelési szemlebizottság tagjai és hatásköre :

A népfölkelési bemutató szemlét az 1915 : II. t.-c. 2. §-a értelmében vegyes bizottság eszközli, melynek személyzete a következő tagokból áll :

polgári részről :

1. a vármegye alispánja, illetőleg th. város polgármestere, vagy törvényes helyettese, illetőleg ennek akadályoztatása esetén az alispán (polgármester) által kiküldött tekintélyesebb állású idősebb törvényhatósági bizottsági tag, mint elnök ;

2. a vármegye alispánja, illetőleg th. város polgármestere által kiküldött járási (városi tiszti) orvos, amennyiben ily orvos kiküldése a jelenlegi viszonyok között lehetséges ;

3. a bemutató szemlebizottság működési helye szerint illetékes járási tisztviselő (járási főszolgabíró vagy városi katonai előadó), akit az illetékes törvényhatóság első tisztviselője kirendel ;

katonai részről :

1. egy honvédségi, közös hadseregbeli vagy népfölkelésügyi törzstiszt vagy százados (szükség esetén nyugállományú törzstiszt vagy százados, aki a kiegészítési ügyekben jártas) ;

2. honvédségi vagy közös hadseregbeli népfölkelésügyi, esetleg nyugállományú, a kiegészítési ügyekben jártas oly fő tiszt, aki a bemutató szemlén megvizsgált és alkalmasnak talált népfölkelésre kötelezetteknek különböző fegyvernemekhez való beosztás szerűen eszközölni tudja ;

3. a honvédségnek vagy a közös hadseregnek kötelékében álló vagy nyugállományú katonaeorvos vagy arra való népfölkelő-orvos. Mindezek hiányában sorozási ügyekben jártas hatósági orvos.

A bemutató szemlebizottság segédszemélyzete : négy irnok és 2 küldönc, akiket a honvédség, illetőleg a hadsereg részéről a szerint, amint a bemutató szemlebizottság katonai képviselője hon-

védtségi, illetőleg hadseregbeli tiszt, a honvédkerületi, illetőleg cs. és kir. katonai parancsnokság rendel ki.

A közös hadseregbeli tisztek a népfölkelési bemutató szemlénél mint honvédkiegészítő tisztek járnak el.

A vegyes bizottságban csupán az elnöknek és a katonai képviselőnek van döntő szavazata, a többi tagoknak csak tanácskozási szavuk van.

A vegyes bizottság tagjainak hatáskörére vonatkozólag a véderőtörvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. rész 1. füzet 46. §-ában, illetőleg az 51. §. 12. pont és 13. d) pontjában foglalt határozványok irányadók.

Mindazonáltal különösen megjegyeztetik, hogy a polgári elnök hatásköre csak az 1897. évben született egyének megvizsgálására terjed ki, míg a többi születési évfolyamokba tartozó egyének megvizsgálásánál csak a katonai képviselő határoz.

Ennélfogva népfölkelési felülvizsgálatra csak azon 1897. évi születésű egyén küldhető, akit a polgári elnök oda utasít.

Az orvosi megvizsgálás után a vegyes bizottság következő határozatokat hozhat és pedig:

- a) »népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmas«,
- b) vagy »népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmatlan«,
- c) »népfölkelési felülvizsgálatra utasítatik«.

A vegyes bizottság határozatát a katonai képviselő a népfölkelési igazolványi és utalási lapba bejegyzi és a lapot aláírja és pecséttel ellátja, a névjegyzéket ellenben mind az elnök, mind a katonai képviselő és az orvosok is aláírják.

Egyebekben az 500/eln. 18—1915. számú körrendelet VI. fejezetében foglaltak irányadók.

Ha az orvosilag megvizsgált egyén népfölkelési felülvizsgálatra küldetik, ez a körülmény a névjegyzékbe, valamint a népfölkelési igazolványi és utalási lap hátlapjára következőkép jegyzendő fel: »Népfölkelési felülvizsgálatra utasítatik«. Az érdekelt fél a szemlén értesítendő, hogy felülvizsgálatra rendeltetett s a felülvizsgálatra behívási paranccsal fog behivatni.

V. Népfölkelési felülvizsgálat.

A népfölkelési felülvizsgáló bizottság a honvéd kerületi parancsnokság székhelyén működik, tagjai:

A) polgári részről:

1. Azon vármegye (a II. honvéd kerületben Csongrád vármegye) főispánja, akinek székhelye a honvéd kerületi parancsnokság jelenlegi székhelyével összeesik, mint elnök,

2. az elnök által kijelölt közigazgatási tisztviselő,

3. a közigazgatási hatóság részéről egy polgári orvos.

B) katonai részről:

1. egy, a honvéd kerületi parancsnokság által kiküldött tábornok és egy magasabb rangú honvéd törzstiszt,

2. egy magasabb rangú katonaosorvos,

3. egy kiegészítési ügyekben jártas honvéd tiszt.

A segédszemélyzet, amelyet a honvéd kerületi parancsnokság rendel ki, ugyanúgy állítandó össze, mint a bemutató szemlén.

A felülvizsgálatnál nem vehet részt olyan tag, ki a népfölkelési bemutató szemlén működött.

A népfölkelési felülvizsgálatra utasított egyénekről a honvéd kiegészítő parancsnokság által kiegészítési kerületenkint külön névjegyzék készítendő két-két példányban, a névjegyzék folyószáma egyuttal az utalási lap jobb felső sarkába a következőképpen jegyzendő fel, pl.: »f. n. 15.« (értsd: felülvizsgálati névjegyzék 15. szám).

A felülvizsgálatra rendelt egyének száma a bemutató-szemle időszak végén az illetékes honvéd kerületi parancsnokságnak azonnal bejelentendő. A honvéd kerületi parancsnokság a vármegye főispánjával egyetértőleg megállapítja a népfölkelési felülvizsgálat napját, helyét és idejét és erről a honvéd kiegészítő parancsnokságot értesíti. A honvéd kiegészítő parancsnokság erre kiállítja a behívási parancsot, amely az illető félnek a tartózkodási hely szerinti járási tisztviselő útján kézbesítendő.

Az elnök vezeti a felülvizsgálatot és rendelkezik annak zavartalan végrehajtása iránt.

A népfölkelési felülvizsgálaton is csak kétféle határozat hozható, és pedig?

»népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmas«, vagy

»népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmatlan«.

Csak az elnöknek és a honvédség két képviselőjének van szavazati joga, az orvosok a megvizsgálandó egyén alkalmassága tekintetében csak véleményét mondanak.

A határozathozatalra nézve a véderőtörvény végrehajtása tárgyában kibocsátott utasítás I. rész, 1. füzet 74. §. 5. pont *A)* *a)* és *b)* pontjában foglaltak irányadók.

A hozott határozat a felülvizsgálatra behívottakról készített névjegyzék mindkét példányába, valamint a népfölkelési igazolványi és utalási lapba beirandó. Ezen lapok az egyik katonai képviselő által aláírandók és ez aláírás alá feljegyzendő: »Népfölkelési felülvizsgáló bizottság«.

A névjegyzék egyik példányát az elnöklő főispán átveszi és irattárilag megőrzi, míg a névjegyzék másik példányát a honvéd kerületi parancsnokság a helyben levő honvéd kiegészítő parancsnokságnak az utalási lapokkal együtt átadja.

A névjegyzék mindkét példány a felülvizsgálat befejeztével lezárandó és az összes tagok által aláírandó.

A népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasoknak talált népfölkelésre kötelezettek a népfölkelési felülvizsgálat befejeztével besorozásuk eszközölése, az eskü letétele és kioktatásuk végett az ott helyben állomásozó honvédkiegészítő parancsnoksághoz átkisérendő, amely parancsnokság ezen teendők végrehajtása iránt, valamint az utalási lapok kezelése tekintetében az 500/eln. 1915. sz. körrendelet VII—IX. fejezete értelmében jár el.

A népfölkelési felülvizsgáló bizottság elnöke a felülvizsgálaton megvizsgált egyénekről az általa megőrzött névjegyzék alapján, egy-egy névjegyzék-kivonatot állittat ki, s ezeket megyénként (th. városonként) csoportosítva, egy jegyzék kíséretében az illető törvényhatóságnak továbbítás végett megküldi.

A törvényhatóságok e névjegyzék-kivonatokat külön jegyzék kíséretében azon község előljáróságának küldik meg, amelyben az utalási lapon megnevezett egyének laknak s a névjegyzékbe felvéve vannak, és pedig oly célból, hogy az illető község névjegyzékébe a népfölkelési felülvizsgáló bizottság határozata, helye és ideje a testmagassággal együtt bejegyeztessék.

VI. A népfölkelési bemutató szemlén való megjelenés és egyúttal bizonytalan időre a népfölkelési tényleges szolgálat alól foglalkozásuk (alkalmaztatásuk) alapján fel vannak mentve:

a) a pénzügyőrségnél tartósan alkalmazott népfölkelésre kötelezettek ;

b) a vasutaknál és azok műhelyeiben a forgalmi, pályafenntartási, műhelyi és szertári szolgálatban, továbbá a m. kir. állami vasgyárak központi igazgatóságánál és az annak vezetése alatt álló gyárakban és üzemekben tartósan alkalmazott népfölkelésre kötelezettek;

c) a posta- és távirda-intézetnél, az I. cs. és kir. szab. Dunagőzhajózási társaságnál, a magy. kir. Folyam- és Tengerhajózási részvénytársaságnál, a Délnémet Dunagőzhajózási társaságnál, valamint egyes, a hadiforgalomban résztvevő s a trieszti cs. és kir. tengerszállítási vezetőség által külön kijelölendő tengerhajózási vállalatoknál állandóan forgalmi szolgálatot teljesítő, vagy az azokhoz tartozó gyárakban és műhelyekben tartós alkalmazásban álló népfölkelésre kötelezettek;

d) a kőszénbánya-munkásosztagokhoz tartozó népfölkelésre kötelezettek;

e) a hadiszolgálatokról szóló 1912: LXVIII. t.-c. 4. §-a alapján személyes hadiszolgálatokra az összeírás előtt kiállított egyének, feltéve, hogy rendeltetésük folytán állandó tartózkodási helyüket már elhagyták és a bemutató szemléig (utóbemutató szemléig) vissza nem térnek;

f) a határrendőrségnél állandóan és hivatásszerűen alkalmazott egyének (szolgák kivételével);

Az a), b), c), d) és f) betűk alatt említett népfölkelésre kötelezettek azt, hogy állandóan (tartósan) és hivatásszerűen vannak alkalmazva, felettes hatóságuk, igazgatóságuk stb., illetve munkásosztag parancsnokságuk, a vasutak és azok műhelyeinek alkalmazásában állók szolgálati főnökségük által szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal az összeírást eszközölő községi előljáróság (városi hatóság, körjegyzőség, Budapesten a kerületi előljáróság) előtt igazolni tartoznak.

Az a), c) és f) betűk alatt említett egyének azonban csak abban az esetben igényelhetik a felmentést, ha az említett minőségükben legalább 1915. évi március hó 1-je óta vannak alkalmazva, és ezen körülmény fenti bizonyítványban szintén igazoltatik.

A felmentési jogcím a névjegyzék »Megjegyzés« rovatába a községi előljáróság (stb.) által röviden bejegyzendő.

VII. A népfölkelésre kötelezettek bevonulása.

A népfölkelési bemutató-szemlén, valamint a népfölkelési felülvizsgálaton népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak talált **1897. évi születésű magyar honosságú** népfölkelésre kötelezetteknek népfölkelési tényleges szolgálatra való bevonulása később fog közhirrre tétetni.

Az **1896. évi születésű** és az **1873. évtől 1877. évig** bezárólag született és népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak talált **osztrák honosságú egyének** — amennyiben a magyar szent korona országai területén működött szemle-bizottság által vizsgáltattak meg — a népfölkelési igazolványi lapon feltüntetett cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnoksághoz **1915. évi június 15-én** tartoznak bevonulni.

A magyar szent korona országai területén megtartott népfölkelési bemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak talált **osztrák honosságú 1897-ik évi**, valamint az ezen népfölkelési bemutató szemlén újra megvizsgált és alkalmasaknak talált **1892., 1893., 1894. évi születésű és az 1878. évtől 1890. évig** bezárólag született **osztrák honosságú egyének 1915. évi július 15-én**,

ellenben ugyanezen születési évfolyamokba tartozó **bosznia-hercegovinai tartományi illetőségű egyének 1915. évi augusztus 16-án** a népfölkelési igazolványi lapon megjelölendő cs. és kir. kiegészítési parancsnoksághoz tartoznak bevonulni; ezen bevonulási nap a szemle alkalmával a népfölkelési igazolványi lapra is rá fog vezettetni.

A külföldön megvizsgált és alkalmasaknak talált **1873—1877. évi** születésű népfölkelésre kötelezettek **1915. évi június hó 15-én** kötelesek bevonulni.

A külföldi képviseleti hatóságoknál az 1915. évben (pótszemlén) **újra megvizsgált és alkalmasoknak osztályozott 1892., 1893., 1894. évi** születésű és az **1878-tól 1890. évig** bezárólag született népfölkelésre kötelezettek **1915. évi augusztus 16-án** vonulnak be.

Azok a népfölkelésre kötelezettek, akik az előző szemléken megjelenni tartoztak, de azokon meg nem jelentek és a jelen rendeletem értelmében tartott népfölkelési bemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasaknak találtattak, népfölkelési tényleges szolgálatra azonnal bevonulni tartoznak, ha azon év-

folyambeli népfölkelésre kötelezettek közé tartoznak, akik népfölkelési tényleges szolgálatra már behivattak. Magánviszonyaik rendezhetése végett azonban jogukban áll a bevonulásra 48 órai időhaladékot kérelmezni.

VIII. A népfölkelési bemutató szemlék körüli egyéb teendőkre nézve az 1915. évi 500/eln. szám alatt kiadott utasítás vonatkozó rendelkezései irányadók.

Különös figyelem fordítandó a következő teendőkre:

1. a népfölkelésre kötelezettek összeírása nemcsak a jelentkezés, hanem a rendelkezésre álló születési adatok alapján is fogatosítandó; az összeírásra való jelentkezés tekintetében előírt ellenőrzés a legnagyobb pontossággal végrehajtandó;

2. azoknak a népfölkelésre kötelezetteknek összeírása, akik külföldi állampolgárságukat állampolgársági oklevéllel vagy útlevelel igazolják, egyelőre függőben hagyandó és a külföldi állam állampolgárságát igazoló iratok a törvényhatóság útján a m. kir. honvédelmi miniszterhez felterjesztendők;

3. a névjegyzékben születési és illetőségi hely a járás és megye megjelölésével feltüntetendő;

4. azok a népfölkelésre kötelezettek, akik az előző szemlékre behivattak, de azokon azért nem jelentek meg, mivel népfölkelési munkáscélokra, vagy hadi célokra szükségelt személyes szolgálatok teljesítésére kirendeltettek, hazaérkezésük alkalmával ugyancsak összeírandók és a népfölkelési bemutató szemlére elővezetendők;

5. a népfölkelési bemutató szemlén való megjelenés alóli felmentésre vonatkozó igény csak a felettes hatóság által kiállított hiteles irat alapján tekinthető beigazoltnak, és az e tekintetben felmerült visszaélésekről a községi előljáróság, illetőleg városi hatóság a m. kir. honvédelmi miniszternek azonnal jelentést tenni tartozik;

6. amennyiben a népfölkelésre kötelezettek a községi (kör-) jegyzők vagy segédjegyzők által a népfölkelési bemutató szemlére elő nem vezethetők, hozzáértő más oly egyének által vezetendők elő, akik az elővezetett népfölkelésre kötelezettek személyazonosságát igazolni képesek.

IX. B. alosztályú népfölkelési lajstrom elkészítése.

A népfölkelési kötelezettségnek a törvényhozás által történt kiterjesztése folytán szükségessé vált az A—44. jelzetű »Szolgálati utasítás a m. kir. népfölkelésre vonatkozólag« első rész 9. §. 1. pontjához tartozó 4. melléklet szerinti B. alosztályú **népfölkelési lajstrom** elkészítése az 1897. évi születésű ifjakra vonatkozólag.

E célra mindenekelőtt a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasítás I. rész 24. §-ában említett 1. és 2. minta szerinti születési, illetőleg halotti anyakönyvi kivonat az 1897. évi születésű férfiegyénekre nézve elkészítendő.

E kivonatok, valamint a népfölkelési bemutató szemle befejeztével a községben (városban) illetőséggel bíró egyénekre vonatkozó névjegyzék alapján a B. alosztálynak népfölkelési lajstroma a községi előjáróságok (városi hatóságok) által 2 példányban elkészítendő, ezen népfölkelési lajstrom megjegyzés rovatába a népfölkelési bemutató szemlebizottsági határozat és a szemlén történt megvizsgálás ideje bejegyzendő és ennek megtörténte után a népfölkelési lajstrom mindkét példánya 1915. évi augusztus hó 15-ig a községi illetőség szerint illetékes népfölkelő parancsnoksághoz beküldendő.

A népfölkelési lajstrom mindkét példányába a cs. és kir. kiegészítési kerületi, illetőleg honvéd kiegészítő parancsnokságtól beérkező adatok alapján a népfölkelő parancsnokság bejegyzí a csapattestet, amelyhez az illető népfölkelésre kötelezett beosztatot, továbbá az alkalmasság tekintetében történt változást, felmentést stb., és az ekként kiegészített népfölkelési lajstrom egyik példányát az illető községnek (városnak) visszaküldi.

Az ekként kiegészített és visszaküldött, s az A—44. Szolgálati utasítás I. rész vonatkozó határozmányai értelmében a további nyilvántartásra is szolgáló lajstrom lesz a községeknél a 18 évesek B. alosztályú népfölkelési lajstroma, amely ehhez képest a B. alosztályúak lajstromkötetébe azonnal elhelyezendő (l. A—44. utasítás I. rész 9. §. 4. és 5. pontját).

A községi előjáróságok (városi hatóságok) által fentiek szerint megszerkesztendő és a népfölkelő parancsnokságnak megküldendő népfölkelési lajstrom egyuttal az A—44. utasítás I. rész 12. §. 4. és 7. pontjában említett »Névlajstrom«-ot is helyettesíti, amihez képest ezen »Névlajstrom« megszerkesztése és az illetékes népfölkelő parancsnoksághoz való megküldése mellőzendő.

A községben (városban) illetőséggel nem bíró, tehát esetleg osztrák állampolgárságú azokról az egyénekről, akik a községben (városban) tartózkodnak és a népfölkelési bemutató szemlén megjelentek, a községi előljárásságok (városi hatóságok) — a népfölkelésre kötelezettek összeírása alkalmával kiállított népfölkelési utalási lapon kívül — még egy népfölkelési utalási lapot is kötelesek kiállítani; ezen utalási lapba be kell írni az illetőre vonatkozó népfölkelési bemutató szemlebizottsági határozatot és a megvizsgálás idejét is, aminek megtörténte után a községi előljárásságok (városi hatóságok) az saját aláírásukkal ellátva, a magyar állampolgárookra vonatkozólag elküldik az illetőségi hely községi előljárásságának, illetőleg városi hatóságának, az osztrák állampolgárookra vonatkozólag pedig a járási tisztviselő útján az illetőségi helyüknek megfelelő cs. kir. járási főnökségnek.

Az illetőségi hely községi előljárássága (városi hatósága) az így hozzája érkező népfölkelési utalási lapok alapján a népfölkelési lajstromokat és az 1. minta szerinti születési és halotti anyakönyvi kivonatokat pótlólag kiegészíti, a megjegyzés, illetőleg észrevétel rovatba a népfölkelési bemutató szemlebizottsági határozatot és a megvizsgálás idejét bejegyzi, és erről, amennyiben az utalási lap a népfölkelési lajstromnak a népfölkelő parancsnoksághoz történt elküldése után érkezett a községi előljárássághoz (városi hatóságokhoz), egyidejűleg az előírt módon a népfölkelő parancsnokságot is értesíti.

Amennyiben a kérdéses egyén nem a születési helyén birna illetőséggel, az illetőségi község előljárássága (városi hatósága) az utalási lapot a népfölkelési lajstrom megfelelő kiegészítése után a születési hely községi előljárásságának (városi hatóságnak) megfelelő előjegyzés végett megküldi.

Azon népfölkelésre kötelezettekről, akik a községben (városban) tartózkodnak és ott illetőséggel bírnak, de más községben (városban) születtek, a tartózkodási községi előljárásság (városi hatóság) által szintén egy második utalási lap állítandó ki, és ez a fentemlített 1. minta szerinti anyakönyvi kivonat pótlólagos kiegészítése végett a születési hely községi előljárásságának (városi hatóságnak) megküldendő

B) A járási tisztviselő teendői:

I.

A községi előljáróságok által beküldött névjegyzékek a szemlén való felhasználás végett megőrzendők és a szemlén a népfölkelési bemutató szemlebizottság elnökének átadandók.

II.

A népfölkelési bemutató szemlebizottságban a szemlehely szerint illetékes járási tisztviselő (városi katonai előadó) van hivatva közreműködni.

III.

A bemutató szemlebizottságban közreműködő járási tisztviselő (városi katonai előadó) mindenekelőtt felügyeletet gyakorol a rendre, különösen arra, vajjon a bemutatandó népfölkelésre kötelezettek pontosan elővezetettek-e, a kísérők a névjegyzékeket, népfölkelési igazolványi és utalási lapokat magukkal hozták-e, a személyazonosság igazolását lelkiismeretesen végzik-e.

IV.

Abban a kérdésben, vajjon a népfölkelésre kötelezettet megilletné-e a véderőtörvény 29. §-ában a papjelöltek részére biztosított kedvezmény, illetőleg kétes esetekben abban a kérdésben, hogy az illető népfölkelésre kötelezett felavatott (tényleg alkalmazott) lelkésznek vagy papi jellegű tanárnak tekintendő-e, az illető által személyesen bemutatott okmányok alapján a vegyes bizottság elnöke határoz.

V.

Az utólag összeírt régebbi születési évfolyambeli népfölkelésre kötelezettekkel szemben ugyanazok a teendők, mint az 1915. évi 500/el. szám alatt kiadott utasításban megszabottak.

VI.

A fogházakban és fegyintézetekben letartóztatott és összeírt népfölkelésre kötelezettekkel szemben az 1915. évi 33.719. szám alatt a törvényhatóságokhoz intézett rendeletben megszabott eljárás követendő.

VII.

Az osztrák állampolgárságú 1897. évi születésű népfölkelésre kötelezettekre vonatkozólag a községi előjáróság (városi hatóság) által kiállított népfölkelési utalási lap másodpéldánya, a népfölkelési bemutató szemlebizottsági határozat feljegyzése és az utalási lap aláírása után, az illetékes osztrák cs. kir. járási főnökségnek a járási tisztviselő útján azonnal megküldendő. Amennyiben azonban az illetékes járási főnökség esetleg nem volna megállapítható, illetőleg azon terület az ellenség által megszállva volna, a népfölkelési utalási lapok összegyűjtve további intézkedés végett a cs. kir. osztrák honvédelmi miniszter úrnak küldendőek meg.

Budapesten, 1915. évi május havában.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

Község: -----
Járás: -----
Vármegye: -----

Névjegyzék

azon 1897. évi születésű népőrlkelésre kötelezettekrl, akik a községben illetőséggel bírnak és egyuttal ott tartózkodnak, valamint azokrl, akik a tartózkodási helyüknek megfelelr járás más községében bírnak illetőséggel.

Folyószám	Név	Sorszám	Születési év és hely	Apa	Any	Illetőségi hely	Foglalkozás	Szemlebizottsági lelet és határozat, a megvizsgálás időpontja, testmagasság	Megjegyzés
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Jegyzet. 1. A névjegyzék a bemutató szemle befejezése után lezárandó és keltezéssel ellátva a vegyes bizottság által aláírandó.
2. A községekben tartózkodó egyének tartózkodási helye a név alatt feltüntetendő.

Község:

Járás: -----

Vármegye:

azon 1897. évi születésű népfőlkelésre kötelezettekéről, akik a községben tartózkodnak, de más járás területén birtak illetőséggel.

[illegible]

Jegyzet. ¹⁾ A névjegyzék a bemutató szemle befejezése után lefáradó és kezezéssel ellátva a vegyes bizottság által aláírandó. A kisközségekben tartózkodó egyének tartózkodási helye a név alatt feltüntetendő.

A kisközségekben tartózkodó egyének tartózkodási helye a név alatt feltüntetendő.

X. A hadiszolgáltatásokra és a lóállításra vonatkozó rendelkezések.

599.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 12.291. eln. számú kőrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a hadiszolgáltatás címén személyes szolgálatra kirendelt egyénnel követendő eljárásról.

A hadiszolgáltatás címén személyes szolgálatra kirendelt egyéneknek a katonaság részéről való átvétele és elszállítása körül több ízben fordult elő, hogy a katonaság részéről a kijelölt vasuti állomáson senki sem jelent meg és e miatt a munkások néha napokon át hiába váraakoztak és közülök többen meg is szöktek.

Különbéféle visszasságok merültek fel továbbá abból is, hogy a hadiszolgáltatás teljesítése alól felmentett (hazabocsátott) egyéneket a katonaság semminemű igazolvánnyal nem látta el, amivel ezek jogos visszatérésüket tanusíthatták volna.

Mindezek miatt sokan fordultak panasszal a földmívelésügyi miniszter úrhoz, akinek kezdeményezésére a hadseregőfőparancsnokság 1915. évi február hó 24-én 26.976. Op. szám alatt elrendelte, hogy jövőre mindazokon a vasuti állomásokon és egyéb gyűjtőhelyeken, ahol a személyes szolgálatra kirendelt egyének átadásának-átvételének meg kell történnie, egy katonai megbizottnak (tiszt, népfőlkelő mérnök, altiszt) kell megjelennie, aki a munkásokat a közgazgatási hatóság megbizott közegétől jegyzék mellett átveszi.

E végből köteles az elsőfokú közgazgatási hatóság a kirendelt munkásokat pontosan jegyzékbe foglalni és gondoskodni, hogy azok a katonaság részéről megjelölt időben a meghatározott helyen (vasuti állomáson vagy más gyülekező helyen) pontosan megjelenjenek.

A közgazgatási hatóság megbizottja a kijelölt időben és helyen a munkásokat a katonaság megbizottjának — a jegyzék alapján és ennek egy példányával együtt — átadja, a jegyzék másodpéldányán pedig a katonaság megbizottjával a munkások átadását-átvételét elismerteti.

¹⁾ Ez a rendelet Fiuméra is kiterjed.

Intézkedett továbbá a hadsereg főparancsnokság, hogy jövőre a hadiszolgáltatásra bevont, de utóbb bármily okból elbocsátott egyének az illető katonai parancsnokság közegének aláírásával és hivatali pecsétjével ellátott elbocsátó iratot kapjanak, tehát távozásuk jogosságát a hadiszolgáltatásra bevont egyének ezután csakis ily igazolvánnyal bizonyíthatják.

Amikor erről ^{Alispán}_{Polgármester} urat tudomás és az illetékes hatóságok és közegek megfelelő tájékoztatása végett értesitem, felhivom, utasítsa a hadiszolgáltatás kiállítására hivatott közigazgatási hatóságokat és közegeket, hogy a kiszolgáltatott hadiszolgáltatásokról pontos jegyzéket vezessenek, ebben a szolgáltatások természetét és a személyes szolgáltatásra kiállított személyeket, valamint az eljárás során felmerült nehézségeket, visszasságokat és panaszokat pontosan jegyezzék fel és a háború megszűnése után ezeket a jegyzékeket hozzám terjesszék fel.

Budapesten, 1915. évi április hó 13-án.

Sándor János s. k.

600.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 13.195. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,

a hadicélokra szükséges különféle anyagok összeírása körül tapasztalt mulasztásokról.

A kereskedelemügyi m. kir. miniszter úr az 1915. évi április hó 16-án kelt 22.631/VI. c. 1915. számú átiratában arról értesített, hogy a hadicélokra szükséges különféle anyagok összeírásával megbízott elsőfokú iparhatóságok a nekik megküldött bejelentő lapokat sok esetben igen késedelmesen, vagy pedig egyáltalában nem terjesztik fel a kereskedelemügyi minisztériumnak erre illetékes ipari műszaki ügyosztályához.

Mínthogy a bejelentési kötelezettség alá eső anyagkészleteknek pontos ismerete a hadviselés érdekei szempontjából is igen nagy jelentőséggel bír, ennek folytán felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} Urat, hogy erre való különös figyelemmel — *haladék nélkül* és a *kellő nyomatékkal* utasítsa

(Csak a vármegyei alispánoknak)

a vármegyéjébeli valamennyi elsőfokú iparhatóságot,

(Csak a th. városi polgármestereknek)

a városi rendőrfőkapitányt, mint elsőfokú iparhatóságot,

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének)

hogy a hadicélokra szükséges anyagoknak összeírása, valamint a bejelentési lapoknak kellő időben való felterjesztése körül reájuk bízott feladatoknak a leglelküismeretesebben és a legpontosabban tegyenek eleget annál is inkább, mert a hivatali kötelesség teljesítésénél a jelenlegi nehéz időkből tanusított minden mulasztás a légszigorúbb megtorlás alá esik.

Budapesten, 1915. évi április hó 23-án.

A miniszter helyett:

Dr. Némethy Károly s. k.

államtitkár.

601.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.692. M. E. számú rendelete,

a malátakészletek bejelentéséről.

A magyar királyi minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912: LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912: LXVIII. törvénycikket kiegészítő, 1914: L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli:

1. §.

Minden malátagyár és sörgyár, amely saját vagy idegen helyiségben malátát készletben vagy más részére őrizetben tart, köteles ezeket a készleteket **legkésőbb 1915. évi június hó 5. napjáig** bezárólag a május hó 23. napján volt állapot szerint a hatóságnak bejelenteni.

Azókat a malátakészleteket, amelyek 1915. évi május hó 23. napján fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles — és pedig a rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul — bejelenteni.

2. §.

A bejelentést annál az elsőfokú iparhatóságnál (kis- és nagy-községekben a főszolgabírónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáróságnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

A bejelentéshez az előbbi bekezdésben említett hatóságoknál és a községi előljáróságoknál kapható bejelentő lapokat kell felhasználni és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani. Postai uton való beküldés esetében a bejelentő lapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentő lapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.¹

3. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott malátából birtokában levő készletet a jelen rendelet ellenére be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, az ellenőrzést meghiúsítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

4. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

Gróf Tisza István s. k.
m. kir. miniszterelnök.

602.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 124.831/20. b. számú rendelete valamennyi magyarországi törvényhatósághoz, valamennyi horvát-szlavon megye, Osijek, Varazdin, Zagreb és Zemun városok királyi hatóságához,

a malátakészletek hadicélokra való igénybevételeiről.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem :

1. §.

A malátagyáraknak és sörgyáraknak a m. kir. minisztérium 1.692/1915. M. E. számú rendelete ¹⁾ értelmében bejelentendő 1915. évi május hó 23-iki malátakészleteiből egyötöd részt ezennel hadicélokra igénybevetteknek jelentek ki. Az igénybevett készleteket, akár megtörtént bejelentésük, akár nem, a birtokos 1915. évi május hó 23-tól kezdve el nem idegenitheti és fel nem dolgozhatja és azokkal más módon sem rendelkezhetik.

2. §.

A birtokos az igénybevett készleteket a katonai igazgatás részére való tényleges átvételük időpontjáig megőrizni köteles.

Az igénybevett készletek, amennyiben szakértői megállapítás szerint hadicélokra alkalmasak, a katonai igazgatás által, métermázsánként 90 korona térítés ellenében, át fognak vétetni.

Ez az ár magában foglalja úgy azokat a költségeket, amelyek az árúnak elszállítása időpontjáig annak raktározásából és kezeléséből származnak, valamint a rakodóállomáshoz való szállítás költségeit is.

3. §.

Az igénybevett, de a szakértői megvizsgálás alkalmával hadicélokra alkalmasnak nem talált készletért a birtokosnak a bejelentés napjától addig az időpontig, amelyben a készlet szabad rendelkezésre bocsáttatik, minden napra jár térítés, amely a megállapítandó becsérték évi 9⁰/o-ának alapul vételével számítandó ki.

¹⁾ Lásd az 1413. o.

4. §.

Ha a készletet 1915. évi augusztus hó 15-ig végleg át nem veszik, a birtokos a készlettel szabadon rendelkezhetik.

Ebben az esetben a birtokosnak erre az időre a 3. §-ban meghatározott térítés jár.

5. §.

Aki az igénybevett készletet vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig azzal a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és a 1914 : L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

6. §.

E rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországekra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 22-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

603.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.031. M. E. számú rendelete,

a nyers gummi és a gépjárművek (autóautók) részére szolgáló gummiabroncsok készleteinek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

A jelen rendelet értelmében mennyiségre való tekintet nélkül bejelentendők az alább felsorolt anyagok raktáron levő készletei, valamint a készletek változásai:

Bejelentés alá esnek:

1. gummi — nyers vagy tisztított állapotban,
2. géperejű járművek részére szolgáló gummiabroncsok (u. m. külső gummiköpenyek, belső tömlők, tömött gummiabroncsok) minden méretben, még pedig úgy teljesen új, mint használt és javított állapotban.
3. használhatatlan ócska gummiabroncsok.

2. §.

Mindazok, akik saját vagy idegen helyiségben az 1. §. értelmében bejelentés alá eső valamely anyagot készletben vagy más részére őrizetben tartanak, kötelesek ezeket a készleteket legkésőbb **1915. évi április hó 3. napjáig** bezárólag az 1915. évi április hó 1. napján volt állapot szerint, és azontúl kéthetenként legkésőbb három napon belül minden hónap 1. és 15. napján volt állapot szerint a hatóságnak bejelenteni.

Azokat a készleteket, amelyek a bejelentési napok valamelyikén fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles és pedig a rendeltetési helyre érkezésük után haladéktalanul bejelenteni.

Azon készletek bejelentése tekintetében, amelyek az államnak, különösen az állami műveknek, a m. kir. államvasutaknak és a posta- és távirdaigazgatásnak birtokában vannak, a kereskedelemügyi m. kir. miniszter külön intézkedik.

3. §.

Nem kell bejelenteni a kerékpárok és lófogatú járművek gummiabroncsait, továbbá a géperejű jármű (automobil) tulajdonosoknak a kocsijukra már reá szerelt gummiabroncsokat és tömlőket, valamint kocsinkint két tartalék külső gummiköpenyt és két belső tömlőt.

4. §.

A bejelentést annál az elsőfokú iparhatóságnál, kis- és nagyközségekben a főszolgabirónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőr-

kapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáróságnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

A bejelentéshez az előbbi bekezdésben említett hatóságoknál és a községi előljáróságoknál kapható bejelentőlapokat kell felhasználni, és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani. Postai úton való beküldés esetében a bejelentőlapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentőlapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

5. §.

A készletről a bejelentésre kötelezettnek pontos raktárkönyvet kell vezetnie oly módon, hogy abból a készlet mennyiségének változása és az, hogy hová fordított, bármikor megállapítható legyen. Elidegenítés esetében a megszerző fél nevét és lakóhelyét a raktárkönyvben fel kell jegyezni.

Az elsőfokú iparhatóságnak (4. §.) az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

6. §.

Aki a jelen rendeletben megszabott bejelentési kötelességét megszegi, a valóságnak meg nem felelő adatokat jelent be, a birtokában levő készletet a hatóság előtt eltitkolja, vagy az ellenőrzést megghusítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

A kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországekban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi március hó 25-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

604.

**A m. kir. honvédelmi miniszter 1914. évi 5.985.
eln. számú rendelete,**

a hadicélokra igénybevett nitrogéntartalmú anyagokért megállapított térítésekről.

A folyó évi március hó 2-án 2.509/1915. H. M. eln. 20/b. szám alatt kelt rendelettemmel ¹⁾ hadicélokra igénybevettnek kijelentett és a katonai igazgatás által végleg átveendő egyes nitrogéntartalmú anyagokért a szakértők által megállapított következő térítések fognak fizettetni:

1. §.

1. nyers gáz- (ammoniak) vízben levő térítési összeg 100 kg. tiszta ammoniak után 60 korona;

2. legalább 15⁰/o ammoniakot tartalmazó töményített gáz- (ammoniak) vízben levő 100 kg. tiszta ammoniak után 125 korona;

3. kénsavas ammoniakban levő 100 kg. nitrogén után (csomagolás nélkül) 172 korona;

4. mésznitrogénben (calciumcyanamid) levő 100 kg. nitrogén után (csomagolással együtt) 150 korona.

2. §.

A térítési tételek a hadicélokra igénybevett anyagok bejelentési helyére vonatkoznak.

3. §.

Oly kénsavas ammoniak vagy mésznitrogén mennyiségek után, amelyekért a birtokos 1915. évi május hó 3-ika előtti időben

¹⁾ Lásd a 819. o.

bebizonyíthatólag a jelen rendelet 1. §-ában megállapított áraknál magasabb árat fizetett, indokolt esetekben a katonai igazgatás térítésül a beszerzési árat is engedélyezheti.

Budapesten, 1915. évi május hó 14-én.

Báró Hazay Samu s. k.

honvédelmi miniszter.

605.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5.620. eln. számú rendelete,

a hadicélokra igénybe vett nitrogéntartalmu anyagoknak elszállításáról.

1. §.

A folyó évi március hó 2-án 2.509/1915. H. M. eln. 20/b. szám alatt kelt rendelettemmel¹⁾ hadicélokra igénybe vettnek kijelentett egyes nitrogéntartalmú anyagokból meglevő készleteket, a kénsavas ammoniákat és mésznitrogént (calcium-cyanamid) megfelelően csomagolva és a feladandó csomagok számának és súlyának a felvevő vasuti hivatal által történt megállapítása után, kötelesek a birtokosok vagy azok, akik készleteket más részére őrizetben tartanak, a katonai igazgatás kívánságára, az általa megjelölendő helyre, teherárúként elszállíttatni.

A csomagolást és szállítási költségeket a katonai igazgatás az eladónak megtéríti.

2. §.

A birtokosok vagy azok, akik beküldendő készleteket más részére őrizetben tartanak, az anyagok feladásával egyidejűleg az elszállításra kerülő anyagokról egy jegyzéket kötelesek az átvevőnek megküldeni.

A jegyzékben fel kell tüntetni a birtokost, esetleg az anyag megőrzőjét, a közigazgatási járást és helyet, ahol az anyagot eddig tartották, a feladás helyét, kénsavas ammoniáknál és mésznitrogénnél ezenkívül a csomagolás nemét és a csomagokra alkalmazott jeleket, a csomagoknak a felvevő vasuti hivatal által megállapított számát, azok nyers- (brutto-)súlyát, valamint tiszta- (netto-)súlyát.

A jegyzéket a feladónak alá kell írnia.

¹⁾ Lásd 819. o.

3. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 14-én.

Báró Hasai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

606.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.100. M. E. számú rendelete,

a cink- (horgany-) készleteknek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Az egyes fémek és ötvözetek készleteinek bejelentése tárgyában 1915. évi február hó 6. napján 504/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletben ¹⁾ foglalt szabályok kiterjesztetnek a cink- (horgany-) készletekre is. Az idézett rendeletben megállapított bejelentési kötelezettség nem terjed ki azokra a cink- (horgany-) készletekre, amelyek 200 kg.-ot meg nem haladnak, és pedig a 200 kg.-ot meg nem haladó azokra a cink- (horgany-) készletekre sem, amelyek ércből, kohóféltérmékből, ócskaanyagból, ipari hulladékból, egyéb hulladékból és hamuból állanak.

A cink (horgany) készletére vonatkozó bejelentést az 504/1915. M. E. számú rendeletben említett fémekre és ötvözetekre vonatkozó bejelentéssel egyidejűleg kell benyújtani. A cink- (horgany-) készleteket első ízben az 1915. évi március hó 31. napján volt állapot szerint legkésőbb **1915. évi április hó 8. napjáig** kell annál az elsőfokú iparhatóságnál bejelenteni, amelynek területén a készletek vannak.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-

¹⁾ Lásd a 809. o.

Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

607.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.101. M. E. számú rendelete,

egyes meghatározott fémekből és ötvözetekből készült fél- és készgyártmányok készleteinek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. törvénycikk 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Mindazok, akik saját vagy idegen helyiségben feldolgozás vagy elidegenítés céljára olyan fél- vagy készgyártmányokat tartanak készletben, amelyek kizárólag vagy túlnyomó részben alumíniumból, ólomból, vörösrézéből, sárgarézből, nikkelből, vörös fémből vagy cinkből (horganyból) állanak, kötelesek ezeket a készleteket a hatóságnak bejelenteni, amennyiben e készleteik, mint a nyers öntések, hengerelt lapok, táblák, lemezek, rudak, csövek és drótok nem esnek már az egyes fémek és ötvözetek készleteinek bejelentése tárgyában 1915. évi február hó 6. napján 504/1915. M. E. szám alatt ¹⁾, és a cink- (horgany-) készleteknek bejelentése tárgyában 1915. évi március hó 29. napján 1.100/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletben ²⁾ megállapított havonkénti bejelentés alá.

A bejelentési kötelezettség nem terjed ki oly tárgyakra, amelyeknek műértékük van, és olyanokra, amelyek nemes fémmel vannak bevonva, vagy részben nemes fémből készültek.

A bejelentési kötelezettség nem terjed ki továbbá azokra a készletekre, amelyeknek nyers (brutto) súlya nem halad meg :

alumíniumnál és nikkelnél fémnemenként 20 kg.-ot,
vörösrézénél és ólomnál fémnemenként 100 kg.-ot,
a többi fémeknél fémnemenként 200 kg.-ot.

¹⁾ Lásd a 809. o.

²⁾ Lásd az 1421. o.

2. §.

A bejelentést az 1915. évi április hó 10. napján volt állapot szerint **ugyanezen hó 24. napjáig** kell annál az elsőfokú iparhatóságnál (kis- és nagyközségekben a főszolgabirónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előjáróságnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

Azokat az anyagokat, amelyek 1915. évi április hó 10. napján fuvarozás alatt állanak, a címzett köteles — és pedig a rendeletési helyre érkezésük után haladéktalanul — bejelenteni.

Azon készletek bejelentése tekintetében, amelyek az államnak, különösen az állami műveknek, a magyar kir. államvasutaknak és a posta- és távirdaigazgatásnak birtokában vannak, a kereskedelemügyi miniszter külön intézkedik.

3. §.

A bejelentéshez kizárólag a 2. §-ban említett hatóságoknál és a községi előjáróságoknál kapható bejelentő lapokat kell felhasználni, és azokat két példányban az összes rovatok kitöltésével kell benyújtani. Postai úton való beküldés esetében a bejelentő lapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentő lapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

4. §.

Az elsőfokú iparhatóságnak (2. §.) az 1914 : L. törvénycikk 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek készleteit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

5. §.

Aki az 1. §-ban meghatározott fél- és készgyártmányokból birtokában levő készletet a jelen rendelet ellenére be nem jelenti, vagy nem a valóságnak megfelelően jelenti be, a hatóság előtt eltitkolja, az ellenőrzést megghiúsítja, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. törvénycikk 9. §-a értelmében két hónapig

terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

6. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

608.

A m. kir. minisztérium 1915. évi 1.337. M. E. számú rendelete,

egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezéseknek bejelentéséről.

A m. kir. minisztérium a háború esetére szóló kivételes intézkedésekről alkotott 1912 : LXIII. törvénycikket és a hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. törvénycikket kiegészítő 1914 : L. t.-c. 2. §-a alapján a következőket rendeli :

1. §.

Ipari, mező- és erdőgazdasági üzemek birtokosai kötelesek a használatban nem álló azokat az üzemi berendezéseket, amelyek egészen vagy túlnyomó részben alumíniumból, ólomból, vörösréz-ből, sárgaréz-ből, nikkelből vagy vörös fémből állanak, a hatóság-nak bejelenteni.

Bejelentés alá eső üzemi berendezések :

1. gépek és készülékek (pároló-, hűtő- és főzőkészülékek, kazánok, katlanok, kazánsisakok, dobok, hengerek stb.):

2. csővezetékek szerelvényeikkel ;
3. elektromos berendezések a vezetékekkel együtt ;
4. pótalkatrészek.

A bejelentés alá eső tárgyakhoz tartoznak az említett berendezések olyan nagyobb részei is, amelyeket a többi résztől könnyen el lehet választani.

2. §.

Bejelentés alá az olyan vállalatoknak üzemi berendezései esnek, amelyek üzemüket tartósan vagy véglegesen beszüntették, ideértve azokat a szünetelő üzemeket is, amelyeket, mint az idényszerű üzemeket, egy későbbi időpontban folytatni kellene.

Üzemszünetek, amelyek az üzem fenntartása végett szükséges javítások vagy más ezen célt szolgáló munkálatok folytán állanak elő, a bejelentési kötelezettséget nem állapítják meg.

Üzemben tartott telepeknél bejelentés alá esnek a tartósan használaton kívül álló egyes berendezések, továbbá *a tartalék-készülékek és a pótalkatrészek.*

A bányauzemek, a vasutak és a hajózási üzemek, továbbá a betegápoló, emberbaráti és tanítézetek berendezései, valamint a gyógyszerterek berendezései nem esnek bejelentés alá.

Az állami üzemek és intézetek berendezéseinek bejelentése tekintetében a kereskedelemügyi miniszter külön intézkedik.

3. §.

A kékfestő- és nyomógépeknek, a tapéta-, valamint a viasz-kosvászongyáknak nyomóhengereit, továbbá a termelési adó alá eső pálinkafőzők (kis üstösök) berendezéseit, ha egészen vagy túlnyomó részben az 1. §-ban említett fémekből állanak, be kell jelenteni, akár vannak üzemben vagy használatban, akár nincsenek.

4. §.

Az olyan vállalatok birtokosai, amelyeknek üzeme a jelen rendelet életbelépésének napján be van szüntetve (2. §. 1. bekezdése), vállalatuknak az előző §-okban meghatározott berendezéseit legkésőbb **1915. évi május hó 5. napjáig** bezárólag kötelesek a hatóságnak bejelenteni. A bejelentésben elő kell adni az üzembe-szüntetés okát, kezdetét és valószínű tartamát.

Ugyanezen határidőn belül kötelesek az üzemben levő üzleti telepek birtokosai a használatban nem álló berendezéseket, továbbá *a tartalékkészülékeket és pótalkatrészeket* bejelenteni, és ugyanezen határidő alatt kell a 3. §-ban említett berendezéseket is bejelenteni.

Ha valamely berendezés üzemét a 2. §. 1. bekezdésében jelzett módon 1915. évi április hó 20. napja után szüntetik be, vagy ha valamely egyébként üzemben tartott telepnek egyes berendezéseit a jelzett nap után helyezik tartósan, vagy végleg használaton kívül, ezt a hatóságnak a szóban forgó berendezés megjelölésével nyolc nap alatt kell bejelenteni.

Ugyancsak nyolc nap alatt kell az üzem esetleges ujjafelvételét vagy a berendezésnek újból használatba vételét a hatóságnak bejelenteni.

5. §.

A jelen rendeletben megszabott bejelentéseket annál az elsőfoku iparhatóságnál (kis- és nagyközségekben a főszolgabírónál, rendezett tanácsú városokban a tanácsnál, törvényhatósági joggal felruházott városokban a rendőrkapitánynál, Budapest székesfővárosban a kerületi előljáráságnál, Fiume városában és kerületében a rendőrkapitánynál) kell benyújtani, amelynek területén a készletek vannak.

A bejelentéshez az elsőfokú iparhatóságoknál kapható bejelentőlapokat kell felhasználni, és azokat két példányban kell benyújtani. Postai úton való beküldés esetében a bejelentőlapokat legkésőbb a határidő utolsó napján kell postára adni. Az elsőfokú iparhatóság a bejelentőlapok egyik példányát megtartja, a másikat pedig késedelem nélkül közvetlenül a kereskedelemügyi miniszterhez terjeszti fel.

6. §.

Az elsőfokú iparhatóságnak (5. §.) az 1914 : L. t.-c. 2. §-a értelmében a bejelentett adatok helyességének megállapítása végett jogában áll a bejelentésre kötelezettnek üzemi helyiségeit, raktárait és üzleti könyveit megvizsgálni.

7. §.

Aki a jelen rendeletben megszabott bejelentési kötelezettséget megszegi, a hatósági ellenőrzést meghiusítja, az — amennyiben

cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 9. §-a értelmében két hónapig erjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya kiterjed a magyar szent korona országainak egész területére, Horvát-Szlavonországokban azonban a bejelentési kötelezettség végrehajtása céljából szükséges rendelkezéseket a bán teszi meg.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Gróf Tisza István s. k.

m. kir. miniszterelnök.

609.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 1915. évi 23.936. számú körrendelete valamennyi elsőfoku iparhatósághoz,

egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezések bejelentéséről.

Utalással a magyar királyi minisztériumnak folyó évi április hó 19-én kelt 1.337. M. E. számú rendeletére,¹⁾ ezennel megküldöm az egészen vagy túlnyomó részben alumínium, nikkel, ólom, sárgaréz, vörösréz, vörösfém és cinkből (horgany) készült fél- és készgyártmányok összeírására szolgáló bejelentőlapnak (lilaszínű) a várható szükséglethez mért megfelelő számú példányát.

Felhívom a Címet, hogy a magyar királyi minisztérium fent idézett rendelete határozmányainak lényeges részét, valamint azt, hogy az ezen rendelettel elrendelt összeírás foganatosításához szükséges bejelentőlapok a Címnél, valamint az összes községi előjáróságoknál az érdekeltek által átvehetők, a hatósága területén szokott

¹⁾ Lásd az 1424. o.

módon, mindenki által megérthető formában soron kívül tegye közhírré.

A csatoltan megküldött űrlapok hatósága területének községi előljárásságai között a belátása szerinti szükség szerint arányosan osztandók el azon utasítással, hogy azon egyéneknek, akiknél a fenti rendelet értelmében bejelentés alá eső anyagokat sejtene, többek között minden kisüstbirtokosnak (pálínka-főzőnek) az űrlapokat soron kívül küldjék meg, gondoskodjanak ezek pontos kitöltéséről, és amennyiben a felek erre képesek nem volnának, ezek bemondása alapján töltsék ki ezeket saját hatáskörükben. Egyben felhívom a Címet, hogy a kerületi kir. iparfelügyelőtől, az illetékes kereskedelmi és iparkamarától, esetleg hozzáértő kereskedőktől és iparosoktól saját maga is tudakozódjék az iránt, hogy hatósága területén kinél található bejelentési kötelezettség alá eső anyag, s ezekre az illetékes községi előljárásságot előzetesen figyelmeztesse.

Hívja fel egyszersmind a községi előljárásságokat, hogy úgy azokról, akiknek bejelentőlapot kézbesített, valamint mindazokról, akik bejelentőlapért saját maguk jelentkeztek, jegyzéket vezessenek, s mindazoktól, akik a bejelentőlapokat a kézbesítéstől számított 3 napon belül be nem szolgáltatták, azokat hatósági közegekkel szedessék be.

A bejelentőlapok az 1.337. M. E. rendelet 5. §-a értelmében két példányban állítandók ki, s jogában áll a bejelentőnek azt postai úton közvetlenül az elsőfokú iparhatóságnak is beküldeni. Amennyiben tehát a bejelentőlapok beszédése iránt eljáró községi hatósági közegek azt a felvilágosítást kapják, hogy a bejelentő a kitöltött íveket közvetlenül a nevezett hatósághoz küldötte be, a jegyzékbe ezt is bevezetni és az elsőfokú iparhatóságot figyelmeztetni kötelesek, hogy a bejelentések megtörténte megállapítható legyen.

A bejelentőlapok két példánya pontosan összeegyeztetendő, az egyik példány a szóban forgó rendelet 5. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóság őrzetében marad; a másik példány haladéktalanul a következő címre: Kereskedelemügyi m. kir. minisztérium ipari műszaki ügyosztálya, Budapest, II., Lánchid-utca 1—3. küldendő meg.

Ha hatósága területén bejelentésre köteles anyag nem volna, erről is jelentés teendő.

Amennyiben az egyidejűleg megküldött űrlapok a tényleges szük-

ségletet nem fedeznék, pótküldemény iránt forduljon táviratilag a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatóságához.

Az űrlapok kitöltésére vonatkozólag a részletes felvilágosítások magán a bejelentőlapon foglaltatnak. További felvilágosítást szükség esetén rövid úton való megkeresésre a vezetésem alatt álló minisztérium ipari műszaki osztálya ad.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Báró Harkányi János s. k

610.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
19.412 számú körrendelete valamennyi elsőfokú
VI-c. iparhatósághoz,**

egyes fémekből készült fél- és készgyártmányok összeírásáról.

Utalással a m. kir. minisztériumnak folyó évi március hó 29-én kelt 1.101/1915. M. E. számú rendeletére,¹⁾ ezennel megküldöm az egészen vagy tulnyomó részben aluminium, nikkkel, ólom, sárgaréz, vörösréz, vörösfém és cinkből (horgany) készült fél és készgyártmányok összeírására szolgáló bejelentőlapnak (narancs-sárga) a várható szükséglethez mért megfelelő számú példányát.

Felhivom Címet, hogy a m. kir. minisztérium fent idézett 1.101/1915. számú rendelete határozmányainak lényeges részét, valamint azt, hogy az ezen rendelettel elrendelt összeírás fogantatásához szükséges bejelentőlapok a Címnél, valamint az összes községi előljáráásoknál az érdekeltek által átvehetők, a hatósága területén szokott módon, mindenki által megérthető formában soron kívül tegye közhirrre.

A csatoltan megküldött űrlapok hatósága területének községi előljáráásai között a belátása szerinti szükség szerint arányosan osztandók el azon utasítással, hogy azon egyéneknek, akiknél a fenti rendelet értelmében bejelentés alá eső anyagokat sejtene, az űrlapokat soron kívül küldjék meg. Egyben felhivom Címet, hogy hozzáértő kereskedőktől és iparosoktól saját maga is tuda-

¹⁾ Lásd az 1422. o.

kozódjék az iránt, hogy hatósága területén kinél található bejelentési kötelezettség alá eső anyag, s ezekre az illetékes községi előjáróságokat előzetesen figyelmeztesse.

Hivja fel egyszersmind a községi előjáróságokat, hogy úgy azokról, akiknek bejelentőlapot kézbesített, valamint mindazokról, akik bejelentőlapért saját maguk jelentkeztek, jegyzéket vezessenek, s mindazoktól, akik a bejelentőlapokat a kézbesítéstől számított 3 napon belül be nem szolgáltatták, azokat hatósági közegekkel szedessék be.

A bejelentőlapok az 1.101/1915. M. E. rendelet 3. §-a értelmében két példányban állítandók ki, s jogában áll a bejelentőnek azt postai uton közvetlenül az elsőfokú iparhatóságnak is beküldeni. Amennyiben tehát a bejelentőlapok beszedése iránt eljáró községi hatósági közegek azt a felvilágosítást kapják, hogy a bejelentő a kitöltött íveket közvetlenül a nevezett hatósághoz küldötte be, a jegyzékbe ezt is bevezetni és az elsőfokú iparhatóságokat figyelmeztetni kötelesek, hogy a bejelentések megtörténte megállapítható legyen.

A bejelentőlapok két példánya pontosan összeegyeztetendő, az egyik példány a szóbanforgó rendelet 3. §-a értelmében az elsőfokú iparhatóság őrizetében marad, a másik példány haladéktalanul a következő címre: Kereskedelemügyi m. kir. minisztérium ipari műszaki ügyosztálya, Budapest, II., Lánchid-utca 1—3. küldendő meg.

Amennyiben az egyidejűleg megküldött űrlapok a tényleges szükségletet nem fedeznék, pótküldemény iránt forduljon táviratilag a m. kir. központi statisztikai hivatal igazgatóságához.

Az űrlapok kitöltésére vonatkozólag a részletes felvilágosítások magán a bejelentőlapon foglaltatnak. További felvilágosítást szükség esetén rövid uton való megkeresésre a vezetésem alatt álló minisztérium ipari műszaki ügyosztálya ad.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Báró Harkányi János s. k.

611.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 3.820. eln. számu rendelete,

egyes fémek és ötvözetek 1915. évi február hó 7. napja óta keletkezett készleteinek hadicélokra igénybevételeiről.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-ai alapján a következőket rendelem.

1. §.

A jelen rendelet értelmében hadicélokra igénybevetteknek jelentem ki:

1. Az alumíniumból, antimonból, ólomból, chrom és ferrochromból, vörös- és sárgarézből, molybdán és ferromolybdánból, nikkell és ferronikkellből, vörösfémből, vanadium és ferrovandiumból, wolfram- és ferrowolframból, ónból és ónövözetekből a magyar szent korona országaiban kohóból nyert nyersfém alakjában meglevő, tehát további feldolgozás által ettől eltérő alakba még nem hozott anyagoknak mindazokat a készleteit, valamint az említett fémekből és ötvözetekből a jelzett területen érc, kohó féltermék, ócskaanyag, ipari hulladék, egyéb hulladék és hamu alakjában meglevő mindazokat a készleteket, amelyek az 1915. évi február hó 7. napját követő időből valók, vagyis 1915. évi február hó 8. napja előtt a fent jelzett területen és alakban még nem voltak meg;

2. az 1. pontban megnevezett anyagoknak mindazokat a készleteit, amelyek termelés (előállítás), hulladékképződés, vagy ócskaanyagul való kiválás útján a jelen rendeletem életbelépése után fognak keletkezni.

2. §.

Az igénybevétel nem terjed ki az említett anyagokból a jelen rendeletem életbelépésének idejében meglevő azokra a készletekre, amelyek nem haladják meg a következő mennyiségeket: alumíniumnál 20 kg-ot, antimonnál 10 kg-ot, ólomnál 100 kg-ot, chrom és ferrochromnál 10 kg-ot, vörösréznel 30 kg-ot, sárgaréznél, amelynek vörösréz tartalma 58⁰/₁₀₀ vagy ennél több, 10 kg-ot, sárgaréznél, amelynek vörösréztartalma kevesebb, 200 kg-ot, molybdán és ferromolybdánnál 10 kg-ot, nikkell és ferronikkelnél 1 kg-ot, vörösfém-

nél 200 kg-ot, vanadium és ferrovanadiumnál 5 kg-ot, wolfram és ferrowolframnál 10 kg-ot, ónnál 10 kg-ot, óntvözeteknél, amelyeknek óntartalma 85% vagy ennél több, 20 kg-ot, óntvözeteknél, amelyeknek óntartalma kevesebb, 50 kg-ot.

Amennyiben a készletnek naptári hónaponkénti növekedése a fent említett mennyiségeket nem haladja meg, ez a növekedés az igénybevétel alól szintén ki van véve.

3. §.

A jelen rendeletem vagy a folyó évi február hó 6. napján 1597/eln. 20/b. szám alatt kelt rendeletem ¹⁾ alapján igénybevett készleteket a katonai igazgatás megbízásának teljesítésére csak annyiban szabad másnak átengedni, amennyiben azok az említett megbízás céljából feltétlenül szükségesek, és az átvevő az anyag birtokosainak vagy megőrzőjének legkésőbb az átvétel alkalmával szabályszerűen kiállított nyilatkozatot ad.

A nyilatkozatok űrlapjai a kereskedelmi és iparkamaránál kaphatók.

4. §.

A folyó évi február hó 6-án 1597/eln. 20/b. 1915. sz. alatt kelt rendeletemnek haiáozmányai egyebekben a jelen rendeletem alapján igénybe vett készletekre is alkalmazást nyernek.

5. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

¹⁾ Lásd a 812. o.

612.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 4.700. eln. számu rendelete,

egyes meghatározott fémekből álló üzemi berendezéseknek hadi célokra igénybevételéről.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-cikk 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

Azokat az üzemi berendezéseket, amelyeket a m. kir. minisztérium 1.337/1915. M. E. számú rendelete¹⁾ értelmében a hatóságnál be kell jelenteni, a jelen rendelet értelmében hadi célokra igénybevetteknek jelentem ki. Ezek a berendezések az üzleti telep nélkül, amelyhez tartoznak, csak azoknak a közegeknek idegeníthetők el, akiket a katonai igazgatás megvételükre és átvételükre felhatalmazott, egyébként szabad kézből való elidegenítésükhöz, valamint feldolgozásukhoz is a kereskedelemügyi miniszter különös engedélye szükséges. Ujabb intézkedésig azok mindazonáltal az üzem birtokosának használatában és őrizetében maradnak.

Ha ezek a berendezések az üzleti teleppel együtt idegeníttetnek el, igénybevételük az új birtokossal szemben is hatályos.

2. §.

Az üzem birtokosa bármikor kívánhatja, hogy a katonai hatóság az igénybe vett berendezéseknek végleges átvétele vagy szabad rendelkezésre visszabocsátása felől határozzon. Az ilyen kérelmekre vonatkozó beadványokat postán ajánlva a központi requizíciós bizottság (Budapest, II., kereskedelemügyi minisztérium, ipari műszaki ügyosztály) címére kell küldeni.

A kérelemben folyamodónak elő kell adnia, hogy az igénybe vett berendezéseket elidegeníteni kívánja-e, vagy hogy azokat milyen célra kívánja feldolgozni.

A beadványban meg kell továbbá egyenként jelölni a berendezéseket és egyúttal fel kell tüntetni, hogy azok alumíniumból, ólomból, vörösréz-ből, sárgaréz-ből, nikkelből és vörösfém-ből minő súlymennyiségeket tartalmaznak. A beadványban előadható az az

¹⁾ Kásd az 1424. o.

összeg is, amelyért a birtokos kész a berendezéseket a katonai igazgatásnak szabadkézből átengedni.

Ha a folyamodó kérelmének elintézéséről a kérelem postára adásának napjától számított 4 héten belül értesítést nem kap, a kérelmében megjelölt tárgyakkal szabadon rendelkezhetik.

A fentiek szerint igénybe vett tárgyaknak esetleges végleges átvétele a hadi szolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. értelmében történik.

Térítés, és pedig a dolgok közönséges értéke szerint, csak végleges átvételüknél jár.

Ócskaanyagként kislejtezett berendezések tekintetében, mint-hogy azokat már az 1915. évi március hó 29. napján 3.820. eln. 20/b—1915. H. M. számú rendelet¹⁾ hadicélokra igénybevetteknek jelentette ki, az idézett rendelet szabályai irányadók.

3. §.

A jelen rendeleten alapuló igénybevétel azon berendezések tekintetében, amelyeket a hadiszolgáltatásokra irányuló kötelezettség megszűntének időpontjában (1912 : LXVIII. t.-c. 2. §-a) a katonai igazgatás még végleg át nem vett, a jelzett időpontban hatályát veszti.

4. §.

Aki az igénybe vett készletet vagy annak egy részét a jelen rendelet ellenére elidegeníti vagy feldolgozza, vagy pedig azzal a jelen rendelet ellenére más módon rendelkezik, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és az 1914 : L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországokban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

¹⁾ Lásd az 1431. o.

5. §.

Ez a rendelet a kihirdetésnek napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

613.

**A kereskedelemügyi m. kir. miniszter 1915. évi
19.432. számú rendelete,**

*a honvédelmi miniszter 3.820/1915. eln. számú rendeletével hadi
célokra igénybe vett fémek és ötvözetek egyes mennyiségeinek a
tulajdonos szabad rendelkezésére bocsátásáról.*

I.

A m. kir. honvédelmi miniszter folyó évi március hó 29-én kelt 3.820/eln. 20/b) 1915. számú rendelete alapján¹⁾ igénybe vett fémeknek és ötvözeteknek készleteiből, — az ércek, kohófeltermékek, ócskaanyagok, hulladékok, hamu és salak kivételével — további intézkedésig szabadon felhasználhatók minden hónapban a következő százalékos részek :

1. Az anyagok tulajdonosának saját üzemében való feldolgozásra az ólomból, sárgarézből, vörösféméből, ónból és ónótvözetekből 20—20⁰/₀ ;
2. eladásra az 1. alatt megnevezett anyagokból 15—15⁰/₀ ;
3. az 1. és 2. pontokban foglalt engedély alapján feldolgozott és eladott mennyiségek együtt nem haladhatják túl az 1. pontban megadott százalékot.

II.

Az ércek, kohófémtermékek, ócska anyagok, ipari hulladékok, egyéb hulladékok és hamu tulajdonosa ezen anyagokat akár saját, akár idegen, de hazai üzemben nyers fémmé feldolgozhatja, illetőleg feldolgoztathatja, a kereskedelemügyi miniszter engedélye nélkül azonban azokat el nem idegenítheti.

III.

A vas- és acélgyártó üzemek tulajdonosai részére a vas- és acélgyártáshoz való feldolgozás céljára a birtokukban levő alumi-

¹⁾ Lásd az 1431. o.

niumkészletekből azok a mennyiségek, amelyek 1915. július végéig terjedő szükségletük fedezésére kellenek, az igénybevétel alól feloldatnak.

IV.

Az igénybe vett fémekből és ötvözetekből, beleértve az ócska anyagokat és hulladékokat, a tulajdonosok feldolgozhatják azon mennyiségeket, amelyek a saját üzemük fenntartására szolgáló javításokhoz 1915. július végéig szükségesek, de csak abban az esetben, ha a más anyagokkal való pótlás nem lehetséges. Ugyan-ezen feltételek mellett a megjelölt és ilyen célokra szükséges anyagok eladása sincs korlátozva.

V.

Aki ezen közlemény kelte után a m. kir. minisztériumnak 504/1915. M. E.¹⁾ és 1.101/1915. M. E.²⁾ számú rendeleteiben megnevezett anyagokat külföldről behoz, a behozott anyagokkal az alábbi eljárás követése esetén szabadon rendelkezhetik.

A szabad rendelkezés biztosítása céljából az anyagok behozatala azonnal a küldemény beérkezése után, a beszállítási bizonylatok bemutatása mellett, a kereskedelemügyi m. kir. minisztériumnak bejelentendő, amely e bizonylatok alapján a behozott anyagokra a szabad rendelkezési jogot megadja.

Ha ezen engedélyben az is részesedni akar, akinek ilyen anyag belföldön eladatik, akkor az eladó az eladást a vevő megnevezésével a kereskedelemügyi m. kir. miniszternek bejelenteni köteles.

Budapesten, 1915. évi március hó 29-én.

Báró Harkányi János s. k.

Jegyzet. Ezt a rendeletet a kereskedelemügyi miniszter úr, utalással a magyar királyi minisztériumnak 1915. évi március hó 29-én kelt 1.100/1915. M. E. számú rendeletére,³⁾ közzététel végett azzal küldte meg valamennyi elsőfokú iparhatóságnak, hogy a cink (horgany) készletek bejelentése a magyar királyi minisztérium 1915. évi február hó 6-án kelt 504/M. E. számú rendeletében előírt és az 1915. évi február hó 8-án kelt 7.826. K. M. számú rendelettel megküldött fehér bejelentési lapokon foganatosítandó. Ez utóbb említett rendelet határozmányai a cinkbejelentés tekintetében is változatlanul érvényben maradnak és alkalmazandók.

¹⁾ Lásd a 809. o.

²⁾ Lásd az 1422. o.

³⁾ Lásd az 1421. o.

614.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 4.600. eln. számú rendelete,*a hadicélokra igénybe vett fémekért és ötvözetekért megállapított térilésekről.*

A folyó évi február hó 6-án 1.597/1915. 20/b. eln. szám¹⁾ és a folyó évi március hó 29-én 3.820/1915. 20/b. szám²⁾ alatt kelt rendeleteimmal hadi célokra igénybevetteknek kijelentett anyagok közül az általam a fémek átvétele céljából megalakított bizottságok által végleg átveendő anyagokért a szakértők által megállapított következő térítések fognak fizettetni:

	100 kilogrammonként
1. Új finomított réz elektrolyt és finomított réz, amelynek réztartalma a 99,75 ⁰ /o-ot meghaladja s ezenkívül arsenről és antimontól mentes	275 K,
2. egyéb finomított réz	275 »
3. ócska nehézréz, rézcső és rézkészülékek, ócska rézdrót (a finom drót kivételével) és rézrúd hulladék	255 »
4. könnyű ócskaréz, rézforgács, ónozott ócska réz, ócska telefonbronzdrót, ócska finom drót	235 »
5. tölténygyártásból nyert új sárgarézt lemez-hulladékok, tombakhulladék	200 »
6. sárgarézt lemez-hulladék, ónoztatlan sárgarézt cső, ki-lőtt töltényhüvely	180 »
7. sárgarézt öntvény tömbökben is (60 ⁰ /o réztartalom-alul)	150 »
8. sárgarézt forgács, könnyű ócska sárgarézt, sárgarézt szita, ónozott, nikkelezett vagy egyéb tisztátalan ócska sárgarézt	125 »
9. ócska vörösfém (Rotguss), armatura, géprész, vasuti kocsiszerelvény vörös fémből, vörösfém tömbök	190 »
10. vörösfém forgács, bronzszita	170 »
11. új eredeti kohóaluminium, új aluminium lemez-hulladék	300 »
12. ócska aluminium lemez-hulladék, aluminium öntési hulladék, átöntött ócska aluminium	260 »

¹⁾ Lásd a 812. o.²⁾ Lásd az 1431. o.

	100 kilogrammonként
13. tiszta aluminiumforgács	200 K.
14. új finomított nikkell	700 »
15. nyers nikkell 90 ⁰ /o-nál nagyobb finomságban . . .	600 »
16. új finomított nikkell lemez hulladék és új anód hulladék	650 »
17. nikkelforgács és tisztátalan nikkell hulladék, használt anódok	350 »
18. antimon regulus	200 »
19. ón, 99 ⁰ /o-nál nagyobb fémtartalommal . . .	850 »
20. ón, 98/99 ⁰ /o finomságú tömbökben vagy rudakban .	800 »
21. óntartalmú forrasztók és fehér fém-ötvözetek ára az óntartalom minden kg.-ja 5'5 K-val számítatik;	
22. új lágy ólom	65 »
23. ócska lágy ólom	58 »
24. új fehér bádóghulladék	6 »
25. ócska fehér bádóghulladék	5 »
26. finomított horgany legfeljebb 0'1 ⁰ /o ólomtartalommal csak vörösréz ötvözetekben	105 »
27. finomított horgany körülbelül 1 ⁰ /o ólomtartalommal csak vörösréz ötvözetekben	70 »
28. nyers cink kb. 3 ⁰ /o ólomtartalommal, csak vörösréz ötvözetekben	68 »

A fentiekben névszerint fel nem sorolt azon ötvözetek térítése, amelyek a felsorolt fémeket tartalmazzák, amennyiben ezen ötvözetek hadi célokra használhatóknak találtnak, az egyes ötvöző fémekre megállapított térítések alapján fog megállapíttatni.

Ércek, kohófeltermékek, fémcementek és finomított nyersfémek, úgyszintén a fémhamu és hulladék, valamint egyéb még további kohósítást, illetőleg finomítást igénylő ócska anyagok térítése az illető fémre megállapított térítés alapján a kohósítási és a kohóhoz való szállítás költségeinek bevonásával fog megállapíttatni.

II. Félgyártmányok térítése az alaptérítésekből a gyártási árak hozzáadásával fog megállapíttatni. A normális méretektől eltérő méretű gyártmányokra a kereskedelemben szokásos félárak érvényesek.

A normális méretű gyártmányok térítése a fémek és ötvö-

zetek térítése alapján a következő pótárak hozzáadásával állapított meg :

	Pótár 100 kilogrammonként
1. Vörösréz :	
Bádogok és sodronyok	30 K.
Rudak	25 »
Csővek	60 »
2. Sárgaréz :	
Bádogok	55 »
Sodronyok	60 »
Rudak	50 »
Csővek	80 »
3. Alumium :	
Lemezek és sodronyok	140 »
4. Nikkel :	
Sodronyok	190 »
Bádogok	180 »
Rudak	200 »
Csővek	320 »
5. Ólom :	
Lemezek, bádogok, sodronyok és csövek .	10 »
Ólomsörét	8 »
6. Stanniol, vastagság szerint	100 » -ig.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

615.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 4.611. eln. számú rendelete,

a hadicélokra igénybe vett fémek átvételi bizottságainak megalakítása.

1. §.

A hadicélokra igénybevett fémek és ötvözetek átvételére Budapesten, Pozsonyban és Zagrebben egy-egy fém-átvételi bizottság alakittatik.

A budapesti átvételi bizottság körlete : Abauj-Torna, Alsó-Fehér, Arad, Bács-Bodróg, Baranya, Békés, Bereg, Besztercze-Naszód, Bihar,

Borsod, Brassó, Csanád, Csik, Csongrád, Fejér, Fogaras, Gömör és Kis-Hont, Hajdu, Háromszék, Heves, Hunyad, Jász-Nagy-Kun-Szolnok, Kis-Küküllő, Kolozs, Krassó-Szörény, Liptó, Máramaros, Maros-Torda, Nagy-Küküllő, Nógrád, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Sáros, Somogy, Szabolcs, Szatmár, Szeben, Szepes, Szilágy, Szolnok-Doboka, Temes, Tolna, Torda-Aranyos, Torontál, Udvarhely, Ugocsa, Ung, Zemplén, Zólyom vármegyék; — Arad, Baja, Budapest, Debreczen, Hódmezővásárhely, Kassa, Kecskemét, Kolozsvár, Marosvásárhely, Miskolcz, Nagyvárad, Pancsova, Pécs, Szabadka, Szatmárnémeti, Szeged, Székesfehérvár, Temesvár, Ujvidék, Versecz, Zombor törvényhatósági joggal felruházott városok s Fiume város és kerületére;

a pozsonyi átvételi bizottság körlete: Árva, Bars, Esztergom, Győr, Hont, Komárom, Moson, Nyitra, Pozsony, Sopron, Trencsén, Turóc, Vas, Veszprém, Zala vármegyék, továbbá Győr, Komárom, Pozsony, Selmecz- és Bélabánya, Sopron törvényhatósági joggal felruházott városokra;

a zagrebi átvételi bizottság körlete pedig Horvát-Szlavonországokra terjed ki.

Ez átvételi bizottságok feladata az átveendő anyagok hadicélokra való alkalmasságának megvizsgálása és alkalmasságuk esetén azok besorolása a 4.600/1915—20/b. eln. számú rendelettemmel ¹⁾ közzétett tételek alá.

Minden átvételi bizottság áll: a törvényhatóság egy tisztviselőjéből, mint elnökből, a katonai igazgatás egy képviselőjéből, és a pénzügyi hatóság egy képviselőjéből.

Az átvétel szakértő közreműködése mellett történik.

2. §.

A fémek igénybevételevel összefüggő kérdésekben a honvédelmi miniszter tanácsadó és közvetítő közegéül, Budapest székhellyel (kereskedelemügyi minisztérium ipari műszaki ügyosztály) »központi fémrequisitiós bizottság« állítatik fel, amely a honvédelmi, a hadügyi, a kereskedelemügyi és a pénzügyminisztérium egy-egy képviselőjéből áll.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

¹⁾ Lásd az 1437. o.

616.**A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 4.612. eln. számú rendelete,**

a hadicélokra igénybevett fémeknek és ötvözeteknek az átvételi bizottságokhoz való elszállításáról.

1. §.

A folyó évi február hó 6-án 1.597. eln. 20—b—1915. szám alatt kelt rendeletemmel¹⁾ hadicélokra igénybe vetteknek kijelentett anyagok közül az alumíniumból, antimonból, ólomból, vörös- és sárgarézből, nikkelből, vörösfémből, ón és ónötözetekből meglevő készleteket, úgyszintén ezeknek a fémeknek és ötvözeteknek kohó-féltérkép, ócska anyag, ipari hulladék, egyéb hulladék és hamu alakjában meglevő készleteit legkésőbb a folyó évi április hó 28-ik napjáig kötelesek a birtokosok, vagy azok, akik készleteket más részére őrizetben tartanak, az átvételi bizottsághoz beküldeni.

2. §.

Azokat a készleteket, amelyeket legkésőbb a folyó évi április hó 28-ik napjáig be kell küldeni, még a folyó évi március hó 29-ről 3.820/el. 20/b—1915. szám alatt kelt rendeletem²⁾ 3. §-ában előirt nyilatkozat ellenében sem szabad másnak átengedni.

3. §.

Az anyagokat megfelelően, — fémenként lehetőleg külön, — mindazonáltal egybecsomagolva, a feladandó csomagok számának és súlyának a felvevő vasuti hivatal által történt megállapítása után az illetékes átvételi bizottság címére teherárúként kell feladni. A feladott anyagok neveit annak megjelölése mellett, hogy azok új vagy ócska anyagok-e, vagy pedig például hogy rézforgácsról vagy egyébről van-e szó, a szállítólevélen fel kell tüntetni. A csomagolási és szállítási költségeket a katonai igazgatás a feladónak megtéríti; ha a beküldött készletek hadicélokra alkalmatlanoknak találtnak, a katonai igazgatás a visszaszállítás költségeit is viseli.

4. §.

A birtokosok vagy azok, akik beküldendő készleteket más részére őrizetben tartanak, az anyagok feladásával egyidejűleg az

¹⁾ Lásd a 812. o.

²⁾ Lásd az 1431. o.

elszállításra kerülő anyagokról egy jegyzéket kötelesek az illetékes átvételi bizottságnak megküldeni. A jegyzékben fel kell tüntetni a birtokost, esetleg az anyagok megőrzőjét, a közigazgatási járást és a helyet, ahol az anyagokat eddig tartották, a feladás helyét, a csomagolás nemét és a csomagokra alkalmazott jeleket, a csomagoknak a felvevő vasuti hivatal által megállapított számát és azok nyerssúlyát, az anyagok neveit és azok tiszta súlyát. A jegyzéket a feladónak alá kell írnia.

A jegyzék egy második példányát közvetlenül a központi fém-requiziós bizottságnak kell megküldeni.

Ha oly anyagról van szó, amelyek az átvételi bizottság helyén vagy annak közelében vannak és ezért vasuton nem szállíthatók, akkor az 1. §-ban említett időpontig mindenekelőtt a jegyzékeket kell beküldeni, amire az átvételi bizottság meghatározza és közli az elszállítás napját és az átadás helyét.

Ércek, kohóféltermékek, ipari hulladék és fémhamu tekintetében, amelyeknek fémtartalma 20⁰/o-nál kevesebb, hasonló eljárást kell követni, ha azokat a birtokos nem a saját üzemében dolgozza fel. (1. 6. §.)

5. §.

Ha az átvételi bizottságnak elküldött készlet kisebb, mint az, amely február 7-én megvolt, akkor a beküldésre kötelezett tartozik a csökkenést a jegyzék megküldésével egyidejűleg a központi fémrequiziós bizottsághoz intézendő beadványban igazolni.

Ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy az anyagok a katonai igazgatás megbízásának teljesítésére használtattak fel, vagy hogy azok erre a célra feltétlenül szükségesek, köteles azt a katonai hatóságot megjelölni, amely a megbízást adta, továbbá a megbízás tárgyát, az annak teljesítéséhez felhasznált anyagok mennyiségét, és a megbízás számát és keltét bejelenteni.

Ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy készletét vagy annak egy részét a kereskedelemügyi miniszter a folyó évi február hó 6-áról 1.597/eln. 20/b.—1915. szám alatt kelt rendeletem 5. §-a értelmében a birtokos rendelkezésére visszabocsátotta, akkor tartozik a vonatkozó rendelet keltét és számát bejelenteni.

Az ily visszabocsátás iránt beadott, de még el nem intézett kérvények a vonatkozó anyagok beküldésének kötelezettsége alól nem mentesítenek.

6. §.

Nem kell beküldeni:

1. Kohófélttermékeket, ócska anyagokat, hulladékot, ipari hulladékot és hamut, ha azokat a birtokos a saját üzemében vagy más belföldi üzemekben a saját céljaira nyersfémme dolgozza, illetőleg dolgoztatja fel.

2. Alumíniumkészleteket, amelyekre a vas- és acélgyártó üzemek birtokosainak saját szükségletük fedezésére a folyó évi július hó végéig szükségük van.

3. Az igénybevett fémek és ötvözetekből. oly mennyiséget, beleszámítva az ócska anyagokat és a hulladékokat, amelyre a birtokosoknak javításokra és saját üzemük fenntartására a folyó évi július hó végéig szükségük van. Ez az utóbbi kivétel azonban csak abban az esetben áll fenn, ha ezek az anyagok az üzemi berendezések sajátossága szerint más anyagokkal nem pótolhatók.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 19-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

617.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5.038. eln. számú rendelete,

a 4.612/1915. eln. számú és az igénybevett fémek és ötvözetek elszállításáról szóló rendeletének módosításáról.

A folyó évi április hó 19-ről 4.612/eln. 20/b—1915. szám alatt kelt rendeletem¹⁾ 6. §-ának 3. pontjában megállapított kivételt azokra a készletekre korlátozom, amelyek a birtokosoknak a saját üzemük fentartásához szükséges javítások céljaira feltétlenül nélkülözhetetlenek.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi április hó 24-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

¹⁾ Lásd az 1441. o.

618.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 5.220. eln. számú rendelete,

a budapesti fémátvételi bizottságnak szóló fémküldemények címzéséről.

A folyó évi április hó 19-éről 4.611.¹⁾ és 4.612.²⁾ elnöki 20/b-1915. számok alatt kelt rendeleteim kapcsában közlöm, hogy a budapesti fémátvételi bizottságokhoz küldendő fémkészleteket a Budapest lipótvárosi pályaudvarra kell feladni.

Budapesten, 1915. évi április hó 27-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

619.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 6.730. eln. számú rendelete,

egyes meghatározott fémek és ötvözetek készleteinek hadicélokra igénybevételeiről és ezeknek, valamint a 3.820. H. M. eln. számú rendelettel igénybevett egyes anyagoknak az átvételi bizottsághoz való elszállításáról.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem :

1. §.

A jelen rendelet értelmében hadicélokra igénybevetteknek jelentem ki :

1. Az aluminiumból, ólomból (kemény ólomból), nikkelből, vörösréz-ből, sárgaréz-ből, vörösfém-ből és tombak-ból való egy milliméternél vastagabb lemezeket és drótokat, továbbá az ezekből a fémek-ből való táblákat, hengerelt lapokat, rudakat és csöveket, ha ezek az anyagok a levágáson vagy kiszabáson túlmenőleg megmunkálva nincsenek.

2. Az ólomból (kemény ólomból), nikkelből, vörösréz-ből, vörösfém-ből és tombak-ból való nyersöntvényt.

¹⁾ Lásd az 1437. o.

²⁾ Lásd az 1441. o.

Az igénybevétel nem terjed ki a jelen rendeletem életbelépése idején meglevő azokra a készletekre, amelyek a következő mennyiségeket nem haladják meg:

Alumíniumnál 20 kg.-ot, ólomnál 100 kg.-ot, nikkelnél 1 kg.-ot, vörösréznel 30 kg.-ot, sárgaréznel, vörösfémnél és tombaknál 200—200 kg.-ot.

Nem terjed ki az igénybevétel azokra a készletekre sem, amelyek az állam, különösen az állami művek, a m. kir. államvasutak, a posta- és távirdaigazgatás birtokában vagy a hadműveletek terén levő valamely más vasút birtokában vannak.

Egyebekben a folyó évi február hó 6-ról 1.597/1915—20/b) H. M. eln. szám alatt kelt rendeletem¹⁾ a jelen rendeletem alapján igénybevett készletekre is alkalmazást nyer.

2. §.

1. A jelen rendeletem 1. §-a alapján igénybevett anyagokat.

2. A folyó évi március hó 29-ről 3.820/1915—20/b) H. M. eln. szám alatt kelt rendeletemmel²⁾ igénybevett készletek közül

a) az alumínumból, antimonból, ólomból (kemény ólomból), vörösrézből, sárgarézből, nikkelből és vörösfémből valókat,

b) ezeknek a fémeknek és ötvözeteknek ócska anyag és hulladék alakjában meglevő készleteit kötelesek a birtokosok vagy azok, akik ily készleteket más részére őrizetben tartanak, legkésőbb a folyó évi június hó 8-ikáig az alábbi rendelkezések szerint az átvételi bizottságokhoz beszállítani.

E beszállítástól függetlenül fennáll a m. kir. minisztériumnak folyó évi február hó 6-án 504/1915. M. E. szám alatt kelt rendeletével³⁾ megállapított bejelentési kötelezettség az elszállításra kerülő anyagokra nézve is, ezeket tehát az 1915. évi május hó 31-ik állapot szerint legkésőbb az 1915. évi június hó 8-ik napjáig szintén be kell jelenteni.

3. §.

Az elszállítandó anyagokat a folyó évi június hó 8-ig megelőzően, fémenként lehetőleg külön, mindazonáltal egybe csomagolva,

¹⁾ Lásd a 812. o.

²⁾ Lásd az 1431. o.

³⁾ Lásd a 809. o.

a feladandó csomagok számának és súlyának a felvevő vasuti hivatal által történt megállapítása után az illetékes átvételi bizottság címére teherárúként kell feladni. A feladott anyagok nemei annak megjelölése mellett, hogy azok új vagy ócska anyagok-e, vagy pedig például hogy rézforgácsról vagy egyébről van-e szó, a szállítólevélen fel kell tüntetni. A csomagolási és a szállítási költségeket a katonai igazgatás a feladónak megtéríti; ha a beküldött készletek hadicélokra alkalmatlanoknak találtnak, a katonai igazgatás a visszaszállítás költségeit is viseli.

4. §.

Az átvett anyagokért járó térítésre nézve a folyó évi április hó 19-ről 4.600/1915—20/b. H. M. eln. szám alatt kelt rendeletem¹⁾ irányadó.

A jelen rendelet 1. §-ának 1. pontjában felemlített anyagokért járó térítés megállapítására az előbb említett rendeletem II. részének, az 1. §. 2. pontjában említett anyagokért járó térítés megállapítására pedig első részének határozmányai, illetőleg tételei mértékadók.

Egyebekben a térítésre a folyó évi február hó 6-ról 1.597/1915—20/b. H. M. eln. szám alatt kelt rendeletem 2., illetőleg 3. §-ainak rendelkezései szintén alkalmazást nyernek.

5. §.

A birtokosok vagy azok, akik beküldendő készleteket más részére őrizetben tartanak, az anyagok feladásával egyidejűleg az elszállításra kerülő anyagokról egy jegyzéket kötelesek az illetékes átvételi bizottságnak megküldeni.

A jegyzékben fel kell tüntetni a birtokost, esetleg az anyagok megőrzőjét, a közigazgatási járást és a helyet, ahol az anyagokat eddig tartották, a feladás helyét, a csomagolás nemét és a csomagokra alkalmazott jeleket, a csomagoknak a felvevő vasuti hivatal által megállapított számát és azok nyersúlyát, az anyagok neveit és azok tiszta súlyát. A jegyzéket a feladónak alá kell írnia.

A jegyzék egy második példányát közvetlenül a központi fémrequisitiós bizottságnak kell megküldeni.

¹⁾ Lásd az 1437. o.

Ha oly anyagokról van szó, amelyek az átvételi bizottság helyén vagy annak közelében vannak és azért vasuton nem szállíthatók, akkor a folyó évi június hó 8-ig mindenekelőtt a jegyzékeket kell beküldeni, amire az átvételi bizottság meghatározza és közli az elszállítás napját és az átadás helyét.

6. §.

Ha az elszállításra kerülő anyagoknak:

1. a 2. §. 1. pontja alatt felemlített készlete kevesebb, mint az, amely az 1915. évi május hó 31-én megvolt,

2. a 2. §. 2. pontja alatt felemlített készlete kevesebb, mint amely az 1915. évi március hó 31-ik napján megvolt, hozzáadva az 1915. évi május hó 31-éig keletkezett növekedést, akkor a beküldésre kötelezett tartozik a csökkenést a jegyzék megküldésével egyidejűleg a központi fémrequisitiós bizottsághoz intézendő beadványban igazolni.

Ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy az anyagok a katonai igazgatás megbízásának teljesítésére használtattak fel, vagy hogy azok erre a célra a saját üzemében, vagy az általa ugyancsak e célra foglalkoztatott más üzemekben feltétlenül szükségesek, köteles azt a katonai hatóságot megjelölni, amely a megbízást adta, továbbá a megbízás tárgyát, az annak teljesítéséhez felhasznált anyagok mennyiségét és a megbízás ügyszámát és keltét bejelenteni. Másnak azonban a készleteket még a folyó évi március hó 29-ről 3.820/1915—20b) H. M. eln. szám alatt kelt rendeletem 3. §-ában előírt nyilatkozat ellenében sem szabad átengedni.

Ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy készletét vagy annak egy részét a kereskedelemügyi miniszter a folyó évi február hó 6-áról 1.597/1915—20/b. H. M. szám alatt kelt rendeletem 5. §-a értelmében a birtokos rendelkezésére visszabocsátotta, akkor tartozik a vonatkozó rendelet keltét és ügyszámát bejelenteni.

Az ily visszabocsátás iránt beadott, de még el nem intézett kérvények a vonatkozó anyagok beküldésének kötelezettsége alól nem mentesítenek.

7. §.

1. Az igénybevétel nem érinti, tehát nem kell beküldeni a
2. §. 1. pontjában felemlített anyagok közül:

a) azoknak 50⁰/o-át, ha az anyagok oly elektrotechnikai ipari üzemek birtokában vannak, amelyek gépek, készülékek és vezetékek előállításával, vagy villamos telepek berendezésével foglalkoznak ;

b) azoknak 20⁰/o-át minden más esetben.

2. Hasonlóan nem kell beküldeni és szabadon felhasználható : 20⁰/o a 2. §. 2. pontjában említett anyagokból.

Továbbá nem kell beküldeni :

3. Ócska anyagokat és hulladékot, ha azokat a birtokos a saját üzemében vagy más belföldi üzemekben a saját céljaira nyers fémmé dolgozza, illetőleg dolgoztatja fel. A termelt nyersfém azonban csak a kereskedelemügyi miniszter engedélyével, vagy a katonai igazgatás oly megbízásainak teljesítésére használható fel, amelyeket az anyagok birtokosa kapott.

4. Alumíniumkészleteket, amelyekre a vas- és acélgyártó üzemek birtokosainak saját szükségletük fedezésére a folyó évi július hó végéig szükségük van.

5. Az igénybevett fémek és ötvözetekből oly mennyiséget, amelyek a birtokosoknak, a saját üzemük fenntartásához szükséges javítások céljaira, folyó évi július hó végéig feltétlenül nélkülözhetetlenek. Ez az utóbbi kivétel azonban csak abban az esetben áll fenn, ha ezek az anyagok az üzemi berendezések sajátossága szerint más anyagokkal nem pótolhatók.

8. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 27-én.

Báró Hazai Samu s. k.

620.

A m. kir. honvédelmi miniszter 1915. évi 6.731. eln. számú rendelete,

egyes hadi célokra igénybevetteknek kijelentett anyagoknak az igénybevétel alóli föloldásáról.

1. §.

A folyó évi március hó 29-éről 3.820/1915—20b) H. M. eln. szám alatt kelt rendelettemmel¹⁾ hadicélokra igénybevetteknek kijelentett anyagok közül:

1. az érceket, kohófélttermékeket és hamukat;
2. az ónt és öntvözeteket, beleértve az ebből a fémből, illetőleg ötvözetekből való ócskaanyagot és a hulladékot is az igénybevétel alól ezennel feloldom s így azok szabadon felhasználhatók.

2. §.

Ez a rendelet kihirdetése napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországokra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi május hó 27-én.

Báró Hazai Samu s. k.
m. kir. honvédelmi miniszter.

621.

A m. kir. honvédelmi miniszter 6.410/el. számú rendelete,

a tüskésdrót-készleteknek hadicélokra igénybevételéről.

A hadiszolgáltatásokról szóló 1912 : LXVIII. t.-c. 24. és 27. §-a alapján a következőket rendelem:

1. §.

A fekete tüskésdrótból és cinkezt tüskésdrótból a jelen rendelet életbelépésének napján kereskedőknél és ipari vállalatoknál eladásra vagy további feldolgozásra szánt, akár már el is adott minden meglevő készletet hadicélokra igénybevettnek jelentem ki.

Az igénybevétel nem terjed ki azon iparvállalatokra, amelyeknek a tüskésdrót szállítására a katonai igazgatástól jelenleg érvényben levő megbízásaik vannak.

¹⁾ Lásd az 1431. o.

2. §.

Az 1. §. szerint igénybevett készleteket birtokosaik kötelesek **1915. évi június hó 15-ik napjáig** az alábbiakban megjelölt címre vasuton vagy gőzhajón gyorsárúként feladni, illetőleg az átvételi helyen levő készletet ott beszállítani:

1. Mindazokat a készleteket, amelyek Abauj-Torna, Alsó-Fehér, Arad, Békés, Bereg, Besztercze-Naszód, Bihar, Borsod, Brassó, Csanád, Csik, Csongrád, Fogaras, Gömör és Kishont, Hajdu, Háromszék, Heves, Hunyad, Jász-Nagykun-Szolnok, Kisküküllő, Kolozs, Krassó-Szörény, Máramaros, Maros-Torda, Nagykovács, Nógrád, Sáros, Szabolcs, Szatmár, Szeben, Szepes, Szilágy, Szolnok-Doboka, Temes, Torda-Aranyos, Torontál, Udvarhely, Ugocsa, Ung, Zemplén vármegyék, Arad, Debreczen, Hódmezővásárhely, Kassa, Kolozsvár, Marosvásárhely, Miskolcz, Nagyvárad, Pancsova, Szatmárnémeti, Szeged, Temesvár, Versecz törvényhatósági joggal felruházott városok területén vannak:

»Tábori szállításvezetőség, Miskolcz« címre,

2. mindazokat a készleteket, amelyek Árva, Bács-Bodrog, Baranya, Bars, Esztergom, Fejér, Győr, Hont, Komárom, Liptó, Moson, Nyitra, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Pozsony, Sopron, Trencsén, Turóc, Vas, Veszprém, Zala vármegyék, továbbá Budapest székesfőváros, Baja, Győr, Kecskemét, Komárom, Pécs, Pozsony, Selmec- és Bélabánya, Sopron és Szabadka törvényhatósági joggal felruházott városok és Fiume város területén vannak:

»Cs. és kir. katonai parancsnokság, Budapest-Lipótváros« címére,

3. mindazokat a készleteket, amelyek Horvát-Szlavonországek területén vannak:

»Cs. és kir. katonai parancsnokság, Zagreb« címre.

A szállítási költségeket a katonai igazgatás a feladónak megtéríti.

3. §.

A feladott anyagokért a következő térítések fognak fizettetni:

a) cinkeztet tüskésdrótrért 100 (száz) kg.-onként 44 (negyvennégy) korona,

b) fekete tüskésdrótrért 100 (száz) kg.-onként 39 (harminckilenc) korona,

a drót vastagságára való tekintet nélkül.

4. §.

A készlet birtokosa köteles a feladással egyidejűleg az elszállításra kerülő készletekről egy hivatalos fuvarlevélmásolatot és egy jegyzéket postán ugyanarra a címre elküldeni, amely címre magát a tüksésdrót-készletet a vasuton feladta. A jegyzékben fel kell tüntetni a készlet birtokosát, az anyag nemét, a küldeményen a felismerhetés céljából alkalmazott jeleket, a küldeményeknek a felvevő vasuti hivatal által megállapított számát és súlyát. A jegyzéket a feladónak alá kell írnia.

A fuvarlevélmásolat és jegyzék alapján a címzett a térítés kiutalása iránt intézkedni fog.

A jegyzék második példányát a *»Központi fém-requisíciós bizottság Budapest, Kereskedelemügyi minisztérium«* címre kell közvetlenül megküldeni.

5. §.

Aki az 1. §. szerint igénybevett készletet vagy annak egy részét a katonai igazgatás részére a jelen rendelet ellenére a megszabott határidőig be nem szolgáltatja, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és az 1914: L. t.-c. 17. §-a értelmében két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő.

E kihágás miatt az eljárás a közigazgatási hatóságnak, mint rendőri büntető bíróságnak, a székesfővárosi államrendőrség működési területén pedig a m. kir. államrendőrségnek hatáskörébe tartozik.

Horvát-Szlavonországekban e kihágás miatt az ott érvényes jogszabályok szerint hivatott hatóságok járnak el.

6. §.

Ezt a rendeletet minden községben (városban) a helyben szokásos módon azonnal közhírré kell tenni.

7. §.

Ez a rendelet kihirdetésének napján lép életbe. Hatálya Horvát-Szlavonországekra is kiterjed.

Budapesten, 1915. évi június hó 4-én.

Báró Hazai Samu s. k.

m. kir. honvédelmi miniszter.

XIII. Jótékonyági természetű rendelkezések.

622.

**A m. kir. belügyminiszter 1914. évi ^{27.093}_{VI-a.} számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

*a »Vakokat Gyámolító Országos Egyesület« részére engedélyezett
gyűjtés támogatásáról.*

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület magasztos hivatásának teljes tudatában tevékenységi körét kiterjesztette a háború legsúlyosabb sebesültjeire: a haza védelmében szemük világát vesztett katonákra is akként, hogy azok számára egyrésről ideiglenesen 48 megvakult harcos elhelyezésére, kiképzésére és foglalkoztatására alkalmas osztályt rendezett be, másrésről pedig a jövőre nézve egy külön intézet létesítését vette tervbe.

Ezen kettős feladat teljesíthetése céljából a nevezett egyesület adománygyűjtési engedélyért fordult hozzám, amelyet részére 1915. évi február hó 10-én 201.496/1914. szám alatt kelt rendelettem²⁾ meg is adtam, és az egyesület gyűjtési tevékenységének legmesszebbmenő s hathatós támogatására ^{Alispán}_{Polgármester} urat ugyanazon számú körrendelettemmel fel is kértem.

Azonban a megvakult katonákról való gondoskodás nem merülhet ki abban a tevékenységben, amely csupán az illető személyére terjed ki, hanem szükséges, hogy a szegénysorsú katonák családjairól is történjék gondoskodás, amely utóbbi már a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület hivatásának körén kívül esik. Továbbá elengedhetetlenül szükséges, hogy a vak katonák ügyeinek ellátása addig is, amíg ezen lényegében állami feladatnak az állam részéről való teljesíthetése bekövetkezik, egységesen történjék. Ezért azok ügyeinek intézését az Országos Hadsegélyző Bizottság hatáskörébe foglalta s e célból kebelében a megvakult katonákról gondoskodó országos bizottságot megalakította.

Ennélfogva és különösen arra való tekintettel, hogy ezen országos bizottság a vak katonák érdekeinek előmozdítása végett egy egyleti gyűjtés kereteit meghaladó nagyszabású gyűjtési moz-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 883. o.

galmat indított meg, a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület beadványt intézett hozzám, amelyben bejelenti, hogy a vak katonák részére általa tervbe vett külön intézet céljaira gyűjteni nem szándékozik, s az e végből megadott engedélyt a maga részéről tárgyalannak tekinti. Mindazáltal azonban intézetében, anyagi erejéhez mérten, a vak katonák befogadásán kívül azok lelki világának felkarolásával és megfelelő iparágban való kiképzésével a legbehatóbban kíván foglalkozni. Ez irányú működésének, valamint általában hivatásának teljesíthetése érdekében az imént jelzett folyamodványában továbbá azt kéri, hogy a részére központi és 8 vidéki fiókinézetének fenntartása és az ország vakjainak segítése céljából 1914. évi február hó 8-án 203.748/1913. szám alatt kelt gyűjtési engedélyt, amely folyó évi február hó 8-án lejárt, ujitanám meg.

Minthogy az egyesület fentemlített bejelentése által a vak katonák érdekében megindított gyűjtési akció kívánatos egységének biztosítását látom, s az előterjesztett kérelem teljesítése az évek hosszú során át áldásosan működő és főleg a társadalom áldozatkészségére utalt egyesület működésének előmozdítása céljából indokolt: a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületnek egyidejűleg s jelen szám alatt Budapest székesfőváros polgármesteréhez intézett rendelettemmel megengedtem, hogy az elaggott és munkaképtelen vakok segítése és a szegény vakok megfelelő kiképzése és munkaképessé tétele céljából az ország területén, az egyesület által kijelölt körzetben, saját vagy intézeteinek megbízottja által, egy éven át mozgópersellyel adományokat gyűjthessen.

Midőn erről ^{Alispán} Polgármester urat tudomásvétel végett értesitem, egyuttal felhivom, hogy tekintettel az egyesületnek kiválóan hasznos nemes emberbaráti működésére, a cél megvalósíthatása érdekében a gyűjtést a törvényhatóság területén támogatásban részesíteni szíveskedjék.

(Csak a vármegyei törvényhatóságok első tisztviselőjének.)

Egyszersmind szíveskedjék odahatni, hogy a járási főszolgabírák a községeket a fenti célra való gyűjtések hathatós előmozdítására buzdítsák.

Budapesten, 1915. évi március hó 12-én.

Sándor János s. k.

623.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 54.334.^{V-a} számú
körrendelete valamennyi törvényhatóság első
tisztviselőjéhez,¹⁾**

az Augusztá-alap által készített hadi emlékérmek védelméről.

Ő császári és apostoli királyi Felsége egy az oroszoktól zsákmányolt ágyút adományozott a gyorssegély Augusztá-alapnak, hogy abból hadi emlékérmeket veressen.

Az érmek terjesztéséből befolyó jövedelmet az Augusztá-alap teljes összegében a rokkantak támogatására szolgáló alap céljaira fordítja.

A jótékony vagy emberbaráti célra forgalomba hozott jelvények védelme ügyében 1914. évi október hó 1-én 7.270/B. M. elnöki számú körrendeletnek²⁾ hatályát ezen hadi emlékérmekre is kiterjesztve, ezennel megtiltom, hogy ilyen vagy hasonló hadi emlékérmeket az Augusztá-alapon és általa igazolvánnyal ellátott gyűjtőkön kívül más is forgalomba hozhasson, valamint azt is, hogy ezeknek az érmeknek befoglalására szolgáló és szintén az Augusztá-alap által készített arany- és ezüstkereteket más is előállíthasson és forgalomba hozhasson.

A tilalom megszegésének megtorlására vonatkozólag előlemlített körrendeletem két utolsó bekezdésében foglaltak irányadók.

Budapesten, 1915. évi május hó 11-én.

A miniszter helyett:

Perényi s. k.
államtitkár.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 875. o.

624.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 7.444. eln. számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez és a Budapest székesfővárosi államrendőrség főkapitányához,¹⁾

a jótékony vagy emberbaráti célra forgalomba hozott jelvények védelméről szóló körrendeletek módosításáról.

A háborúval kapcsolatos jótékony vagy emberbaráti célra forgalomba hozott jelvények védelme tárgyában 7.270/1914. B. M. eln. sz.²⁾ és 7.666/1914. B. M. eln. sz.³⁾ körrendeleteimnek a »szövetségi hűség jelvény«-re vonatkozó részét, — miután az e tekintetben jogosított Országos Hadsegélyző-Bizottság a kizárólagos forgalomba hozásról lemondott — ezennel hatályon kívül helyezem.

E rendelkezés a fentidézett rendeletnek egyéb rendelkezéseit nem érinti.

Budapesten, 1915. évi május hó 27-én.

Sándor János s. k.

625.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 24.565 számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

a munkanélküliek segélyezése tekintetében az osztrák állampolgároknak a magyar állampolgárokkal azonos elbánásban részesítéséről.

Az osztrák belügyminiszter úr 1914. évi október hó 24-én 40.962. sz. alatt kelt átiratával tudomásomra hozta azt, hogy a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok (Galicia és Bukovina kivételével) közigazgatási hatóságait oda utasította, miszerint a munkanélküliek javára megindított gazdasági és ember-

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd a 875. o.

³⁾ Lásd a 876. o.

baráti akciónál a hatóságok területén tartózkodó magyar és osztrák állampolgárok teljesen azonos elbánásban részesíttessenek.

Erre való tekintettel felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} Urat, szíveskedjék megfelelő módon gondoskodni arról, hogy a törvényhatóság területén működő hatóságok, valamint mindazok a régebbi idő óta, vagy csak most, a háború idejére alakult szervezetek (egyesületek, egyesülések, bizottságok stb.), amelyek a törvényhatóság területén a munkanélküliség enyhítése céljából fejtenek ki tevékenységet (akár munkaalkalmak szerzése, akár a munkanélküliek részére hajlék, élelmiszerek, pénzsegély stb. nyújtása útján), az inségben levő munkanélküliek bárminemű segélyezése alkalmával az osztrák állampolgárokat — a mostani súlyos viszonyok között különösen indokolt viszonyosságra tekintettel — ugyanabban az elbánásban részesítsék, mint a magyar állampolgárokat.

Végül felhivom ^{Alispán}_{Polgármester} Urat, hogy a hatósága területén segélyre szoruló és munkanélküli (menekült) osztrák honosok nyilvántartásba vétele iránt tett intézkedés eredményéről ide mielőbb jelentést tenni szíveskedjék.

Budapesten, 1915. évi március hó 17-én.

Sándor János s. k.

XV. Hadbavonultak családjainak segélyezése és ellátása.

626.

A m. kir. belügyminiszter 1915. évi ^{7.907}_{VIII-a.} számú körrendelete valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjéhez,¹⁾

az elhalt katonai személyek utóházasság által törvényesített gyermekeinek az igényjogosult hátramaradottak kimutatásába való bejegyzéséről.

Az elhalt katonai személyek gyermekeit megillető ellátási igények érvényesítésénél az 1887:XX. t.-c. 11., illetve 27. §-a szerint, úgyszintén az 1907:XVI. t.-c. 3., illetve 8. §-ai szerint

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

nevelési járulékra igénye van azoknak az árváknak, akik törvényes házasságból származnak, vagy későbbi házasság által törvényesítették.

A honvédelmi miniszter úr folyó évi 4.312/6—1915. szám alatt hozzám intézett átiratából arról értesültem, hogy — amint ez a katonai személyek igényjogosult hátramaradottairól az 1914. évi 17.875. eln. sz. rendelete alapján felterjesztett kimutatásokból megállapítható, — a közigazgatási hatóságok egyes esetekben a törvénytelen gyermekek rovatába vezetik be az utóházasság által törvényesített azokat a gyermekeket, akikre vonatkozólag az utólagos házassággal történt törvényesítés az anyakönyvben feljegyezve nincs.

Tekintettel arra, hogy a törvényesítés — a megkívánt feltételek megléte esetében — az utóházasság megkötésének tényével következik be, és az ahhoz fűzött jogkövetkezmények már a házasságkötés pillanatában beállanak, az anyakönyvi bejegyzés tehát nem jogalapító tényező, hanem csak az utólagos házasság által beállott törvényességnek közigazgatási úton való egyik igazolási módja; tekintettel továbbá arra, hogy az utóházasság létrejötté és az azzal járó törvényesítésnek feltételei más módon is igazolhatók, és az 1887:XX. t.-c. 11. és 27. §-a és az 1907:XVI. t.-c. 3. és 8. §-ai is csak utólagos házasság által való törvényesítés bekövetkeztét, nem pedig annak anyakönyvi feljegyzését állapítják meg az igényjogosultság feltételéül:

(Csak a vármegyei alispánoknak.)

felhivom alispán urat, utasítsa a községi előljáróságokat,

(Csak a th. városi polgármestereknek.)

felhivom polgármester urat,

(Csak Budapest székesfőváros polgármesterének.)

felhivom polgármester urat, utasítsa a kerületi előljáróságokat,

(Valamennyi törvényhatóság első tisztviselőjének.)

hogy a katonai árvák nevelési járulékra való igényének megállapításánál azokat a kiskorúakat, akik szüleik utólagos házassága által törvényesítették, a törvényesített gyermekek rovatába vegyék fel akkor is, ha az utólagos házasság által bekövetkezett törvényesítés az anyakönyvben nincs feljegyezve.

Budapesten, 1915. évi március hó 17-én.

Sándor János s. k.

XVI. Hadbavonult közszolgálati alkalmazottak illetményei és hozzátartozóik ellátása.

627.

A m. kir. pénzügyminiszter 1915. évi 17.000. P. M. számú körrendelete az utalványozási joggal felruházott valamennyi pénzügyi hatósághoz és hivatalhoz — az állami vasgyárak és az állami szénbányák igazgatóságának kivételével,

a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt, vagy annak következtében elhalt (eltűnt) állami tisztviselők, díjnokok, altisztek és szolgák családjait megillető polgári és katonai ellátásoknak megállapításáról és folyósításáról.

A mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében elhalt (eltűnt) állami tisztviselők, díjnokok, altisztek és szolgák családjait megillető polgári és katonai ellátásoknak megállapítása és folyósítása tárgyában 1915. évi január hó 25-én kiadott s a Pénzügyi Közlöny 1915. évi folyamának 6. számában közzétett 150.000/1914. számú körrendeletnek külön¹⁾ lenyomatát . . . példányban, továbbá az V—XII. rangosztályba tartozott *katonai havidíjasok* özvegyeit és atyátlan árváit megillető *katonai* állandó ellátásokról, valamint a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében elhalt *állami tisztviselők* özvegyeit és árváit megillető *katonai és polgári* állandó ellátásokról összeállított 4 darab kimutatást . . . példányban azzal a megjegyzéssel adom le, hogy az említett kimutatások kizárólag azokra az esetekre vonatkoznak, amikor a férj (atyá) az *ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi fáradalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt.*

Az I. kimutatás az V—XII. rangosztályba tartozott *katonai havidíjasok* özvegyeit és atyátlan árváit megillető *katonai* állandó ellátásokat (katonai özvegyi nyugdíjat és katonai nevelési járulékot) tünteti fel.

E kimutatás szerint minden özvegynek, a katonai özvegyi nyugdíjon felül, még annak 50⁰/o-os pótléka is jár abban az eset-

¹⁾ Lásd az 1041. o.

ben, ha a férj az ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi fáradalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt.

Ez az 50⁰/o-os pótlék a katonai havidíjasok árváit megillető *katonai* nevelési járulékok összegének megállapításánál olyképen vétetik számításba, hogy — abban az esetben, ha az atya az ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi fáradalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt — az atyátlan árvák részére nevelési járulék címén egyenkint az özvegyi nyugdíj és az 50⁰/o-os pótlék *együttes összegének* $\frac{1}{2}$ -e, szülőtlén árvák részére pedig együttes nevelési járulék címén ugyanennek az összegnek a fele állapíttatik meg.

A katonai özvegyi nyugdíjnak ez az 50⁰/o-os pótléka azonban teljesen figyelmen kívül hagyandó a katonai özvegyi nyugdíjon felül esetleg járó *polgári* özvegyi nyugdíjkülönbözet összegének megállapításánál.

Ezek szerint a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt az ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi fáradalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt minden *állami alkalmazott özvegyének* igénye van:

a) a katonai özvegyi nyugdíjra, 50⁰/o-os pótlék nélkül, továbbá:

b) a polgári özvegyi nyugdíjból arra az összegre, amennyivel a polgári özvegyi nyugdíj meghaladja az 50⁰/o-os pótlék nélküli katonai özvegyi nyugdíjat, s ezeken felül:

c) a katonai özvegyi nyugdíj 50⁰/o-os pótlékára;

az ilyen *állami alkalmazott árváinak* pedig igényük van:

a) a katonai nevelési járulékra, amelynek megállapításánál a katonai özvegyi nyugdíjnak 50⁰/o-os pótléka már figyelembe vétett, s ezenfelül;

b) a polgári nevelési járulékból arra az összegre, amennyivel a polgári nevelési járulék meghaladja az 50⁰/o-os pótlék figyelembe vételével megállapított katonai nevelési járulékot.

A kiszámítások megkönnyítésére szolgálnak a II., III. és IV. kimutatások, amelyekből kitűnik, hogy milyen összegű katonai és polgári ellátások illetik meg a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt az ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi

fáradalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt állami *tisztviselőnek* özvegyét és árváit abban az esetben, ha a férj (anya) a katonaságnál a IX—XII. rangosztályok valamelyikébe tartozott.

A polgári ellátásokból járó különbözetelek megállapításánál *nem* az özvegyet és atyátlan árvákat *együttvéve* megillető *polgári* állandó ellátások összegét kell összehasonlítani az özvegyet és atyátlan árvákat *együttvéve* megillető *katonai* állandó ellátások összegével, hanem *külön* kell megállapítani az özvegyet, és *külön* az atyátlan árvákat megillető különbözeteleket, úgy hogy előfordulhat az az eset, hogy az özvegy a katonai özvegyi nyugdíjon felül polgári özvegyi nyugdíjkülönbséget is kap, jóllehet az árvája a polgári nevelési járulék összegét meghaladó katonai nevelési járulékban részesül. (Lásd a II. és III. kimutatásban azokat az eseteket, amelyekben az özvegynek évi 800—1.400 K polgári özvegyi nyugdíjra lenne igénye.)

A zászlósok és a velük hasonló ranguak tulajdonképpen nem tartoznak a XII. rangosztályba sorozott havidíjasok közé, ezeknek özvegyei és árvái részére azonban, az őket törvény szerint megillető katonai ellátásokon felül, olyan összegű katonai kegyelmi ellátások fognak engedélyeztetni, amelyek a nekik a törvény szerint járó katonai ellátásokat a XII. rangosztályba sorozott havidíjasok özvegyeit és árváit törvény szerint megillető katonai ellátások összegeire egészítik ki. A polgári ellátásokból járó különbözetelek megállapításánál ezeket a katonai kegyelmi ellátásokat is számításba kell venni, vagyis ebből a szempontból azt az állami alkalmazottat, aki a katonaságnál zászlós vagy vele hasonló rangú volt, úgy kell tekinteni, mintha a XII. rangosztályba sorozott havidíjas lett volna.

A mellékelt kimutatások nem vonatkoznak az *eltűnt* katonai havidíjasokra, akiknek özvegyei a katonai özvegyi nyugdíjnak 50%-os pótlékára igényt nem tarthatnak, minélfogva az eltűnt katonai havidíjasok árváit megillető katonai nevelési járulék megállapításánál sem jöhet számításba az özvegyi nyugdíjnak 50%-os pótléka.

A 150 000/1914. számú körrendelet 13. pontja értelmében az ellátás megállapítása iránt benyújtott kérvényt és annak mellékleteit, valamint a nyugdíjtáblázat másolatát az a hatóság köteles *közvetlenül* az erre illetékes katonai hatóságnak megküldeni, amely a polgári ellátás *megállapítására* illetékes.

Budapesten, 1915. évi február hó 11-én.

Dr. Teleszky János s. k.

2. melléklet a 17.000/1915. P. M. számú körrendelethez.

II. Kimutatás

arról, hogy a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és e katonai szolgálat tartama alatt az ellenség előtt elesett, vagy az ellenség előtt kapott sebesülés vagy hadi fardalmak következtében egy év lefolyása alatt elhalt **állami tisztviselő özvegyének** milyen összegű **állandó katonai és polgári ellátásra** van igénye, ha a férj a katonaságnál a IX—XII. rangosztályok valamelyikébe tartozott.

1.	2.				3.				4.				5.			
	Ha a férj a katonaságnál a XII. rangosztályba tartozott (zászlós)				Ha a férj a katonaságnál a XI. rangosztályba tartozott (hadnagy)				Ha a férj a katonaságnál a X. rangosztályba tartozott (főhadnagy)				Ha a férj a katonaságnál a IX. rangosztályba tartozott (százados)			
Ha a polgári özvegy nyugdíj az 1912. LXV. t.-c. 58. §-a alapján lenne	katonai özvegy nyugdíj az 1907. XVI. t.-c. 1. §-a alapján 50/-os pótlék nélkül	a polgári özvegy nyugdíjából járó különbözlet	a katonai özvegy nyugdíjnak 50%-os pótléka	katonai és polgári özvegyi ellátás együttes	katonai özvegy nyugdíj az 1907. XVI. t.-c. 1. §-a alapján 50/-os pótlék nélkül	a polgári özvegy nyugdíjából járó különbözlet	a katonai özvegy nyugdíjnak 50%-os pótléka	katonai és polgári özvegyi ellátás együttes	katonai özvegy nyugdíj az 1907. XVI. t.-c. 1. §-a alapján 50/-os pótlék nélkül	a polgári özvegy nyugdíjából járó különbözlet	a katonai özvegy nyugdíjnak 50%-os pótléka	katonai és polgári özvegyi ellátás együttes	katonai özvegy nyugdíj az 1907. XVI. t.-c. 1. §-a alapján 50/-os pótlék nélkül	a polgári özvegy nyugdíjából járó különbözlet	a katonai özvegy nyugdíjnak 50%-os pótléka	katonai és polgári özvegyi ellátás együttes
800	700	100	350	1.150	750	50	375	1.175	900	100	450	1.350	1.000	1.000	500	1.500
1.000	700	300	350	1.350	750	250	375	1.375	900	100	450	1.450	1.000	1.000	500	1.500
1.200	700	500	350	1.550	750	450	375	1.575	900	300	450	1.650	1.000	200	500	1.700
1.400	700	700	350	1.750	750	650	375	1.775	900	500	450	1.850	1.000	400	500	1.900
1.600	700	900	350	1.950	750	850	375	1.975	900	700	450	2.050	1.000	600	500	2.100
1.800	700	1.100	350	2.150	750	1.050	375	2.175	900	900	450	2.250	1.000	800	500	2.300
2.000	700	1.300	350	2.350	750	1.250	375	2.375	900	1.100	450	2.450	1.000	1.000	500	2.500
2.200	700	1.500	350	2.550	750	1.450	375	2.575	900	1.300	450	2.650	1.000	1.200	500	2.700
2.400	700	1.700	350	2.750	750	1.650	375	2.775	900	1.500	450	2.850	1.000	1.400	500	2.900
2.600	700	1.900	350	2.950	750	1.850	375	2.975	900	1.700	450	3.050	1.000	1.600	500	3.100
2.800	700	2.100	350	3.150	750	2.050	375	3.175	900	1.900	450	3.250	1.000	1.800	500	3.300
3.000	700	2.300	350	3.350	750	2.250	375	3.375	900	2.100	450	3.450	1.000	2.000	500	3.500

korona

628.

**A m. kir. belügyminiszter 1915. évi 40.061. számú
III-c. körrendelete, valamennyi törvényhatósághoz,¹⁾**

a tényleges katonai szolgálatban elhalt polgári közhivatali alkalmazottak özvegyeinek és árváinak ellátásáról.

Az 1887 : XX. t.-c. 6., 17. és 33. §-ai értelmében azt az özvegyet (árvát), akinek férje (atyja) polgári állami vagy ezzel egyenlőnek tartott szolgálatban állott és a katonai szolgálat tartama alatt vagy annak következtében elhalt (eltűnt), elsősorban a katonai özvegyi nyugdíj (katonai nevelési járulék) illeti meg; és az ilyen özvegy (árva) a férjnek (atyának) polgári alkalmazása után csak akkor és csak annyiban tarthat igényt állandó ellátásra (özvegyi nyugdíjra, nevelési járulékra), ha és amennyiben az őt egyébként megillető polgári állandó ellátásnak (özvegyi nyugdíjnak, nevelési járuléknak) az összege a katonai állandó ellátásnak (özvegyi nyugdíjnak 50⁰/o-os pótlék nélkül, illetőleg nevelési járuléknak) az összegét meghaladja.

Ezekre a törvényes rendelkezésekre való hivatkozással, a pénzügyminiszter úrnak e tárgyban 150.000/1914.²⁾ és 17.000/1915.³⁾ szám alatt valamennyi pénzügyi hatósághoz és hivatalhoz kibocsátott két körrendeletét. tudomás és megfelelő tájékoztódás végett azzal a hozzáadással közlöm, hogy az 1887 : XX. t.-c. szempontjából, a nyugdíjviszonyosság alapján, a törvényhatósági és a r. t. városi szolgálatot az állami szolgálattal egyenlőnek kell tekinteni. (1907 : LIX. t.-c. és 1912 : LVIII. t.-c. 19. §-a.)

(Csak azon vármegyei törvényhatóságoknak, amelyek területén rendezett tanácsú város van.)

Egyúttal felhívom a vármegye közönségét, hogy a pénzügyminiszter úr szóban lévő két körrendeletét a vármegye területén levő rendezett tanácsú ^{város} ~~városok~~ közönségével is hasonló célból közölje.

Budapesten, 1915. évi április hó 15-én.

Sándor János s. k.

¹⁾ Ez a körrendelet Fiuméra is kiterjed.

²⁾ Lásd az 1041. o.

³⁾ Lásd az 1458. o.

XVIII. Közoktatási és közművelődési vonatkozású rendelkezések.

1. Közoktatási vonatkozású rendelkezések.

629.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1915. évi 19.147. számú rendelete,

a hadiállapot miatt katonai szolgálatot teljesítő műegyetemi hallgatók részére nyújtandó tanulmányi kedvezményekről.

1. A hadbavonult műegyetemi hallgatókra nézve az előadások látogatását igazoló tanári aláírásoknak az 1913—14-ik *tanév végéig bezárólag felmerült* megtagadása, az illető tárgyra való újabb beiratkozás kényszerének feloldásával, hatályon kívül helyezendő, és a látogatás bizonyításának utólagos dékáni bejegyzése engedélyezendő, ha a hallgató mulasztásának pótlására, a szakosztály által, az illető tanár javaslatának figyelembevételével esetről-esetre megállapított feltételeknek eleget tett.

2. Azok a hadbavonult műegyetemi hallgatók, akik a királyi József-műegyetemen töltött és a tanulmányi időbe beszámítható legalább egy félévet a hadbavonulásukat megelőző időre igazolnak, műegyetemi tanulmányaikat az 1914—15-ik tanévvel bezárólag még nem fejezték be:

a) az I. szigorlatot a második évfolyam kötelező tárgyainak eredményes hallgatása után a szigorlati szabályzat 6. §-ban meghatározott határidőn túl is, a *harmadik évfolyam befejeztéig* lehetetik a nélkül, hogy az I. szigorlat letévése előtt hallgatott harmadik évfolyambeli féléveknek a tanulmányi időbe való beszámítása elesnék.

Ez a kedvezmény azokra is kiterjesztetik, akik az I. szigorlatot már hadbavonulás előtt, de a rendes határidőn túl tették le.

b) akár hadbavonulásuk előtt, akár azután valamely szigorlaton felmutatott elégtelen eredmény esetén pedig, a szigorlati szabályzat 27. és 29. §-aiban a pót- és ismétlőszigorlatokra vonatkozó rendelkezések felfüggesztésével, a szigorlatot csak azokból a tárgyakból ismétlik, amelyekből az eredmény elégtelen volt, és a sikertelen szigorlatokat *korlátozás nélkül* ismételtethik.

3. Azok a hadbavonult műegyetemi hallgatók, akik az I. szigorlatot hadbavonulásuk előtt sikerrel kiállották, és az 1914—15-ik tanévben a szabályzatok értelmében a negyedik évfolyamnak rendes hallgatói lehettek volna, amennyiben a katonai egyéves önkéntesi szolgálatnak már az 1914—15-ik tanévi beiratkozásra érvényes határidő előtt *teljes terjedelemben* eleget tettek, a negyedik évfolyamra való beiratkozás alól felmenthetők, ha ugyanezen évfolyam kötelező tárgyaiból a sükségszerinti szerkesztéssel vagy gyakorlattal kapcsolatos kivételes felvételi vizsgákat tesznek.

A kivételes felvételi vizsgák terjedelmét a szakosztályok esetről-esetre állapítják meg, idejét pedig a szakosztály dékánja tűzi ki.

A kivételes felvételi vizsgák tárgyait és a sikeres eredményeket a dékán mind a főkönyvbe, mind a hallgató leckekönyvében feljegyzi. Ezek a feljegyzések az illető tárgy sikeres hallgatásának bizonyításával egyenlő értékűek.

4. A kir. József-műegyetemen az 1914—15-ik tanévre beiratkozott hallgatók közül azok, akik ugyanezen tanév második félévének kezdete után, de befejezte előtt bevonulnak, amennyiben hadbavonulásuk időpontjáig a *tanulmányi szabályzat* egyéb követelményeinek megfeleltek, az általuk hallgatott kötelező tárgyakból a második félévi látogatásnak igazolását 1915. év március hó végével elnyerhetik és kolloquiumra bocsáthatók.

5. Azok a hadbavonult magyar honpolgárok, akiket a kir. József-műegyetem valamely külföldi műegyetemről felvett és nekik az 1914—15-ik tanév előtt külföldön hallgatott éveknél az itteni tanulmányi idejükbe való beszámítását engedélyezte, a kir. József-műegyetem ugyanazon tanfolyambeli hallgatósága számára fentiekben biztosított kivételes elbánásban szintén részesülnek.

6. A kir. József-műegyetem hallgatói közül azok, akik a hadbavonultak részére fentiekben biztosított kedvezményekre igényt tartanak, a rektorhoz intézett külön kérvényeiket, hadi szolgálatuknak hiteles igazolása mellett, a hadállapot megszűnte után megállapítandó határidőig benyújtani kötelesek.

A határidőn túl beadott kérvények figyelembevételre nem számíthatnak.

Budapesten, 1915. évi március hó 9-én.

Jankovich Béla s. k.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

